

בשורה גדולה ללומדי הדף היומי

"הדף היומי"

עם "אוצרות יהודים"
הפרש החדש, הבהיר והמדייק
בשפה ברורה ובלשון קצרה.

תורה, נביאים, כתובים,
משנה, שולחן ערוך,
עמוד הימי משנה ברורה
זוהר עם תרגום לשון הזוהר,
תהלים,
כתבי ברסלב.

פרויקט "תורה בשנה"
מהדורה מיוחדת
באותיות מאירות עיניים
מתאים ללימוד גם בסינעה.

אוצרות יהודים

פרשת נצבים וילך

י"ז אלול - כ"ג אלול תשפ"ז

לפי ימים

אניציה יהודים

בתוספת "הכל הנצח", דבר יום ביומו מרכיב"ק זיע"א

"אוצרות יהודים"
הביאור המיוחד שכבש בסערה
את לומדי הדף היומי!

יד ושם לעבר ה', ה"ר"ד נחמן בן שמואל ליאני, מנמתי בדרך מצורה
י"א כסלו תשס"ח

חוברת תת"ח - שבת פרשת נצבים וילך, י"ז אלול - כ"ג אלול תשפ"ז

אוצרות יהודים

גוטמבר 5 בני ברק 5138948
טל 03-6186699 03-6186699
036186699X@gmail.com

להצטרפות - 03-6186699

ובעמדות "לרבים פלגים"

ניתן להשיג באדי"ב:

Route 17M #515 Harriman, NY 10926
P: 845.476.8899 E: oitzseyehidim@gmail.com

הָרִינִי מִקֶּשֶׁד אֶת עַצְמִי

בְּלִמּוּדִי/בְּתַפְלָתִי

לְכָל הַצְדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּם שֶׁבְּדוֹרֵנוּ

וְלְכָל הַצְדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּם שׁוֹכְנֵי עֶפְרָה

קְדוֹשִׁים אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ הַמָּוֶה

וּבַפֶּרֶט לְרֵבֵנּוּ הַקְדוֹשׁ

צְדִיק יְסוֹד עוֹלָם

נַחַל גִּבֵּעַ מְקוֹד חֲכָמָה

רֵבֵנּוּ נַחֲמָן בֶּן פִּיגָא

זְכוּתוֹ תִּגַּן עָלֵינוּ אָמֵן

פרשת נצבים וילך

לפי ימים • י"ז אלול עד כ"ג אלול תשפ"ו

הדף היומי עם פירוש אוצרות יהודים • נ"ך • משנה • שולחן ערוך • עמוד יומי משנה ברורה •
זוהר עם תרגום ללשון הזוהר • תהילים • כתבי ברסלב: ליקוטי מוהר"ן • ליקוטי הלכות • ספרי
רבינו על פי הסדר • ספר המידות • שמות הצדיקים • ליקוטי תפילות
פרשת השבוע ותיקון הכללי מופיעים בנפרד

נושאי הלימוד בחוברת ערוכים לפי ימות השבוע

בכל יום מרוכז חלק הלימוד השייך לאותו יום

הקש על היום הרצוי כדי לעבור אליו

יום שני

יום ראשון

יום רביעי

יום שלישי

יום שישי

יום חמישי

שבת קודש

לתיקון הכללי

לפרשת השבוע

ניווט בתוך החוברת

לחצו על הכפתורים למעבר מהיר בין הנושאים

חזרה לתוכן העניינים

לעמוד הקודם

לעמוד הבא

להצטרפות לקבלת החוברות

מעבר לארכיון החוברות

לחוברות מפרשות קודמות

דברים כט נצבים

אונקלוס קנ

אֲתֶם נִצְבִּים הַיּוֹם כָּלְכֶם לִפְנֵי יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם רִאשִׁיכֶם שְׁבֻטֵיכֶם זִקְנֵיכֶם
וּשְׁטֵרֵיכֶם כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל: טַפְכֶם
נְשִׁיכֶם וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בְּקֶרֶב מַחֲנֶיךָ מִחֻטָּב
עֲצִיד עַד שֹׂאֵב מִימִיד: יֵאָדָּרְךָ בְּבִרְיָת
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וּבְאַלְתּוֹ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
כָּרַת עִמָּךְ הַיּוֹם: שְׁנֵי יֶלְמַעַן הָקִים אֶת־
הַיּוֹם: לוֹ לְעַם וְהוּא יְהִי־לָךְ לְאֱלֹהִים
כְּאִשֶּׁר דִּבֶּר־לָךְ וּכְאִשֶּׁר נִשְׁבַּע
לְאַבְתֶּיךָ לְאַבְרָהָם לִיצְחָק וְלִיעֲקֹב:
מִלִּיל לָךְ וּכְמָא דִּי קָיִים לְאַבְרָהָם לִיצְחָק וְלִיעֲקֹב: יֵאָדָּרְךָ עִמָּךְ

רש"י

(ט) אֲתֶם נִצְבִּים. מלמד שכינסם משה לפני הקב"ה ביום מותו להכניסם בבִּרְיָת: רִאשִׁיכֶם שְׁבֻטֵיכֶם. ראשיכם ושבטיםכם: זִקְנֵיכֶם וּשְׁטֵרֵיכֶם. החשוב חשוב קודם ואח"כ כל איש ישראל: (י) מַחֲנֶיךָ עֲצִיד. מלמד שבאו כנענים להתגיר בימי משה כדרך שבאו גבעונים בימי יהושע וזהו האמור בגבעונים ויעשו גם המה בערמה ונתנם משה חוטבי עצים ושוואבי מים: (יא) אֲדָרְךָ עֲבִירָךְ. להיות עובר בבִּרְיָת ולא יתכן לפרשו כמו להעבירך אלא כמו לעשותכם אותם: אֲדָרְךָ בְּבִרְיָת. דרך העברה כך היו כורת ובריתות עושים מחיצה מכאן ומחיצה מכאן ועוברים בנתיים כמו שנאמר העגל אשר כרתו לשנים ויעברו בין בתרוי: (יב) לְמַעַן הָקִים אוֹתְךָ הַיּוֹם לֹא עָנֵם. כל כך הוא נכנס לטרוח למען קיים אותך לפניו לעם: והוא יהיה לך אֱלֹהִים. לפי שדבר

דברים כט נצבים

אונקלוס קנא

יֵאָדָּרְךָ וְלֹא אֲתֶם לְבַדְכֶם אֲנֹכִי כָרַת אֶת־
הַבְּרִית הַזֹּאת וְאֶת־הָאֱלֹהִים הַזֹּאת: יֵאָדָּרְךָ
אֶת־אֲשֶׁר יִשְׁנֹו פֶה עִמָּנוּ עַמְּךָ הַיּוֹם לִפְנֵי
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֵת אֲשֶׁר אֵינָנו פֶּה עִמָּנוּ
הַיּוֹם: שְׁלִישִׁי מִן כִּי־אֲתֶם יִדְעֶתֶם אֶת־אֲשֶׁר־
יִשְׁבְּנוּ בָּאָרֶץ מִצְרַיִם וְאֵת אֲשֶׁר־עָבְרָנוּ
בְּקֶרֶב הַגּוֹיִם אֲשֶׁר עָבְרָתֶם: מִן וְתִרְאוּ
אֶת־שְׁקוּצֵיהֶם וְאֵת גְּלִלְיָהֶם עֵץ וְאֶבֶן
בְּסֹף וְזָהָב אֲשֶׁר עֲמָהֶם: יֵאָדָּרְךָ בְּכֶם
אִישׁ אוֹ־אִשָּׁה אוֹ מִשְׁפַּחַת אוֹ־שְׁבֻט אֲשֶׁר
לָבָּנוּ פֶּנֶה הַיּוֹם מִעַם יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
לִלְכֹת לַעֲבֹד אֶת־אֱלֹהֵי הַגּוֹיִם הָהֵם פֶּן־
יִשׁ בְּכֶם שָׂרֵשׁ פְּרָה רֹאשׁ וְלַעֲנָה: יֵאָדָּרְךָ
בְּשִׁמְעוֹ אֶת־דְּבָרֵי הָאֱלֹהִים הַזֹּאת
טַעוֹת עֲמָמִי הָאֵנוּ דְּלָמָּא אֵית בְּכוֹן גְּבֵר מְהֵרָה חֲטָאִין אוֹ יָדוֹן: יֵאָדָּרְךָ בְּמִשְׁמַעֲהָ
יֵת חֲתָגְמִי מוֹמְתָא הָדָא וְיִחְשָׁב בְּלִפְנֵי מִימְרָא שְׁלָמָא יְהִי לִי אַרְיָ בְּהִרְהוּר לִפְנֵי אֲנָא

רש"י

עשה אותם מצבה כדי לזרום וכן עשה יהושע וכן שמואל התיצבו ואשפטה אתכם כשיצאו מידו ונכנסו לידו של שאול: (יד) וְאֵת אֲשֶׁר אֵינָנו פֶּה. ואף עם דורות העתידים להיות: (טו) כִּי אֲתֶם יִדְעֶתֶם גוֹ' וְתִרְאוּ אֶת שְׁקוּצֵיהֶם. לפי שראיתם העבודות כוכבים ושמיא השיא לב אחד מכם אותו ללכת אחריהם: (טז) וְתִרְאוּ אֶת שְׁקוּצֵיהֶם. על שם שהם מאוסים כשקצים: גְּלִלְיָהֶם. שמוסרחים ומאוסין כגלל. עֵץ וְאֶבֶן אותן של עצים ושל

דברים כט נצבים

והַתְּבַרַךְ בְּלִבָּבוֹ לֵאמֹר שְׁלוֹם יִהְיֶה-לִּי
כִּי בִשְׂרָרוֹת לְבִי אֵלֶיךָ לְמַעַן סְפוֹת הָרֹוּה
אֶת-הַצִּמְמָה: יֵשׁ לֹא-יֵאבֵד יְהוָה סֶלַח לוֹ
כִּי אֲנִי יַעֲשֶׂן אֶף-יְהוָה וְקִנְאָתוֹ בְּאִישׁ
הָהוּא וּרְבִיצָה בּוֹ כָּל-הָאֱלֹהִים הַכְּתוּבָה
בְּסֵפֶר הַזֶּה וּמַחֲה יְהוָה אֶת-שְׁמוֹ מִתַּחַת
הַשָּׁמַיִם: וְהַבְדִּילֹו יְהוָה לְרַעְיָה מִכָּל
שְׂבִטֵי יִשְׂרָאֵל כָּכָל אֱלֹהֵי הַבְּרִית
הַכְּתוּבָה בְּסֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה: כֹּא וְאָמַר
הַדּוֹר הָאֲחֵרוֹן בְּנֵיכֶם אֲשֶׁר יִקְוֹמוּ
מֵאַחֲרֵיכֶם וְהִנֵּכְרִי אֲשֶׁר יָבֹא מֵאַרְץ
דִּיִּיתִי מֵאַרֶע רַחֲקָא וַיַּחֲזִין יְת מִחְתָּא דְאַרְעָא הֵיא וַיֵּת מִרְעָהָ דִּי אֶמְרַע יֵי בַּה:

רש"י

לאמר לא יבואני קללות הללו אך שלום יהיה לי: והתברך בנדיביו שו"א בלע"ז (ויד אליהו) בעצמו. זיך פאר געבענצט האלטען) כמו והתגלה והתפלה: בשירות לבי אלהי. במראות לבי כמו אשורנו ולא קרוב כלומר מה שלבי רואה לעשות: למען ספות הרוה לפי שאוסיף לו פורענות על מה שעשה עד הנה בשוגג והייתי מעביר עליהם וגורם עתה שאצרפם עם המזיד ואפרע ממנו הכל וכן ת"א ברלי לאוספא ליה חטאי שלותא על זדנותא שאוסיף לו אני השגות על הזדנות: הרוה. שוגג שהוא עושה כאדם שכור שהוא עושה שלא מדעת: צממה. שהוא עושה מדעת ובתאוה: (יט) יעשן אף ה' ע"י כעס הגוף מתחמם והעשן יוצא מן האף. וכן עלה

עשן באפו ואע"פ שאין זו לפני המקום הכתוב משמע את האון כדרך שהיא רגילה וכולה לשמוע כפי דרך הארץ: וקנאות. לשון חמה אנפרטמנ"ט (ויד ערשעצן אין גראסס צארען ויין) אחיות לבישת נקמה ואינו מעביר על המדה: (כ) הכתובה בספר התורה הוה ולמעלה הוא אומר גם כל חלי וכל מכה וגו' בספר התורה הזאת. הזאת לשון נקבה מוסב על התורה, הוה לשון זכר מוסב על הספר וע"י פיסוק הטעמים הן נחלקין לשתי לשונות. בפרשת הקללות הן הטפה נתונה תחת בספר והתורה הזאת דבוקים זה לזה לכך אמר הזאת וכאן הטפה נתונה תחת התורה נמצא ספר התורה דבוקים זה לזה לפיכך לשון זכר נופל אחריהו שהלשון נופל

אונקלוס קנב

רְחוּקָה וְרָאוּ אֶת-מִפְּנוֹת הָאָרֶץ הַהוּא
וְאֶת-תַּחְלָאִיהָ אֲשֶׁר-חָלָה יְהוָה בָּהּ:
כִּי גִפְרִית וּמִלַּח שְׂרָפָה כָּל-אַרְעָה לֹא
תִזְרַע וְלֹא תַעֲמַח וְלֹא-יַעֲלֶה בָּהּ כָּל-
עֵשֶׂב כְּמַהפֹּכֶת סֹדֶם וְעַמֹּרָה אֲדָמָה
וַיְבֹוֹיִם אֲשֶׁר הִפְךָ יְהוָה בָּאָפוֹ וּבְחִמָּתוֹ:
כִּי וְאָמְרוּ כָּל-הַגּוֹיִם עַל-מָה עָשָׂה יְהוָה
כִּכָּה לְאָרֶץ הַזֹּאת מַה חָרִי הָאֵף הַגָּדוֹל
הַזֶּה: כִּי וְאָמְרוּ עַל אֲשֶׁר עָזְבוּ אֶת-בְּרִית
יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתָם אֲשֶׁר כָּרַת עִמָּם
בְּהוֹצִיאוֹ אֹתָם מֵאַרְץ מִצְרַיִם: כִּי וַיִּלְכוּ
וַיַּעֲבֹדוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים וַיִּשְׁתַּחֲווּ לָהֶם
אֱלֹהִים אֲשֶׁר לֹא-יַדְעוּם וְלֹא חָלַק לָהֶם:
כִּי וַיַּחֲרֹאֲף יְהוָה בְּאַרְץ הַהוּא לְהַבִּיא
עָלֶיהָ אֶת-כָּל-הַקְּלָלָה הַכְּתוּבָה בְּסֵפֶר
הַזֶּה: כִּי וַיִּתְּשֵׁם יְהוָה מֵעַל אֲדָמָתָם בְּאֵף
וּבְחִמָּה וּבְקִצְף גָּדוֹל וַיִּשְׁלַכֶם אֶל-אַרְץ
אַחֶרֶת בַּיּוֹם הַזֶּה: כִּי הִנֵּסְתִּירְתָּ לִי־הַזֶּה
וּבִתְקוּף רֵב וְאַגְלָנוֹן לְאַרֶע אַחֲרִי כְּיוֹמָא דְדִין: כִּי דְמַשְׁמַרְן קִדְּם יֵי אֱלֹהֵנָא וַיִּגְלָן

רש"י

אונקלוס קנב

כב גפרתא ומלחא קינדא כל-ארעה לא תזרע ולא תעמח ולא יסק בה כל-עשבא כמהפכת סדם ועמרה אדמה ויבויים די הפך יי בגרזה ובחממה: ככ וימרון כל-עממא על מה עבד יי בדין לארעא הדא מה-תקוף רגזא רבא הדין: ככ וימרון על דשכרו ית קימא דיי אלהא דאברהמהון די גור עמהון באפקותה יתהון מארעא דמצרים: ככ ואגלו ופלוהו לטעות עממא וסגידו להון דחלן די לא ידענון ולא אוטיבא להון: ככ ותקוף רגזא דיי בארעא ההיא לא יתאזע עלה ית כל-לוטיא דכתיבין בספרא הדין: ככ ויטלטלנון יי מעל ארעהון בגרז ובחמא קדם יי אלהנא ויגלן

על הספר: (כח) לא ידעום. לא ידעו בהם גבורת אלהות: ולא חלק להם. לא נתנם לחלקם. ואונקלוס תרגם ולא אוטיבא להון לא חלקם. ואונקלוס תרגם: לא חלק להם שום חלק. ונתנם חלק: ויתשם ה' כתרגומו

דברים 5 נצבים

אונקלוס קנד

אֱלֹהֵינוּ וְהַנִּגְלָה לָנוּ וּלְבָנֵינוּ עַד-עוֹלָם
לַעֲשׂוֹת אֶת-כָּל-דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת: ׀
רַבִּיעִי שְׁנֵי בַמַּחֲבָרִין 5 א וְהָיָה כִּי-יָבֹאוּ עֲלֶיךָ
כָּל-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הַפְּרָכָה וְהַקְלָלָה
אֲשֶׁר נָתַתִּי לִפְנֶיךָ וְהִשְׁבַּתְתָּ אֶל-לִבְּךָ
בְּכָל-הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הִדִּיתָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
שְׁמָה: ג וְשִׁבַּת עַד-יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְשָׁמַעְתָּ
בְּקוֹלֹ בְּכָל אֲשֶׁר-אֲנֹכִי מְצִוֶּה הַיּוֹם אֵת
וּבְנֶיךָ בְּכָל-לִבְּךָ וּבְכָל-נַפְשְׁךָ: ג וְשָׁב
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶת-שְׁבוּתְךָ וּרְחַמְךָ וְשָׁב
וְקִבֹּצְךָ מִכָּל-הָעַמִּים אֲשֶׁר הִפִּיצְךָ יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ שְׁמָה: ד אִם-יְהִיֶּה נִדְחָךְ בְּקִצֵּה
הַשָּׁמַיִם מִשֹּׁם יִקְבָּצְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וּמִשֹּׁם
יִקְחֶךָ: ה וְהֵבִיֵּא יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶל-הָאָרֶץ
יִקְרָבֶנָּךְ: ה וְנִעְלָנָךְ יְיָ אֱלֹהֶךָ לְאַרְעָא דִּי יִרְתִּי אֲבָהֶתְךָ וְתָרַתָּה וְיִוָּטִיב לָךְ וְיִסְגָּנָךְ
רש"י

וטלטלינון וכן הנני נותשם מעל אדמתם: (כח) הנמטרות לה' אלהינו. ואם תאמרו מה בדינו לעשות אתה מעניש את הרבים על הרהורי היחיד שנאמר פן יש בכם איש וגו' ואח"כ וראו את מכות הארץ ההיא והלא אין אדם יודע במטמוניו של חברו. אין אני מעניש אתכם על הנסתרות שהן לה' אלהינו והוא יפרע מאותו יחיד אבל הנגלות לנו ולבנינו לבער הרע מקרבנו ואם לא נעשה דין בהם יענשו את הרבים. נקוד על לנו ולבנינו

לדרוש שאף על הנגלות לא ענש את הרבים עד שעברו את הירדן משקבלו עליהם את השבועה בהר גרזים ובהר עיבל ונעשו ערבים זה לזה: (ג) ושב ה' אלהיך את שבותך. היה לו לכתוב והשיב את שבותך רבותינו למדו מכאן כביכול שהשכינה שרויה עם ישראל בצרת גלותם וכשנגאלין הכתיב גאולה לעצמו שהוא ישוב עמהם. ועוד י"ל שגדול יום קרבן גליות ובקושי כאילו הוא עצמו צריך להיות אוזן בידיו ממש איש איש

דברים 5 נצבים

אונקלוס קנה

אֲשֶׁר-יִרְשׁוּ אֲבֹתֶיךָ וִירְשָׁתָהּ וְהִיטְבָּךְ
וְהִרְבָּךְ מֵאֲבֹתֶיךָ: ׀ וּמַל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
אֶת-לִבְּךָ וְאֶת-לִבְּב זֶרְעֶךָ לְאַהֲבָה
אֶת-יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל-לִבְּךָ וּבְכָל-
נַפְשְׁךָ לְמַעַן חַיִּיךָ: ח מִיִּשְׁרָאֵל שְׁלִישִׁי בַמַּחֲבָרִין
וְנָתַן יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶת כָּל-הָאֱלֹלוֹת
הָאֵלֶּה עַל-אִיְבֶיךָ וְעַל-שְׁנָאֶיךָ אֲשֶׁר
רִדְפוּךָ: ח וְאֵתָה תִּשׁוּב וְשָׁמַעְתָּ בְּקוֹל
יְהוָה וְעָשִׂיתָ אֶת-כָּל-מִצְוֹתָיו אֲשֶׁר אֲנֹכִי
מְצִוֶּה הַיּוֹם: ט וְהוֹתִירְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
בְּכָל מַעֲשֵׂה יָדְךָ בְּפָרִי בִטְנְךָ וּבְפָרִי
בְּהֶמְתְּךָ וּבְפָרִי אֲדָמְתְךָ לְטֶבֶה כִּי ׀
יָשׁוּב יְהוָה לָשׁוּשׁ עֲלֶיךָ לְטוֹב כֹּאֲשֶׁר-
שָׂשׂ עַל-אֲבֹתֶיךָ: כ כִּי תִשְׁמַע בְּקוֹל יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ לְשָׁמֵר מִצְוֹתָיו וְחֻקֹּתָיו הַכְּתוּבָה
בְּסֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה כִּי תִשׁוּב אֶל-יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ בְּכָל-לִבְּךָ וּבְכָל-נַפְשְׁךָ: ס שִׁישִׁי
י״א כִּי הַמִּצְוָה הַזֹּאת אֲשֶׁר אֲנֹכִי מְצִוֶּה
הַיּוֹם לֹא-נִפְלְאָה הוּא מִמֶּךָ וְלֹא-רַחֲקָה
אֲנִי מִפְּקֻדְךָ יוֹמָא דִּין לֹא מִפְּרָשָׁא הִיא מִנֶּךָ וְלֹא רַחֲמָא הִיא:

ממקומו כענין שנאמר ואתם תלקטו לאחר אחד בני ישראל. ואף בגליות שאר האומות נפלאות הוא ממך. לא מכוסה היא ממך כמו

מאברהם: י וְנִעְדִּי יְיָ
אֱלֹהֶךָ יֵת טַפְשׁוֹת לְכָךְ
וְיֵת טַפְשׁוֹת לְכָא
דְּבָנֶיךָ לְמִרְחָם יֵת יְיָ
אֱלֹהֶךָ בְּכָל-לִבְּךָ
וּבְכָל-נַפְשְׁךָ בְּדִיל
חַיִּיךָ: י וְיִתֵּן יְיָ אֱלֹהֶךָ
יֵת כָּל-לְטִיטָא הָאֱלִין
עַל כְּעַלִּי דְכָכָךְ וְעַל
סְנָאֶיךָ דִּי רִדְפוּךָ:
ח וְאֵת תַּתּוּב וְתַקְפִּיל
לְמִימְרָא דִּי וְתַעֲבֹד
יֵת כָּל-פַּקּוּדֵיהִי דִּי
אֲנִי מִפְּקֻדְךָ יוֹמָא
דִּין: ט וְיִוָּטִרְנָךְ יְיָ
אֱלֹהֶךָ בְּכָל עוֹבְדֵי יָדְךָ
בְּנִלְדָא דְמַעֲךָ וּבְנִלְדָא
דְּכַעֲרֶךָ וּבְכָאֵב
דְּאַרְעָךָ לְטָבֵא אֲרִי
יִתּוּב יְיָ לְמַחְדֵּי עֲלֶךְ
לְטָב כְּמָא דִּי חֲדֵי עַל
אֲבָהֶתְךָ: י אֲרִי תַקְפִּיל
לְמִימְרָא דִּי אֱלֹהֶךָ
לְמַשֵּׁר פַּקּוּדֵיהִי
וְקִנְיָמוּהִי דְכַתִּיבִין
בְּסֵפֶר אֲוִרְתָא הַדִּין
אֲרִי תַתּוּב קֳדָם יְיָ
אֱלֹהֶךָ בְּכָל-לִבְּךָ
וּבְכָל-נַפְשְׁךָ: י״א אֲרִי
תַפְקִידְתָּא הִיא דִּי

מצינו כן ושבתי את שבות בני עמון: (יא) לא אחד בני ישראל. ואף בגליות שאר האומות נפלאות הוא ממך. לא מכוסה היא ממך כמו

דברים 5 נצבים

אונקלוס קנו

הוא: י לא בשמים הוא לאמר מי
יעלה לנו השמימה ויקחה לנו וישמענו
אתה ונעשנה: י ולא מעבר לים הוא
לאמר מי יעבר לנו אל עבר הים ויקחה
לנו וישמענו אתה ונעשנה: י כי קרוב
אליו הדבר מאד בפיו ובלבבך
לעשתו: ס רביעי ומפני רביעי במחוברין
טו ראה נתתי לפניך היום את החיים
ואת הטוב ואת המות ואת הרע:
טז אשר אנכי מצוה היום לאהבה את
יהוה אלהיך ללכת בדרכיו ולשמור
מצותיו וחקתיו ומשפטיו וחיית ורבית
וברכך יהוה אלהיך בארץ אשר אתה
בא שמה לרשתה: יז ואם יפנה לבבך
ולא תשמע ונדחת והשתחית לאלהים
אחרים ועבדתם: יח הגדתי לכם היום כי
לך ולא תקבל ותטעי ותסגוד לשענות עממא ותפלהון: יח חזיתי לכן יומא דין

רש"י

שנאמר כי יפלא ארי יתכסי ותרד פלאים
ותרד במטמוניות מכוסה ותבושה בטמון:
(יב) לא בשמים הוא. שאילו היתה בשמים
היית צריך לעלות אחריה וללמדה: (יד) כי
קרוב אליו. התורה נחנה לכם בכתב ובע"פ:
(טו) את החיים ואת הטוב. זה תלוי בזה אם
תעשה טוב הרי לך חיים ואם תעשה רע הרי
לך המות. והכתוב מפרש והולך היאך: (טז)
אשר אנכי מצוה היום לאהבה. הרי הטוב וכו'
תלוי: וחיית ורבית. הרי החיים: (יז) ואם יפנה
לבבך. הרי הרע: (יח) כי אבד תאבדון. הרי
המות:

דברים 5 נצבים

אונקלוס קנו

אבד תאבדון לא תאריכון ימים על
האדמה אשר אתה עבר את הירדן
לבוא שמה לרשתה: י העדתי בכס
היום את השמים ואת הארץ החיים
והמות נתתי לפניך הברכה והקללה
ובחרת בחיים למען תחיה אתה וזרעך:
כ לאהבה את יהוה אלהיך לשמע בקלו
ולדבקה בו כי הוא חייך וארך ימיו
לשבת על האדמה אשר נשבע יהוה
לאבותיך לאברהם ליצחק וליעקב לתת
להם:

רש"י

(יט) העדתי בכס היום את השמים ואת הארץ.
שהם קיימים לעולם וכאשר תקרה אתכם
הרעה יהיו עדים שאני התריתי בכס בכל
זאת. ד"א העידותי בכס היום את השמים וגו'
א"ל הקב"ה לישראל הסתכלו בשמים
שבראתי לשמש אתכם שמו שינו את מדתם
שמו לא עלה גלגל חמה מן המזרח והאיר
לכל העולם כענין שנאמר וזרח השמש ובא
השמש הסתכלו בארץ שבראתי לשמש אתכם
שמו שנתה מדתה שמו וזרעתם אותה ולא
צמחה או שמו וזרעתם חטים והעלתה

דברים לא וילך

אונקלוס קנט

לא * וילך משה וידבר את־הדברים
האלה אל־כל־ישראל: * ויאמר אלהם
בן־מאה ועשרים שנה אנכי היום לא־
אוכל עוד לצאת ולבוא ויהיה אמר אלי
לא תעבר את־הירדן הזה: * יהיה
אלהיך הוא | עבר לפניך הוא־ישמיר
את־הגוים האלה מלפניך וירשתם
יהושע הוא עבר לפניך כאשר דבר
יהוה: שני * ועשה יהוה להם כאשר עשה
לסיחון ולעוג מלכי האמרי ולא־רצם
אשר השמיד אתם: * ונתנם יהוה
לפניכם ועשיתם להם ככל־המצוה
אשר צויתי אתכם: * חזקו ואמצו אל־
תיראו ואל־תערצו מפניהם כי | יהוה
אלהיך הוא ההלך עמך לא ירפך ולא
יעזבך: * שלישי חמישי במחוברין * ויקרא
מקדמיהו ארי * אלהך מימרה מדבר קדמך לא ישקנך ולא ירשנך (ס"א):

רש"י

(א) וילך משה וגו': (ב) לא אוכל עוד לצאת ולבוא. יכול שתשש כחו תלמוד לומר לא כהתה עינו ולא נס לחה אלא מהו לא אוכל איני רשאי שניטלה ממני הרשות וניתנה ליהושע: וז' אמר אל' זהו פירוש לא אוכל עוד לצאת ולבוא לפי שה' אמר אלי: אנכי

דברים לא וילך

אונקלוס קס

משה ליהושע ויאמר אליו לעיני כל־
ישראל חזק ואמץ כי אתה תבוא את־
העם הזה אל־הארץ אשר נשבע יהוה
לאבתם לתת להם ואתה תנחילנה
אותם: * ויהוה הוא | ההלך לפניך הוא
יהיה עמך לא ירפך ולא יעזבך לא
תירא ולא תחת: * ויכתב משה את־
התורה הזאת ויתנה אל־הכהנים בני
לוי הנשאים את־ארון ברית יהוה ואל־
כל־זקני ישראל: רביעי * ויצו משה אותם
לאמר מקץ | שבע שנים במעד שנת
השמיטה בחג הספות: * בבוא כל־
ישראל לראות את־פני יהוה אלהיך
במקום אשר יבחר תקרא את־התורה
הזאת נגד כל־ישראל באזניהם:
קדם * אלהך באתרא די יתריעי תקרי ית אורייתא קדא קדם כל־ישראל ותשקענן:

רש"י

משה אמר ליהושע זקנים שבדור יהיו עמך הכל לפי דעתך ועצתך אבל הקב"ה אמר ליהושע כי אתה תביא את בני ישראל אל הארץ אשר נשבעתי להם תביא על כרחם הכל תלוי בכ טול מקל והך על קדקדן דבר אחד לדור ולא שני דברים לדור: (ט) ויכתוב משה וגו' ויתנה. כשנגמרה כולה נתנה לבני

דברים לא וילך

אונקלוס קסא

דברים לא וילך

אונקלוס קסב

יִבְּ הַקֹּהֵל אֶת־הָעָם הָאֲנָשִׁים וְהַנָּשִׁים
וְהַטָּף וְגֵרָךְ אֲשֶׁר בְּשַׁעֲרֶיךָ לְמַעַן יִשְׁמְעוּ
וְלִמְעַן יִלְמְדוּ וַיֵּרְאוּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
וְשִׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־דְּבָרֵי הַתּוֹרָה
הַזֹּאת: י ובִּנְיָהֶם אֲשֶׁר לֹא־יָדְעוּ יִשְׁמְעוּ
וְלִמְדוּ לִירְאָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם כָּל־
הַיָּמִים אֲשֶׁר אַתֶּם חַיִּים עַל־הָאָדָמָה
אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־הַיַּרְדֵּן שָׁמָּה
לְרִשְׁתָּהּ: פ חֲמִישִׁי שִׁישִׁי בַּמְּחֻבְרִין י וַיֹּאמֶר
יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה הֵן קָרְבָנוּ יְמִיד לְמוֹת
קִרְא אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וְהַתִּיצְבוּ בְּאֶהָל מוֹעֵד
וְאַצֹּנוּ וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה וַיְהוֹשֻׁעַ וַיַּתִּיצְבוּ
בְּאֶהָל מוֹעֵד: ט וַיֵּרָא יְהוָה בְּאֶהָל בְּעָמוּד
עָנָן וַיַּעֲמֵד עָמוּד הָעָנָן עַל־פֶּתַח הָאֶהָל:
טו וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה הִנֵּךְ שָׂכֵב עִם־
אֲבֹתֶיךָ וְקָם הָעָם הַזֶּה וְזָנָה | אַחֲרָי |
אֱלֹהֵי נֹכַח־הָאָרֶץ אֲשֶׁר הוּא בָּא־שָׁמָּה
בְּקִרְבּוֹ וַעֲזָבֵנִי וְהִפָּר אֶת־בְּרִיתִי אֲשֶׁר
כָּרַתִּי אִתּוֹ: י וַחֲרָה אַפִּי בּוֹ בַּיּוֹם־הַהוּא
טז טַעֲוֹת עֲמִמִּי אֲרַעֵא דִּי הוּא עֲלִיל לְתַמָּן בִּינִיהוֹן וַיִּשְׁבְּקוֹן דְּחִלְתִּי וַיִּשְׁנֹן יֵת קִנְיִי דִּי

רש"י

בעזרה: (יב) האנשים. ללמוד: והנשים. למביאיהם: (יד) ואצונו. ואורונו: (טז) נכר לשמוע: והטף. למה באו לתת שכר הארץ. גויי הארץ: (יז) והסתרתני פני. כמו

וַעֲזָבֵתִים וְהִסְתַּרְתִּי פָנַי מֵהֶם וְהָיָה לְאָכֹל
וּמִצָּאָהוּ רָעוֹת רַבּוֹת וְצָרוֹת וַאֲמַר בַּיּוֹם
הַהוּא הֲלֹא עַל כִּי־אֵין אֱלֹהֵי בְּקִרְבִּי
מִצָּאוֹנִי הָרָעוֹת הָאֵלֶּה: י וְאֲנֹכִי הִסְתַּר
אֶסְתִּיר פָּנַי בַּיּוֹם הַהוּא עַל כָּל־הָרָעָה
אֲשֶׁר עָשָׂה כִּי פָנָה אֶל־אֱלֹהִים אַחֲרָי:
יב וְעַתָּה כְּתֹבּוּ לָכֶם אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת
וְלִמְדָה אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל שִׁימָה בְּפִיהֶם
לְמַעַן תִּהְיֶה־לִּי הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְעֵד בְּבִנְי
יִשְׂרָאֵל: שִׁישִׁי שְׁבִיעִי בַּמְּחֻבְרִין כ כִּי־אֲבִיאֲנוּ
אֶל־הָאָדָמָה | אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתִּי לְאֲבֹתָיו
זִכַּת חֶלֶב וּדְבַשׁ וְאָכֹל וְשָׂבַע וְדָשָׁן
וּפָנָה אֶל־אֱלֹהִים אַחֲרָי וַעֲבָדוֹם
וְנִאֲצָנוּ וְהִפָּר אֶת־בְּרִיתִי: כא וְהָיָה כִּי־
תִּמְצָאֵן אִתּוֹ רָעוֹת רַבּוֹת וְצָרוֹת וְעַתָּה
הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְפָנָיו לְעֵד כִּי לֹא תִשָּׁכַח
מִפִּי זִרְעוֹ כִּי יִדְעַתִּי אֶת־יֵצְרוֹ אֲשֶׁר הוּא
וַיִּפְלְחוּן וַיִּרְגְּזוּן קִדְמִי וַיִּשְׁנֹן יֵת קִנְיִי: כא וַיְהִי אֲרִי יַעֲרֹץ יֵתָּה בִישָׁן סִגְיָן וְעָקֹן

רש"י

שאני רואה בצרתם: (יט) את השירה הזאת. שהתירתי בו בתוכה על כל המוצאות אותו: האוינו השמים עד וכפר אדמתו עמו: (כ) כי לא תשכח מפי זרעו. הרי זו הבטחה ונאצונו. והכעיסונו וכן כל ניאוך לשון כעס: לישראל שאין תורה משתכחת מזרעם (כא) וענתה השירה הזאת לפניו לעד. לגמרי:

דברים לא וילך

עֲשֵׂה הַיּוֹם בְּטֶרֶם אָבִיָּאנוּ אֶל-הָאָרֶץ
אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי כִּי וּכְתַב מֹשֶׁה אֶת-
הַשִּׁירָה הַזֹּאת בַּיּוֹם הַהוּא וּלְמִדָּה אֶת-
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: כִּי וַיֵּצֵא אֶת-יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נּוֹן
וַיֹּאמֶר חֹזֶק וָאֲמִץ כִּי אַתָּה תְּבִיא אֶת-
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-נִשְׁבַּעְתִּי
לָהֶם וְאַנְכִי אֶהְיֶה עִמָּךְ: כִּי וַיְהִי | פְּכֻלֹת
מֹשֶׁה לְכַתֵּב אֶת-דִּבְרֵי הַתּוֹרָה-הַזֹּאת
עַל-סֵפֶר עֵד תָּמִם: שְׁבִיעִי כִּי וַיֵּצֵא מֹשֶׁה
אֶת-הַלּוֹיִם נְשָׂאֵי אָרוֹן בְּרִית-יְהוָה
לֵאמֹר: כִּי לָקַח אֶת סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה
וְשָׁמַתֶּם אֹתוֹ מִצֵּד אָרוֹן בְּרִית-יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם וְהָיָה-שָׁם בְּךָ לְעֵד: כִּי אֲנֹכִי
יֹדַעְתִּי אֶת-מָרִידְךָ וְאֶת-עֲרֻפְךָ הַקָּשָׁה הֵן
בְּעוֹדֵנִי חַי עִמָּכֶם הַיּוֹם מִמָּרִים הָיִיתֶם
עִם-יְהוָה וְאָף כִּי-אַחֲרֵי מוֹתִי: מִפְּטִיר

דע"י

הלוך: מצד ארון ברית ה'. נחלקו בו חכמי ישראל בב"ב יש מהם אומרים דף היה בולט מן הארון מבחוץ ושם היה מונח ויש אומרים

אונקל'ס קסם

וַיִּתְּבַב תְּשׁוּבָתָא הָדָא
קְדָמוּהִי לְסִידֵּי אָרִי
לֹא תִתְנָשִׁי מִמֶּם
בְּנִיחוֹן אָרִי גְּלִי קְדָמִי
יִצְרְחוּ דִּי אֲנוּן עֲבָדִין
יֻמָּא דִּין עַד לֹא
אֲעֻלְלוֹן לְאַרְעָא דִּי
קִימִית: כּוּ וּכְתַב מִשָּׁה
יֵת תְּשׁוּבָתָא הָדָא
בְּיוֹמָא הַהוּא וְאַלְפָּה
לְבָנִי יִשְׂרָאֵל:

כה ופקיד ית יהושע
 בר נון ואמר הקף
 ואלים ארי את תעל
 ית בני ישראל לארעא
 די קימית להון
 ומימרי יהי כסעך:
 כה והנה פד שצי משה
 למכתב ית פתגמי
 אורימא קדא על
 ספרא עד דשלימו:
 כה ופקיד משה ית
 לואי נטלי ארון קנמא
 דיי למימר: כו סיבו
 ית ספרא דאורימא
 הדין ותשוון ותה
 מסטר ארון קנמא דיי
 אלהכון ויהי תמן פד

לְסַחֵיד: כּוֹ אֲרִי אֲנִי יִדְעָנָא יְת סַרְבְּנוּתָךְ וְיֵת קְדִלְךָ קִשְׂיָא, הָא עַד דִּאֲנָא קִיָּם עִמְכוֹן יִימָא דִּין מְסַרְבִּין הוּיתוֹן קְדָם יִי וְאַף אֲרִי בְתֵר דְּאִמּוֹת: כּח כְּנִישּׁוֹ לִוְתִּי יְת כָּל-סְבִי

דברים לא וילך

וְשִׁטְרִיכֶם וְאִדְבַּרְהָ בְּאוֹזְנֵיהֶם אֶת
הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְאֶעֱיִדָה בָּם אֶת־הַשָּׁמַיִם
וְאֶת־הָאָרֶץ׃ כֹּה כִּי יֵדְעָתִי אַחֲרֵי מוֹתִי
כִּי־הִשְׁחַת תִּשְׁחַתּוּן וְסִרְתֶּם מִן־הַדָּרֶךְ
אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֹתְכֶם וּקְרֹאת אֹתְכֶם הִרְעָה
בְּאַחֲרִית הַיָּמִים כִּי־תַעֲשׂוּ אֶת־הָרַע
בְּעֵינֵי יְהוָה לְהַכְעִיסוֹ בְּמַעֲשֵׂה יְדֵיכֶם׃
וַיִּדְבֹּר מֹשֶׁה בְּאוֹזְנֵי כָל־קָהֶל יִשְׂרָאֵל
אֶת־דְּבָרֵי הַשִּׁירָה הַזֹּאת עַד תָּמָס׃ פֶּפֶּ

קדם כל-קהלא די־ישראל ית פתגמי תשבתתא דא עד דשלימו:

רע"י

מצד הלוחות היה מונח בתוך הארון: (כח) הקדוֹלֹאֵלִי ולא תקעו אותו היום בחצוצרות ולהקהיל את הקהל לפי שנאמר עשה לך ולא השליט יהושע עליהם ואף בחייו נגזרו קודם יום מותו (ס"א ביום מותו) לקיים מה שנאמר ואין שטון ביום המות: **ואעבדה כם את השמים ואת הארץ**: וא"ת הרי כבוד העיד למעלה העידותי בכם היום וגו' התם לישראל אמר

אונקל'ס קמד

שָׁבִיטֹון וְסָרִיבֹון
וְאִמְלֹל קְדַמִּיהוּן יֵת
פִּתְבִּמְיָא הָאֵלִין
וְאִסְהִיד בְּהוּן יֵת
שָׁמְיָא יֵת אֶרְעָא:
כַּס אַרִי יִדְעָא בְּתֵר
דְּאִמּוֹת אַרִי חֲבֵלָא
תַּחֲבֵלוֹן וְתַסְטוֹן מִן
אַרְחָא דִּי פְקֵדִית
יִתְכוֹן וְתַעֲרַע יִתְכוֹן
בִּישְׁתָּא בְּסוֹף יוֹמָא
אַרִי תַעֲבְדוֹן יֵת דְּבִישׁ
קָדָם יֵי לְאַרְגָּזָא
קְדַמִּיהוּי בַּעֲבוּדֵי
דִּיכּוֹן: 5 וְאִמְלֹל מֹשֶׁה

הפטרת נצבים וילך בישעיה פרק סא

י שׁוּשׁ אֲשִׁישׁ בִּיהוָה תִּגַּל נַפְשִׁי בְּאֱלֹהֵי כִּי הִלְבִּישְׁנִי בְּגָדֵי־יִשְׁעַ מַעֲלֵי צִדְקָה יַעֲטֵנִי כַּחַתָּן יִכְתֹּן פָּאֵר וּכְכֹלָה תַעֲדָה כְּלִיהָ: יא כִּי כְאֶרֶץ תּוֹצִיא צִמְחָה וְכַגְגָּה זְרֻעֶיהָ תַצְמִיחַ כֵּן אֲדַגִּי יְהוָה יַצְמִיחַ צִדְקָה וְתַהֲלֶה־נֶּגֶד כָּל הַגּוֹיִם: סב א לְמַעַן צִיּוֹן לֹא אֲחַשֶׁה וּלְמַעַן יְרוּשָׁלַם לֹא אֲשַׁקוּט עַד־יֵצֵא כִנְגָה צִדְקָה וּישׁוּעָתָה כְּלַפִּיד יִכְעֹר: ב וְרָאוּ גוֹיִם צִדְקָתְךָ וְכָל־מַלְכִים כְּבוֹדְךָ וְקָרָא לְךָ שֵׁם חֲדָשׁ אֲשֶׁר פִּי יְהוָה יִקְבְּנוּ: ג וְהָיִית עֹטְרַת תְּפָאֶרֶת בִּיד־יְהוָה וְצִנּוֹף (וַצִּנּוֹף קרי) מְלוּכָה בְּכַף־אֱלֹהֶיךָ: ד לֹא־יֵאמָרוּ לָךְ עוֹד עֲזוּבָה וּלְאֶרֶץ לֹא־יֵאמָרוּ עוֹד שְׁמָמָה כִּי לָךְ יִקְרָא חֲפְצִי־כָּה וּלְאֶרֶץ בְּעוֹלָה כִּי־חֲפֶץ יְהוָה בָּךְ וְאֶרֶץ תִּבְעַל: ה כִּי־יִבְעַל בַּחוּר בְּתוֹלָה יִבְעִלֹךְ בְּנִיךָ וּמִשׁוּשׁ חֲתָן עַל־כֹּלָה יֵשִׁישׁ עָלֶיךָ אֱלֹהֶיךָ: ו עַל־חוֹמֹתֶיךָ יְרוּשָׁלַם הַפְקִדְתִּי שְׁמַיִם כָּל־הַיּוֹם וְכָל־הַלַּיְלָה תִּמְיֵד לֹא יִחַשׁוּ הַמַּזְכִּירִים אֶת־יְהוָה אֶל־דְּמִי לָבָם: ז וְאַל־תִּתְּנוּ דְמִי לּוֹ עַד־יִכּוֹנֵן וְעַד־יֵשִׁישׁ אֶת־יְרוּשָׁלַם תַּהֲלֶה בְּאֶרֶץ: ח נִשְׁבַּע יְהוָה כִּימִנּוּ וּבִכְזוּרַע עֲזָו אִם־אֶתֶּן אֶת־דִּגְנוֹךְ עוֹד מֵאֲכָל לֹא־יִכְבֹּד וְאִם־יִשְׁתּוּ בְנֵי־נֶכֶד תִּירֹשׁוּךָ אֲשֶׁר יִגְעֶת בּוֹ: ט כִּי מֵאֲסָפִיו לֹא־כָלְהוּ וְהִלְלוּ אֶת־יְהוָה וּמִקְבָּצָיו יִשְׁתּוּהוּ בַּחֲצֹרוֹת קִדְשֵׁי: י עֲבָרוּ עֲבָרוּ בַּשָּׁעָרִים פָּנוּ דֶרֶךְ הַעָם סָלוּ סָלוּ הַמְּסֻלָּה סָקְלוּ מֵאֲבֵן הָרִימוּ גַם עַל־הַעַמִּים: יא הִנֵּה יְהוָה הַשְׁמִיעַ אֶל־קֶצֶה הָאָרֶץ אִמְרוּ לְבַת־צִיּוֹן הִנֵּה יִשְׁעֶךָ בָּא הִנֵּה שֹׁכְרוּ אֹתוֹ וּפָעִלְתּוּ לִפְנָיו: יב וְקָרָאוּ לָהֶם עַם־הַקֹּדֶשׁ גְּאוּלֵּי יְהוָה וְלָךְ יִקְרָא דְרוֹשָׁה עִיר לֹא נִעְזְבָה: סג א מִי־זֶה בָּא מֵאֲדוֹם חֲמוּץ בְּגָדִים מִבְּצָרָה זֶה הַדּוֹר בִּלְבוּשׁוֹ צִעָה בָּרַב כַּחוֹ אֲנִי מְדַבֵּר בְּצִדְקָה רַב לְהוֹשִׁיעַ: ב מְדוּעַ אֲדָם לִלְבוּשֶׁךָ וּבְגָדֶיךָ בִּדְרֶךְ בָּגַת: ג פּוֹרָה א דְּרָכָתִי לְבָדִי וּמַעֲמִים אֵין־אִישׁ אֹתִי וְאֶדְרָכֵם בְּאִפִּי וְאֶרְמָסֶם בַּחֲמָתִי וְזִי נֶצַחֶם עַל־בְּגָדִי וְכָל־מִלְבוּשִׁי אֶגְאָלְתִּי: ד כִּי יוֹם נָקָם בְּלִבִּי וּשְׁנַת גְּאוּלֵּי בָּאָה: ה וְאֶבִּיט וְאֵין עוֹר וְאֶשְׁתּוּמֶם וְאֵין סוּמֶךְ וְתוֹשַׁע לִי זֶרַעִי וְחֲמָתִי הִיא סִמְכָתִּי: ו וְאֶבּוֹס עַמִּים בְּאִפִּי וְאֶשְׁכָּרֶם בַּחֲמָתִי וְאוֹרִיד לְאָרֶץ נֶצַחֶם: ז חֲסָדִי יְהוָה אֲזַכִּיר תַּהֲלֶת יְהוָה כָּעַל כָּל אֲשֶׁר־גָּמְלָנוּ יְהוָה וְרַב־טוֹב לְבִיתִּי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־גָּמְלָם בְּרַחֲמֵי וּכְרַב חֲסִדָּיו: ח וְיֵאמָרוּ אֲדָם־עַמִּי הִמָּה בָּנִים לֹא יִשְׁקָרוּ וְהִיא לָהֶם לְמוֹשִׁיעַ: ט בְּכָל־צָרָתָם א לֹא (י קרי) צָר וּמִלֶּאךָ פָּנִיו הוֹשִׁיעֵם בְּאַהֲבָתוֹ וּבְחַמְלָתוֹ הוּא גָּאֵלָם וְיִנְשָׁלָם וְיִנְשָׁאָם כָּל־יָמֵי עוֹלָם:

חזרה לתוכן העניינים

יום ראשון

לנצח עוד יום

קב"ב ע"א והיוני בה: רב הונא אליבא דמאן אמרה?

קב"ב ע"א במשנה נחלקו רבי ישמעאל ורבי עקיבא בשני חצאי זיתים של נבלה שנמצאים על גבי העור, שרבי ישמעאל סובר שהנוגע בהם לא נטמא, לפי שלא נגע בכזית בבת אחת, אבל הנרשא אותם נטמא, לפי שנשא בנשיאה אחת כזית נבלה, ונבלה מטמאה במשא. ואילו רבי עקיבא סובר, שאפילו הנרשא לא נטמא, לפי שהעור מבטל את שני חצאי הכזית מתורת בשר, ואינו מטמא כלל בטומאת נבלות.

והשתא, אי רב הונא אמר שהעור מבטלן **אליבא דרבי ישמעאל**, תיקשי, דהאמר רבי ישמעאל - לא מבטל העור את הבשר?

ואי אליבא דרבי עקיבא, מאי קמשמע לן רב הונא, והרי פשיטא הוא, דהאמר רבי עקיבא להדיא **שמבטל עור את הבשר?**

ומתריצין: לעולם רב הונא **אליבא דרבי ישמעאל** אמר. וקמשמע לן רב הונא, דבי אמר רבי **ישמעאל** ולא **מבטל עור לחצאי הכזית בשר**, הני מילי, היכא שפלטתו חיה, שעל ידי נשיכת חיה נתלש מקצת הבשר עם העור, שהואיל ולא נעשה על ידי אדם ולא היתה כוונה לבטלו, לא בטל הבשר. אבל פלטתו סכין, שבשעת ההפשת נשאר מעט בשר בדוק לעור שהסכין לא הסירה אותו - בטול. הואיל ונעשה בידי אדם מתוך כוונה לבטלו. ואת החילוק הזה בדעת רבי ישמעאל בא רב הונא להשמיטנו.

תא שמע: דתנן במתניתין: **רבי יהודה אומר: האלל המכונס - אם יש כזית במקום אחד חייבים עליו. ואמר רב הונא: והוא שכנסו.**

ומתוך דבריו רב הונא אנו למדים, דרבי יהודה מיייר אפילו כשהיו מפתורים שני חצאי הזיתים ואחר כך כנסם. [שלולי דברי רב הונא היינו מפרשים]

את דברי רבי יהודה דאיייר שהיו מכנסים בשיעור כזית במקום אחד, ואז לא היתה קשה קשיית הגמי דלולן.]

ועוד אנו למדים, שרבי יהודה מיייר בפלטתו סכין. דאי בפלטתו חיה לא שייך כינוס, דכינוס שייך רק כשהבשר נפלט בסכין על ידי האדם, שנראה כאילו ביטלו, ועל ידי הכינוס גילה דעתו שגמולם לא ביטלו. אבל בפלטתו חיה הרי ממה נפשך: אם העור מבטל מאליו, לא יועיל הכינוס להחשיבו מכאן ואילך כבשר, כיון שהתבטל מתורת בשר שוב לא יחזור להיות בשר. ואם העור אינו מבטל לא צריך כינוס, שהרי האדם לא ביטלו. [רמב"ן.]

והשתא תיקשי: אי אמרת בשלמא דפלטתו סכין **לרבי ישמעאל נמו לא בטול** העור את הבשר, ניחא, דרב הונא שאומר שלפי רבי יהודה מועיל כינוס להחשיבו בשר למפרע, הוא דאמר **כרבי ישמעאל**, שפליטת סכין לא מבטלת, ונאמרת רבי ישמעאל מיייר באופן שכנסו, ולכן לא מבטל עור את הבשר, או דמיייר בפלטתו חיה דאין צריך כינוס, אך בפלטתו סכין צריך כינוס.

אלא אי אמרת דפלטתו סכין אפילו לרבי ישמעאל בטול, ואפילו כינוס לא מועיל, כדמשמע מרב הונא [שאילו אליבא דרבי ישמעאל] שאמר "העור מבטלן", אם כן רב הונא שאמר שלפי רבי יהודה גם בפלטתו סכין מועיל כינוס ואין העור מבטלן דאמר כמאן? שהרי בפלטתו סכין כולי עלמא מודו שאין מועיל כינוס?

ומתריצין: אלא לעולם אפילו פלטתו סכין, **לרבי ישמעאל לא בטול**, [ורבי הונא דאמר שלפי רבי יהודה מהני כנסו גם בפלטתו סכין, ואין העור מבטל, הרי לפי זה רבי יהודה סובר כרבי ישמעאל.]

ורב הונא דאמר בשר שני חצאי זיתים שהעור מבטלן כרבי עקיבא, שסובר דהעור מבטלן ואפילו כינוס לא מועיל.

ומקשינן: מאי קמשמע לן רב הונא שהרי פשיטא שכן דעת רבי עקיבא, ונכמו דמקשינן לעיל אי כרבי עקיבא פשיטא?

ומתריצין: מהו דתימא, כי קאמר רבי עקיבא דהעור מבטל, הני מילי כשפלטתו סכין, שהאדם נתכוין לבטלו, אבל פלטתו חיה לא בטול, **קמשמע לן רב הונא דשעמא דרבי עקיבא הוא מפני שהעור מעצמו מבטלן**, ולא שהאדם מבטלן. ואם כן, לא שניא פלט חיה ולא שניא פלט סכין הרי העור מבטל את הבשר.

וראיה לדבר שכן הוא טעמו של רבי עקיבא. דכתנינן סיפא דמשנה במחלוקת רבי ישמעאל ורבי עקיבא: **מפני מה רבי עקיבא מטהר בעור? מפני שהעור מבטלן**. משמע שהביטול הוא מחמת העור ולא על ידי האדם.

מתניתין:

אלו שעורותיהן מטמאין כבשרין: עור האדם שמת, מטמא בטומאת מת כבשרו.

ועור חזיר של ושוב שמת, מטמא בטומאת נבלה כבשרו, מפני שהוא רך.

רבי יהודה אומר: אף עור חזיר הבר שמת דינו כבשרו, שאף הוא רך.

ועור חטרת [דבשת] של גמל הרכה [קטנה]. ועור הראש של עגל הרך [עגל קטן].

ועור הפרסות [העור שבתחתית רגל בהמה, שהוא רך]

ועור בית הבושת [בית הרחם של בהמה נקבה, שהוא רך].

ועור השלול עובר שנמצא במעי אמו לאחר שחיתתה, שעורו רך.

ועור של תחת האליה - עור שתחת הזנב, שהוא רך.

ועור האנקה והכח והלטאה והחומט, שהם ארבעה שרצים מתוך שמונת השרצים המטמאים בטומאת נבלות, ועורם רך. אך ארבעת השרצים האחרים עורותיהן קשים ואינם מטמאין.

רבי יהודה אומר: הלטאה דינה כחולדה שאין עורה מטמא כבשרה.

וכולן כל אלו העורות שעיבדן [נמלה, כדרך עיבוד העורות], או שהולך בהן, שדרך עליהם כדי עבודה, כשיעור הזמן שדורכים לצורך העיבוד - טהורין. שאז הם נתקשו ונעשו כעור ממש, ואין מטמאים כבשר.

חזין מעור האדם, שאפילו לאחר שעיבדו אותו דיון כבשר, שהוא מטמא בטומאת מת.

רבי יוחנן בן גורי אומר: כל שמונה שרצים האמורים בתורה, ואף אלו שנעמו לעיל, יש להן עורות! כלומר שאין עורותיהם מטמאים כבשרם.

גמרא:

אמר עולא: דבר תורה מדין התורה עור אדם טהור. שאינו נחשב כבשר ואינו בכלל "מת".

ומה טעם אמרו חכמים שהוא טמא? גזירה שמוא יעשה אדם מעורות אביו ואמו שטוחין! ועל ידי שאמרו שהעור מטמא לא יבא לעשות כן.

ואנחנו דמתני לה לדעולא אסיפא דמתניתין. דקתני "וכולן שעיבדן או שהולך בהן כדי עבודה טהורין חוץ מעור אדם".

ועל זה אמר עולא: **דבר תורה עור אדם שעיבדו - טהור.** שאף הוא נעשה עור על ידי העיבוד.

ומה טעם אמרו שהוא טמא? גזירה שמוא יעשה אדם עורות אביו ואמו שטוחין.

ומבארין: מאן דמתני לה לדעולא ארישא, שאפילו קודם העיבוד לא מטמא עור האדם אלא מדרבנן, כל שכן אסיפא שאחר העיבוד אינו מטמא אלא מדרבנן.

ומאן דמתני לה אסיפא סובר, שאבל ארישא - קודם עיבוד, טומאה ידידה דאורייתא היא!

שנינו במשנה: **ועור חזיר של ישוב, רבי יהודה אומר: אף עור חזיר הבר.**

והיוני בה: **במאי קמפלגי תנא קמא ורבי יהודה? ומשינין: מר תנא קמא סבר: האי עור חזיר הבר אשון קשה, והאי עור חזיר של ישוב ריך.**

ומר רבי יהודה סבר: האי עור חזיר הבר נמו ריך.

שנינו במשנה: **עור חטרת של גמל הרכה.** והיוני בה: **וכמה עד אימתי נחשבת הגמל הרכה, שעורה מטמא כבשרה?**

ומשינין: **אמר עולא אמר רבי יהושע בן לוי: כל זמן שלא טענה משא.**

בעי רבי ירמיה: הגיע זמנה של הגמל לטעון משא [מחמת הגיל שלה] ולא טענה מהו? האם היא נחשבת עדיין לרכה או לא.

בעי אביי: לא הגיע זמנה לטעון, וטענה - מהו? וגדי הספק בשתי האיבעיות הם: האם רכות העור תלויה בגיל הגמל, או בנשיאת משא בפועל, ומשום שהמשא מקשה את העור?

ומסקינן: תיקון! **יתיב ריש לקיש וקמיעביא ליה: כמה גמל הרכה?**

אמר ליה רבי ישמעאל בר אבא: הכי אמר רבי יהושע בן לוי: כל זמן שלא טענה.

אמר ליה ריש לקיש לרבי ישמעאל בר אבא: תיב לקבלי! שב עמדי, כלומר יישר כחך על שאמרת לי דבר של טעם.

יתיב רבי זורא וקמיעביא ליה: כמה גמל הרכה? אמר ליה רבין בר חיננא: הכי אמר עולא אמר רבי יהושע בן לוי: כל זמן שלא טענה.

הוה קתני לה - רבין בר חיננא חזר פעם נוספת על דבריו, משום שהוא חשב שרבי זורא לא שמע.

אמר ליה רבי זורא לרבין: חדא הואי לך, דבר חידוש אחד היה בידך שלא ידענו וכבר אמרתה, ולמה אתה חוזר שנית עליו, האם כדי להראות חכמתך?

ואמרינן: תא חזי - מה בין תקיפו ארעא דישראל, דהיינו ריש לקיש, לחסידו דבבל! דהיינו רבי זורא. שריש לקיש כיבדו לזה שאמר לו דבר חידוש, ואילו רבי זורא ביישו.

שנינו במשנה: **ועור הראש של עגל הרך.** והיוני בה: **וכמה עגל הרך?**

ומשינין: **עולא אמר: בן שנתו.**

רבי יוחנן אמר: כל זמן שיונק!

קרב:

עין משפט
נר מצוה

א [מ״י] כ״א מהל' אבות
הטומאות הל' טו:
ב [מ״י] ט״ז:
מוד ב מ״י כ״ח מהל'
נדרים הל' יא:
ז מהל' ב מ״י כ״ד מהל'
חפלה הל' ב [ג]
סמג עשין עי טושי״א
סי כז ספיק ד [וטור א״ח
סי רלג]:
זו ה [מ״י] פ״ו מהל'
נדרים טושי״א א״ח
סימן קסג ספיק א
[ארכאנז״ס] לא מוכר מזה
גם עבור כל מוכר:

מוסף רש"י

מזה שיטמא. שומאם
 וזלכין, כתר סתמא חזין
 ותמא ותר סתמא כסוף
 חזין וזית מפתח (פסחים
 19). אינו מטמא. חזיל
 וסופו להקשות (לעיל
 20). לימדנו רבינו
 כו' ועוד הראש של
 עגל חזין. אלמא דכמ
 סתמא חזין (פסחים
 28). שבשלשון יחיד
 אני שונה אלה
 וזלכין חזיל ותר קיימין
 כומיה, דר' שמעון קמי
 חז' ולפנינו עיר, דמי' כל
 מן אלף עיר שסתמא חזיל
 למדיה (לעיל 26). חרץ
 במקומה פלוג וזין
 דתר חזיל חזיל חזיל

והייבון עליו כרת. קרנן
ששפט על מנת לחסל
היטו לו להקטיר היטו
סוף לחסל חילתו, סוף
ואין לו כח לחסל היטו
החלטה, וכל שחטו על
מנת לחסל לו להקטיר
היטו חן לחטו, סוף
והיבון עליו כרת היטו
מחט לחטו כחלטה.
ומקרא נפקא לן דפי"ב
דחז"ח (כח), שזר חסל
הזר כך הוא ונפקא קרנן
מחשבת חסלו כחלטה,
ובסוף חסלו חליל לו
סוף מחשבת חסלו חליל
לעל מחשבת הקטור (ש"ד
(ה). **אבלו**, נפר ששם,
אביסל, **הלבית**
זר רב הברשות על

נקבה, וזה לבדו יש
 לך להביא עוד אלל
 קדשים מכל השמיים שם
 (תבחים) כח. שהרי כל
 בעולה שם הראשון כל
 בעולה שטיין כאלן חוץ
 מזה, עור השליל אינו
 ראוי להיות בעולה לחין
 שליל לזכרים (דע"ר ו.ו.)
 חוץ למקומו, ואם שטט
 על נקבה לאחזר מאחת
 מאלו חוץ למקומו (תבחים
 כח.) השמאים. אלה
 שטטין חוץ למקומו

[illegible]

העור והרוטב פרק תשיעי חולין

וואס אַיטא וואוּ שיינק **מבעי ליה**. מימא אכתי ה"מ למצעי
אז דילמא ה"ק עולא בן שנתו בין יונק בין שאין יונק ואמר
לילה ר' יוחנן כל זמן שיונק בין בן שנתו בין שאין בן שנתו וי"ל דלא
מסתברא דבעי לאשפוגי כולי האי ולהכי לא בעי הכי ור"ה יעקב

ואומר ליה ר' יוחנן כל זמן שיונן או דלמא
ועולא בן שרת קאמר בין יונק ובין שאינו
יונק ואמר ליה ר' יוחנן בין שנתו והוא שיונן
ש"ר ויוחנן אמר כל זמן שיונן או איתא
והוא שיונן מיבעי ליה ש"מ כ"בעא מיניה
ריש לקיש מ"ר יוחנן עור הראש של עגל
החד מהו שיטמא אמר ליה אינו מטמא
ואמר ליה לימדתו רבנו אלו שעורותיהן
ככבשרן ועור הראש של עגל חד כ"א"ל ואל
תקמינן כלשון יחיד אני שונה אותה
והוא שיונן מיבעי ליה ש"מ כ"בעא מיניה

וְהָיָה אֵשֶׁת הַשֹּׁשֶׁבֶת אֵלֶּה הַחֲזִקוֹת לְהַקְדִּים כִּי
 מִדִּבְרֵי שְׁתֵּת הָאֵלֶּה הָיוּ לְמִקְוֵי פֶסֶל
 וְזָמִין בּו כְּרַת חוּץ לְזִמְנֵי פִּגְלוֹ וְחִיבִין עָלָיו
 כְּרַת אֶלְעָזָר בֶּן יְהוּדָה אִישׁ אֲבִלּוֹם אֹמֵר
 מִשּׁוֹם ר' עֲקִיבָּ וְכֵן הָיָה ר' שְׁמַעוֹן בֶּן יְהוּדָה
 שֶׁכָּפַר עֲרִיסוֹת אֹמֵר מִשּׁוֹם רבי שְׁמַעוֹן
 אַחֲרָה עוֹר פְּרִיטוֹת וְאַחֲרָה עוֹר הָרִאשׁ שֶׁל עֵגֶל
 הַדָּךְ וְאַחֲרָה עוֹר שֶׁל תַּחַת הָאֵלֶּה וְכֵן שְׁמַעוֹן
 הַכִּמְסִים גְּבִי מִיִּמָּה שְׁעוּרֵיהֶן כְּבִשּׁוֹן
 לְהֵאָבִי אוֹר שֶׁל בֵּית הַבְּנוּת לְמִקְוֵי
 פֶסֶל וְעוֹן בּו כְּרַת חוּץ לְזִמְנֵי פִּגְלוֹ וְחִיבִין
 עָלָיו כְּרַת: וְעוֹר בֵּית הַפְּרִסוֹת: מֵאֵי בֵּית
 הַפְּרִסוֹת רַב אֹמֵר בֵּית הַפְּרִסוֹת מִמֶּשׁ רַבִּי
 צִנְיָנָא אֹמֵר רַבּוּבָה הַנִּמְכֶּרֶת עִם הָרִאשׁ:
 וְעוֹר הָאֵקֶדָּה: א' תָּנוּ רַבְּנֵי הַגְּמָאִים
 לְרַבּוֹת עוֹרוֹתֶיהָ כְּבִשּׁוֹן יָכֹל אִפִּי כֹּלֶן
 תָּלִי יֵאלֶה וְהָאֵלֶּה אֲבִילוֹהָ כְּתִיבִי אֹמֵר
 רַב לְמִינֵהוּ הַפְּסִיק הָעֵנִין וְיִלְחָשׁוּב גְּמִי
 תִּשְׁמַטְמַט אֹמֵר רַב שְׁמוּאֵל בְּרַי רִיחָן א' רַב
 תִּנְא הוּא וְתָנִי תִּשְׁמַטְמַט וְהָאֵלֶּה דִּירָן לֹא
 תִּשְׁמַטְמַט א' אֹמֵר רַב שֶׁשֶׁת בְּרִיה דְּרַב אִדִּי
 גִּישָׁתָא דִּירָן סָבַר לֹה כ"ר יְהוּדָה דְּאִוִּיל בִּתְרָה
 יִנְתָּנָה וּבִגְשֵׁתָהּ הִדְלִטָּהָ קִמְפִּילָנִי: וְכֹלֶן
 שְׁעִיבָתָּ [כ"ב]: הֵיחָד אֵין לֹה הֵיחָד לֹא
 וְהָאֵלֶּה תִּנִּי ר' חִיָּא אָזוּן חֲמֹר שְׁמֵלָה
 לְקוֹפָתָה מֵהוּרָה מֵלָה אֵע"ג דְּלֹא הֵיחָד
 לֹא מֵלָה הֵיחָד אֵין לֹה הֵיחָד לֹא א' כ"ה
 כְּדִי עֲבֹד אֹמֵר רַב הוּנָה אֹמֵר רַבִּי יִנְאי
 אֶרְבַּעַת מוֹלִין. א' (רַבִּי) אֲבָהוּ מִשּׁוֹם דְּרִישׁ
 לְקִישׁ (אֹמֵר) א' לְגַבֵּל וְלִתְפֹּלֶה הַלּוֹמְנִית דִּים
 אֶרְבַּעַת מוֹלִין אֹמֵר רַב נַחֲמָן בְּרַי רִיחָן
 אֲבָיו

עבד דללך הוה קלנרן כר לז און כמו אז ואין חדוש ויהי זמנא:
רנב. פיה מן שרן לו נגלגט שפירז טעברה כדנא לערונ
עד ד' מינין תגלגל ויהי אז קאי לפניו ואלהיו
הובל דלון רגילות להשכיר אדם בדרך לעשות לו עסקא וזכא
פכירוס הערפוד פאי אס עיגל העוסק בדרך ערפוד ברחוק ד'
מינין יתמד ד' שניע לאחור בל ומייני אדם הוהן בדרך ומיכו
זמנא שפירז בערין' תכלה לרנחון דל תכלה אין ערפוד דהיי' דמי
אז דמטען און לאיי אס עמל א' אביי בדברס (דף קט) תמלך דמסדר
אחיוע בערן קלנא תכלה כרנן ענקיון כפל כול מדי' דמנקי וז'
אז מוען חלן תכלה מלך אהירי ד' מינין אפילו עובד מלך וזכא
פכירוס קאטורס לעפען תכלהנן בערין וזכא איי' ומוען דמלחא ל'
חשבי עבודה דבסמך וועד לתמן דחשבי עבודה אמאי לא חשבי
שלישם און דפרכ' לא תיפוד (דף קכג) 'לדעת מינין' (א' ומתלה
עין ורמ"פ אין תכלה לעבול תכלהנן לרנחון קדקד' (א' וקאי:
כרני יודען מן בחרה בדברי מור"ה אין לנחור וקלס' אלא תכלה
לא ימי לא עבדיה לז דרבי יודען מן בחרה לרפירוס' (א' וזכא
עובד דלא חשבי עבודה דלא חשבי אלא חלן תכלה שכן עיני עובדי
אמלן חשבי עבודה שחיו מן מעיני עובדי שמשער רגור מן
טעמיהו וזכא שחיו לז אלא חשבי עבודה שחיו:

טבול

וּנְיָקָה, וְאִפְּלוּ לְאַחֵר שְׁנֵת דְּזִהְנָקָה נְמִי
וְהִ"ק ר' יוֹחָנָן בְּזֵן שְׁפִיר קְאֻמְרַת
לְפָחוֹת דֹּאס פִּירֵשׁ בְּזוֹךְ שְׁנֵת לֹא יִהְיֶה
שְׁנֵתוֹ: אִו דִּילְמָא עוֹלָא כֵן שְׁנֵתוֹ קְאֻמְרַת.

[illegible]

תורה אור השלם

אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם לָכֶם
כָּל הַשְּׂרָץ כֹּל הַנֶּגֶז
הֵם בְּמֵתָם יִטְמָא עַד
מִזְבֵּחַ יְהוָה יִסָּר יֵאָדָּם

נליזן הש"ס

ג'ס' ד"ה לנבל בו'
מדת המיל ו' ומחצה
ים. כדאיסא ציומא דף קו
ז"א:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה המהפך וכו'
אלא לפגל עד שייחשב
אחול למחר: (ב) תוס'
ה"ה למיניהו וכו' סברה הוא
אחוקומי. ג"כ פי' ה"ה
העמלים: (ג) ד"ה כר'
הודה וכו'. ג"כ ועי' במה
כתבו התוס' ריש פרק
שמונה עשר:

הגהות מהר"ב

רנשבורג
[גמ' כמה כדי עבוד.
"ב מ"י שם ופ"ד שם
לכה ח': ב] רש"י ד"ה
עוד לגב. נמחק מלת
עבוד:

שיטה מקובצת

[ת"ר הטמאים. נ"ב
 'תוס' בכורות דף ר'
 ז"ב:] כדתיא המחשב
 אכול למחר דברו שאין
 דרכו בכך כגון לאכול
 מחר דבר שאין דרכו
 אכול כגון חלב: א
 ור העולה אינה מחשבה
 א לפסול ולא לפגל:
 [למינהו הפסיק הענין

ולא קאי האי תפארת
אלא אקרא בתרא אנהקא
וחבא ודלשאה ודחומס
והתבשטא אלה תפארתא
וצי ולאו אקרא קפא
דרעיי תפארת ודחומס
דחומס דלשאה ודחומס
ואין פתח שפא
ליפארתא האמר
ראשון תפארת: [א] וליפארת
לא ורז אבא דברייא:

ס'יבן

איבעיא להו: היכי קאמר עולא: בן שנתו והוא שיונק, שרק אם נתמלאו שני תנאים, שהוא גם

בתוך שנתו וגם יונק, רק אז עור ראשו רך. אבל אם הפסיק לינוק בתוך שנתו או שעבר שנתו אף

על פי שיונק, כבר נתקשה העור.

קב"ב ע"ב ואמר ליה רבי יוחנן: לא

כדברך, אלא בתנאי אחד בלבד מספיק. שכל זמן שיונק, ואפילו כעבור שנתו, נחשב עורו לרך. וכן בתוך שנתו, ואפילו הפסיק לינוק, נחשב עורו לרך. או דלמא: עולא, בן שנתו קאמר, שהכל תלוי בזה לבד, ואין הברל בין אם הוא יונק ובין שאינו יונק, דברוך שנתו עורו רך אף כשאינו יונק.

ואמר ליה רבי יוחנן: בן שנתו והוא שיונק. דשניהם בעינן בשביל שיחשב עורו רך.

תא שמע: שהרי רבי יוחנן אמר: כל זמן שיונק!

ואם אתא שרבי יוחנן בא להוסיף על עולא, שלא די בבן שנתו אלא צריך שיהא גם יונק בשביל שיחשב עורו לרך, אם כן "הוא שיונק" מביעי ליה לומר! ומדקאמר "כל זמן שהוא יונק" משמע שבוה לבד מספיק שיחשב עורו לרך, אף שהוא יותר מבן שנה, שמע מינה.

בעא מיניה ריש לקיש מרבי יוחנן: עור הראש של עגל הוי מהו שויטמא בנבלה?

אמר ליה רבי יוחנן: אינו מטמא.

אמר ליה ריש לקיש לרבי יוחנן: לימדתנו רבינו את הדין של משנתו - אלו שעורותיהן כבשרן, וקטני, ועור הראש של עגל הוי, שגם הוא מטמא כבשרו?

אמר ליה רבי יוחנן לריש לקיש: אל תקניטני מאותה משנה. משום שאינה "סתם משנה", אלא בלשון יחיד אני שונה אותה, שנתא אחד בלבד סובר כן, ואין הלכה כמותו, אלא כהתנא שחולק עליו.

דתנאי: השוחט את העולה במחשבה על מנת להקטיר כזית מעור שתחת האליה, חוץ למקומו

- פסול הקרבן, כדון מחשב להקטיר מהקרבן חוץ למקומו. ואין בו כרת למי שיאכלנו, כי קרבן שנפסל מחמת מחשבת חוץ למקומו אין חייבים על אכילתו כרת.

ואם חישב להקטירו חוץ לזמנו - הרי הקרבן פגול, וחייבין עליו על אכילתו כרת. כי קרבן שנפסל מחמת מחשבת חוץ לזמנו, נחשב לפגול, וחייבים על אכילתו כרת.

ואף שמוחשבתו היתה על העור שתחת האליה, והחושב מחשבת פסול על דבר שאין הדרך לאוכלו או להקטירו אין הקרבן נפסל בכך, ועור אינו בר אכילה ולא בר הקטרה, מכל מקום, עור שתחת האליה חשיב ליה כבשר, והרי הוא נקטר עם העולה על המזבח, ולפיכך שייך עליו מחשבת פסול.

אלעזר בן יהודה איש אבילום (שם כפר) אומר משום רבי יעקב, וכן היה רבי שמעון בן יהודה איש כפר עיכוס אומר משום רבי שמעון:

לא קר בעור שתחת האליה הדין כן, אלא אחד עור פרסות, ואחד עור הראש של עגל הוי, ואחד

עור של תחת האליה, וכל שזמנו חכמים גבי טומאה שעורותיהן כבשרן דהיינו להביא עור של בית הבושת, הרי דינם, שאם חישב להקטירם חוץ למקומו - פסול, ואין בו כרת על אכילתו, ואם חישב להקטירם חוץ לזמנו - פגול וחייבין עליו על אכילתו כרת. לפי שכל אלו דינם כבשר. חזינן שרק אלעזר בן יהודה סובר כמשנתנו, ואילו תנא קמא סובר שאין עור נחשב לבשר אלא העור שתחת האליה בלבד.

שינוי במשנה: ועור בית הפרסות. והיונן בה: מאי בית הפרסות?

ומשנינן: רב אמר: בית הפרסות ממש. [מהקדסולים ולמטה, ולא כל עצם השוק].

רבי חנינא אמר: רכובה עצם השוק בחלקו התחתון הנמוכרת עם הראש. [כלומר, מהכרס ולמטה], דכל העור שעליו נחשב כבשר. שינוי במשנה: ועור האנקה.

תנו רבנן: נאמר בשמונה שרצים "אלה הטמאים לכם בכל השרץ", ודרשינן מה"א ד"הטמאים" - לרבות עורותיהן שיטמאו כבשרן.

יכול אפילו כולן, כל שמונת השרצים יהיו עורותיהן כבשרן?

תלמוד לומר: "אלה". למעט שדוקא בשרצים אלו התרבה שעורותיהן כבשרן, ולא בשרצים אחרים. ומקשינן: והא "אלה" אכולהו שמונה שרצים כתיבי? שלאחר השמונה שרצים כתוב "אלה הטמאים" ואיזה מהם נמלט.

ומתריצין: אמר רב: שני מקראות כתובים: בראשון נאמר: "החלד והעכבר והצב למינהו",

ובשני נאמר: "והאנקה והכב והלטאה והחמט והתנשמת", ואחר כך כתוב: "אלה הטמאים".

והאי "הטמאים" שמרבה עורותיהן כבשרן קאי רק על השרצים שבפסוק השני, ד"למינהו"

הכתוב בסוף הפסוק הראשון - הפסוק הענין. לומר דלא קאי עליהם הרביי ד"הטמאים".

ולפיכך הריביי של עורותיהן כבשרן נאמר רק על השרצים האמורים בפסוק השני.

ומקשינן: וליחשוב במתניתין נמו תנשמות עם השרצים שעורותיהן כבשרן, שהרי גם הוא נמנה בפסוק השני?

ומתריצין: אמר רב שמואל בר יצחק: רב תנא הוא והוא אכן חולק על מתניתין ותני נמי

הוא! תנא! ומקשינן: והא תנא דידן דמתניתין לא תני תנשמות, ולפיו יקשה מה הטעם לחלק בין השרצים?

ומתריצין: אמר רב ששת בריה דרב אידי: תנא דידן סבר לה כרבי יהודה דאמר במתניתין דאף הלטאה דינה כחולדה, שאין עורה כבשרה, אף על פי שהיא כתובה בפסוק השני. ועל כרחך רבי

יהודה לא סבר דילפינן מהמקרא לרבות עורותיהן כבשרן, אלא הענין תלוי בסברא - דאזיל בתר גישתא, וסבר שהולכים אחר איכות העור. שבאותן שרצים שעורן רך עורותיהן כבשרן, ובאותן שרצים שעורן קשה אין עורותיהן כבשרן. ותנא דידן אף הוא סובר כן אלא שאינו מודה לו לגבי לטאה.

ובגישתא דהלטאה קמפלגי, שלרבי יהודה עור הלטאה קשה, ולפיכך דינו כחולדה, ולתנא דידן עורו רך, ודינו כאותן השרצים שעורותיהן כבשרן.

שינוי במשנה: וכולן שעיוברן או שהילך בהן כדי עבודה טהורין.

והיונן בה: הילך - אין, שדוקא אם הלך עליהם או הם בטלים מתורת בשר ונעשים עור, אבל לא הילך - לא.

והא תני רבי חייא: אוזן חמור שטלאה שעשה ממנו טלאי לקופתו [סל מעור] - טהורה מטומאת נבלה, לפי שעל ידי שטלאה נתבטל האוזן מתורת בשר, ונעשה עור, שאינו מטמא בנבלה.

חזינן שאפילו אם לא עיבר את העור, אלא שיעיד אותו לשימוש של עור, הרי דינו כעור. ואם כן גם במשנתנו יהא די בכך שהניח את העור לפני הדורס, או שכרך את העור על רגלו כדי ללכת עליו, שיחול עליו תורת עור, ומדוע אומרת המשנה שדוקא באם הילך עליו בטל מתורת בשר ונעשה עור?

ומתריצין: טלאה - הרי עשה בה מעשה כדי לבטלה, הלכך, אף על גב דלא הילך נעשה עור.

אבל לא טלאה - הילך, אין. לא הילך, לא! בהא דקתני במתניתין שהילך בהן כדי עבודה

היונן בה: כמה הוא שיעור ההליכה של "כדי עיבוד"?

ומשנינן: אמר רב הונא אמר רבי ינאי: שידרך על העור זמן הליכת ארבעת מילין!

הגמרא מביאה דברים נוספים ששיעורם ארבעה מילין: אמר רבי אבהו אמר ריש לקיש: לגבל -

אדם שנשכר לבעל הבית ללוח עיסה, ויש לו רק כלים טמאים, הרי הוא חייב לטרוח וללכת מרחק

של ארבעה מילין כדי להטביל את כלי הלישה במקוה, לפי שלכתחילה צריך להקפיד שהאוכל

יעשה בטהרה. אך יותר מארבעה מילין אינו חייב אלא אם כן בעל הבית משלם לו עבור ההליכה.

ולתפלה - ההולך בדרך והחליט ללון במקום מסוים, אם יש בית כנסת תוך ארבעה מילין חייב ללכת לשם כדי להתפלל בצבור.

ולגטילת ידים - אם הוא בדרך ורוצה לאכול פת, ואין לו כאן מים לגטילת ידים אלא במרחק

ארבעה מילין, חייב להמתין עד שיגיע לשם. שלשת אלו שיעורן: ארבעת מילין.

תהילים פרק סח

קל

וְדִן אֱלֹמֹנוֹת אֱלֹהִים בַּמַּעֲזֹן קִדְּשׁוּ׃ אֱלֹהִים | מוֹשִׁיב יְחִידִים |
בֵּיתָה מוֹצִיא אֲסִירִים בַּפּוֹשְׁרוֹת אֶת־סוֹרְרִים שִׁכְנוּ צַחִיחָה׃
אֱלֹהִים בַּצֹּאתָ לִפְנֵי עַמְּךָ בַּצֶּעֶדֶךָ בִּישִׁימוֹן סִלָּה׃ אֲרֵץ
רַעֲשָׁה | אֶרֶץ־שָׁמַיִם נִטְפוֹ מִפְּנֵי אֱלֹהִים זֶה סִינִי מִפְּנֵי אֱלֹהִים
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃ גֶּשֶׁם נְדָבוֹת תִּנְיָף אֱלֹהִים נַחֲלַתְךָ וְנִלְאָה

רש"י

כאלמנה (שם א'): (ז) מושב יחידים ביתה. ישראל שהיו מפורזין כנסים יחד איש איש מנדחו והושיבים בית שלם וכנסיה שלימה: מוציא אסירים בכושרות. הוציא את ישראל ממצרים בחדש שהוא כשר להולכי דרכים לא חמה ולא צנה: אר שוררים מצרים: שכנו צחיה. ונשארה ארצם ציה וצמאה, (מצאח): (ח) בצעך. כשצעת בצעך בצעד שלך: סלה. שם הראיתי זה דרך לעולם לכל צרה גאולה: (ט) זה סיני. גם הוא רעש מפני ה' אלהי ישראל: (י) גשם נדבות תניף. עוד זאת עשית לנו אם הוצרכנו לגשמים הניפות והטלת עלינו תמיד נדבה וברכה:

מצודות ציון

והגנה כמו סולו סולו המסלה (ישעי' ס): (ז) במעון. ענין מדור: (ז) בכושרות. מלשון כשר: צחיה. ענין למאון ויוש כמו למים סלע (ספרא ד'): (ח) בצעך. מלשון נעז ופסיעות: בישיון. מלשון שממה: (ט) נטפו. מלשון נטיפה והול: (י) תניף. ענין הול והסכה כמו ונפח נופים (לפני ט'): ונלאה. סו"י ימירה (ז) מושב יחידים. ר"ל בהיותכם במצרים יחידים מפורזים בכל הארץ אחד הנה ואחד הנה הנה בעת בוא הגאולה כנס המקום אתכם בשעה אחת לרעמסס והושיב אתכם בבית אחד כלומר בכנסיה אחת: מוציא. הנאסרים במאסר הגלות היה מוציא בעת הכושר אשר ייטיב להולכי דרכים לא חמה ולא צנה כי כן בימי ניסן: אר שוררים. רק אנשי מצרים הסוררים הם לברם נשארו שוכנים בארץ צמאה ויושב בעבור המכות שהכה בהם אבל אתם היתם מלאים כל טוב: (ח) בצאתך. בעמד ענן להורות הדרך: בישיון סלה. במדבר שהוא מעולם שממון ואין שם דרך סלולה: (ט) ארץ. יושבי הארץ: שמים. שרי מעלה: נטפו. זיעה מגודל החרדה: זה סיני. ר"ל זה האלהים הנגלה לישראל על הר סיני: (י) גשם נדבות. כשבאו לארץ הזלת עליה גשמי נדבה ר"ל לא בגמול המעשה כ"א

תהילים פרק סח

קלא

אֶתָּה כּוֹנֵנָתָה׃ חֵיתָךְ יִשְׁבּוּ־בָה תִּכֵּן בְּטוֹבְתָךְ לַעֲנִי אֱלֹהִים׃
יִבְּ אֲדָנִי יִתֶּן־אֲמֹר הַמְּבַשְׂרוֹת צָבָא רַב׃ מַלְכֵי צְבָאוֹת יִדְּוֹן
יִדְּוֹן וְגוֹת־בֵּית תַּחֲלַק שָׁלָל׃ אִם־תִּשְׁכַּבּוּ בֵּין שְׁפָתַיִם
פִּנְפִּי יוֹנָה נַחֲפָה בַּפֶּסֶף וְאַבְרוֹתֶיהָ בִּירְקַק חֲרוּץ׃ בַּפֶּרֶשׁ
רִשְׁיִי

נחלתך ונלאה אתה כוננתה. כשהיתה נחלת ארץך נלאה וצמאה למטר אתה כוננת אותה, (מצאח): נחלתך ונלאה הקרויה נחלתך והיא נלאה כלו פעמים שהיא כך: (יא) חיתך ישבו בה. עתך ישבו בה כמו ויאספו פלשתים את מחניהם לחיה (ש"ב כ"ג) ד"א חיתך, כנסת ישראל קרויה בהמתו וחיתו של הקב"ה: תכין בטובתך. כשיצאו ממצרים הסיבותם במדבר ארבעים שנה לפי שעמדו כנענים וגדונו את האילנות ובתוך כך שעכבו במדבר עמדו ותקנו הכל: (יב) אד' יתן אומר המבשרות וגו'. אומר מאמר עוד הוא ישאג בקול להשמיע צבאות הגוים הרבים ומהו האומר: (יג) מלכי צבאות הגוים ידדון ידדון. יתנדו וישלכו מתוך א"י וכנסת ישראל שהיא נות בית תחלק קדש וגומר (ישעי' כ"ג): (יד) אם סחרה ואתנה אדש וגומר (ישעי' כ"ג): (יד) אם

מצודות ציון

והוא ענין עייפות כמו ונלאה כלל (ישעי' כ): כוננתה. מל' הכנה: (יא) חיתך. עתך וכן ופית פלשתים (ש"ב כ"ג): (יב) המבשרות. מלשון נשוא: צבא רב. חיל רב: (יג) ידדון. מלשון נדידה: ונות. מל' נזה ומדור: שלף. ענין ציה: (יד) שפתים. הוא מקום שכינת ומוטע הקדוה כמו שפות הסל (ספרא ד'): נחפה. מכוסה: ואברותיה. כפיה כמו אבר כינה (לפני י"ג): בירקק. גוון ירוק: חרוץ. מין זהב כמו ומחרון מנולמה (ספ"ד): (טו) בפרש. מל' הפרשה ופירוש:

תשכבון. ר"ל אף אם מצרות תהיו חשוכים וכעורים כשוכב בין מקום שפית הקדרות: כנפי יונה. מ"מ תהיו נאים כמו כנפי יונה הנראה כמחופה בכסף ובהם משוכה הנוטה מעט לגוון הירוק ר"ל סוף הדבר לגאולה שלימה ורב טוב: (טו) בפרש. או כאשר יפרוש שדי לגרש העובדי כוכבים מ"א:

מצודות דוד

בנדבה: נחלתך ונלאה. כשהיתה נחלתך עייפה וצמאה למטר הלא אתה ה' כוננת אותה במטר רב: (יא) חיתך. עתך ישבו בהארץ ההיא: בטובתך. במדת טובך הכנת המטר לגדל התבואה להשביע נפש העני: (יב) אדני יתן. ר"ל כמו שעשה עמנו לשעבר כן יקיים אומר הנביאים המבשרות לצבא ישראל הגדול והרב: (יג) צבאות. וזהו הבשרה שהעובדי גילולים יהיו נדודים מא"י: ונות בית. הכנסיה הדרה מעולם בבתי הארץ ההיא תחלק לעצמה שלל: (יד) אם

תהילים פרק סח

קל"ב

שְׁדֵי מַלְכִים בָּהּ תִּשְׁלַג בְּצַלְמוֹן: הִרְ-אֱלֹהִים הִרְ-בֶּשֶׁן הִרְ-גִּבְנָנִים הִרְ-בֶּשֶׁן: י לְמָה | תִּרְצֹדֶן הָרִים גִּבְנָנִים הָהָר חֲמֹד אֱלֹהִים לִשְׁבֹּתוֹ אֶף-יִהְיֶה יִשְׁכֵּן לְנֶצַח: ה רֶכֶב אֱלֹהִים רַבְתִּים אֶלְפֵי שָׁנָאן אֲדָנִי בָּם סִינִי בִקְדָשׁ: י עֲלִית לַמָּרוֹם | שְׁבִית שְׁבִי לַקַּחַת מִתְּנוֹת בְּאִדָּם וְאֶף סוֹרְרִים לִשְׁכֵן | יָהּ

רש"י

כ"ה בוררין את הדבר כשמלה חדשה. מלכי. אלו ת"ח כמו שנאמר (משל ח') בי מלכים ימלוכו: (פו) הר אלהים הר בשן. והיכן פירשה בהר סיני שהוא הר אלהים סמוך לבשן בעבר הירדן: הר גבננים. הר המיוחד כמו (יחזקאל ט"ו) ותבני לך גב כל דבר גבוה קרוי גב: (יו) למה תרצדון הרים גבננים. כל זה מוסב על ה' יתן אומר עוד יאמר להם למה תרצדון הרים גבננים למה תארובון אתם ההרים גבננים הגבוהים לשבחתו לשרות עליו שכינה הוא הר הבית אף הוא לנצח ישכון

מצודות ציון

תשג. מל' שלג: בגלמו. מל' ללמות ור"ל מושג: (פו) הר בשן. הוא מקום דשן ושמן כמ"ש שמעו וכו' פרות השן (פסוק ד'). גבננים. מל' גב וגובה והנו"ן נאם להקטין כמו האמינון אחיך (ש"ס י"ג): (יו) תרצדון. כמו מרקדון: (יה) אֶלְפֵי. שרים וגדולים כמו אלופי יהודה (דברים ט'). שנאן. כן יקראו מלכא זכות המקדש עומדת לכם ורועה אתכם כהר בשן שהוא מקום מרעה: (יו) למה תרצדון. אתם הנמשלים מול המקום להרים קטנים למה תרצדון בהיכלו הלא הוא ההר אשר חמד ה' לשבת בו ואף ישכון שם לנצח ולא ישאר בידכם: (יה) רֶכֶב אֱלֹהִים. מוסב למעלה לומר גם בעבור זה היו בטוחים כי סוף הדבר יהיה גאולה שלימה כי ראה חיבתם לפני המקום כי הלא מלאכי רכבו המה הרבה רכבות שרים וה' שוכן בהם אף בעת בואו בקדושתו להר סיני ליתן התורה כי גם המלאכים ירדו עמו ובכל עת המה קרובים לשכינה: (יט) עֲלִית לַמָּרוֹם. ועכ"ז אתה ישראל עלית למרום ר"ל רמה ידך להתגבר עליהם לקבל את התורה ושבית אותה מיד המלאכים ולקחת אותה למתנה להיות מצויה בבני אדם ולא בין מלאכי מעלה: ואף סוֹרְרִים. אף כי הרבו לסור מאחרי ה' עכ"ז נתרצה להם וציום על המשכן

תהילים פרק סח

קל"ג

אֱלֹהִים: כ בְּרוּךְ אֲדָנִי יוֹם | יוֹם יַעֲמֹס לָנוּ הָאֵל יִשְׁוּעָתָנוּ סִלָּה: כא הָאֵל | לָנוּ אֵל לְמוֹשָׁעוֹת וְלִיְהוָה אֲדָנִי לַמּוֹת תּוֹצֵאוֹת: כב אֲדֹ-אֱלֹהִים יִמְחֹץ רֹאשׁ אֹיְבֵיו קִדְקֹד שֹׁעַר מִתְּהַלֵּךְ בְּאִשְׁמוֹ: כג אֲמַר אֲדָנִי מִבֶּשֶׁן אֲשִׁיב אֲשִׁיב מִמִּצְלוֹת יָם: כד לְמַעַן | תִּמְחֹץ רִגְלֶךָ בְּדָם לְשׁוֹן פְּלִבִּיךָ מֵאוֹיְבִים מִנְּהוּ: כה רְאוּ הַלִּיכוֹתֶיךָ אֱלֹהִים הַלִּיכוֹת אֵלֵי מַלְכִי בִקְדָשׁ: כו קִדְמוּ

רש"י

ששכן הקב"ה במשכן בתוך עם שהיו סוררים וממרים ומקציפים אותו: (כ) בְּרוּךְ אֲדֹנִי וגו'. זה מן השיר האמור למעלה שירו לאלהים: יַעֲמֹס לָנוּ. יתן לנו ישועה רבה מכל עומס ככל אשר נוכל שאת, (מצאתי יום יום יעמס לנו כל הימים כן נוהג בנו לכל צרה ישועה). (כא) הָאֵל לָנוּ אֵל לְמוֹשָׁעוֹת. אל מושיע הוא לנו ולפניו יש הרבה תוצאות מיני מות תוצאות דרכים אל המות אך לא עלינו הוא נותנם אבל ימחץ בהם ראש אויביו: (כב) קִדְקֹד שֹׁעַר. קדקדו של עשו שהוא איש שעיר המתהלך תמיד באשמו (ואינו חוזר מדעתו): (כג) אֲמַר ה' מִבֶּשֶׁן אֲשִׁיב. כי כן הבטיח להשיב אותנו מתוך

מצודות ציון

מרוס: (כ) יַעֲמֹס. ענין הטענת משא כמו אֶנֶן מעמסה (סס): (כב) יִמְחֹץ. ענין ללעה ופליעה כמו מחטת ראש (פסוק י'): (כג) מִמִּצְלוֹת יָם. מעומק הים: (כד) מִנְּהוּ. ענין הכנת מוון כמו מן הוא (שמות פ'): מרוס: (כ) יַעֲמֹס. ענין הטענת משא כמו אֶנֶן מעמסה (סס): (כב) יִמְחֹץ. ענין ללעה ופליעה כמו מחטת ראש (פסוק י'): (כג) מִמִּצְלוֹת יָם. מעומק הים: (כד) מִנְּהוּ. ענין הכנת מוון כמו מן הוא (שמות פ'): לשכון בס: (כ) בְּרוּךְ אֲדֹנִי. ראוי לנו לומר ברוך ה' אשר בכל יום טוען לנו ור"ל ברכותיו או טובותיו וקצר בדבר המובן מאליו: הָאֵל. הוא האל המושיע לנו עד עולם: (כא) אֵל לְמוֹשָׁעוֹת. הוא לנו אל להושיע ולא להביא הרעה עם כי בידו הרבה מיני תוצאות הנפש מן הגוף להביא המיתה מ"מ לא יביאם עלינו: (כב) אֲךָ וגו'. אך במיני המיתות ההם ימחץ ראש אויביו ולא ראשנו: קִדְקֹד שֹׁעַר. כן נקרא גובה ההוא כי שם נחלץ שער הראש אילך ואילך ומוסב על ימחץ לומר בהם ימחץ קדקד שער של מי שהוא מתהלך ואוחז באשמו ולא שב מהם: (כג) אֲמַר אֲדֹנִי. כבר הבטיח לנו להשיב אותנו לא"י: לְמַעַן תִּמְחֹץ. למען יהיו רגליך נראים כאלו הם מרוצים על כי תדרוך בדם הרוגי אויביך ותלכך רגליך בדמם: מִנְּהוּ. הכנת מוון כ"א מלשון כלביך יהיו ניוון מדם אויביך כי ילוקק דמם בלשונם: (כד) רְאוּ. ר"ל ראויים המה לזה כי כאשר ראו הליכותיך אל תוך הים בעמוד הענן. בקדש. השוכן בשמי קדוש: (כז) קִדְמוּ שִׁירֵיכֶם. כאשר נמשכו אחריו והלכו בחברה ומצרים נטבעו אז השירים הקדימו לשורר בפה את השירה לעמוד הבא

מסכת

פרק ח

בבא בתרא

ק

מת, יחזרו נכסים למקומן. נפלו לו נכסים ממקום אחר, יירשו אחריו עמו. מי שמת ונמצאת דייתיקי קשורה על ירכו, הרי זו אינה כלום. זכה בה לאחר, בין מן היורשין בין שאינו מן היורשין, דבריו קניין:

ז. הכותב נכסיו לבניו, צריך שיכתוב מהיום ולאחר מיתה,

רבינו עובדיה מברטנורה

עמו בחלקו. כגון אם הם שני אחים לבד הספק, ויש להם לחלק שלש שדות, זה נוטל שדה ומחצה וזה נוטל שדה ומחצה, וזה שמעיד על הספק שהוא אחיו, נותן לו חצי השדה, והאחר אינו נותן לו כלום, דאמר ליה הבא ראייה ושקול: מת. הספק: יחזרו. אותן הנכסים שנתן לו אחיו: למקומן. כלומר למי שנתנם לו. אבל שאר אחים אין יורשים עמו: או קנה נכסים ועכשיו מת: יורשו אחיו. של נפלו לו. לספק: נכסים ממקום אחר. בחייו. של זה שהיה מעיד שהוא אחיו: עמו. דהא קא מודי להו שאחיהם הוא. והני מילי בדלא כפרו שאר האחין לומר ודאי שאינו אחיהן, אלא טוענים שאינן מכירים אותו. אבל אם כפרו בו שאינו אחיהם, לא יירשנו אלא זה שהעיד לו בלבד: דייתיקי. צוואת שכיב מרע. ולשון דייתיקי דא תהא למיקם ולמיהורי: קשורה על ירכו. דליכא למימר אחר כתבה ונתנה שם, אפילו הכי הרי זו אינה כלום, שהרי לא גמר להקנות אלא בקבלת השטר ואין שטר לאחר מיתה:

ז. צריך שיכתוב מהיום ולאחר מיתה. דמשמע גוף הקרקע יהא קנוי לך מהיום ולא תאכל הפירות עד לאחר מיתה. ואם לא כתב מהיום, לא נתן לו כלום, דאין מתנה

מסכת

פרק ט

בבא בתרא

קא

שהניח תלוש, הרי הוא של יורשין. הניח בנים גדולים וקטנים, אין הגדולים מתפרנסים על הקטנים ולא הקטנים נזונים על הגדולים, אלא חולקין בשוה. נשאו הגדולים, ישאו הקטנים. ואם אמרו הקטנים הרי אנו נושאים בדרך שנשאתם אתם, אין שומעין להם, אלא מה שנתן להם אביהם נתן:

ח. הניח בנות גדולות וקטנות, אין הגדולות מתפרנסות על הקטנות ולא הקטנות נזונות על הגדולות, אלא חולקות בשוה. נשאו גדולות, ישאו קטנות. ואם אמרו קטנות, הרי אנו נושאות בדרך שנשאתן אתן, אין שומעין להן. זה חמור בבנות מבנים, שהבנות נזונות על

אלא יתפרנס ויוון כל אחד מחלקו: נשאו גדולים. ועשו צרכי חופה מתפוסת הבית לאחר מיתת אביהם: ישאו גם הקטנים. מתפוסת הבית: ואם אמרו הקטנים. לאחר מיתת אביהם, הרי אנו נושאים בדרך שנשאתם אתם בחיי אבינו: אין שומעין להם. אלא מה שנתן להם אביהם בחייו, נתן:

ח. הניח בנות. ולא בנים: שהבנות נזונות מן הבנים. בתנאי כתובה. ואין בנות קטנות נזונות מן הגדולות. דבמקום שאין בנים יורשים אין הבנות אוכלות בתנאי כתובה, אלא חולקות בשוה וכל אחת נזונה משלה:

פרק ט מי שמת. שהנכסים מרובים. כדי שיוזנו הבנים והבנות עד שיבגרו הבנות:

הבנים ואין נזונות על הבנות:

פרק ט

א. מי שמת והניח בנים ובנות, בזמן שהנכסים מרבים, הבנים יירשו והבנות יזונו. נכסים מעטים, הבנות יזונו והבנים ישאלו על הפתחים. אדמון אומר, בשביל שאני זכר הפסדתי. אמר רבן גמליאל, רואה אני את דברי אדמון:

ב. הניח בנים ובנות וטמטום, בזמן שהנכסים מרבים, הזכרים דוחין אותו אצל נקבות. נכסים מעטים, הנקבות דוחות אותו אצל זכרים. האומר אם תלד אשתי זכר יטול מנה, ילדה זכר, נוטל מנה. נקבה מאתים, ילדה נקבה, נוטלת

רבינו עובדיה מברטנורה

שהנכסים מועטים. שאין בהם כשיעור זה: בשביל שאני זכר הפסדתי. בתמיהה. אלא לא אפסיד וניזון כולנו יחד. ואין הלכה כאדמון. ועשו אלמנה אצל הבת בנכסים מועטים, ככת אצל האחין, מה כת אצל האחין הבת נזונת והבנים ישאלו על הפתחים, אף אלמנה אצל הבת האלמנה נזונת והבת תשאל על הפתחים:

ב. וטמטום. ספק זכר ספק נקבה: הזכרים דוחין אותו אצל הנקבות. דאמרי ליה אייתי ראייה דזכר את ושקול: הנקבות דוחות אותו אצל הזכרים. דאמרי ליה אייתי ראייה דנקבה את ותיזון עמו: ילדה זכר נוטל מנה. ואע"ג דקיימא לן המזכה לעובר בנה, הכא בשכיב מרע שזכה לבנו קנה, שדעתו של אדם קרובה אצל בנו: ילדה זכר ונקבה

הלכות בלאי הכרם סימן רצו

תקלד

הלכות בלאי הכרם סימן רצו

תקלד

ואינם כרם אחד, ואינו מרחיק אלא ו' טפחים מפל שורה. וכן אם היה ביניהם פחות מד', הרי אלו כגפן אחת ומרחיק ו' טפחים לכל רוח.

לג. ה' ג' שורות, אף על פי שיש ביניהם פחות מד', הרי אלו כרם וראוין את האמצעיות כאלו אינם.

לד. ה' ג' שורות וכן כל שורה ושורה ח' אמות או יותר, הרי זה זורע בין השורות. לפיכך הנוטע את כרמו מתחלה, והרחיק בין כל שורה ושורה ח' אמות, מתר להביא זרע לתוכו ומרחיק מפל שורה ושורה ששה טפחים בלבד. אבל אם זרע חוצה לו, צריך להרחיק משורה החיצונה ד' אמות כשאר הכרמים. ואין דין בין השורות של זה הכרם בכרם שחרב באמצעו, שחרי מתחלה נטעם מרחקים.

לה. יהיה בשרה זו שורה אחת של גפנים, ובשרה חברו שורה אחרת כנגדה, קרובה לה, אף על פי שמפסיק ביניהם דרך היחיד או דרך הרבים או גדר שהוא נמוך מעשרה טפחים, הרי אלו מצטרפים להיות שתייהן כרם. והוא שיהיה ביניהם פחות מח'.

לו. ינטע שורה אחת בארץ ושורה אחת במדרגה, אם גבוהה המדרגה מהארץ עשרה טפחים, אינם מצטרפים. פחות מכאן, מצטרפין.

לז. הנוטע חמש גפנים, ששנים כנגד שנים ואחת יוצאת זנב, הרי זה נקרא כרם קטן וצריך להרחיק מהן ד' אמות לכל רוח. אבל אם נטען שנים כנגד שנים ואחת באמצע, 'או ג' בשורה ושנים כנגדן בשורה שניה, אינם כרם ואינו מרחיק מהם אלא ו' טפחים לכל רוח.

לח. 'כרם שחרב, אם יש בו ללקט עשר גפנים לכל בית סאה ויהיו נטועות שנים כנגד שנים ואחת יוצאת זנב, 'או יש בו לכוף ג' כנגד ג', הרי זה נקרא כרם דל ואסור לזרע בכלו.

לא. 'כרם שאינו נטוע שורות שורות, אלא מערבב, אם יש בו לכוף שנים כנגד שלש הרי זה כרם. ואם לאו, אינו כרם אלא דיו להרחיק ו' טפחים מפל גפן וגפן, וזרע.

לב. ה' העקרים מכונים והנוף אינו

מכון, הרי זה כרם. הנוף מכון והעקר אינו מכון, אינו כרם. היו דקות ואינן מכונות, העבו והרי הן מכונות, הרי זה כרם.

מא. 'פיצד יודע אם הם מכונות, מביא חוט המדה ומותח מזו לזו.

מב. 'כרם שחרב באמצעו ונשאר שלם מפל סביביו, אם יש בקרחת שבאמצע ט"ז אמה, הרי זה מרחיק מעקרי הגפנים ארבע אמות לכל רוח, וזרע באמצע הקרחת. ואם אין בה ט"ז אמה, הרי זה לא יביא זרע לשם. 'ואם הביא, הואיל והרחיק ד' אמות לכל רוח מהגפנים של כרם, הרי זה לא קדש.

מג. 'וכן מקום שנשאר פנוי בלא גפנים בין סוף הכרם ובין הגדר שלו, והוא הנקרא מחול הכרם, אם יש בו י"ב אמה מרחיק מהגפנים ד' אמות וזרע את השאר. היה בה פחות מי"ב אמה, לא יביא זרע לשם. ואם הביא, הואיל והרחיק ד' אמות, הרי זה לא קדש. 'במה דברים אמורים, בכרם גדול. אבל בקטן, אין לו מחול אלא מרחיק ארבע אמות מסוף הגפנים, וזרע עד הגדר. 'וכן כרם גדול שהיה בין כל

שורה ושורה שמונה אמות או יותר, אין לו מחול.

מד. היה גדר מקיף את הכרם פחות מעשרה טפחים, או שהיה גבוה ו' טפחים ואין בו רחב ד' טפחים, אין לו מחול אלא מרחיק מסוף הגפנים ד' אמות וזרע עד המחצה, אפלו היה בין הגפנים ובין המחצה ד' אמות ומחצה, זרע את חצי האמה.

מה. גדר שהוא גבוה ו' טפחים וכן חריץ שהוא עמק ו' טפחים ורחב ד' טפחים, הרי זה מתר לטע כרם בצדו מכאן וירקות בצדו מכאן. אפלו ימחצה של קנים, אם אין בין קנה לחברו ג' טפחים, הרי זו מבדלת בין הכרם והערק, כגדר.

מו. 'גדר המבדיל בין כרם וירק שנפרץ עד עשר אמות, הרי זה כרם וימחר. יהיה פרוצה יותר מעשר, כנגד הפרצה אסור עד שימחק מן הגפנים כשעור. נפרצו בו פרצות רבות, אם היה העומד כפרוץ, הרי זה מתר כאלו אין שם פרצה. היה פרוץ מרבה על העומד, לא יזרע כנגד כל המקומות הפרוצים, עד שימחק כשעור.

מז. 'מחצת הכרם שנפרצה,

באר הגולה

א' שם בירושלמי: ב משנה ויש פ"ד וכ"ה: ב משנה ג' פ"ד: ב משנה ב' פ"ד וכ"ה ועירובין דף צ"ג ע"א: ע ירושלמי שם בירושלמי: א וכ"ה ור"ש במשנה ספ"ד: ב רמב"ם וכתב הראב"ד וגם הכ"מ שלא מצאו לזה עיקר מגין לו: ג משנה ד' פ"ד: (פי' לא ט"ז אמה כדרך הרבים אלא שכל הדרכים רבים וכמו שכתב הראב"ד שם וכמו שאמר רבינו בעצמו בסוף הסעף): ד משנה ב' פרק ו' בשם רבי אליעזר: ה משנה ו' פ"ד כוח: ו כוח: ז כוח: ח משנה ויש פ"ה: ב מהיר' וצינתינו לעיל סעיף ל"ב: י שם במשנה וכת"ק: ב ירושלמי שם:

באר הגולה

פרק ה' וכ"ה שמשו דרבי חנינא שם בירושל' מפרש דרבינו משמע ליה דס"ל הלכה כדבריו: ת רמב"ם שם כפי גירסתו שם ובירושלמי: א וכ"ה ור"ש במשנה ספ"ד: ב רמב"ם וכתב הראב"ד וגם הכ"מ שלא מצאו לזה עיקר מגין לו: ג משנה ד' פ"ד: (פי' לא ט"ז אמה כדרך הרבים אלא שכל הדרכים רבים וכמו שכתב הראב"ד שם וכמו שאמר רבינו בעצמו בסוף הסעף): ד משנה ב' פרק ו' בשם רבי אליעזר: ה משנה ו' פ"ד כוח: ו כוח: ז כוח: ח משנה ויש פ"ה: ב מהיר' וצינתינו לעיל סעיף ל"ב: י שם במשנה וכת"ק: ב ירושלמי שם:

הפכות סכה סימן תרכט

י"ט שאין בהם ארבעה. ואם אין ברחקן ארבעה כשרים, יאפלו הם משפיים שדומים לכלים. י"ט ונהגו שלא לסבך בהם כלל: י"ט. פרס עליה סדין מפני החמה או תחתיה מפני הנשר, יבולמר שלא יהיו עליו וקסמין נזשרים על שלחנו. י"ט פסולה, אבל אם לא פרס אלא י"ט לנאותה, כשרה, והוא שהיא י"ט בתוך ארבעה לסבך. י"ט עיניש אומרים שסכה שהיא מסככת בהלכתה וירא שמה ייבש הסבך או

הוא, מרדכי. ד' שם בנקרא כרב חסדא ובהך בר רב הונא. ע' התוספות והראש בשם תשובת הגאונים ושאר פוסקים.

באר היטב

הסמ"ק, וכל שכן בשינוי ל"ו. וכתב ש"י, הקשין של תבואה אחר שנחבטה התבואה משם פשוט דשרי, והוא עקר מצוה המפרש בפסולת גרן. ונראה שלא נהגו לכסות בקש גם כן משמע הסמ"ק, דבקש בקל יכסה כסוי עב מאד, ודבר פשוט להמיר במקום שאין סכך אחר רק שיהיה לצשות שיכול הנשם לירד שם:

משנה ברורה

מז. שאין בהן ארבעה. לאו דוקא, הוא דאין אפלו י"ט הן פחותין משלשה. והטעם, דכיון דיש שם פסול עליה, י"ט נעשו כשפודין של מכות הפסולין לסבך בכל ענין שהופקן: **מח. שדומין לבליים.** ואף על פי שראויין ליישיבה, וגם ראויין להשתמש עליהן להניח איהו דבר על גבן, אף על פי כן י"ט אינן מקבלין טמאה, כיון שלא יחדן ליישיבה ולא לשום תשמיש אלא עומדין לבנן או לסחורה, וגם משום גזרת תקרה אין בהן, שאין רגילות לסבך הבית בנסרים קצרים שאין רחבן ארבעה טפחים: **מט. ונהגו שלא וכו'.** דלמא אתי לסבך בענין שלא יהא מטר יכול לירד שם. י"ט מהראשונים שכתבו דכהיו מדינא אסור, הואיל דבזמן הזה מסככין בתייהם בנסרים שאין בהן ארבעה טפחים איכא גזרת תקרה, ומכל מקום יש לחש גם לטעם הראשון. י"ט על כן הלטי"ש, אף על פי שאין בהם גזרת תקרה שאין מסככין בהם בתייהם, מכל מקום יש לחש שישפך כל כך שלא יהיו הנשמים יורדים בתוכה, וכל שכן בשינוי ל"ו: **ג. בל"ז.** כתבו הפוסקים, דבשעת הדחק שאין להם במה לסבך, מסככין בנסרים אפלו כשיש בהן ארבעה טפחים, והוא הדיון בכל דבר שאסור להכניס משום גזרה. אכן לענין ברכה יש דעות בפוסקים, עין לקמן סימן תרמט סעיף ו, ובחדושי הרשב"א בענינו דעתו נוטה דיהיה לברך:

י"ט נא. פרס עליה סדין מפני החמה או תחתיה מפני הנשר. עד כאן לשון המשנה, ודעת המחבר בדעה ראשונה דמפני החמה הוא כפשוטה, שהיתה הסכה צלחת מרובה מחמתה, ופרס עליה הסדין להגן שלא תכנס החמה כלל, ומפני הנשר הינו, שלא יהיו וכו': **גב. פסולה.** דאם ה"מ קמסבך ומגן על עצמו דבר המקבל טמאה: **גג. לנאותה כשרה.** דכיון דהיו צורך סכה, י"ט בטיל לגבה. ודוקא כשהיתה הסכה צלחת מרובה מחמתה, וכנ"ל, דאי לאו הכי פסולה: **גד. בתוך ארבעה לסבך.** דאם היה מרחק יותר לא בטיל לגבי הסבך בכל גוני, וכדלעיל בסימן תרכט סעיף ד: **גה. ייבש אומרים שסכה וכו'.** דעה זו פליגא אדמקרא וסבירא לה דמה דאיתא במשנה פרס עליה סדין

כ שם טו. ל טור בשם סמ"ק. מ משנה י. נ מפרש רש"י וכן כתב הר"ן וסמ"ק כיון דלצורך אדם הוא פסולה מה שאין כן לצוה דצורך סכה הוא, מרדכי. ד' שם בנקרא כרב חסדא ובהך בר רב הונא. ע' התוספות והראש בשם תשובת הגאונים ושאר פוסקים.

באור הגולה

שמפסק על דבריו, ובאמת מקורו הוא מדברי הר"ן שהובא בבית יוסף. אכן יש לעיין, דהרמ"א שהעתיק דברי הר"ן בהנהגתו והשמיט מן הר"ן מה שכתב עד שחמה חתמו מרובה מצלות, משמע לכאורה דלא סבירא לה להלכה כן, וצריך עיון:

י"ט * פרס עליה סדין מפני החמה. עין ב"ש שכתב שיש שלשה חלוקים לענין זה, היינו, אם לא הגיע צדין החמה לתוך הסכה אלא קרוב לה, אפלו לדעת רבנו תם, שהוא היש אומרים המובא בסמ"ק, פסול, ובאם הגיע החמה דרך נקבי הסבך לגוף האדם, גם לדעה ראשונה מחר לכחלה, ונראה לעין כל שצושה בשביל החמה, כי פליגי ביש הוחקה קצת, בבכונת החמה לתוך הסכה ולא לגוף האדם, דלדעה ראשונה פוסל כזה, ולרבנו תם אינו פוסל, ומיהו לכתחלה לא יעשה, וזהו פסיס המחבר בסוף דבריו לדעת היש אומרים, ומיהו וכו' אלא אם כן הוא נכר לכל שמכין וכו', ורצה לומר, שיהיה הכר גמור, כגון כשהגיע החמה לגוף האדם וכו', עד כאן דבריו. ולא העתיקו במשנה ברורה להלכה, דכמה אחריונים חולקים עליו, (עין בלח"י רבה וכו' יש ופאמר מרדכי ונהי שלום) ודעתם דרש"י אסור בכל ענין אף אם הגיע החמה לגוף של אדם, דעל כל פנים הוא מגן ומסבך עליו ונקרא מסבך בדבר המקבל טמאה, ולרבנו תם מחר אפלו אם רק הגיע קרוב לסכה, כל שהסדין לא סיע להכשר הסכה, כגון שהיה הסבך עב דאפלו אם יתקשר לא יהיה חתמה מרובה מצלות:

* ייבש אומרים וכו'. הוא דעת רבנו תם שהוחה בתוספות, שדעתו, מאחר שסבך הקדים הסכה לעשותה בהלכתה אין לפסלה במה שפרס עליה סדין אחר כך, אף שהסדין היה גם כן צלחת מרובה מחמתה ובית מאיר ושאר אחריונים בבאר דברי רבנו תם, וכן שלא תהיה הסכה נזכרה מן הסבך, וכדמפרשין לקמן. ועין ב"ש שפסק להחמיר בדעת ראשונה, וכן משמע בקמן אברהם, אומרים דעת האלהי רבה דהעיקר בדעת רבנו תם, מפני שהראש ורבנו ירחם וסדרי ואגדה הסכימו לו, ונדבר האלהי רבה בסעיף שטן י"ח אלושב קאי והוינו דעת רבנו תם סבירא קמיתא דברי שאר פוסקים בשם יש אומרים, וכן כתב בבכורי יעקב, ומחמת זה פסק בהיו גשמים נוטפין מן הסכך על השלשן סדין ויכולם לא לברך לישב בסכה, עד כאן דבריו. וזהו באמת היה יכול לחשב עוד שלש פוסקים שנקרא מדבריהם שהם פוסקים כרבנו תם, והוא התשובה המיוחדת לתרמ"ז ש' שהובא בבית יוסף (והוא תשובת הרשב"א בסימן קט) והוא ורצו והסמ"ג, ואם מפני זה נקט להקל למעשה כדבריו, דיש הרבה ודברה ראשוני ראשונים נגדו שעומדים בשיטת רש"י והוא דעה ראשונה המובא בהמחבר, והוא הרבנו חננאל בסוגין דמפרש מפני הנשר, כפרוש רש"י שלא יהו העלין נושרין לתוך האכל, וידוע מהרא"ש דמתניתין מרי בורא בצלחת מרובה מחמתה, דאי לאו הכי אין לנאותה פסולה ונתשובת הגאונים אפשר לישב מקשית הרא"ש, דמה שאמר דמתניתין מרי בשחתה מרובה מצלותה, הינו, דאי לא יסבך בסדין שאר חתמה מרובה מצלותה, שהיה סכך קלוש, וכן משמע ממרדכי. עין שם, אחר כך מצאנו בסמ"ג דבריו, וכן הוצענו בדברי הר"ן גיאות דאם שהוא מפרש גם כן כפרוש רש"י, וכן משמע מהעשור, עין שם, ועין בב"ח שכתב שגם דעת הרמב"ם, כן מדהתעיק לשון המשנה בסמ"ק משמע שהוא מפרש כפרוש רש"י, וכבר קדמו בזה הרבנו מנוח כפרוש על הרמב"ם שכתב גם כן מהי דעת הרמב"ם, ועין שם שדעתו גם כן דכפרושא דרבנו שלמה והוא רש"י, שכן קראוהו הרבה ראשונים מסתבר, דלא מהניא כלל הקדימה שגם לעשות הסכה, וכן הפכים הר"י אכן גיאות, עד כאן לשונו, וכן דעת הר"ן והרשב"א בחדושי ונהגת סמ"ק, כלם נקטו העיקר כפשוטא

שער היצוין

סח. רש"י: סט. נקרא: ע. מגן אברהם. ועין בבכורי יעקב שהאריך בזה: **עא. סמ"ק:** עב. דרכי משה בשם הגהות ממוני: **עג.** מגן אברהם בשם הב"ח. ודע, דה"ש העיקר עוד דבקש לא נהגו לסבך כהיום אף דמפרשת בחורח חשה לא כבאסוף מנהג ומימך, מפל מקום מפני החשש שפא יבא לסבך כל כך שיש יכול מטר לירד לתוכה נמנעו מלסבך בו, אכן כשאין מצויין לו ענין אילן לסבך גם פשוט דיש להמיר, אכן וזהו שלא יהיה הפסול עב כל כך עד שהיה חסר יכל לירד לתוכה, ונהג הגה"מ

תרגום: 1. קורות (שמתיים עליהם רעפים) 2. קורות עין צרות (שמתיים בהן הגהות).

לוח עמוד היומי: י' וס' ח' תשרי תשעו * שב"כ יב תשרי תשס"ב * יום א' אלול תשס"ב * יום ב' כב אב תשצ"א * יום ג' כז תמוז תשצ"ו * יום ד' תמוז תת"א

פרשת וישב

ספר הוזהר

(דף קפט ע"א) א'מד

פרשת וישב

ספר הוזהר

(דף קפט ע"א) א'מה

לַתַּמָּא בְּגִין לֹאֲתַקְנָא כֻּלָּא כִּדְקָא יֵאוּת. מַה כְּתִיב בָּהּ (משלי לא) וְתַקֵּם בַּעֲד לִילָה וּתְתֵן טָרֶף לְבֵיתָהּ וְחֹק לְנַעֲרֹתֶיהָ. וּתְתֵן טָרֶף לְבֵיתָהּ אֵלֶּיךָ אֵינֻן מְשִׁירֵיךָ דְלַעֲלֵא, וְחֹק לְנַעֲרֹתֶיהָ אֵלֶּיךָ מְשִׁירֵיךָ דְיִשְׂרָאֵל לַתַּמָּא, וּבְגִין כֹּף יִקְרָא דְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֶסְתַּלַּק מִכָּל סִטְרֵיךָ מַעֲלֵא וּמַתַּמָּא. וְעַל דָּא כֻּלָּא הָוָה (ס"א ו'הא) בְּרִשְׁוֹתֶיהָ קִיַּמָּא, וְכֻלָּא אִיהוּ בְּרַעוּתֶיהָ.

הָאִמֵּר לַחֲרָס וְלֹא יִזְרַח. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, דָּא יוֹסֵף. וּבַעַד כּוֹכְבִּים יִחְתָּם, אֵלֶּיךָ אֵינֻן אַחֵי דְכְתִיב בָּהּ וְאַחַד עֶשֶׂר כּוֹכְבִּים מִשְׁתַּחֲוִּים לִי. דְּבַר אַחֵר הָאִמֵּר לַחֲרָס, דָּא יַעֲקֹב, בְּשַׁעֲתָא דְאָמְרוּ לוֹ הִכָּר נָא. וְלֹא יִזְרַח, בְּשַׁעֲתָא דְאֶסְתַּלַּקְתָּ שְׂכִינְתָּא מִנִּיהּ. וּבַעַד כּוֹכְבִּים יִחְתָּם, בְּגִין בְּנוֹי

אֲתַחְתָּם וְאֶסְתִּים נְהוּרָא דִילֵיהּ, שְׁמִשָּׁא אֲתַחְשֵׁף וְכִכְבָּא לֹא נְהִירוּ בְּגִין דִּיוֹסֶף אֲתַפְרֹשׁ מֵאֲבוּי. וְתֵא חֲזִי, מַה־הוּא יוֹמָא דְהֵהוּא עוֹבְדָא דִּיוֹסֶף, אֲתַפְרֹשׁ יַעֲקֹב מִשְׁמוּשָׁא דַּעֲרֶסָא וְאֶשְׁתָּאֵר אֲבֵלָא עַד הֵהוּא יוֹמָא דְאֲתַבְּשֵׁר בְּשׁוּרָה דִּיוֹסֶף:

וְיֵהִי יִי אֵת יוֹסֵף וְיֵהִי אִישׁ מִצְלִיחַ וְיֵהִי בְּבֵית אֲדֹנָיו וְגו'. רַבִּי יוֹסִי פִתַּח, (תהלים לו) כִּי ה' אֹהֵב מִשְׁפָּט וְלֹא יַעֲזֹב אֶת חֲסִידָיו לְעוֹלָם נִשְׁמְרוּ. הֵיא יִקְרָא אוֹקְמוּהָ בְּאִבְרָהָם, אֵת חֲסִידָיו, חֲסִידוֹ כְּתִיב, וְהָא אֲתַמֵּר.

תָּא חֲזִי, בְּכָל אֲתַר דְּצִדִּיקָא אָזְלִי, קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָטִיר לֹון וְלֹא שְׂבִיק לֹון. דְּוֹד אָמַר, (תהלים כג) גַּם כִּי אֵלֶךְ בְּגִיא צִלְמוֹת לֹא אִירָא רַע כִּי אַתָּה עֲמָדִי שְׂבִטָךְ וּמִשְׁעַנְתֶּךָ וְגו'.

תרגום לשון הוזהר

שְׁיוֹסֶף נִפְרַד מֵאֲבוּי. וּבֹא וְרָא, מֵאוּתוּ הַיּוֹם שֶׁל אוֹתוֹ הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל יוֹסֵף, נִפְרַד יַעֲקֹב מִשְׁמוֹשׁ הַמִּשָּׁה, וְנִשְׁאָר אֲבֵל עַד אוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁהִתְבַּשֵּׁר בְּשׁוּרַת יוֹסֵף.

וְיֵהִי ה' אֵת יוֹסֵף וְיֵהִי אִישׁ מִצְלִיחַ וְיֵהִי בְּבֵית אֲדֹנָיו וְגו'. רַבִּי יוֹסִי פִתַּח, (תהלים לו) כִּי ה' אֹהֵב מִשְׁפָּט וְלֹא יַעֲזֹב אֶת חֲסִידָיו לְעוֹלָם נִשְׁמְרוּ. הַפְּסוּק הַזֶּה בִּארְוֹהוּ בְּאִבְרָהָם. אֵת חֲסִידָיו, כְּתוּב חֲסִידוֹ, וְהִיא נִתְבָּרָא.

בֹּא רָא, בְּכָל מְקוֹם שֶׁהַצְדִּיקִים הוֹלְכִים, הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹמֵר אוֹתָם וְלֹא עוֹזֵב אוֹתָם. דְּוֹד אָמַר (ס"ג כג) גַּם כִּי אֵלֶךְ בְּגִיא צִלְמוֹת לֹא

בְּכָל אֲתַר דְּצִדִּיקָא אָזְלִי, שְׂכִינְתָּא אָזְלָא עִמָּהוֹן וְלֹא שְׂבִיק לֹון.

יוֹסֵף אָזְל בְּגִיא צִלְמוֹת וְנִחְתוּ לֵיהּ לְמַצְרִים, שְׂכִינְתָּא הוֹת עִמִּיהּ. הָדָא הוּא דְכְתִיב, וְיֵהִי יִי אֵת יוֹסֵף. וּבְגִין דְּהוֹת עִמִּיהּ שְׂכִינְתָּא בְּכָל מַה דְּהוֹת עִבְדִּי הָוָה מִצְלַח בִּידֵיהּ. דְּאֶפְּלִי מֵאִי דְהוֹת בִּידֵיהּ וְהָוָה תִּכְבַּע לֵיהּ מֵאֲרִיָּה בְּגוֹנוֹא אַחֲרָא, הָנָה מִתְּהַפֵּף בִּידֵיהּ לְהֵהוּא גּוֹנוֹא דְרַעוּתָא דְמֵאֲרִיָּה הָוָה רַעִי בֵּיהּ. כְּמָה דְאֵת אָמַר, וְיִרָא אֲדֹנָיו כִּי יִי אֲתוֹ וְכָל אֲשֶׁר הוּא עֹשֶׂה יִי מִצְלִיחַ בִּידוֹ, מִצְלִיחַ בִּידוֹ וְדָאִי, כִּי יִי אֲתוֹ.

תָּא חֲזִי, וְיַדַּע אֲדֹנָיו כִּי יִי אֲתוֹ לֹא כְּתִיב, אֲלֵא וְיִרָא אֲדֹנָיו, דְּהָא כְּעִנְיָנִי הָוָה חֲמִי עוֹבְדָא דְנָסִין בְּכָל יוֹמָא

תרגום לשון הוזהר

הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹמֵר אֵת הַצְדִּיקִים, וּבְגִלְלָם הוּא שׁוֹמֵר אֵת הַרְשָׁעִים, שְׁהֵרִי הַרְשָׁעִים מִתְּבָרְכִים מִשׁוֹם הַצְדִּיקִים. כְּמוֹ כֵּן כְּתוּב (שמואל ב' ח) וְיִבְרַךְ ה' אֵת בֵּית עֲבַד אֲדָם, [הַגִּתִּי] בַּעֲבוּר אֲרוֹן הָאֱלֹהִים.

הַצְדִּיקִים, מִתְּבָרְכִים הָאֲחֵרִים בְּגִלְלָן, וְהֵם לֹא יִכְלוּ לְהוֹזִין [ס"א הַגִּלְלָן] בְּנוֹתָם, וְהֵרִי פְרִשׁוּהּ. יוֹסֵף הִתְבָּרַךְ אֲדוֹנוֹ בְּגִלְלָן, וְהוּא לֹא יָכַל לְהַגִּלְל מִמֶּנּוּ בְּנוֹתוֹ וְלִצְאָתָא לְחֵרוֹת.

וְאַחֲרָי כֶּךָ הַכְּנִים אוֹתוֹ לְבֵית הַסֵּהר, כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר (תהלים קד) עֲנֹ בְּכָל רִגְלוֹ בְּרוּל בָּאָה נַפְשׁוֹ, עַד שֶׁלְּאֲחֹר מִכֵּן הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הוֹצִיא אוֹתוֹ לְחֵרוֹת וְהִשְׁלִיט אוֹתוֹ עַל כָּל אֶרֶץ מִצְרַיִם. וּמִשׁוֹם כֶּךָ כְּתוּב וְלֹא יַעֲזֹב אֶת חֲסִידָיו לְעוֹלָם נִשְׁמְרוּ. כְּתוּב חֲסִידוֹ וְנִתְבָּרָא, וְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְגַל עַל הַצְדִּיקִים בְּעוֹלָם הָוָה וּבְעוֹלָם

כרית הוא אפיק ליה לחירו ושלטיה על כל ארעא דמצרים. ובגין כך קתיב ולא יעזב את חסידיו לעולם (דף קפט ע"ב) נשמרו, חסידיו קתיב ואתמרו. וקודשא בריך הוא אגין עליהו דצדיקא, בעלמא דין ובעלמא דאמי. דקתיב, (תהלים ח) וישמחו כל חוסי כך לעולם ורגנו ותספד עלימו ויעלצו כך אוהבי שמה:

ויהי אחר הדברים האלה ותשא אשת אדניו את עיניה אל יוסף. רבי חייא פתח ואמר, (תהלים ק) ברכו יי מלאכיו גברי כח עשי דברו לשמע בקול דברו. תא חזי, כמה אצטריך ליה לבר נש לאסתמרא מחוביו, ולמיהו בארע מתתקנא. בגין דלא יסטי ליה ההוא יצר הרע, דאיהו מקטרגא ליה כל יומא ויומא, כמה דאתמרו. ובגין דאיהו מקטרגא ליה תדיר,

בעי בר נש לאתתקפא עליה, ולאסתלקא עליה באחר תקיפו. דבעי למהוי גבר עליה, ולאשתתפא באחר דגבורה. בגין דכד בר נש אתקף עליה, כדין איהו בסטר גבורה, ואתדבק ביה לאתתקפא. ובגין דההוא יצר הרע תקיף, בעי בר נש דיהא תקיף מיניה.

ואלין בני נשא דאתתקפו עליה, אקרון גבורי כח, לאשתתקא זינא עם זיניה. ואלין אינון מלאכיו דקדשא בריך הוא, דאתיין מסטרא דגבורה קשיא, לאתתקפא עליה, גבורי כח עושי דברו. ברכו יי מלאכיו, כיוסף, דאקרי צדיק וגבור ונטר ברית קדישא דאתרשים בגויה. רבי אלעזר אמר, ויהי אחר הדברים האלה, מאי היא, הא אוקמוה אתר דא דיצר הרע מקטרג, דאיהו דרגא אחר הדברים. בגין דיוסף זהב ליה דוכתא לקטרגא, דהוה יוסף מסלסל

תרגום לשון הזהר

חוק, שצריך להיות גובר עליו ולהשתתף במקום של גבורה, משום שבאשר אדם גובר עליו, אז הוא בצד הגבורה נדבק בו להתגבר, ומשום שאתו יצר הרע תקיף, צריך האדם להיות תקיף ממנו.

ובני האדם הללו שמתגברים, נקראים גבורי כח, שימצא מין עם מינו, ואלו הם מלאכיו של הקדוש ברוך הוא, שבאים מצד הגבורה הקשה, להתגבר עליו, גברי כח עשי דברו. ברכו ה' מלאכיו – כמו יוסף שנקרא צדיק וגבור ושטר ברית הקדש הרשומה בתוכו. רבי אלעזר אמר, ויהי אחר הדברים האלה, מה

בשעריה ואתקין גרמיה וקשיט ליה, כדין אתיהיב דוכתא ליצר הרע לקטרגא. דאמר, ומה אבוי דאיהו מתאבל עליה, ויוסף מקשיט גרמיה, ומסלסל בשעריה, כדין אתגרי ביה דוכא וקטריג ליה:

ויהי אחר הדברים האלה. תא חזי, בזמנא דקודשא בריך הוא אשגח ביה בעלמא, למידן זמיה, ואשפח חייבין בעלמא, מה קתיב, (דברים יא) ויצר את השמים ולא יהיה מטר והאדמה לא תמן את יבולה, ובדין ואבדתם מהרה. דהא בגין חובין דבני נשא, שמיא וארעא אתעצרו, ולא נהגי נמוסיהון דקדא יאות. ותא חזי, אינון דלא נטרו להאי את קיימא דקודשא, גרמי פרישו בין ישראל לאבוהון דבשמנא, בגין

תרגום לשון הזהר

הקדש הוה, גורמים התפרדות בין ישראל לאביהם שבשמים, משום שכתוב וסרתם ועברתם אלהים אחרים והשתחיתם להם, וכתוב ויצר את השמים ולא יהיה מטר. שזו כמו שמשתחוה לאלוה אחר, שמשקר באות הברית הקדושה הוה.

וכאשר הברית הקדושה נשמרת בעולם כראוי, אז הקדוש ברוך הוא נותן ברכות למעלה להריק בעולם, כמו שנאמר (תהלים סו) גשם נדבות תניף אלהים נחלתך ונלאה אתה כוננתה. גשם נדבות – זהו גשמי רצון, ששמרצתה הקדוש ברוך הוא עם כנסת ישראל ורוצה להריק לה ברכות, אזי נחלתך ונלאה אתה כוננתה.

נחלתך – הם ישראל, שהם נחלתו של הקדוש ברוך הוא, כמו שנאמר (דברים לב) יעקב חבל לעמוד הבא

זה היא? הרי פרשוה, מקום זה שיצר הרע מקטרג, שהוא הרגה אחר הדברים. משום שיוסף נתן לו מקום לקטרג, שהיה יוסף מסלסל בשערו ומתקן את עצמו ומקשט אותו, אז נתן מקום ליצר הרע לקטרג, שאמר: ומה אבוי מתאבל עליו, ויוסף מקשט את עצמו ומסלסל בשערו! אז התגרה בו הדב וקטרג לו.

ויהי אחר הדברים האלה. בא ראה, בזמן שהקדוש ברוך הוא משגיח בעולם לדון אותו ומוציא רשעים בעולם, מה כתוב? (דברים יא) ויצר את השמים ולא יהיה מטר והאדמה לא תמן את יבולה. ואז – ואבדתם מהרה. שהרי משום חטאי בני האדם השמים נעצרים ולא נוהגים בחקותיהם כראוי.

ובא וראה, אותם שלא שומרים את ברית

לא תחמד כנ"ל, עין שם. עתה בוא וראה נפלאות ה', כי מבאר בירושלמי פאה (ובבב"ר פ' לה): ארמבן שלח לרבי חד מרגליתא קבא, שלח לה רבי חדא מוזה. ולכאורה הוא פלא: מדוע שלח לו מוזה דיקא, ולא מצוה אחרת? אך עליפי מה שנגלה רבנו ז"ל בהתורה הזאת, מבאר הענין היטב, כי מוזה דיקא מכבד חמדת הממונ, ועליבן שלח לו מוזה דיקא, כי ארמבן שלח לו מרגליתא קבא, הינו עשירות וממונ, כי היה שוה ממונ הרבה, ועשה עקר החשיבות מזה, עליבן שלח לו רבי כנגד זה מוזה דיקא, כי מוזה מכבד חמדת העשירות כנ"ל: מלכא כי סריא, זה שגפל לסרחון תאות הממונ וכו'. ועליבן אפקוהו בלשון: כי סריא, שהוא לשון הנאמר בעב"ם, כמו שכתוב (שמות יב): סרו מהר וכו', כי המשקע בממונ, עובד כל העב"ם כנ"ל, ועליבן על כל מטבע חקיקה העבודה-הרה של העב"ם. עליפי הדברים האלה יבין המשכיל לפרש פלא סגיא ד'הנהב קונה את הנקס, והנפס אינו קונה וכו'; הנחשת קונה וכו'. והכלל - מה שהוא מטבע ויוצא, חשוב מעות, עין שם כל הסגיא. וסגיא "אי מעות נקנה בחליפין", וסגיא ד"כל הנעשה דמים באחר" - הכל יבאר למשכיל עליפי התורה הזאת עם עוד קצת הקדמות:

כד

לשון רבנו זכרוננו לברכה

אמרו לה: אמצעותא דעלמא חיבא. וקפא לאצבעתה, אמר להו: הכא. אמרו לה: מי ימר. אמר: איתו אשלו ומישחו:

א דע, שיש אור, שהוא למעלה מנפשו ורוחו ונשמתו, והוא אור אין סוף, ואי-עליפי שאין השכל משיג אותו, אי-עליפין דריפה דמחשבה למדרג אבתרה, ועלידי הרדיפה, אז השכל משיג אותו, בבחינת משיג ולא משי, כי באמת אי אפשר להשיג אותו, כי הוא למעלה מנפש רוח נשמה:

ב ודע, שאי אפשר להשיג אותו אפלו בבחינת משי ולא משי, אלא עלידי עשית המצוות בשמחה, כי עלידי שמחת המצוה נשלם הקדשה, ומעלה החיות והקדשה שבקלפות, בבחינת אחר-עשר סמני הקמרת, כי הקלפות הם בחינת מותרות, והם בחינת עצבות, בבחינת (משלי י): בכל עצב יהיה מותר, והם תקפא דדינא, בבחינת (בראשית ו): ויתעצב אל לבו. ועקר השמחה היא בלב, כמו שכתוב (תהלים ו): נתתה שמחה בלבי; וגלות השכינה, שהוא בחינת לב, שהוא שמחתו של ישראל, עקר גלותה - בשעצבות, שהם הקלפות, גזורים עליה, בבחינת: ויתעצב אל לבו. וזה הוא בשיצאו ישראל מהגלות בתיב (שע"י נח): כי בשמחה תצאו ובשכיל זה, שעלידי הקמרת מעלין מהקלפות חיותם, בתיב בהם (משלי יב): קמרת ישמח לב. נמצא, בשעושה המצוה בשמחה, אזי מעלה השכינה, שהיא המצוה, שהיא שמחת הלב, מביין הקלפות. והיו בחינת מלכות דעשיה, העולה מן הקלפות:

חובות, הם בחינתם בעלי-חובות לתאותם, שהם מתאווים בליבך לממונ הרבה, עד שהם רצים וינעים מאד כל ימיהם ביגיעות גדולות, ומסכנים עצמם בסכנות גדולות בשביל למלאת תאותם, כאלו היה עליהם חוב גדול לשלם, הינו חוב העבודה-הרה וכו', כמבאר לעיל. וכל ימיהם אינם יכולים למלאת תאותם ולשלם חוב הזה של תאותם, כי אין אדם מת וחצי תאותו בידו וכו' כנ"ל. נמצא, שאין ממונו ממונ כלל, כי אין לו שום הנאה מממונו, כי אל אחר אסתרים ולא עבד פריין וכו' כנ"ל. ועליבן אי אפשר להמשיך שפע ומזונות ולהרויח ממונ הנקרא ממונ, דהינו ממונ דקדשה, שיתיה שמת בחלקו, שזהו עקר העשירות, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה: איתיה עשיר - השמת בחלקו (אבות פ"ד); כי אם עלידי שבירת תאות ממונ, שהוא בחינת אמת, שמשם עקר ההשפעה כנ"ל. ועליבן קשים מזונותיו בפלים פולדה, כי צריך לילך ולעבד ולשבר הק"ם קלין של תאות ממונ כנ"ל, אשר רק עלידיה וכולין להרויח ממונ, כי עקר השפע נמשך מאמת, שהוא בחינת שבירת תאות ממונ. וכוה מקשר המאמר היטב. והבן שם היטב מאד, כי דברי רבנו ז"ל הם עמקים מאד מאד, ויש בהם עמקות גדול (ט):

(שך לאות א), שם מבאר, שהממונ הוא בחינת פנים וכו', עין שם:

ועליבן אמרו רבותינו זכרונם לברכה: פני הארץ הם העשירים, כמו שפרש רש"י על פסוק (בראשית טא): והרעב היה על כל פני הארץ - מי הם פני הארץ, אלו העשירים; כי הממונ והעשירות הוא בחינת פנים, כנ"ל. שם: תאות ממונ הוא בחינת חשך, אנפין חשוכין וכו', עין שם. וכן מרמז בזה (מקד דף קצא): קין שם לחשך וכו', דא והמא דדחבא:

(שך לאות ג): ויגרש מפניך אויב ויאמר השמד וכו', כי כל ישראל נקראים צדיקים עלישם הברית וכו', עין שם. ועליבן יוכל כל אחד, שהוא שומר הברית יותר מהבדל, להפיל את חברו, כי הוא בחינת צדיק, פנים דקדשה, לגבי חברו, ועליו נאמר גספין: ויגרש מפניך אויב וכו'. ועליבן צריך לזהר, בשיש מחלקת על האדם, שלא יפל לתוך חשוקת הממונ, כי אולי חברו פנים דקדשה נגדו, ויש לו פח להפיל אותו, והנפילה הוא, שמפלין אותו לתאות ממונ כנ"ל, עליבן צריך לזהר מזה. שם: כי כל ישראל נקראים צדיקים עלישם הברית. שמעתי אז מפיו הקדוש בפרוש, שאמר, שכל ישראל, עלידי שהם נמולים, עליבן כלם נקראים צדיקים:

(שך לאות ד): וזה בחינת מוזה וכו'. והיו: והיה שדי בצריך וכסף וכו', כי שדי הוא בחינת ברית וכו', עין שם. וזה בחינת: שדי - שאמר לעולמו די, דהינו ששמו בחלקו ואומר "די" למה שיש לו, ואינו מתאוו יותר, שזהו בחינת שבירת תאות ממונ, שזוכין עלידי שמירת הברית כנ"ל:

(גם זה שך לאות ד): **מבאר שם,** שעלידי מצות מוזה נתבטל חמדת הממונ, ועליבן וכתבתם על מוזה וכו' כנגד

(ט) ועתה מוכן היטב מ"ש על אימא לן מילי דברבי, וזו שך ע"ו כמ"ש שם, כי בורא הוא בתי שך, כי נחמה לו שמרוה ומרוה ולבסוף אין בידו מאומה, כמו שכתב עתה בעולם. וע"כ כל זמן שיש בידו הממונ אינו חי כלל, כי מאחר שאין לו שום הנאה ממנו, כי חסר לו בכל פעם יותר, והוא בעל חוב חסיד. ע"כ השיב להם: הינו מילי דברבי, הינו שך, שנדמה להם שם מרווחים ובאמת אינם מרווחין כלל, כי מתים בעלי חובות, כי על פי חוב הם נשארים בעלי חובות, כי על פי-חוב הם נשארים בעלי חובות ממש, אז שהם בעלי חובות לתאווה וכו', עין כל זה היטב לעיל, והבין עתה אך הכל מקשר יפה. והעיקר שבתין הדברים היטב באמת למעשה, להשתדל להציל נפשו מטר ממות שהוא תאות ממונ כנ"ל.

לקוטי הלבבות

הלכות קריאת התורה הלכה ו

ארח חיים

רכא

קדוש הלבנה
- שטות גדול
לחות מצוה
נוראה כזאת
בשביל
דקדוק קל
שלא נזכר
בגמרא קלל

תכד סעיף א). כי עקר תקון השיר הנ"ל הוא על-ידי התפלה בבחינת דין של הפעל כח הנ"ל, שעל-ידי זה הענינים כלים, בבחינת (ושעיה מו, כב): "מחיתי כעב פשעיה" וכו', כמו שכתוב שם, ענין שם. ובשביל זה הרבה מדקדקים יותר מדאי שלא לקדשה עד שייעברו הענינים לגמרי, אבל הם טועים בזה, כאשר שמענו מכמה צדיקים ומאדמו"ר ז"ל (ת"י מוה"ר"ן סימן תפג), ובפרט בעת שהזמן דחוק שסמוך לסוף חצי החדש, בפרט בחרף, שבנדאי הוא שטות גדול ללחות מצוה נוראה כזאת בשביל דקדוק קל שלא נזכר בגמרא כלל, כי לא אמרו רק: 'הנראה ללכת בחדושה מברך' וכו' (פנהדרין מב.), שמוכן שתכף כשרואין אותה צריכין לברך, רק שבפוסקים מברך שששהיא מכסה בענינים לא יברכו, והוא דבר אמת ומוכן בנדאי, אבל תכף כשרואין אותה אפלו כשהענינים סביבה והיא נראית מתוך ענין קלוש בנדאי מחיבים לקדשה, וכמבאר בפרוש שם: 'אם יש עליה ענין קלוש' וכו'. ואיך נוכל להחמיר, בפרט כשהזמן דחוק, ללחות מצוה כזאת בשביל דקדוק קל?

בראשית כ.). וכל עקר קדשת ראש חדש שהוא בשביל המועדים, הוא בבחינת דוד, כמבאר בדברי רבותינו ז"ל (ראש השנה כה.), ועל-כן אומרים בשעת קדוש לבנה: "דוד מלך ישראל חי וקיים", כי בימי דוד ושלמה קמא סהרא באשלמותא (והר ויצא קנ.). כי עקר השיר הנ"ל, שהוא בחינת אמונת חדוש העולם של תחלת הבריאה, שעל-ידי זה נזכה לחדוש העולם שלעתיד, עקר נזכה על-ידי דוד שהוא משיח, שהוא תקן העולם לגמרי, והוא עתיד לבוא ולתקן העולם, עד שיזכה לשיר הזה בשלמות, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (פסחים ק"ט:): 'לי נאה לברך' וכו', שזה יהיה כל הקבול שער של הצדיקים והפשרים וכו'.

ידוד הוא בבחינת ראש חדש שהוא תקון המועדות כנ"ל, שאז הוא בחינת: 'חדותי דסהרא' (והר אמור צו: תרומה קלח), שאז בעת 'חדותי דסהרא' כל נושאי הפסא מתקנים שיר חדש כשמיביאים הארון לבית שמש, שהוא שיר ששררו פרות הבשן אז כשנשארו הארון לבית שמש (עבודה זרה כד:), שהוא מזמור (תהלים צח): "שירו לה' שיר חדש כי נפלאות עשה" וכו', נשכל זה מבאר ברמזים נפלאים בסוף המעשה של שני הבנים שנחלפו (ספורי מעשיות מעשה יא), ענין שם היטב והבן. וזה השיר הוא בעצמו השיר הקדוש והנורא הנ"ל שהוא שיר פשוט כפול ומשולש ומרבע, שבשביל זה קורין בתורה כנ"ל, וכמו שכתוב שם בסוף התורה 'תקעו תוכה' ששיר הנ"ל הוא בחינת: "שירו לה' שיר חדש כי נפלאות עשה" וכו', ענין שם. כי ראש חדש שהוא 'חדותי דסהרא' הוא בחינת חדוש העולם, כמו שאומרים בברכת קדוש הלבנה: 'וללכנה אמר שתתחדש עטרת תפארת לעמוסי בטן שהם עתידים להתחדש כמותה' וכו'. ועל-כן מצות קדוש הלבנה יקר מאד מאד, וכמו שאמרו רבותינו ז"ל (פנהדרין מב.): 'אלמלא לא זכו ישראל להקביל פני אביהם שבשמים אלא פעם אחת בחדש, דים' וכו'.

ו. ועל-כן עקר קדוש הלבנה הוא כפאין ענינים מכסין אותה מלראותה (ענין שלחן ערוך ארח חיים סימן

ראש חדש
שהוא
'חדותי
דסהרא' הוא
בחינת חדוש
העולם

אסור לנו
להמתין עד
שנעשה הכל
בשלמות

ובאמת זה הטעות נמשך מחמת גדל חביבת המצוה שיקרה מאד אצל ישראל, וכמו שאמרו רבותינו ז"ל (פנהדרין שם), והיא מרמזת על חדוש העולם שישראל עתידין להתחדש כמותה, על-כן הכל חפצים שתהא זכה לגמרי. אבל לא כונו יפה בזה, כי הם שוכחים שאנו עתה בזה העולם השפל והחשך, בפרט עתה בדורות הללו באחרית הימים האלה, שהגלות, בפרט גלות הנפש - מתגבר ומתפשט מאד בכלל ובפרט על כל אחד ואחד, על-כן עתה כל המאורות אינם מאירין כראוי, כי מיום שחורב בית המקדש חשכו המאורות, כי אז נאמר (ישעיה יג, ע): "חשך השמש בצאתו וירח לא יגיה אורו", ואנו מחיין עצמנו במעט דמעט אור המאיר עלינו מתוך עמק החשך אפלה הזאת, ועל-כן בכל המצוות ובכל הקדשות, אם נרצה, חס ושלום, להמתין עד שנוכל לקיים המצוה בבחיירות ובזכויות ובצחות גדול כראוי, כבר בטלה כל התורה והמצוות, חס ושלום, חס ושלום, כי בנדאי אין בדינו

שיחות רמה

הר"ן

קבט

שיחות

שיחה רנ

הר"ן

קל

מהם עוד יותר; כי המלך או הקיסר יושב בביתו - וכאן מזמרים ומשוררים הקאפּעלע בשבילו לעת ערב פּנהוג. פי בעסקי עולם-הזה, כל מה שיש לאדם כבוד ביותר - הכבוד רחוק ממנו ביותר; אבל תורה ומעשים טובים, כל מה שיש לו יותר - הם סמוכים אליו ביותר.

רמח. אמר: טוב היה להאדם שיבחר לו איזה מקום, ויגש שם יומם ולילה ויעסק שם בתורה ותפלה ועבודת ה'; וכשצריך לאכל - ירוץ לתוף איזה בית וימח שם בחפזון איזה חתיכת לחם וכיוצא להעביר רעבונו, ואחר-כך יחזר לעבודתו.

רמח. אחד עמד לפניו בכפר ושמו וכו', והיה מקפל גדול ולמדן, אבל רכפו היה שהיה כבוע תמיד, והיה רע לבריות מאד, והיה כבוע תמיד על-פעליו ומשחתיו וכיוצא, והכה אותם וכיוצא בזה. ענה רבנו זכרנו לברכה ואמר: מפני-מה כתיב: "והיה ער בכור יהודה רע בעיני ה'", מודע כתיב 'רע' ולא 'רשע' (ועין בזה הקדוש שפירקם גם-כן דקדוק זה); אך מי שעובר עברה זו של ער חס ושלום - הוא רע תמיד (שקורין בלשון אשכנז 'בייז'), דהינו שהוא איש רע וכבוע תמיד; ולא אמר רבנו זכרנו לברכה יותר.

ותכף כששמע האיש הנ"ל דבורים אלו נודעו לאחוריו, נפל עליו רתת ויצע ופחד ואימה גדולה ונוראה מאד

מאד בלי שעור וערך, וכפף קומתו ולא היה יכול להגביה ראשו, ולא היה יכול עוד לעמד כלל לפני הדרת קדשת רבנו זכרנו לברכה, ונשטט מן-הבית אל-החוצץ, והתחיל לבכות, ובכה הרבה הרבה מאד בדמעות שליש, ובקש מאד מאד מהמלמד שלו, שהיה המלמד שלו מאנשי רבנו זכרנו לברכה, שיקרב אותו לרבנו זכרנו לברכה.

ואחר-כך ראה רבנו זכרנו לברכה שמנח אצלו על-הקורה ספר, ושאל איזה ספר הוא, ונודע לו שהוא ספר קבלה; ואמר לו רבנו זכרנו לברכה שאין ראוי לו ללמד קבלה, ואמר לו ש'קבלה' בגימטריא 'נואף' וכו' כנ"ל.

אחר-כך נסע אחרי רבנו זכרנו לברכה, וכששב לביתו חזר בתשובה גדולה, ובחר לו חדר מיוחד וישב שם ועסק בתורה ותפלה בהתעוררות גדול כמה שביעות. אך אחר-כך חזר לכעסו; אך אף-על-פי-כן היה כרוך תמיד אחר רבנו זכרנו לברכה. ואמר רבנו זכרנו לברכה להמלמד הנ"ל שיגש אצלו עוד, כי כשתהיה אצלו - טוב שהיה איש כשר על-ידך לפעמים שעה אחת ביום.

אחר-כך, כשחזר לרע כעסו כנ"ל, היה לו קטטה עם משרתו ולא רצה לשלם לו, ועמד המשרת והלך רגלי מן-הכפר אל-העיר למקום רבנו

זכרנו לברכה בקבלנא רבה עליו. והקפיד רבנו זכרנו לברכה עליו מאד מאד; אחר-כך התחיל רבנו זכרנו לברכה ללמד עליו זכות לפני המשרת, ואמר לו: מה לו לעשות, הלא הוא עני, ואין לו לשלם לך. והשיב: הלא יש לו שני סוסים, ובקשתי אותו שיתן לי סוס אחד, ולא רצה; השיב רבנו ז"ל: אם-כן לא יהיה לו רק סוס אחד. חזר המשרת ואמר לו: הלא יש לו פרה וולדה, ובקשתי אותו שיתן לי על-כל-פנים העגל של הפרה, ולא רצה גם-כן; השיב רבנו ז"ל: אם-כן לא יהיה לו העגל.

אחר-כך חזר המשרת אל-הכפר ונכנס לבית המלמד, וספר לו שהיה אצל רבנו ז"ל. וקבל המשרת לפני המלמד גם-כן על שאינו רוצה לתן לו אפילו סוס אחד. ענה המלמד ואמר: הלא סוס אחד מת אצלו בסמוך; ונודעו המשרת ואמר: הלא כך שמעתי מרבנו ז"ל. חזר המשרת וקבל לפני המלמד על שאינו נתן לו אפילו העגל הגדול של הפרה. ענה המלמד ואמר: הלא העגל נפל בסמוך לבור, ולא היה אפשר להעלותו משם. ונודעו המשרת עוד הפעם ואמר: הלא כך שמעתי מרבנו ז"ל; ודבר אלקינו יקום לעולם.

ובבאמת אם נרצה לספר מעשיות שעברו אצל רבנו זכרנו לברכה עם

אנשיו, אפילו מה שעבר עם הקטן שבקטנים, יכלו המון יריעות ולא תמלא האזן משמע; וכבר אמר רבנו זכרנו לברכה שהיה כמה מעשיות מאנשיו, שמכל-אחד ואחד יספרו הרבה מעשיות. ומי שהיה רגיל לפני קדשתו הנוראה היה יכול לראות מופתים גדולים ונוראים בכל-עת ובכל-רגע; ועקר החידושים והמופתים הנוראים שראינו ממנו זכרנו לברכה הוא רק בענין התקרבות ישראל לאביהם שבשמים, שתכף כשנכנס אחד אצלו ורצה להתקרב להשם יתברך, תכף נתהפך מיד לאיש אחר ממש. ועצם היראה וההתעוררות וההתלהבות וההרהור-תשובה באמת לאמתו שהכניס בכל-אחד ואחד שזכה לעמוד לפניו - אי אפשר לבאר ולספר אלו כל-הימים דיו וכו', כי לא נראה פזאת ולא נשמע בעולם משום צדיק וגדול-הדור שיעזר להשם יתברך כל-כך בהתעוררות פזה לכל-אדם שבעולם, מגדול ועד-קטן, אפילו הפחות שבפחותים. אשרי אנשיו ואשרי עבדיו שזכו לעמוד לפניו, לראות אור פזה ולשמע דבוריו והכל פיו הקדוש, מי שמע פזאת, מי ראה כאלה.

רב. שמעתי בשמו שאמר: מה לדאג על-פרנסה? הלא אין דאגה וחשש כי אם שמא מות ברעב אם לא יהיה לו פרנסה; ומה בכך אם מות,

כי גם בלא זה צריכין למות.

רנא. בימי אלול ועשרת-ימי-תשובה וימים-נודאים עד הושענא-רבא, צוה לכמה אנשים לומר אז כל-ספרי תנ"ך מתחלתם ועד-סופם. וגם הוא בעצמו נהג כך כמה פעמים; גם היה גומר כמה ספרים בימים הללו, ואיני זוכר לכארה היטב.

רנב. שמעתי בשמו שאמר: כשמקריבים לצדיק האמת טועמים טעם גן-עדן; כי איתא בזהר הקדוש שהצדיק הוא גנא דגינתא.

רנג. איש אחד מחשובי-בנים, והיה מאנשי רבנו זכרוננו לברכה, ופעם אחת היה רבנו זכרוננו לברכה בדרך, והיה יום אחד שנכנסו אצלו כמה חשובי-בנים ושחרו אותו שיעזר להם; ונכנס האיש הנ"ל מאנשיו גם-כן, ובקש אותו גם-כן עבור בנים. השיב לו: מה הרעש הזה, הלא "עקר תולדותיהם של צדיקים - מעשים-טובים", וזהו העקר, על-כן העקר לבקש על-ידידות, שתזכה לילך בדרך הישר וכו'; ובדאי אם אפשר לזכות לבנים בגשמיות - בודאי מה-טוב, אבל העקר הוא לשום לב להתקרב להשם ותפארתו, כי זה עקר התולדות וכו' פנ"ל. ומאז פסק אותו האיש הנ"ל להפציר אותו עבור בנים, והלך ועסק רק בעבודת ה', בדרך אנשי רבנו זכרוננו לברכה.

אחר-כך שוב פעם אחת היה רבנו ז"ל שם, ונכנסו גם-כן חשובי-בנים אצלו ובקשו אותו זכרוננו לברכה עבור בנים; וזה האיש הנ"ל שוב לא פתח פיו לבקש אותו על-זה. והתחיל רבנו זכרוננו לברכה בעצמו ואמר לו: אף-על-פי-כן טוב שיהיו לך בנים; ואמר לו: לך והבא לי מאה רובל סוג. והלך מהרה והביא לו, ובאותו הלילה היה ליל-טבילה ונפקדה אשתו, ותהר ותלד בן, והי רצון שיוכזו לגדלו לתורה ולחפה ולמעשים-טובים, אמן.

רנד. לענן קדשת שבת, אמר ששבת דומה כמו שיש חתונה גדולה מאד, ושמים ומרקדים שם הרבה מאד מאד בשמחה וחדה גדולה, ועומד אחד ומלביש עצמו בבגדיו הקרים ורץ מהרה, ורוצה לכנס ולשמוח שם; אבל צריכים זכיה גדולה שיוכל לראות מן-החרפים מתוך סדק קטן (שקדיון שפארעט).

רנה. קל יותר לתן עצה לאחר מלעצמו; כי כשהאדם בעצמו צריך לעצה קשה לו מאד, כי בתחלה חשב מחשבות ויש לו כמה סברות והוכחות שצריך לעשות ולהתנהג כך, ואחר-כך כשנגמר בדעתו דרך זה, בתוך-כך חוזר ועולה במחשבתו סבא אחת, ובה חוזר וסותר כל דרך העצה וההנהגה ראשונה שהיה בדעתו, ויש לו הוכחות וסברות רבות

להפך ממש. אשרי הזוכה לעצה שלמה ונכונה מהשם ותפארתו באפן שלא יאבד עולמו בהנחם חס ושלום.

רנו. שבח את 'אקדמות' מאד מאד, ואמר שישראל, מחמת שהם משקעים ורגילים כל-כך בטוב, על-כן אין מרגישין כל-כך את-שבח מעלת גדלת השבח הקדוש הזה של 'אקדמות' שאמרים בשבועות. ואמר: מי שיודע מעלת השיר של 'אקדמות' עם הנגון שלו, כמו שרגילין העולם לומר אותו בנגון הידוע, הוא דבר נפלא וחדוש גדול מאד. והתחיל לומר קצת איהו תבות מ'אקדמות' עם הנגון; ואמר ש'אקדמות' הוא שיר של-חשק (עין מהפשה של הבענין בהספרי-משניות, שם מדבר משיר של-חשק).

כל זה ספר בשבועות אחר תפלת שחרית בבקר השכם בנהוג בשבועות, והיה יושב אצל הסעודה של מאכלי חלב, וכבר התפללו בבית-הכנסת פעם שני וזמר התזן 'אקדמות' בנהוג; ואז דבר עמנו ממעלת השיר הקדוש הזה, והפליג במעלתו מאד.

רנז. אמר שיודע כל מה שחטא האדם; ואמר: "עניי ה' אל-צדיקים" - הנינו שהצדיקים יש להם עניי ה', וזהו: "עניי ה' אל-צדיקים", שעניי ה' הם אצל הצדיקים, ועל-כן בודאי הם יכולים להסתכל בעניי ה' ולדעת כל מה שעבר האדם. ולכמה

בני-אדם גלה ואמר להם כל מה שעברו.

רנח. הוכיח אותנו מאד לעשות מצות הרבה; והנראה מוכנתו היה שרצונו שנהיה עוסקים במצות גם-כן, והינו לקבץ נדבות ולעסוק בגמילות-חסדים וכיוצא בזה. ואמר לנו בזה הלשון: עפסי טוט איר גאר קיין מצות ניט? וכנתו היה כנ"ל.

רנב. פעם אחד אמר: צמאון הוא תאנה גדולה. וילפי הבנתי פונתו היתה לרמוז לנו מענן השתוקקות וכסופין וצמאון להשם ותפארתו, שהוא דבר נפלא מאד; כמו הצמא מאד כשהוא בא אל-המים, שיש לו תענוג גדול משתייתו לגדל צמאונו, נמצא שעקר תענוג הגדול הוא על-ידי הצמאון, כמו כן הוא כל-ענייני כסופין וגעגועים דקדשה להשם ותפארתו ולעבודתו באמת. וזהו עקר תענוג עולם-הבא שאז יזכו לרצון ולכסופין, בחינת 'רעוא דרעיון' שהוא בחינת הסתלקות משה, והוא בחינת: "ארבע מאות עלמין דכסופין דירתין צדיקא לעלמא דאתי, הדא הוא דכתיב: 'ארבע מאות שקל כסף' וכו' כמבאר בזהר הקדוש, "דכסופין" דיקא, כי אז יזכו לצמאון ולכסופין אמתיים להשם ותפארתו, שזהו עקר התענוג של עולם-הבא, שיוכזו בכל-פעם לזיווג צמאונם.

ספר	זכירה	המידות	מז	שמות הצדיקים	א
חלק שני					
א. על-ידי מפלגי וחרפי הדור מאירין את היראה, ועל-ידי היראה מתנצץ זכות אבות, ועל-ידי התנצצות האבות נתעורר תשובה בעולם.	א. זקנים מעמידים את ישראל, ועצתם טובה לנו.	א. זקנים	חלק שני	אדם. הכל. שת. חנוך. מתושלח. נח. שם. ועבר. אבות - אברהם. יצחק. ויעקב.	אשריאל. שכם. שמידע. חפר. צלפחד, ושם בנות צלפחד. מחלה. ונעה. חגלה. מלכה. ותרצה. בני אפרים, שיתלח. בכר. תחנן. ערן.
ב. בפתח ביתו של אדם נכר אם תמו זכות אבותיו, או אם חלה זכות אבותיו.	ב. לפי הזקנים שבדור - כן הפרנסה.	ב. לפי הזקנים אינם חכמים, סימן לדבר: שעקר חשיבותם הוא אצל נשים הילדות.	א. זקנים	ב. זקנים	י"ב נשיאים - נחשון בן עמינדב. נתנאל בן צוער. אליאב בן חלן. אליצור בן שדיאור. שלומיאל בן צורישידי. אלכסר בן דעואל. אלישמע בן עמיהוד. גמליאל בן פדהצור. אביון בן גדעוני. אחיעזר בן עמישדי. פגעיאל בן עכרן. אחירע בן עיגן. יהושע בן נון. כלב בן יפנה. בצלאל בן אורי בן חור. אהליאב בן אחיסמך.
ג. הגומל חסד אין צריך לזכות אבות.	ג. אם הזקנים אינם חכמים, סימן לדבר: שעקר חשיבותם הוא אצל נשים הילדות.	ג. אם הזקנים אינם חכמים, סימן לדבר: שעקר חשיבותם הוא אצל נשים הילדות.	א. זקנים	ג. זקנים	שבעים זקנים. בית יעקב - חנוך. ופלוא. חצרון. וכרמי. ומואל. וקמין. ואהר. ויכין. וצחר. ושואל. גרשון. קהת. ומררי. שלח. ופרץ. ונח. חצרון. וחסמול. תולע. ופנה. ויוב. ושמרן. סרד. ואלון. ויחזאל. צפיון. וחגי. שוני. ואצבן. ערי. וארודי. ואראלי. ימנה. וישור. וישורי. ובריעה. ושרח אחותם. חכר. ומלפיהל. בלע. ובכר. ואשבל. חר. ונעמן. אחי. וראש. מפים. וחסים. ורוד. חשים. יחזאל. וגוני. ויצר. ושלם. דינה בת יעקב. יוכבד בת לוי.
					משיבט ראובן חנוך, פרמי, פלוא. אליאב. נמואל. זפור. משיבט שמעון, קמין, וצחר, ואהר. ושואל, ונקרי. משיבט לוי, עמרי, חנניה נתנאל, ידע בן סתרי, ומשה על גביהן. משיבט יהודה, סרח, ודן, יונדב, ובצלאל, שפטיה, ונחשון. משיבט יששכר, צוהר, עזא, ויגאל, פלטי, ועתניאל, וחסיה. משיבט זבולון, סרד, ואלון, וסורין. אהליאב, אליהו, נמשי. משיבט בנימין, סניאב, כסלון, אלידד, אחיטוב, אחיאל, מתניה. משיבט אפרים, יאיר, יעזר, מלכיהל, אדונירם, אחירם, וסטור. משיבט דן, גדליה, ויגאל, אחיעזר, ואחיעזר, דניאל, ושריה. משיבט נפתלי, אלויהן, אליקים, אלישמע, סומכוס, זבדי, ויוחנן. משיבט גד, חגי, ורחי, קיני מתתיהו, וזכריהו
					לעמוד הבא

ליקוטי

תפילה סד

תפילות

רצד

ליקוטי

תפילה סד

תפילות

רצה

לפי ודעתי שום חקירה וקשוא ומבוכה ממבוכות החוקרים בחקמות חיצוניות שגפלו בכמה מבוכות וקשיות ואפיקורסות גדולה, עד אשר נפלו בחקמות שאינם חקמות כלל, ונכנסו במבוכות גדולות, ונפלו בחקירות ואפיקורסות וקשיות הנמשכין מחלל הפנוי, אשר משם צמצמת ופנית אלהותך בכניול, ומחמת זה אי אפשר בשום אפן למצא שם תרוץ ותשובה באלו הקשיות והמבוכות. כי חקמתך וידעתך סלקת ופנית משם, כדי שיהיה מקום לבריאת העולם.

אנא יי זכני לאמונה שלךה, ושמרני והצילני מפל אלו החקירות והקשיות לגמרי, כי אתה יודע חלישותנו ומעוט דעתנו מרובי עוונותינו העצומים והרבים מאד עד שמי השמים, עד אשר אפלו החקירות והקשיות שאפשר למצא עליהם תשובה ותרין, אין אנו יכולים להשיב עליהם דבר, מעצם עכירות ובלבול דעתנו, וקטנות שכלנו ומעוט חקמתנו, ועצם העקמימיות שבלבבנו, כאשר אתה ידעת אבינו שבשמים, מפל שכן החקירות והמבוכות והקשיות הנמשכין מחלל הפנוי שאין שום אדם יכול לישבן. על כן יהמו מעיד ורחמיך עלי ועל כל ישראל, ותשמרנו ותצילנו מפל מיני חקירות וקשיות ובלבולים, הן אותן שאפשר

לישכם והן אותן שאי אפשר לישכם. "כי בער אנכי מאיש ולא כינת אדם לי", ואין אתי יודע עד מה, ואיני יודע לישב שום חקירה וקשוא כלל, כי מי יבין אורחותיה הקדושים, ומי הוא החצוף אשר יעזי פניו בכלב להרים ראשו ודעתו לחקר בדרךיה הקדושים, ולשאל שאלות וקשיות עליה ועל הנהגותיה האמתיות, או על צדיקה האמתיים, או לאותה בוישה, או לאותה כלמה. חוס וחגי שאזכה אני וכל עמך בית ישראל לאמונה שלמה באמת, כי באמת לאמתו אין שום קשוא כלל. כי צדיק וישר אתה "ואמת יי לעולם".

רבנו של עולם רבונו של עולם רבונו דעלמא פלא, הורני ולמדני איך לסדר תפלה נאה ואמתית לפניה, מהתורה הנפלאה הזאת אשר זכיתנו ברחמיך הרבים, אשר אתה לבד יודע גבהה ועמקה וסודה ועצם פלאות רחמיך, אשר זכינו ברחמיך הרבים שיהיו צדיקים נוראים באלו בעולם, חדושים באלו שיוכלו להלביש ולגלות לנו פלאי סודותיה הנפלאים והנוראים, ולהכניסם בדעתנו הפחותה והפגומה מאד, ולהורות לנו בזה דרך ישרה ואמתית להתקרב אליך באמת, ולחזקנו באמונתך הקדושה לחיותנו פיום הזה, למען עשה פיום הזה לחיות עם רב, פליאה דעת ממני נשגבה לא אוכל

לה. נוראות נפילתי נפלאים מעשיך ונפשי יודעת מאד. מאת יי היתה זאת היא נפלאות בעינינו. מה נאמר ומה נדבר, מה אשיב ליי כל תגמולוהי עליי. ואחרי אשר גמלתנו טובות פאלה, אשר הקדמת רפואה למכותינו, והקדמת לשלח לנו צדיקים נוראים בעלי השגה פאלה, אשר היו יודעים להמשיך ולגלות תורות נפלאות באלו, להלביש גנואי דמלכא עלאה, באפן שיהיו נמשכין מהם עצות ודרכים ישרים לקרב מרחקים כמוני אליך תתברך לנצח, וחסדם גבר עלינו לעסק בתקון שחיקת שכרי שכרי כלי כמונו היום, אשר נשברנו על ידי לבנו הזונה אשר סר מעליך, לשכרי שכרי שכרים כלי שעור וערף, אשר גם השכרי שכרים נשברו ונשחקו כאבק ועפר, ונתלכלכו בכמה מיני לכלוכים וטנופים, ונתפזרו ונפוצו בארבע כנפות הארץ וים רחוקים, ונפלו למטה למטה מן השאול תחתיות, "כמו פלח ובקע בארץ נפזרו עצמינו לפי שאול. שמי כבור תחתיות במחשכים במצולות", ונתפסתי בכמה אלפים ורובבות רשתות ומכמורות כלי שעור וערף ומספר. "כמים נשפכתי והתפרדו כל עצמותי, היה לפי פדונג נמס בתוך מעי. רשת הכינו לפעמי, כפף נפשי, פרו לפני שחיה, נפלו בתוכה סלה". לולא רחמיך וחסדיך אז אכדנו

בעינינו. ואתה ברחמיך חשבת מרחוק להטיב אחריתנו, ועשית מה שעשית, ופעלת מה שפעלת ברחמיך הטובים, והקדמת לשלח לנו צדיקים נפלאים פאלה, אשר השאירו אחריהם ברכה, ספרים קדושים ויקרים פאלה אשר נתברו עכשו בעולם, אשר לא היתה פזאת מימות עולם, כי ידעת עצם חלישותנו פדורות האלה, על כן הכנת והרפית צרי ותרופה למכותינו לכל תאבד תקנתנו חלילה.

ובכן עזרנו ברחמיך הרבים שנוזה להרגיש ולמצא עצותיה הקדושים הגנויים בחדושי תורתם הקדושה. ופני להתפלל עליהם תפלה נאה ומסדרת ולפעל בקשתנו ברחמים אצלך. כי אתה יודע כמה אנו צריכים לצעק ולזעק ולהתאגח ולהתפלל ולהסתפל ברחמיך ולישוועתך, עד שנוזה לצאת לגמרי מפל הכפירות והאפיקורסות וחקירות וקשיות ומבוכות ומפל מיני קלפות ותאות וסטריין אחרנין הנמשכין מתחלת הצמצום של החלל הפנוי ומרובי אור, כי שניהם באחד השתרגו עלינו יחד. ובעוונותי הרבים איני יודע על מה לצעק קדם. כי גם כשמתגברים התאות והקשיות והבלבולים הנמשכים מן הקלפות שנתהוו מרובי אור, משבירת פלים, גם כן קשה עלי מאד לגרשם ולשפרם ולבטלם. כי בעוונותי הרבים נשפירתי מאד מאד.

חזרה לתוכן העניינים

יום שני

לנצח עוד יום

קב"ג ע"א

אמר רב נחמן בר יצחק: לא רבי אבהו אמרה משמיה דריש לקיש וארבעה אמר בה, ארבעה דברים הם ששעורין ארבעה מילין. וחדא מניניהו הנוספת על השלשה האמורים היינו עבודה, הא דסוגיינתו דכדי עיבוד בארבעה מילין.

אמר רבי יוסי ברבי חנינא: לא שנו - שצריך לטרוח ארבעה מילין לתפילה ולנטילת ידים - אלא לפניו, שבית הכנסת או המים לנטילת הידים נמצאים בכיוון הליכתו. אבל אם הם לאחוריו, שהוא צריך לשנות את כיוון הליכתו בשביל כך, אפילו מיל אחד אינו חוזר!

רב אחא בר יעקב אמר: ומינה, מתוך דברי רבי יוסי ברבי חנינא שאמר "אפילו מיל", למדנו, שדוקא מיל הוא דאינו חוזר, הא פחות ממיל חוזר!

תנו רבנן: ליגיון של אנשי צבא העובר במלחמה ממוקם למקום ונכנס לבית - הבית טמא.

שאיין לך כל ליגיון וליגיון שאין לו כמה קרקפלין [עור ראש של אדם מת] שהיו נושאים אתם ועושים בהם כישוף.

ואל תתמה על דבר זה, שהרי קרקפלו של רבי ישמעאל כהן גדול [שהפשיט את עורו קודם מיתתו] מונח בראש מלכים.

מתניתין:

לעיל שנינו שישנם עורות שדינם כבשר לגבי טומאת נבלות. אך שאר העורות אינם נחשבים כבשר, ואינם מטמאות בטומאת נבלות, ונכחדשין בתורת כהנים, שאמר "נבלתה" ולא בעור.

אך מכל מקום בעור שהעור מחובר לבשר הוא נחשב "שומר" לבשר, וגם לאחר שהתחיל להפשט את העור, הרי הוא משמש כ"יד" לאחיות הבהמה, והידי והשומר מוציאים את הטומאה מבשר הנבלה לאוכל טהור, וכן הם מכניסים את הטומאה מאוכל טמא לבשר הטהור.

משנתנו דנה מתי נחשב העור ליד לבשר לגבי להכניס ולהוציא את הטומאה:

אדם טמא המפשט את העור בבהמה ובחיה - בטהורה, והיינו, שנשחטו הבהמה והחיה כהלכתם, [שהבשר טהור, והנידון הוא להכניס את הטומאה האדם המפשט לבהמה באמצעות העור].

ובטמאה - כלומר, שהיה האדם המפשט טהור, אלא שעשה זאת בבהמה טמאה, שהיא נבלה, [והנידון הוא להוציא את הטומאה מהנבלה לאדם המפשט באמצעות העור].

בין בבהמה דקה ובין בבהמה גסה -

הרי הדין בזה חלוק, שאם הפשט את העור כדי לעשות ממנו שטיח, כלומר, לשטוח את העור על השולחן או על המיטה, שאז נעשה ההפשט באופן שעושה חתך בעור לכל אורך הבהמה מראשה ועד זנבה ומפשט משני הצדדים, הרי כל עור שהפשט רק כדי אחיזה [שני טפחים], עדיין נחשב העור המופשט ל"יד" כדי להכניס את הטומאה לבהמה הטהורה ולהוציא את הטומאה מחבהמה הטהורה, לפי שרגילים לטלטל את הבהמה על ידי העור.

אבל, מהפשט יותר מכך, שוב אין רגילים לטלטל את הבהמה על ידי העור, ולפיכך אינו

נחשב ליד.

ולחמת - אם מפשט את העור לעשות ממנו כלי, שאז צורת ההפשט היא על ידי שחותך את העור סביב הצואר ומפשט אותו שלם כלפי הזנב, הרי עדי שופשט את החזה נחשב העור ליד, לפי שבצורת ההפשט הזאת קשה להפשט את החזה, ולפעמים, כשהוא מגיע לחזה, הוא משאיר אותו בינתיים בלתי מופשט, ומשתמש בעור לטלטל על ידו את הבהמה.

אבל לאחר שהפשט את החזה הוא גומר מיד להפשט את כל העור לפיכך אינו נחשב עוד ליד, [על פי תוספות].

המרגיל - המפשט את העור לצורך חמת, אלא שעשה זאת בצורה הפוכה, שהתחיל להפשט מהרגלים כלפי הראש, שאז הוא מפשט את החזה בסוף, הרי כולו חיבור, שעד שיפשט את כל העור הוא נחשב כמחובר לבשר, והרי הוא יד לענין טומאה, בין ליטמא להכניס את הטומאה, בין לטמא להוציא את הטומאה.

ואם הפשט גם את החזה ונשאר רק עור שעל הצואר -

רבי יוחנן בן גוריון אומר: העור המופשט אינו עוד חיבור. שמה שאמרנו "כולו חיבור" לאו דוקא הוא, אלא הכוונה עד סוף החזה, אבל מהפשט את החזה הרי אף על פי שעור הצואר לא הופשט עדיין, שוב אינו נחשב ליד, לפי שעור הצואר נפשט מעצמו בקלות.

וחכמים אומרים: הרי הוא חיבור עד שיפשט את העור כולו ואפילו מהצואר, ש"כולו חיבור" דוקא הוא.

גמרא:

שנינו במשנה: המפשט את העור כדי לעשותו שטיח - שיעורו בכדי אחיזה.

והיונן בה: מכאן ואילך, אם הפשט יותר מכדי אחיזה - מאי דינו?

אמר רב: טהור המופשט! שכל העור המופשט אינו יד. [אבל העור שעדיין לא הפשטו מחובר לבשר, דינו כ"שומר", שהוא מכניס מוציא את הטומאה, ומצטרף לשיעור ביציה לטומאת אוכלין].

רבי אסי אמר: טמא מתוך העור המופשט הסמוך לבשר - טמא כדן יד, לפי שהוא אחדו באותו הטפח כדי למשוך בו את העור ולהפשטו. ונמה שאמרנו המשנה "כדי אחיזה" היינו שאם עדיין לא הפשט שני טפחים הרי כולו נחשב ליד. אך כאשר הפשט שני טפחים, רק הטפח הסמוך לבשר דינו כיד.

מיתבי: תניא: המפשט כשיעור הזה [כדי אחיזה], מכאן ואילך אם המשיך להפשט הנוגע בעור המופשט הרי הוא טהור, לפי שלאחר שהופשט העור בשיעור של יותר מכדי אחיזה שוב אינו נחשב העור כולו ליד.

דייקין: מאי לאו, אפילו נגע בטפח הסמוך לבשר גם כן הרי הוא טהור, דהא משמע שכל העור המופשט טהור, וקשיא לרבי אסי?

ומתריצין: לא! אלא לבד מטפח הסמוך לבשר, שהם לא נחשב יד, ומטמא.

תא שמע: תניא: אם הפשט יותר מכדי אחיזה, הרי, אם נגע בעור שכנגד הבשר, שעדיין לא הופשט כלל, הרי הוא טמא.

דייקין: דוקא אם נגע בעור שכנגד הבשר הרי הוא טמא, הא אם נגע בטפח הסמוך לבשר הרי

הוא טהור, וקשיא לרבי אסי?

ומתריצין: האי תנא, כל טפח הסמוך לבשר - "עור שכנגד הבשר" קרי ליה!

תא שמע: תניא: המופשט בבהמה ובחיה, בטהורה ובטמאה, ברקה ובגסה, לשטיח - כדי אחיזה חשיב יד. ואם הפשט יותר מכדי אחיזה הרי אפילו טפח הסמוך לבשר טהור.

הרי להדיא דלא כרבי אסי?

ומתריצין: הכא במאי עסקין: בטפח ראשון מהעור הסמוך ל"כדי אחיזה", כלומר, דמיירי באופן שהפשט כדי אחיזה ועוד טפח אחד, ובוה מודה רב אסי שאין העור נחשב ליד, כיון שאין לעור שימוש כלל, [משום שהעור עדיין לא מספיק גדול בשביל לאחו בו כשהוא ממשיך להפשט, אלא הוא חותך בסבך בלא לאחו בעור]. ורבי אסי מטמא מדיון יד רק באופן שהפשט יותר משלשה טפחים, שאז העור מכביד כלפי מטה, ונוח לו לאחו בעור בשביל להמשיך להפשט.

ולפי זה ישנם שלשה דרגות:

א. כשהפשט רק כדי אחיזה, לכלי עלמא העור משמש יד לבהמה, לפי שמטלטלים את הבהמה על ידי העור.

ב. כשהפשט כדי אחיזה ועוד טפח, לכלי עלמא אינו משמש ליד, לא לטלטל את הבהמה ולא לאחיזה בשעת המשך ההפשטה.

ג. כשהפשט יותר משלשה טפחים, העור משמש לאחיזה בשביל המשך ההפשטה, ובאופן זה נחלקו רב ורבי אסי האם יש לעור דין יד.

תנא: כמה הוא השיעור של "כדי אחיזה"? טפח. ומקשינן: והא תניא: טפחיים?

ומתריצין: אמר אביי: "טפח" דברייא קמייתא היינו טפח כפול. שיש "טפח" ששיעורו הוא כשני טפחים.

תניא נמי הכי: כמה כדי אחיזה? טפח כפול!

תנן התם במסכת כלים: טלית טמאה שהתחיל בה לקרעה כדי לטבול מתרת בגד, ולטהרה בכך מטומאתה, הרי כיון שנקרע רובה - שוב אינו חבור. שבטלה מלהיות בגד, וטהורה מטומאת שהיתה עליה.

אמר רב נחמן אמר רבה בר אבהו: לא שנו שהיא טהורה בקריעת רובה בלבד, אלא בטלית "טבולת יום", שכבר הטביל אותה במקוה, אלא שעדיין מקלקלים את הלבד, הלכך אמרין דלא חיוס עליה גם לענין זה, וקרע לה רובה, ואין לחשוש שמא יבוא לטהרה מבלי שיקרע את הרוב. אבל טלית שאינה בטבולת יום, שעדיין לא הטביל אותה במקוה, לא נטהרת עד שיקרע את כולה. גזירה, שאם נטהרנה בקריעת רובה - דלמא יחוס עליה ולא אתי למקרעה רובה, אלא חציה בלבד, ויאמר שיש כאן רוב.

אמר רבה: שתי תשובות דבר.

חדא, על כרחך המנשה לא מדברת בטלית טבולת יום, כי אותה טלית אסורה לטהרות אפילו לאחר שקרעה - שמא יראו זאת אנשים שאינם מבינים שהקריעה מטהרת את הטלית, והם רואים שהטלית נטמאה היום והוא משתמש

לטהרות יאמרו שדאי הוטבלה אתמול. וקשה לדבריו דמיירי המשנה בטלית שהיא טבולת יום?

אלא שקרע אותה למחרת שנטמאה, דהשתא אין חשש שיאמרו שטבילה בת יומא עולה, לפי שהאנשים שרואים שמשתמשים היום בטלית

בה לטהרות לאחר שהטביל אותה, ויאמרו שהטבילה לבד טיהרה אותה, ויבואו לטעות ולומר כי טבילה בת יומא עולה ללא הערב שמש. אלא, המשנה מדברת בטלית שלא הוטבלה כלל,

כרי אחיזה. ודייקין: הא אם הפשיט יתר מכדי אחיזה - טהור. לפי שאינו יד. ואי אמרת כרב נחמן אמר רבה בר אבוח דגורין רובה אטו חציה, תיקשי: אמאי טהור בהפשיט יותר מכדי אחיזה? ליגזר דלמא לא אתי למעבד להפשיט אלא כרי אחיזה, שאז עדיין הוא יד, והוא יאמר שהפשיט יותר מכדי אחיזה ואינו יד, וקא נגע בטומאה באותו עור המופשט מבהמה טמאה, שלמעשה יש לו דין יד, ומטמא את האדם הנוגע בו - וקא מטהרין ליה!?

טבולת יום גזירה שמא יאמרו טבילה בת יומא עולה, אינה טענה, שהרי קרעה של הטלית מוכיח עליה שזו היא סיבת טהרתה, ולא יטעו שהטבילה מטהרת. ודקא אמרת: אם כן עולת העוף, לרבי אלעזר ברבי שמעון, ליגזר, נמי לא קשיא: דכהנים זריזין הן. ואין לחשוש שמא לא ימלקו את רוב הסימנים. תא שמע: דתנן במתניתין: המפשיט בבהמה ובחיה, בטמאה ובטהורה, בדקה ובגסה - לשטחי,

קב"ג ע"ב ועוד, דאי גזרין רובה אטו חציה, אם כן, עולת העוף, לרבי אלעזר ברבי שמעון, דאמר שמואלין בה את רוב שני הסימנים ואסור למלוך את כל הסימנים, ליגזר נמי דלמא לא אתי למעבד רוב שנים, מתוך שיחשוש שמא יבוא למלוך את כל השניים, וימלוך רק חציים של הסימנים, ותיפסל העולה? ומתריצין: אמר ליה רב יוסף לרבה: לא קשיא לרב נחמן דאמר דמתניתין דטלית מיירי בטבולת יום דקא. דהא דקא אמרת שיש לאסור טלית

ממנו א מיי פ"א מהל'
שאר אבות העוממות
הלכה י'
ב ב מיי פכ"ד מהל' כלים
הל' ח:
ג ג מיי פט"ז שם הלכה
ב:

שיימה מקובצת

[illegible]

עוֹלָת הָעוֹף אֲדָמָה אֲדָמָה אֲדָמָה
שֶׁאֵין הֵם דְּגוּמָתָהּ הַכְּמוּסָה הֵם
לֹא מִזְרִיק אֶלָּא רֹכֵץ מִזְמוּמָם וְהֵלֶכֶת פִּי
הַנְּהַרְאָה לְעֵינַיִם: **אבֵּל** שִׁיד בַּה ב
חֲמִשָּׁתָה (בְּחִס 79 עַד): אֲמַרְיֵן אֲפִילוּ

[illegible][illegible]

ן לגזור. וא"ת ומאי קושיא
שלא להדלי וי"ל דמשמע
לגזור וה"ל לאכרוכי רוב
מעפורת לא. צפרק דס

[illegible]

צולח העוף לרבי אלעזר
לעיל דף כה). רוב שנים דוקא
דכתיב ביה לא ידיל היכ
למיעבד רובא: בטומאה

יורד ב' שמעון ור' חור
 רוב שנים א"ל רב
 שמוא יאמרו מבילה
 מוכיה עליה ודקא
 שמעון בר' שמעון
 תאמרו המפסקה
 ה' ובמחורה ברקת
 וזהה הא יתר מכדי
 יורד דילמא לא אתי
 ודקא ננע בטומאה
 בטומאה אדרייתא
 קינן בטומאה דרבנן
 יורד בטומאה טומאה
 מפרה בת טמוי
 וזאל דאמר אבה
 מ'טמאה במוקדשין
 יהודה משום ר"ש
 חבור ע' שפיטם
 חבור לא תימא לא
 אימא בעור שעל
 יתנן בן גורי היא
 ר"ש ב' יוס' לא
 הכי מעפורת אבל
 חבור אמר ריש לקיש
 כל עור חלים ורבי
 לא חלים איתביחא
 עור מ'טמא מדרם
 וסנדלים כיון שנתן
 רבי יהודה וזכ"א
 טפחים כ' מעמיט
 מאי לימא חלים כ'
 צרי ליה להדיא
 סביבותיו מתיב
 ובחיה בטמורה
 לשמור דר' אחיה
 מהור ואמאי לימא
 אישור צושה
 יורד לעיל הצואר רבי
 חבור אמאי לא
 אבי' אימא סיפא
 אמר אבי' בשומר
 מיפגלי מר כש
 האו שומר מתיב
 טמא יציד מטהרין
 אתה מטמלה
 עד

דער צווייטער שטעלע. דאסער (דעשעלע) צפ"ק
ואסער למלוק כל השנים דגמר מחטאת
י' אשירין הכי ליגזור דילמא לא אתי
דרבנן. שהיה המפשיט טומא טומאה
דרבנן כגון הכי אדגבי שמה עשר

[illegible]

17' ש' שערין י' בגדול חמשה על חמשה
 18' ה' העור ה' : עד שימיעתה
 19' ה' ה' אלף קל על גב שרירי' י' קביל
 20' י' י' מעוט מיהא טורף. וזמ"ש מ"א
 21' יריא דמיע' בפסחסי (ד.ק) וכמו ט"ל
 22' ה' ועמוד ה' אלף : לבשר : ראשון.
 23' ה' ה' ה' הפשט וקאמר דלוי חבור
 24' דרבנן : אלף אמר אלף : י' חבירן
 25' השא' לנחם קל חילוני' עשר סביר
 26' חולון וכשכא לקרעו עממו בחיך
 27' מולקו נשפש. כללי
 28' ו' ואז"ש שערין קל עמוד טורף :

72

(א) [לעיל כא.], (ב) [שבת כ. וש"נ, ג] לעיל עג.,
(ד) [מוספתא קס"ח],
(ה) [זבחים לד: ע"ט, ו] כלים
פכ"ז מ"ט, (ז) כלים פ"ה
מ"ז, (ח) כלים פכ"ז מ"ב,

הגהות הב"ח

(א) נב' כי ממעט ליה
מחמשה מיהא: (ב) תוב'
ד"ה לא שט וכו' נראה
דלר' יוסקן וכו': (ג) בא"ד
טבור וכו' דלי נעור
וכו': (ד) בא"ד דקאמר
דכי: (ה) ד"ה למא
וכו' למפשיט הנכמה
היה וזה ששהיה כולה
מחמשה מיהא

לעזי רש"י

פלשטר"א, טיח.

מופת דעם

[illegible]

תהילים פרק סט

קלז

סַט ׀ לִמְנַצַּח עַל־שׁוֹשְׁנִים לְדוֹד׃ הַשְׁיִעֲנִי אֱלֹהִים בִּי בָּאֵי
מִים עַד־נַפְשׁ׃ טַבַּעְתִּי בֵּין מְצוּלָה וְאֵין מַעֲמֵד בְּאֶתִי
בְּמַעֲמָקֵי־מַיִם וְשִׁבְלַת שְׁטַפְתָּנִי׃ יַגְעֲתִי בְּקֶרְאִי נַחַר גְּרוֹנִי
כָּלֹ עֵינִי מִיַּחַל לְאֱלֹהֵי׃ הֲרַבּוּ ׀ מִשְׁעֵרוֹת רֹאשִׁי שְׁנָאִי חֲנָם
עֲצָמוֹ מַצְמִיתִי אִיבִי שָׁקֵר אֲשֶׁר לֹא־גִזְלָתִי אִזְּ אֲשִׁיב׃ אֱלֹהִים
אֶתָּה יַדְעָתָ לְאֹולָתִי וְאַשְׁמוּתִי מִמּוֹךְ לֹא־נִכְחַדּוּ׃ אֶל־עֲבָשׁוּ
בִּי ׀ קוֹיָךְ אֲדַנִּי יִהְיֶה עֲבָאוֹת אֶל־יִפְלְמוּ בִּי מִבְּקִשֶׁיךָ אֱלֹהֵי

רש"י

כליון עינים כמו (דברים כ"ח) וכלות אליהם כל היום, מכלות עינים (ויקרא כ"ו) ועיני רשעים תכלינה (איוב י"א): (ה) אויבי שקר, שונאים אותי על שקר שאין אני רודף אחר שקר שלהם לתפוש טעותם: או אשיב, כשהם נאספים עלי אני משחד אותם בממון מה שלא גזלתי מהם: (ז) אל יבושו בי קוויך, אל תניחני בידם פן יבושו קוויך כמה שמאורע בי

צבאות פירשו כמו מלאכי צבאות ואין זה לשון המקרא: (א) על שושנים, על ישראל שהם כשושנה בין החוחים שהחוחים מנקבין אותם והתפלל עליהם: (ב) כי באו מים, האומות: (ג) בין מצולה, בבוקר טיט של מצולה: ושבוֹלָת, הוא שטף חזק הנהר פ"ל בלע"ז: (ד) נחר, יבש כמו (איוב ל') חרה מני חורב: כל עני, כל תוחלת ממושכה קרובה

מצודות ציון

(א) שושנים, שם כלי נגון עשויה גלגל שטונה: (ג) בין, הוא הרפש שנקרקעים המים: מצולה, עומק המים: ושבוֹלָת, היא מרוֹלַת המים כמו משוֹלַת הנהר (שפי' מ): (ד) נחר, ענין יונק כמו ושכן חרס (ויקרא י'): מיחַל, מלי מוחלת ומקוֹ: (ה) עצמו, חזקו והוא מלשון עֵשׂ שסוף קשה ומוֹ: מצמית, ענין כיתיה כמו לנִקְרִים אֲלֻמִּים (לִקְחָן ק"ב): (ו) אֲוִלָתִי, מלי אוֹל ור"ל עזירות כי אין אִלֵּם עוזר עזירה אִלֵּם כִּנְסָם צו רוח שטות: נכחד, נמנעו מלדעת אותם: (ז) בִּי, ר"ל על ידי:

לדבר מה ואינה באה קרוי בלשון המקרא כליון עינים: (ה) משערוֹת, יותר מחשבון שערות ראשי: שונאי חנם, כי לא הריעותי את אחד מהם: עצמו, הכורתיים אותי נתחזקו והמה אויבים לי על שקר ובחנם: אֲשֶׁר לֹא גִזְלָתִי, הדבר אשר לא גזלתי מעולם בע"כ אשיב אז כאשר יעלילו עלי: (ו) אֶתָּה יַדְעָתָ לְאֹולָתִי, כאומר הלא אינם מרובים כ"כ להיות מיוסר ביותר: ואשמוּתִי וגו', כפל הדבר במ"ש: (ז) אֶל יִבוֹשׁוּ, כי אם לא תענה לי יבושו א"כ כל המקרים לך בראותם שלא הועיל לי תוחלתי: אִלֵּם

תהילים פרק סט

קלז

יִשְׂרָאֵל׃ הֲבִי־עֲלֶיךָ נִשְׁאֵתִי חֲרָפָה כְּפִסְתָּה כְּלָמָה פָּנִי׃ ט מוֹזֵר
הֵייתִי לְאָחִי וְנִכְבִּי לְבִנִּי אֲמִי׃ בִּי־קִנְאָתָ בֵּיתְךָ אֲכַלְתָּנִי
וְחֲרָפוֹת חוֹרְפִיךָ נִפְלוּ עָלַי׃ י ואֲבִיכָה בְּצוֹם נַפְשִׁי וְתָהִי
לְחֲרָפוֹתַי לִי׃ יב וְאַתָּנָה לְבוּשִׁי שָׁקֵר וְאֵהִי לָהֶם לְמִשְׁל׃ יג יִשְׁיַחוּ
בִּי יֹשְׁבֵי שַׁעַר וְגִיזוֹת שׁוֹתֵי שִׁכְר׃ יד וְאֲנִי תַפְלַתִּי לְךָ ׀ יְהוָה
עַת רָצוֹן אֱלֹהִים בְּרַב־חֲסֹדְךָ עֲנֵנִי בְּאַמֶּת יִשְׁעֶךָ׃ טו הֲצִילֵנִי
מִטִּיט וְאֶל־אֲטַבְּעָה אֲנַצֵּלָה מִשְׁנָאִי וּמִמַּעֲמָקֵי־מַיִם׃
טז אֶל־תִּשְׁטַפְּנִי ׀ שִׁבְלַת מַיִם וְאֶל־תִּבְלַעֲנִי מִצוּלָה וְאֶל־
תִּאֲטַר עָלַי בְּאֶר פִּיהָ׃ יז עֲנֵנִי יְהוָה בִּי־טוֹב חֲסֹדְךָ בְּרַב רַחֲמֶיךָ
פְּנֵה אֵלַי׃ יח וְאֶל־תִּסְתַּר פָּנֶיךָ מִעַבְדְּךָ בִּי־צָר־לִי מִהֵרָ עֲנֵנִי׃

רש"י

ויאמרו הלא כך אירע למי שהיה מקוה להקב"ה: (ט) אֲחִי, לעשו: (י) קנאת ביתך, ראו החבה שנהגת בנו בעוד ביתך קיים ונתקנאו בי: (יא) ואבכה בצום נפשי, בתענית: ותהי לחרפות לי, מה שאני בוכה ומתענה לפניך הם מתלוצצים עלי: (יג) ונגינות, בי לשותי שכר (סא"א): (יד) ואני תפלתי לך ה', יהי עת תפלתי עת רצון: (טז) ואֶל־אֲטַבְּעָה, ואל תסגור עלי: באר, צרה נכריה זו את פיה לבלעני, תאמר, כמו אטר

מצודות ציון

(ט) מוֹזֵר, מלשון זר: (י) נפִלּוּ, מנו ושכנו כמו על פני כל אֲחִי נפל (בראשית כ"ט): (יג) יִשְׁיַחוּ, ענין ספור דברים: (יד) בְּאַמֶּת, ענינו דבר מקיים: (טז) תִּאֲטַר, ענין סמימה וסגירה ודוגמתו אֲטַר יד (טז) מוֹזֵר, כפל הדבר במ"ש: (ח) בִּי עֲלֶיךָ, החרפה שאני נושא היא בעבורך כ"א התחברתי עמהם למעול כך הייתי אהוב להם: כפִּסְתָּה, כפל הדבר במ"ש: (ט) מוֹזֵר, בעבורך אני נחשב לזר לאחי והם בני ישמעאל: (י) קִנְאָתָ בֵּיתְךָ, על כי המה מתקנאים בתפארת בהמ"ק לזה אוכלים אותי ועוד יוסיפו לחרפני בדברים: (יא) וְאֲבִיכָה, וכאשר אבכה בעת תהיה נפשי בצום: ותהי, הבכיה תהיה לי לחרפה בארמם אם לא מאס בכס מדוע לא ישמע קול בכיות: (יב) וְאַתָּנָה, וכאשר אתן לבושי שק בעבור התשובה המה במיאים ממני משל בדרך לעג: (יג) וְיֹשְׁבֵי שַׁעַר, השופטים היושבים בשערי העיר אף המה ישיחו בי עם מדרך החשובים לדבר דברים של מה בכך: ונגינות, שותי השכר ינגנו בדברי הקורות אותי בדרך לעג ובזיון: (יד) ואני תפלתי, אבל אני אתפלל לפניך ואינני פונה ללעגם: עַת רָצוֹן וגו', ר"ל ברב חסדך יהיה עת רצון וענין ביטחון ומתקיים: (טז) מִטִּיט, הוא משל על הצרות: וְאֶל־אֲטַבְּעָה, להיות נשקע ונאבד: וממַעֲמָקֵי מַיִם, ר"ל והרי הוא כאלו אנצל ממעמקי מים: (יז) וְאֶל־תִּאֲטַר, עם שכבר נפלתי לבאר המים אל תסגר עלי פיה לבל אוכל לעלות ר"ל לא אשתקע בה: (יח) מִהֵרָ עֲנֵנִי, על כי הצרה כבר לעמוד הבא

מאתים. אם זכר מנה אם נקבה מאתים, וזלדה זכר ונקבה, זכר נוטל מנה והנקבה נוטלת מאתים. ילדה טמטום, אינו נוטל. אם אמר כל מה שתלד אשתי יטול, הרי זה יטול. ואם אין שם יורש אלא הוא, יורש את הכל:

ג. הניח בנים גדולים וקטנים, השביחו גדולים את הנכסים, השביחו לאמצע. אם אמרו ראו מה

שהניח לנו אבא, הרי אנו עושים ואוכלין, השביחו לעצמן. וכן האשה שהשביחה את הנכסים, השביחה לאמצע. אם אמרה ראו מה שהניח לי בעלי, הרי אני עושה ואוכלת, השביחה לעצמה:

ד. האחין השתפין שנפל אחד מהן לאמנות, נפל לאמצע. חלה ונתרפא, נתרפא משל עצמו. האחין שעשו מקצתן שושבינות בחיי

רבינו עובדיה מברסגורא

שכן מנהג המלך להעמיד מכל בתי העיר אדם אחד למוכס חדש אחד או שני חדשים: **נפל לאמצע**. כל הירות. מפני שמחמת אביהם באת לו. אבל אם מחמת עצמו, מפני חריפותו וחיבתו וחכמתו נלקח לעבודת המלך, מה שהירות הריוח לעצמו: **חלה ונתרפא**. אם חלה באונס כלומר שלא פשע הוא בעצמו, מתרפא מן האמצע. אבל אם חלה מצנים פחים וכיוצא בהם, דכתיב בהו (משלי כ"ב) שומר נפשו ירחק מהם, בהא אמרינן במתניתין דאינו מתרפא אלא משל עצמו: **שושבינות**. דרך שושבינות נוטל סעודה ודורון לחופה ואוכל עמו, וזה חזר ועושה כן לזה עם כן כשישא אשה. ואם שלח האב שושבינות כסתם על יד אחד מבניו וחזרה השושבינות אחר כך לאחר שמת האב, חזרה לאמצע, מפני שהיא כמלוה, שהרי נגבית בבית דין, שיכול המולין שושבינות לחבירו לחזור ולתבוע ממנו בבית דין שיתן לו שושבינות כדרך שנתן לו. והוא שיהיו נשואי השני כנשואי הראשון, אם בתולה בתולה, ואם אלמנה אלמנה, ואם פרהסיה פרהסיה, ואם בצנעא בצנעא. שיכול השני לומר לראשון, איני

ג. השביחו גדולים את הנכסים. בעודן כתפוסת הבית: **השביחו לאמצע**. והני מילי כששביחו הנכסים מחמת נכסים עצמן, שלא הוציאו משלהן כלום אלא מנכסי אביהן שכרו פועלים והשביחו הנכסים מחמת עצמן. אבל אם חפרו ונטעו והוציאו משלהן, מה שהשביחו השביחו לעצמן: **וכן האשה שהשביחה**. בגמרא מוקמינן לה באשה יורשת. כגון שנשא ראובן את בת שמעון אחיו, ומת בלא בנים, ובנות שמעון אחיו יורשות אותו, נמצאת אשתו שהיא בת שמעון אחיו יורשת אותו עם שאר אחיותיה, וסלקא דעתך אמינא דבההיא הנאה דנפיק עליה קלא ששולטת ומשבחת, אפילו כי אמרה ראו מה הניח לי בעלי וכי אפילו הכי מחלה ורוצה שיהיה השבח לאמצע, קמשמע לן דהשביחה לעצמה:

ד. שנפל אחד מהן לאומנות. לעבודת המלך.

האב, חזרה שושבינות, חזרה לאמצע, שהשושבינות נגבית בבית דין. אבל השולח לחברו פדי יין וכדי שמן, אינן נגבין בבית דין, מפני שהן גמילות חסדים:

ה. השולח סבלונות לבית חמיו, שלח שם מאה מנה ואכל שם סעודת חתן אפילו כדינר, אינן נגבין. לא אכל שם סעודת חתן, הרי אלו נגבין. שלח סבלונות מרבין שיחזרו עמה לבית בעלה,

רבינו עובדיה מברסגורא

עושה עמך כדרך שעשית עמי: **אבל השולח לחבירו כדי יין וכדי שמן**. בלא חופה. או אי נמי בחופה ואינו הולך לאכול עמו, אין זו שושבינות אלא מתנה, ואינה נגבית בב"ד:

ה. **השולח סבלונות**. מנהג חתנים למחרת הקידושין שולחין לבית הארוסה תכשיטים ומיני מגדנות וכדי יין וכדי שמן, ופעמים הולך החתן ואוכל שם: **אינן נגבין**. אם מת הוא או מתה היא או שבה לגרשה. דמחמת חבת שמחת אשילה מחל. ודוקא שאכל בדינר, אבל אכל פחות מדינר לא מחל וגובה הסבלונות: **שלח סבלונות מרובים**. ואפילו מועטים, אם פירש על מנת שיבואו עמה לבית בעלה הרי אלו נגבין. ואורחא דמלתא נקט, שדרך הסבלונות ששולחין כדי שיבואו לבית בעלה להיות מרובין, ואותן ששולחין כדי שתתקשט בהן בבית אביה דרכן להיות מועטים:

ו. **ושייר קרקע כל שהוא**. והוא הדין אם שייר לעצמו מטלטלין, מתנתו מתנה, ואם עמד אינו חוזר. והוא שקנו מידו על אותו מתנה, דמתנת שכיב מרע במקצת בעי קנין ועדים

אומרים לו: גדר. נפרצה, אומרים לו: גדר. נתיאש ממנה ולא גדרה, הרי זה קדש.

מזח. * בית שחציו מקרה וחציו אינו מקרה וגפנים נטועים בצד זה, מתר לזרע ירקות בצד האחר, שהרי פי תקרה כאלו ירד וסתם ונעשה ביניהם כמחצה. ואם השוה את קרויו, אסור.

מזח. * חצר קטנה שנפרצה במלואה לגדולה, והיו הגפנים בגדולה, אסור לזרע בקטנה; ואם זרע, הנזעים אסורים והגפנים מתרים. היו גפנים בקטנה, מתר לזרע בגדולה, הואיל ויש בגדולה פסין מכאן ומכאן הרי היא כמבדלת מן הקטנה, ואין הקטנה מבדלת מן הגדולה.

ג. * חריץ שהוא עובר בכרם, עמק י' ורחב ד', אם היה מפלש מראש הכרם ועד סופו הרי זה נראה כבין שני הפרמים ומתר לזרע בתוכו, וכלכד שלא יהיו הגפנים מסככין עליו. ואם לא היה מפלש, י' הרי הוא כגת שבאמצע הכרם, שאף על פי שהיא עמקה י' ורחבה ד' או יותר, אסור לו לזרע בתוכה אלא אם כן היה בקרחת ט"ז אמה.

נא. * שכיב שביין שני הפרמים הרי הוא ככרם שחורב באמצעו, אם יש ביניהם ט"ז אמה מרחיק מזה ד' אמות ומזה ד' אמות וזרע את המותר; ואם היה פחות מכאן, לא יביא זרע לשם.

גב. * שומרה ^(פי' בית דירה שעושים לשומר השדה) שבפרם, אם גבוהה עשרה ורחבה ד', מתר לזרע בראשה ירק, וכלכד שלא יהיו השריגים נוגעים בה, כדי שלא יראה ירק בתוך הפרם מלמעלה. * במה דברים אמורים, במרבעת. אבל אם היתה השומרה עגולה, צריכה שיהיה בתוכה חלל ארבעה טפחים, כדי שתהיה מפלגת מן הארץ, וצריכה עפר על ראשה מלמעלה שלשה טפחים.

גב. * הבית שבפרם, אם היה יתר משלשה טפחים על שלשה טפחים, זורעים בתוכו ירק, ואם היה פחות משלשה על שלשה, הרי הוא כסתום ואין זורעים בתוכו.

גד. * גפן יחידית שהיתה נטועה בתוך הבקעה או בתוך החריץ, מרחיק ממנה ששה טפחים לכל רוח, וזרע את כל החריץ בדרך שהוא עושה במישור. * ואם היה

עמק עשרה, והיה רחב שפת החריץ למעלה ארבעה, אסור לזרע בתוכו אף על פי שהרחיק ששה.

גה. * * * * * גפן יחידית שהיתה מקצה גדר גבוה י' ורחב ד', לא יזרע בכל המחצה ואף על פי שהרחיק ו'; ואם הרחיק ו' וזרע, לא קדש. * וכמה ירחיק לבתחלה וזרע, ד' אמות לכל רוח, ואחר כך יזרע שאר החריץ או שאר המקום המקף גדר. * * * * * הגפנים שגדלו בכריתן והרי השריגים והאשכולות שלהם משלכים בארץ, הם הנקראים כרם. אבל העושה כמו משה או כמו שבכה גבוהה מעל הארץ כדי שיהיו האשכולות והשריגים נמשכים עליה, והגבוה נוף הגפנים מעל הארץ על אותה המשה והדלה אותן, הרי זה נקרא ערים. ואותן הקנים וכיוצא בהם שעשה מהם משה או כמו שבכה והדלה עליהן את נוף הגפן, הן הנקראים אפיפירות, ודינין אחרים יש בערים.

גז. * הנוטע שורה אחת של ה' גפנים או יותר וערסן על גבי פתל גבוה י' וכיוצא בו, או שנטען בצד חריץ עמק י' ורחב ד', הרי

אלו נקראים ערים וצריך להרחיק מן הערים ד' אמות ואחר כך יזרע, בדרך שמרחיק מן הכרם. * ומהיכן מודדין מעקר הגדר שערסן עליו.

גח. * כיצד, הרחיק את השורה של גפנים מן הפתל, אמה, ונמצא הערים מן הגפנים ולפתל, מודד מן הפתל ד' אמות וזרע, ונמצא בין הזרע ובין עקרי הגפנים חמש אמות. ואם בא לזרע מצד הגפנים, מרחיק מעקרי הגפנים ד' אמות, שנמצא רחוק מן הפתל ה' אמות. ועל דרך זו דינין בכל ערים.

גז. * אחד הבונה את הגדר ואחר כך נטע, או שנטע ואחר כך עשה את הגדר, הואיל וערסן, הרי זה ערים. נהרס הגדר, או נסתם החריץ, אין כאן ערים, אלא הרי כל השורה כגפנים יחידים.

כ. * ערים שחורב באמצעו, ונשתירו בו ה' גפנים בצד הגדר מכאן וה' גפנים בצד הגדר האחר מפגנן, זהו הנקרא פסקי ערים; אם יש ביניהם ח' אמות ו' ואחד מס' באמה, הרי זה מרחיק מכל שורה ו' טפחים וזרע, והוא שלא יזרע תחת האפיפירות. היה ביניהם ח' אמות בצמצום, הרי

באר הגולה

* תוספתא פרק ד': * ש שם משמיה דר"ג ובית דינו תקנו כך וכן נשמע במשנה ד' מדברי ר' יוסי נשמע לרבנן היכא דעמק י' ורחב ד': * * * * * מהלכות כלאים והוא הקדמה להבין השמות שיבואו בפרק ההוא ועד סוף הסימן הוא בפרק הנזכר: * * * * * משנה ריש פ"ו: (פירוש אע"פ שאינו אלא שורה אחת נידון ככרם): * * * * * שם במשנה וכו': * * * * * פ"ג פירש הרמב"ם ע"פ הירושלמי וכמ"ש הכ"מ שם והא דלא מנו אותו מקולי ב"ש ומחומרי ב"ה משום דפליג ר"י כן נזיר ואמר טועים כל האומרים כן: * * * * * שם בירושל' הלכה ה': * * * * * שם במשנה ו': * * * * * תוספתא פ"ג אלא ששם כתוב אחד משה באמה לעמוד הבא

באר הגולה

א ברייתא עירובין דף צ"ג ע"א: (פירוש שקירה את כל הבית שעשיו נסתלק מכאן פי תקרה): * * * * * מימרא דאמוראי שם דף צ"ב ע"א ובשארן הפרעה יותר מעשר דהוי כפתחה של גדולה: * * * * * משנה ג' פרק ה' דכלאי בשם ראבי: * * * * * ד שם וכו' כמ"ס: * * * * * רמב"ם פ"ו: * * * * * שם במשנה: * * * * * שם: * * * * * ח ירושלמי שם: * * * * * משנה ד' שם וכדמפרש בירושלמי שם: * * * * * שם במשנה: * * * * * כ מדין הגת שבכרם וציינתיו לעיל סעיף נ':

צא. באור הגזירה

הלכות סכה סימן תרכט

פ טור מעבדא דמגמין
עבדא דרב אשי שם.

ישירו העלין ותהיה חמטה מרבה מצלתה, ופרס עליה סדין שלא תתיבש * או תחתיה שלא ישירו העלין, כיון שהסדין גורם שעל ידו צלתה מרבה מחמתה, פסולה, * אבל אם לא כון בפריסת הסדין אלא להגן מפני החמה והעלין או לנאותה, כשרה, * ובלבד שיהא בתוך ארבעה לסכך. * וימיהו * לכתחלה לא יעשה * אלא אם כן הוא נכר לכל * שמכון כדי להגן, * או שהוא * שריו במים, * שאז נכר לכל שאינו שוטחו שם אלא ליבש:

באר היטב

יט. לכתחלה. אפלו שלא בשעת אכילה: כ. שריו. ומכל מקום בשעת אכילה אסור, ר"ן בית יוסף. ונראה לי דאם הגשמים נוטפין מהסכך מוטב לפרס סדין משיאכל חוץ לסכה, מיהו לא יכרך ליבש בסכה דספק ברכות להקל, כגון אברקם:

באור הלכה

משנה ברורה

דמתינתו ונדעת רש"י. היוצא מדברינו, שדעת ר"ח ורש"י והר"י אכן גיאות והמכ"ס והעשור ורובנו מזהו והר"ן והרשב"א והנהגת סמ"ק, וכן משמע גם כן בשיטת ר' יצחק בר ברוך, כלם נגטו לדינא כדעת רש"י ונסתתמה המחבר בדעה ראשונה. ועין בבאור הגר"א שכתב גם כן דהמחבר (בסימן תרכ"ו) כסע"ף א סתם כדעה ראשונה, והוא מה שכתב המחבר שם בין שהאילן קדם ובין שהסכה קדמה, וכן ממה שכתב בסוף סעיף א (שם) ובכל זה לא שאני בין קדם האילן לקדם הסכך, והכא נמי כיון שהסדין צלתו מרבה מחמתו, למה נכשיר לשפרש להגן מפני החמה או תחתיה מפני הנשר (ונאף שהבי"ח יושב זה קצת, מפני שדומה כמו לנאותה מה שאין כן באילן, הגר"א חשב זה ליתק וכן בבית מאיר, עין שם), ועל כן אם גשמים נוטפין על השלחן יתגה כדעת המגן אברקם, וכמו שכתבנו במשנה ברורה:

* או תחתיה שלא ישירו העלין. רוצה לומר, שהיה סמך ונדבק להסכך ומונע בזה העלין שלא יוכלו לכל (תוספות יום טוב):

ובלבד שיהא בתוך ארבעה לסכך. פשוט דהשלחן ערוך קאי גם אלהגן, וכן מוכח בטור. וראיתי בגליון המשניות להגאון ר' עקיבא איגר שכתב על האי דמוכא ברע"ה פרוש השני, והוא דעת היש אומרים המוכא פה. ונדוןא שלא יתנה צשרה טפחים בין הסכך להסדין, דאי לאו הכי מפקל משום סקה שחתת סכה, וצריך עיון עליו מדברי הטור ושלחן ערוך שכתבו בהדיא שעור ארבעה טפחים. ונאלי' דהוא קאמר דבריו רק לדעת רבנו חס בעצמו דסבר דכיון שהסכה שעשויה כהלכתה קדמה, שוב אין יכלת בסדין לפסלה (נדמא דמכשר

רבנו חס בסכה שגדס האילן דאין יכלת באילן לפסלו), ולכן כתב דעל כל פנים לא יתנה צשרה טפחים, וצ"ע במדרכי ואור ודע ובתוספות ורא"ש וסמ"א, ורוצה לומר דזה הרי כמו לנאותה, פוסקים הקשו על רש"י, שאין טעם לחלק בין לנאותה ובין להגן מפני החמה והעלין (ועין במדרכי ואור ודע ובתוספות ורא"ש וסמ"א), כדלעיל בסימן תרכ"ו, עין שם:

* אלא אם כן הוא נכר לכל שמכון כדי להגן. מלשון זה משמע דאפלו תחת הסכך יש להחמיר משום הוראים, דהא אלעיל קאי שפרס הסדין תחתיה מפני הנשר. ונאולס דעת הרומם, מוכא לקמן בסכך בסימן תרמ סעיף קטן ח, דבתחת הסכך שהוא בסכה גופא אין לחוש מפני נקיאת העין, עין שם, מיהו לדינא אין נפקא מנה כל כך, ודבאור הכי יש להחמיר בכל גווי, דמעקר הדיון הלכה כדעה ראשונה:

* או שהוא שריו במים. עין כמגן אברקם שכתב, ומכל מקום בשעת אכילה אסור (ר"ן בית יוסף), וצריך עיון, דהא דברי השלחן ערוך קאי כדעת היש אומרים דהוא לשיטת רבנו חס, ולדידה בודאי אף בשעת אכילה שרי מדינא, דהוא סביבא לה כל שאינו מסייע בהקשר סכה אינו פוסל, ומה שהעתיק בית יוסף ר"ן גם כן אינו ראיה, דהר"ן קאי אלא ברש"י דסביבא לה דמפני הנשר הוא אסור דאורייתא, הוא מסתפק אם פורס הסדין ליבשו דהוא לצורך הבגד בכלבד אי מתא או לא, דיש סבא להחמיר, ודוקא לנאותו שהוא צרך סכה מה שאין כן בזה שהוא צרך בגד אינו בטל לגבי סכה, או דלמא דוקא בפורס כדי להגן על עצמו מפני החמה והנשר, שם סך על זה ומקרי מסכך בדבר המקבל טמאה, מה שאין כן כששוטחו כדי ליבשו אין שם סכך עליו ושרי, (ומוכחא סבא זו ברש"י דבור המתחיל על גבי קטיו, עין שם), וס"ס הר"ן דלמעשה יש להחמיר, אבל לרבונו חס לא היה מסתפק הר"ן כלל ודוראי שרי, וכן מוכח בדרב"י משה שכתב על האי ספקא דר"ן דמטור משמע דשרי, ונשלחן ערוך הלא העתיק לשון הטור, וכן בבאור הגר"א מוכח כן דלרבונו חס שרי. אחר כך מצאתי בזה שלום שכתב גם כן דלרבונו חס בודאי שרי, ונשאר בקשאי על המגן אברקם. והנה ראיתי חדשות בדברי הפר"מ מגדים שכתב דאף לרבונו חס יש להסתפק דלמא לצורך הבגד אסור, אבל זה אינו, דלרבונו חס כל שאינו מסייע להקשר סכה אינו פוסל. ואפשר לעניות דעתי ליבש קצת דברי המגן אברקם, דהוא יסבר כדעת הב"ח, דהטור וכן השלחן ערוך שהעתיק דבריו יוכל לסבר כן אינו סובר לדינא סככת רבנו חס דכל שאינו מסייע להקשר סכה אינו פוסל הסכה מפני שהסכה קדמה אלא בזה דלהגן מפני החמה והעלין דינו כלנאותה, ולפי זה שך שפיר ספקא דהר"ן לא יריטה זו כמו לרש"י, דלמא לצורך הבגד גרע מלהגן, דשם שך כדי לנאותה שיהיה יוכל ליבש בסכה ולכן בטל הסדין לגבי הסכה, מה שאין כן בזה שהוא רק לצורך הבגד ואפשר דאסור, ולכן כתב דלא שרי אלא שלא בשעת אכילה. ועוד יש לומר, דהמגן אברקם נגט לדרביו לפי עקר הדיון דקמאי לן להחמיר כדעה ראשונה, דלפי זה אין להחמיר בשעת אכילה, והוא דחק קצת. והנה אף שיהיה כונת המגן אברקם לדינא בודאי לפי מה שהסכימו כמה אחרונים דיש להחמיר כדעה ראשונה בודאי אין להקל לפרס סדין ליבש תחת הסכך אפלו בתוך ארבעה טפחים, אלא אם כן שלא בשעת אכילה:

שער הציור

ועה. הנינו, אף שהסדין היה גם כן על ידו צלתה מרבה מחמתה, אף כלם הקשו על זה מסימן תרכ"ו סעיף א דפסל שם שיהיה האילן צלתו מרבה מחמתו בכל ענין. הנינו, אף כשהסכה קדמה לאילן, ועין בב"ח ובהנהגות מנה"ל שדחוק עצמן בזה, והגר"א כתב באמת מפני זה שהמחבר סתם לעיל בסימן תרכ"ו סעיף א כסבא ראשונה, וכן דעת הבית מאיר מפני זה לנקט לדינא כסבא הראשונה: עט. וקרא שם דלא לימרו בסכך בדבר המקבל טמאה: פ. מגן אברקם

ושאר אחרונים: פא. ואפלו בשעת אכילה שרי, דכל זה הרי כמו לנאותה: פב. מגן אברקם: פג. לקמן בסימן תרמ כמגן אברקם סעיף קטן ח, וכן העתיק חיי אדם: פד. חיי אדם. וטעמו דלא צריך מלנאותה. ודע דכל זה בחול, אבל בשבת ויום טוב משמע מפורי מגדים בסימן תרמ סעיף קטן ח דדוקא בתוך שליש טפחים סמך לסכך, דאי לא הכי יש לחוש משום טשטש אהיה:

דָּאָתָא אָמַר, (דברים לב) יַעֲקֹב חָבַל נַחֲלָתוֹ. וְנִלְאָה, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְּאִיהִי נִלְאָה בְּאַרְעָא אַחְרָא, דְּאִיהִי צִחְיָא לְמִשְׁתִּי, וּבְדִין אִיהִי נִלְאָה. וְכֵן הָהוּא גָּשָׁם דְּרַעוּתָא אֲתִיְהִיב, בְּדִין אֲתָה כּוֹנְנָתָה.

וְעַל דָּא, שְׁמָא וְאַרְעָא, וְכָל חִלְיָהוֹן, פְּלָהוּ קְיָיְמָא עַל קְיָיְמָא דָּא. דְּכְתִיב (דברים לג) אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה חֲקוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׁמַתִּי. וּבְגִין כֶּף פְּעִי לְאוֹדְהָא בְּדָא, וְהָא אוּקְמוּהָ. וּבְגִין כֶּף פְּתִיב, וְהִי יוֹסֵף יִפָּה תָאֵר וִיפָה מְרָאָה, וּבִתְרִיהָ כְּתִיב וַתֵּשֶׂא אֶשֶׁת אֲדֹנָיו אֶת עֵינֶיהָ אֶל יוֹסֵף.

וְהִי כְּדַבְרָה אֶל יוֹסֵף יוֹם יוֹם. רַבִּי אֱלֶעָזָר פֶּתַח וְאָמַר, (משלי ו) לְשִׁמְרֶךָ מֵאֶשֶׁת רַע וְגו', וְכַאֲשֶׁן אֵינוֹן צְדִיקָא,

דִּינְדְּעִי אֲרַחוּי דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְמִיזַל בְּהוּ. בְּגִין דְּאֵינוֹן מִשְׁתַּדְּלִי בְּאוֹרֵיתָא יִמְמָא וְלִילִיא. דְּכָל מָאן דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרֵיתָא יוֹמִי וְלִילִי, אַחֲסִין תְּרִין עֲלָמִין, עֲלָמָא עֲלָאָה, וְעֲלָמָא (דף קצ ע"א) תַּתְּאָה. אַחֲסִין הָא עֲלָמָא, אָף עַל גַּב דְּלָא אֲתַעֲסֵק בְּהָ בְּרַ נֶשׁ לְשִׁמְהָ, וְאַחֲסִין הָהוּא עֲלָמָא עֲלָאָה, כִּד אֲתַעֲסֵק בְּהָ בְּרַ נֶשׁ לְשִׁמְהָ.

תָּא חֲזִי, מַה כְּתִיב, (משלי א) אַרְךָ יָמִים בִּימִינָה בִּשְׁמַאלָה עֶשֶׂר וְכַבּוֹד. אַרְךָ יָמִים בִּימִינָה, מָאן דְּאִזִּיל לִימִינָה דְּאוֹרֵיתָא, אַרְכָּא דְּחִיָּין אִיהוּ לְעֲלָמָא דְּאֲתִי. דְּזָכִי תַמָּן לִיקְרָא דְּאוֹרֵיתָא, דְּאִיהוּ יִקְרָא וְכִתְרָא, לְאֲתַעֲסָרָא עַל כָּלָא. דְּכִתְרָא דְּאוֹרֵיתָא כְּהָהוּא עֲלָמָא אִיהוּ. בִּשְׁמַאלָה עֶשֶׂר וְכַבּוֹד,

תרגום לשון הוזהר

נַחֲלָתוֹ. וְנִלְאָה – זו כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִיא נִלְאָה בְּאַרְץ אַחֶרֶת. שֶׁהִיא צְמָאָה לְשִׁתּוֹת, וְאֵין הִיא נִלְאָה. וּבִשְׁאוֹתָא שֶׁל רַצּוֹן נִתָּן, אֵין אֲתָה כּוֹנְנָתָה.

וְעַל כֵּן שָׁמַיִם וָאָרֶץ וְכָל צָבָאָם, כֻּלָּם עוֹמְדִים עַל הַקִּיּוֹם הַזֶּה, שֶׁכְּתוּב (דברים לג) אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה חֲקוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׁמַתִּי, וּמִשּׁוֹם כֶּךָ צִירִי לְהוֹרֵר בְּזוֹהַ וְהִרִי פְּרִשְׁוֹהָ. וּמִשּׁוֹם כֶּךָ כְּתוּב וְהִי יוֹסֵף יִפָּה תָאֵר וִיפָה מְרָאָה, וְאַחֲרָיו כְּתוּב וַתֵּשֶׂא אֶשֶׁת אֲדֹנָיו אֶת עֵינֶיהָ אֶל יוֹסֵף.

וְהִי כְּדַבְרָה אֶל יוֹסֵף יוֹם יוֹם. רַבִּי אֱלֶעָזָר פֶּתַח וְאָמַר, (משלי ו) לְשִׁמְרֶךָ מֵאֶשֶׁת רַע וְגו', אֲשֶׁרִי הַצְדִּיקִים שׂוֹדְעִים אֶת דְּרָכֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְכָל בָּהֶם, מִשּׁוֹם שֶׁהֵם מִשְׁתַּדְּלִים בַּתּוֹרָה יוֹמָם וְלַיְלָה, שֶׁכָּל מִי שֶׁמִּשְׁתַּדַּל בַּתּוֹרָה יָמִים וְלַיְלָה, נוֹחַל שְׁנֵי עוֹלָמוֹת – הָעוֹלָם הָעֲלִיוֹן וְהָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן. נוֹחַל אֶת הָעוֹלָם הַזֶּה – אָף עַל גַּב שְׂאֵין הָאָדָם מִתַּעֲסֵק בְּהָ לְשִׁמְהָ. וְיִירֶשׁ הָעוֹלָם הָעֲלִיוֹן הַהוּא – כְּשִׁמְתַּעֲסֵק בְּהָ הָאָדָם לְשִׁמְהָ.

בְּהָאֵי עֲלָמָא, דְּאָף עַל גַּב דְּלָא אֲתַעֲסֵק בְּהָ לְשִׁמְהָ, זָכִי בְּהָאֵי עֲלָמָא בְּעוֹתֵרָא וִיקְרָא.

דְּהָא רַבִּי חֲזִיָּא כִּד אֲתָא מִהֶתֶם לְאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל, קָרָא בְּאוֹרֵיתָא, עַד דְּהוּוּ אֲנָפוּי נְהִירִין כְּשִׁמְשָׁא. וְכֵן הוּוּ קְיָיְמִין קָמִיָּה כָּל אֵינוֹן דְּלַעָאן בְּאוֹרֵיתָא. הָוָה אָמַר, דָּא אִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרֵיתָא לְשִׁמְהָ, וְדָא לֹא אִשְׁתַּדַּל לְשִׁמְהָ, וְתוּהוּ צָלִי עַל הָהוּא דְּאֲתַעֲסֵק לְשִׁמְהָ, דְּלִהְיוּ חֲכִי תְדִיר, וְיִזְכִּי לְעֲלָמָא דְּאֲתִי. וְצָלִי עַל הָהוּא דְּלָא אֲתַעֲסֵק בְּהָ לְשִׁמְהָ, דִּיִּיתִי לְאֲתַעֲסָקָא בְּהָ לְשִׁמְהָ, וְיִזְכִּי לְחִי עֲלָמָא.

וְיָמָא חַד, חֲמָא חַד תַּלְמִיד דְּהוּהָ לְעִי בְּאוֹרֵיתָא, וְאַנְפוּי מוֹרִיקָן. אָמַר, וְדָאִי מְהִרְהֵר בְּחִטָּאָה אִיהוּ דְּנָא. אַחִיד לִיָּה לְקָמִיָּה, וְאַמְשִׁיף עֲלֶיהָ

תרגום לשון הוזהר

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כְּשֶׁאָדָם רוֹאֶה שְׂבָאִים אֱלִיוֹ הַרְהוּרִים רָעִים, יִתַּעֲסֵק בַּתּוֹרָה, וְאֵין יַעֲבֹרוּ מִמֶּנּוּ. אָמַר רַבִּי אֱלֶעָזָר, כְּשֶׁאוֹתוֹ הַצַּד הָרַע בָּא לְפָתוֹת אֶת הָאָדָם, יִמְשֹׁךְ אוֹתוֹ לְתוֹרָה, וְיִפְרֹד מִמֶּנּוּ.

בָּא רָאָה, שֶׁהֵנָּה שְׂנִינּוּ, שֶׁכְּאֲשֶׁר הַצַּד הָרַע הָזֶה עוֹמֵד לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַשְׁטִין עַל הָעוֹלָם מִשּׁוֹם מַעֲשִׂים רָעִים, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא חָס עַל הָעוֹלָם, וְנוֹתֵן עֲצָה לִבְנֵי אָדָם לְהִנָּצֵל מִמֶּנּוּ, וְלֹא יוֹכֵל לְשַׁלֵּט עֲלֵיהֶם וְלֹא עַל מַעֲשִׂיהֶם. וְמָה הִיא הָעֲצָה? לְהִשְׁתַּדַּל בַּתּוֹרָה, וְנִצְוֹלִים מִמֶּנּוּ. מִזֵּין לִנּוּ? שֶׁכְּתוּב (סו"א כ"ג) מִצְוָה וְתוֹרָה אֹר וְדֶרֶךְ חַיִּים תּוֹכָחוֹת מוֹסֵר. מָה כְּתוּב אַחֲרָיו? לְשִׁמְרֶךָ מֵאֶשֶׁת רַע מְחַלֶּקֶת לְשׁוֹן נִכְרִיָּה.

עליהו ולא על עובדיהו, ומאי איהו עיטא, לאשתדלא באורייתא, ואשתזבו מניה. מנלן, דכתיב, (משלי ו) כי גר מצנה ותורה אור ודרך חיים תוכחות מוסר. מה כתיב בתריה לשמרך מאשת רע מחלקת לשון נכריה.

ודא הוא סטרא מסאבא, סטרא אחרא. דאיהי קיימא תדיר קמיה קדשא ברין הוא, לאסטא על חוביהו דבני נשא. וקיימא תדיר לאסטא לתפא לבני נשא. קיימא תדיר לעילא, בגין לאדפרא חוביהו דבני נשא, ולאסטא לון על עובדיהו. ובגין דאתיהיבו ברשותיה, כמה דעבד ליה לאיוב.

וכן קיימא עליהו לאסטא דישראל ולאדפרא חוביהו בכל מה דעבדו, באינון זמנין דקדשא ברין הוא קיימא עליהו כדינא. דין

קאים לאסטא לון ולאדפרא חוביהו. וקדשא ברין הוא חס עליהו דישראל, ויהב לון עיטא לאשתזבא מניה. ובמה, בשופר ביומא דראש השנה, וביומא דכפורי בשעיר המשפלה דנהבין ליה, בגין לאתפרא מניהו, ולאשתדלא בההוא חולקיה, והא אוקמוה.

תא חזי, מה כתיב, (משלי ח) רגליה ירדות מות שאול צעדיה יתמכו. וברזא דמהימנותא מה כתיב, (משלי א) דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום. ואלין אינון ארחין ושביילין דאורייתא, וכלא חד. האי שלום והאי מות, וכלא הפיכין דא מן דא.

זכא חולקיהו דישראל, דאינון מתדבקין ביה בקדשא ברין הוא כדקא חזי, ויהיב לון עיטא לאשתזבא מכל סטרין אחרין

תרגום לשון הזהר

שנותנים לו, כדי להפריד מהם ולהשתדל באותו החלק שלו, והרי בארזה.

בא ראה מה כתוב, (סו ח) רגליה ירדות מות שאול צעדיה יתמכו. ובסוד האמונה מה כתוב? (סו א) דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום. ואלו הם דרכי ושביילי התורה, והכל אחד. זה שלום זה מות, והכל הפוכים זה מזה.

אשרי חלקם של ישראל שגדבקים בקדוש-ברוך הוא כראוי ונותן להם עצה להנצל מכל הצדדים האחרים של העולם, משום שהם עם קדוש לנחלתו וחלקו, ועל כן נותן להם עצה בכל. אשריהם בעולם הזה ובעולם הבא.

דעלמא. בגין דאינון עמא קדישא לאחסנתיה וחולקיה, ועל דא יהיב לון עיטא ככלא. זכאין אינון בעלמא דין, ובעלמא דאתי.

תא חזי, כד האי סטרא בישא נחת ושאט בעלמא, וחמי עובדין דבני נשא, דאינון פלהו סטאין ארחייהו בעלמא. סליק לעילא ואסטין לון, ואלמלא דקדשא ברין הוא חיים על עובדי ידוי, לא ישתארוון בעלמא.

מה כתיב ויהי כדברה אל יוסף יום יום. כדברה, (דף קצ ע"ב) דסלקא וסאטי בכל יומא ויומא, ואמר קמי קדשא ברין הוא, כמה בישינ כמה דלטורין, בגין לשיצא בני עלמא.

מה כתיב, ולא שמע אליה לשכב אצלה להיות עמה. ולא שמע אליה, בגין דאיהו חיים על עלמא. לשכב אצלה, מהו לשכב אצלה. בגין

תרגום לשון הזהר

לקחת שלטון לשלט על העולם, והשלטון לא שולט עד שנתנת לו רשות.

דבר אחר לשכב אצלה – כמו שנאמר (ויקרא טו) ולאיש אשר ישכב עם טמאה. להיות עמה – לתת לה גדלות וברכות וסיוע, שאלמלא היה לה סיוע מלמעלה, לא נשאר בעולם אפלו אחר, אבל משום שהקדוש ברוך הוא חס על העולם, נשאר העולם בקיומו.

רבי אבא אמר, הכל הוא דרך אחת, אבל יצר הרע הוא שהולך ומפתה את בני האדם כדי להסעות את דרכיהם ולהדבק בהם בכל יום ויום, ובכל עין ועין. מטה את האדם מדרך לעמוד הבא

66, $\pi\alpha$,

תחתיות במחשפים במצלות: ^ה עלי סמכה חמתך וכל־משפריך ענית סלה: ^ט הרחקת מידעי ממני שפתי תועבות למו פלא ולא אצא: ^י עיני דאכה מני עני קראתיך יהוה בכל־יום שטחתי אליך כפי: ^{יא} הלמתים תעשה־פלא אם־רפאים קומו ידוך סלה: ^{יב} היספר בך חסדך אמונתך באכדון: ^{יג} הירדע בחשך פלאך וצדקתך בארץ נשיה: ^{יד} ואני אליך יהוה שועתי ובבקר תפילתי תקדמך: ^{טו} למה יהוה תונח נפשי תסתיר פניך ממני: ^{טז} אני וגנע מגער נשאתי אמיד אפונה: ^{יז} עלי עברו חרונך בעותיך צמותוני: ^{יח} סבוגי במים פל־היום הקיפו עלי יחד: ^{יט} הרחקת ממני אהב ורע מידעי מחשך:

פז ^א משפיל לאיתן האזרחי: ^ב חסדי יהוה עולם אשירה לך ודר אודיע אמונתך בפי: ^ג כי־אמרת עולם חסד יבנה שמים תכן אמונתך בהם: ^ד ברת ברית לבחירי נשבעתי לדרדור עבדי: ^ה עד־עולם אכין זרעך ובנתי לדר־דור פסאך סלה: ^ו וידו שמים פלאך יהוה א־אמונתך בקהל קדשים: ^ז כי מי בשחק יערך ליהוה ידמה ליהוה בבני אלים: ^ח אל גערץ בסוד־קדשים רבה ונוא על־פל־סיכיו: ^ט יהוה אלהי צבאות

מי־כמוך חסין א יה אמונתך סיכיותיך: ^י אתה מושל בגאות הים בשוא גליו אתה תשבעם: ^{יא} אתה דבאת כחלל רהב בזרע עזך פורת אויביך: ^{יב} לך שמים אף־לך ארץ תבל ומלאה אתה יסרתם: ^{יג} צפון וזמין אתה בראתם תבור וחרמון בשמך ירגנו: ^{יד} לך זרע עם־גבורה תעז לך תרום מינך: ^{טו} צדק ומשפט מכון כסאך חסד ואמת יקדמו פניך: ^{טז} אשרי העם יודעי תרועה יהוה באור־פניך יחלכון: ^{יז} בשמך יגילון כל־היום ובצדקתך ירומו: ^{יח} כי־תפארת עזמו אתה וברצונך תרים תרום קרנינו: ^{יט} כי ליהוה מגגנו ולקדוש ישראל מלכנו: ^כ אז דברת־בחזון לחסידך ותאמר שויתי עזר על־גבור הרימותי בחור מעם: ^{כא} מצאתי דוד עבדי בשמן קדשי משחתיו: ^{כב} אשר ידי תכון עמו אף־זרועי תאמצנו: ^{כג} לא־ישא אויב בו וכן־עולה לא יעננו: ^{כד} וכתותי מפני צרו ומשנאיו אגוף: ^{כה} ואמונתי וחסדי עמו ובשמי תרום קרנו: ^{כו} ושמתי בים ידו ובנהרות מינו: ^{כז} הוא יקראני אבי אתה אלי וצור ישועתי: ^{כח} אף־אני בכור אתנהו עליון למלכ־ארץ: ^{כט} לעולם אשמור־לו חסדי וכריתי נאמנת לו: ^ל ושמתי לעד זרעו

וכסאו פמי שמים: ^{לא} אם־יעזבו בני תורתי ובמשפטי לא ילכון: ^{לב} אם־חקתי יחללו ומצותי לא ישמרו: ^{לג} ופקדתי כשכט פשעם וכנגעים עונם: ^{לד} וחסדי לא־אפיר מעמו ולא־אשקר באמונתי: ^{לה} לא־אחלל בריתי ומוצא שפתי לא אשנה: ^{לו} אחת נשבעתי בקדשי אם־לדור אכזב: ^{לז} זרעו לעולם יהוה וכסאו כשמש נגדי: ^{לח} כרח כון עולם ועד פשחק נאמן סלה: ^{לט} ואתה זנחת ותמאס התעפרת עם־משיחך: ^מ נארתה ברית עבדך חללת לארץ נזר: ^{מא} פרצת כל־גדרתיו שמת מבצרו מחתה: ^{מב} ששהו כל־עברי דרך הזה חרפה לשכניו: ^{מג} הרימות ימין צרו השמחת פל־אויביו: ^{מד} אף־תשיב צור חרבו ולא תקימתו במלחמה: ^{מה} השבת משהו וכסאו לארץ מגרתה: ^{מו} הקצרת ימי עלומי העטית עליו בושח סלה: ^{מז} עד־מה יהוה תסתר לגנח תבער כמו־אש חמתך: ^{מח} זכר־אני מה־חלד על־מה שוא בראת כל־בני־אדם: ^{מט} מי גבר יחיה ולא יראה מות מלט נפשו מיד־שואל סלה: ^נ איה חסדיך הראשנים אדני נשבעת לדרדור באמונתך: ^{נא} זכר אדני חרפת עבדיך שאתי כחילי פל־רבים עמים: ^{נב} אשר

חרפו אויביך א יהוה אשר חרפו עקבות משיחך: ^{נג} ברוך יהוה לעולם אמן ואמן:

ספר ליום חמישי רביעי יט לחודש **יום שלישי**

ז ^א תפלה למשה איש־האלהים אדני מעון אתה היית לנו בדר ודר: ^ב בטרים הרים ילדו ותחולל ארץ ותבל ומעולם עד־עולם אתה אל: ^ג תשב אנוש עד־דבא ותאמר שובו בני־אדם: ^ד כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול כי יעבר ואשמורה בלילה: ^ה זרמתם שנה יהיו בבקר כחציר יחלף: ^ו בבקר יצין וחלף לערב מולל ויבש: ^ז כי־כלינו באפך ובחמתך נבהלנו: ^ח שש שמה עונתינו לנגדך עלמנו למאור פניך: ^ט כי כל־מינו פנו בעברתך כלינו שנינו כמו־הגה: ^י ימי־שנותינו בהם שבעים שנה ואם בגבורת שמונים שנה ורהבם עמל ואון כי־גז חיש ונעפה: ^{יא} מי־יודע עז אפך וקראתך עברתך: ^{יב} למנות מינו כן הודע ונבא לבב חכמה: ^{יג} שובך יהוה עד־מתי והנחם על־עבדיך: ^{יד} שבענו בבקר חסדך ונרגנה ונשמחה בכל־ימינו: ^{טו} שמחנו כימות עניתנו שנות ראינו רעה: ^{טז} יראה אל־עבדיך פעלה וחדרך על־בניהם: ^{יז} ויהי געם אדני אלהינו

לקווי

אמצעות דעלמא כד

מזהר

ז

(סח): וגו' האי פריסא ברידיפה דהאי מחשבה, מטי ולא מטי. ופריסא, זה המסדר והמשיב, שהוא בחינת כתר, שהוא פרום בין הנאצלים לבין המאציל. ואמעכדו תשע היכלין, דלאו אנון נחורין, ולא רוחין, ולא נשמותיו, ולית מאן דקומא בהו, ולא מתדבקין, ולא מתדעין. ודע, שנה תכלית הידיעה, כי תכלית הידיעה - דלא ידע, וזה בחינת (שעה נח): והשביע בצחצחות נפשך; כי אורות אלו הם הצחצחות, שהם למעלה מהספירות (א) אשרי מי שזוכה, שידרף מחשבתו להשיג השגות אלו, אף-על-פי שאין יכולת ביד השכל להשיג אותם, כי לא מתדבקין ולא ידעין. ותשעה היכלין אלו נעשין על-ידי הבטחיה, שמבטשין המוחין בכתר בשעת רדיפה, והמוחין הם תלת, וכל אחד כולל מתלה, כי נכללין בשעת רדיפה; ושלש פעמים שלש הם תשעה, והוא: תשעה היכלין:

[זה הענין עמק עמק מי ימצאנו, כמובן למשכיל, וכאשר רמו לי רבנו זכורנו לברכה בעצמו גרל עמקות הסוד הנודע הזה, שמגיע למעלה למעלה וכו', וכמבאר בהתורה הזאת למען. וההכרח לבאר הדבר קצת. והוא: כי הכתר הוא המשיב והמסדר את המוחין, והינו הכתר שיש בהשכל של אדם לישיב ולסדר את המוח והדעת לכל יתרים לצאת חוץ מן הגבול, זה הכתר הוא בחינת כתר כנ"ל, וזה הכתר הוא כמו מחצה, המפסקת בין המוחין ובין האור אין סוף, כי זה הכתר, שהוא המשיב והמסדר, הוא מעכב את המוחין בעת מרדפתם ורדיפתם, לכל יתרום לעלות אל ה' למעלה ממחצתם, כי המוחין רודפין להשיג האור אין סוף, וזה הכתר הנ"ל של השכל, שהוא המשיב והמסדר, שהוא בחינת כתר - הוא עומד בפניהם כמו מחצה, ומעכב אותם מרדיפתם כנ"ל. ועל-ידי הרדיפה והמעכב, הינו על-ידי הרדיפה שהמוחין רודפין להשיג אור האין סוף, ועל-ידי כתר המעכב, שהוא כתר המשיב והמסדר, בחינת כתר כנ"ל, על-ידי שני בחינות אלו, על-ידיהם מבטשין ומפנין המוחין, בבחינת המחצה הנ"ל, שהוא המשיב והמסדר, ועל-ידיהם נעשין היכלין לאור אין סוף, והינו שנעשין בחינת כלים והיכלות ברוחניות עליון להשיג על-ידם בבחינת מטי ולא מטי אור האין סוף, בדרך הוא. כי אם לא היה המעכב הנ"ל כלל, ולא היה מי שיעכב את המוחין מרדיפתם ומרצותם, היו מתפטלין המוחין לגמרי, כי היה האדם מתפטל במציאות, כי אור האין סוף אי אפשר להשיג. אך על-ידי שני הבחינות, שהם הרדיפה והמעכב, על-ידיהם נעשין בחינת מחצות והיכלין הנ"ל, שעל-ידם משיגין אור האין סוף רק בבחינת מטי ולא מטי. ופרוש "מטי ולא מטי" ידוע למבינים, והינו שמגיע אינו מגיע, שרודף ומגיע להשיג, ואף-על-פירבן אינו מגיע ומשיג, שנה נעשה על-ידי הרדיפה והמעכב כנ"ל. ואף-על-פי שנעשין אלו ההיכלין הנ"ל, אף-על-פירבן לא ידע ולא אתדע, ולית מאן דקומא בהו, ולא מתדבקין, ולא ידעין וכו' כנ"ל. כי אי אפשר לצייר בשכל השגות אלו ההיכלות הנ"ל, כי הם למעלה מנפשין ורוחין ונשמותין, למעלה מכל השכליות, כי הם למעלה מהספירות וכו', כמבאר לעיל בלשון רבנו ז"ל, עין שם היטב וטובין, שלא הוספתי שום דבר כלל, כי בכלל דבריו דבריו, רק חזרתי ובארתי הדברים קצת לגדל עצם עמקותם עד אין סוף.

ג וכן שאדם עושה איהו מצוה, יש כח בהמצוה לילך ולעורר כל העולמות לעבודת השם ותרבה, בבחינת (שמות י): בגערינו ובקנינו נלך, בצאננו ובבקרנו נלך. וזה בחינת מלכות מלביש צנח הוד יסוד, שהם כלי ההליכה. וזה בחינת (תהלים ט): תורת אלקיו בלבן, לא תמער אשוריו, שהיא הולכת לעורר. וזה בחינת (שם סח): הליכות אלי מלכי בקדש - כשמעלין מלכות לתוך הקדשה, היא מלכשת את הליכות אלי, את צנח הוד יסוד, לילך ולעורר כל הדברים לעבודת השם ותרבה:

ד ועל-ידי ההתעוררות, הינו על-ידי הליכה, נמשך ברכה לכל העולמות. וזה בחינת: צנח הוד יסוד מלבישין את חסד גבורה תפארת, שהם הידים, שמשם כל הברכות. וזה בחינת (בראשית ט): וברך ה' אתך לרגל. נמצא, שעולין הרגלין בבחינת ידים, בבחינת (שופטים ט): ותלך יד בני-ישראל הלוך וקשה. ועקר הברכות מידים, בבחינת (ויקרא ט): וישא אחריו את ידו אל העם וברכם, וכמו שכתוב (בראשית טט): מיד יאביר יעקב, משם רעה אכן ישראל:

ה ועקר הברכה שנשפעת מהידים, הם שכל. וכשאדם למטה, נעשים לכל אחד ואחד כפי רצונו, כמו שכתוב (תהלים קמח): פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון. ככן מי שהוא בעל-נפש, צריך לבנו רצונו, שימשיך ברכת שכל, בבחינת (בראשית טח): שכל את ידיו, ובבחינת (שמות ט): מקדש ה' בוננו ידך. וזה בחינת חסד גבורה תפארת, שמלבישין את חכמה בינה דעת:

ו וצריך להמשיך אמונה לתוך ברכת השכל, כי אין לסמוך על השכל בעצמו כדיוע. וזה בחינת (משל טח): איש אמונות רב ברכות, ובחינת (שמות י): ויהי ידיו אמונה, ובחינת (שמואל א כד): וקמה בידך ממלכת ישראל, הינו שימשיך אמונה לתוך ברכת הידים. והוא בחינת (שמואל ב א): ובגיתי לו בית נאמן, וזה בחינת (תהלים עב): אמונתך בקהל קדושים; קדש זה בחינת מוחין. וזה בחינת: מלכות דיצירה נעשה ממנה חכמה בינה דעת דעשיה:

ז ובפנימיות ברכאן, שהוא דקות הברכאן, נהפך מהם המסדר והמשיב את השכל, שהיא בחינת כתר, בחינת (בראשית טז): ואהיה עמך ואברכה. כתר הוא לשון המתנה, כמו שכתוב (איוב י): כתר לי ועיר, כי כששואלין את האדם איהו שכל, אומר: המתן עד שאתישיב, וגם שם צריך אמונה. בבחינת אמן מכלא (א). וזה בחינת שמפנימיות חסד גבורה תפארת, ומפנימיות מלכות דיצירה, נעשה כתר דעשיה. וכן עולין העולמות עד למעלה, עד אצילות למעלה למעלה. וזה (ויקרא ט): ברוך כבוד ה' מקוממו. ברוך, זה בחינת ידים; כבוד ה', זה בחינת אמונה; מקוממו, זה בחינת כתר:

ח וכשעושה ומתקן את המשיב והמסדר, שהוא הכתר, בראוי, והמוחין רודפין להשיג האור אין סוף, והכתר מעכב את השכל כדי לישיב את השכל, ועל-ידי הרדיפה והמעכב, אזי מכה המוחין בהמשיב והמסדר, ונעשין היכלין לאור אין סוף, ואף-על-פירבן לא ידע ולא אתדע, כמובא בזה פרשת נח (דף

(א) עין תיקון ט. (ב) עין פרס המוסים שער התצוות.

רכב

אֶרֶץ חַיִּים

הלכות קריאת התורה הלכה ו

לְקוּמֵי הַלְבוּת

ביותר לבלי לפגם בו כלל. כי כל הפגמים הם על-ידי פגם הדעת, בבחינת פגם 'עץ הדעת טוב ורע' שפגם אדם הראשון, שעקר הפגם היה בהדעת, כמובא. ומשם, הינו מהדעת, הוא עקר התקון, כי עקר תקון המחשבה הוא על-ידי הדעת, שיועד בברור האמת שאין צריכין להרהר חס ושלום ולחשב מחשבות חזין, ועל-כן אין צריך להתחיל לכנס בטוען ונטען כלל וכו' [נכמובא בספר האלף-בית (ספר המדות אות נאוף סימן י'): 'אל תכנס עם פתויך בטוען ונטען' (וכו')]. וכמו שכתוב במקום אחר בספרי הקדושים (בסימן רלג) שהעקר לבלי להתחיל לחשב כלל ויכלל. כי אף-על-פי שבאמת בודאי החכמה והתבונה מחיבין לבטל התאנה וכו', אבל מרובי פגם המחזין, על-כן אי אפשר עם חכמה ותבונה לבטלם כי אם על-ידי הדעת, שיועד סוף הדבר אחר כל החקירות והתבונות שקוף הוא האמת, ועל-כן אין צריכין עוד לחשב בזה כלל וכו"ל.

וגם בעקר האמונה הקדושה, העקר הוא הדעת, שיועד האמת בלבבו כי ה' הוא האלקים וכו' בלי שום חקירות כלל, רק כפי מה שקבלנו מאבותינו הקדושים שבררו לנו האמונה הקדושה, שעקרה היא אמונת חדוש העולם, על-ידי התורה הקדושה, שהוא רוח נבואה וכו', כמו שכתוב שם, ועל-ידי-זה אנו יודעים בידיעה ברורה כי ה' הוא האלקים, וכמו שכתוב במקום אחר (שיחות הר"ן סימן ריו): שעקר הידיעה הברורה האמתית הוא על-ידי אמונה, וכמו שכתוב (הושע ב, כב): "וארשתיו לי באמונה וידעת את ה'". ועל זה נאמר (דברים ד, לו): "וידעת היום והשבת אל לבבך כי ה' הוא האלקים", וכתוב (דברי הימים א כח): "דע את אלקי אביך", שפרשו, הוא הידיעה הברורה שהיא על-ידי אמונה שקבלנו מאבותינו, כמובא בספרי קדש, בפרט בדברינו, עין שם.

וזה שאמר להם משה רבנו (דברים ד, לה): "אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים" - "לדעת" דיקא, כי זה הפסוק נאמר שם אחר שהאריך להזכיר את כל המופתים נוראים והתגלות אלקות שהכניס בהם ביציאת מצרים וכו' ובמתן תורה וכו', ואמר להם,

שהתורה הקדושה שלנו לא נמשכה, חס ושלום, משכל אנושי, אפלו משכל אנושי של גדולי גדולי המחקרים והפילוסופים, או של המנחשים והמעוננים וכו', רק שתורתנו היא תורת אמת שנמשכה רק מרוח הקדש ונבואה ברורה של משה רבנו, על-יו השלום, שעל-ידי-זה 'בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו', הינו שמודיעים שבנו בחר מכל העמים שמקבלים נימוסיהם ותורותיהם מהחכמים והמנחשים הנ"ל, אבל כל תורתנו הקדושה נתן לנו רק על-ידי שבחר בנו מכל העמים, כי אנו מבחרים ומבדלים מהם ומדעותיהם, כי כל תורתנו היא תורת משה אמת, שנתנה רק על-ידי רוח נבואה אמתית שמבחר המדמה וכו'.

וזהו שמבכרין לאחריה: 'אשר נתן לנו תורת אמת וחי עולם נטע בתוכנו', שעקר תורתנו הקדושה, תורת אמת שנתן לנו, הוא לזכות לחיי עולם, שהוא קבול השכר של לעתיד, שעקרו הוא השיר הקדוש הנ"ל שהוא שיר פשוט כפול משלש ומרבע שנזכר בעת חדוש העולם של לעתיד, על-ידי שזכינו להאמין בחדוש העולם של תחלת הבריאה, שכל זה אי אפשר לזכות כי אם על-ידי תורת אמת שקבלנו, שהוא בחינת רוח נבואה אמתית וכו', וכו"ל.

י. ועל-כן באמת אמרו רבותינו ו"ל (והר"ם ומהר"ם): שבשעת קריאת התורה צריכין לעמוד באימה ויראה ורתת וזיע, כאלו נתנה עכשו ממש, כמבאר בכל הספרים הקדושים (עין ירושלמי מגלה פרק ד' הלכה א'), כי עקר קריאת התורה בצבור הוא להמשיך בחינת נתינת התורה ממש, וכו"ל.

יא. וזה שאמרו רבותינו ו"ל (בבא קטא פכ.) שקריאת התורה בשני וחמישי תקנו מחמת שהלכו שלשה ימים וכו', כדי שלא יעברו שלשה ימים בלא תורה, 'שלשה ימים' דיקא, כי העקר הוא לתקן השלשה מחין שהיו שלש מחצות פרוסות בפני זאת התאנה של משגל וכו', כמובן שם בהתורה הנ"ל, והעקר הוא על-ידי הדעת, שהוא המוח השלישי מהשלשה מחין: 'חכמה-בינה-דעת', שצריכין לזהר

עקר תורתנו הקדושה הוא לזכות לחיי עולם

צריכין לעמוד בקריאת התורה באימה ויראה ורתת וזיע

אי אפשר עם חכמה ותבונה לבטלם כי אם על-ידי הדעת

העקר הדעת, שיועד האמת בלבבו כי ה' הוא האלקים בלי חקירות

ראוי לבס לזעת בידיעה ברורה בלי שום חקירות כי ה' הוא האלקים

הקריאה והכתיבה כאחד, כדי שלא תראה חוקה פגומה של לבנה; אבל לעתיד יתמלא פגימת הלבנה, ואז יהיה ה' אחד ושמו אחד, ויהיה הקריאה והכתיבה אחד, בשם יידי ק"א כנ"ל.

נמצא שכל מה שהאדם זוכה לאמונה יתרה, נחקרב ונתחדד יחד יותר בחינת הוי"ה לשם אלקים, ונכללים יחד כמו שיהיה לעתיד; ויעקב הוא בחינת שמש שהוא בחינת הוי"ה, ויעקב הוא בחינת אלקים, בחינת לבנה; וזהו: "וישב יעקב בארץ מגורי אביו", דהינו שנתישב ונתחדד בחינת יעקב בבחינת יצחק, בחינת ה' הוא האלקים, שנתחדד ה' עם אלקים,

חמה ולבנה (וזהו: "בארץ כנען", לשון הכנעני ושלמה; כי זה זוכין על ידי שפלות שיעל ידיהן זוכין לאמונה וכו' כנ"ל. נראה לוי).

וזהו: "אלה תולדות יעקב יוסף", יוסף זה בחינת תוספת שבת, כי על ידי שבת זוכין לשפלות, ועל ידי זה זוכין לאמונה שלמה, שעל ידי זה נתמלא פגימת הלבנה ונתחדד הוי"ה עם אלקים, בחינת יעקב ויעקב כנ"ל.

וזהו: "רגלי עמדה במישור", כשיזוכין לאמונה וישרה בשלמות, בלי שום ערוב, גם "במקהלים אברהם ה'", כי אז אוכל לברך ולהזכיר שם הוי"ה, כי אז יתמלא פגימת הלבנה ויהיה ה' אחד ושמו אחד, ויהיה הכתיבה והקריאה אחת, ונזכה לברכו במקהלים בשם הוי"ה ברוך הוא, בחינת "במקהלים אברהם ה'" כנ"ל; ועל ידי זה נמשך שפע טובה וברכה כנ"ל.

וזהו בחינת גר חנכה, כי שמן הוא

שין של שבת הוא תלת גונון דעינא, ויבת' הוא בחינת "בת עין", ועל ידי זה זוכין לראות שפלותו. עין במקום אחר, שם מבאר יותר מזה, בסימן ע"ט בלקוטי מוהר"ן חלק א'.

נמצא שעל ידי שמירת שבת נצולין מגדלות, ואזי זוכין לאמונה כנ"ל; וזהו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה: "כל השומר שבת בהלכתו, אפלו עבד עבודה זרה כדור אנוש - מוחליו לו", כי על ידי שבת משברין ומבטלין הכפירות, שהם עבודה זרה, וזוכין לאמונה כנ"ל.

ועל ידי פגם אמונה, דהינו כפירות, עבודה זרה, על ידי זה דינא שריא חס ושלום, כי כל זמן שיש עבודה זרה בעולם - חרון אף בעולם; וזה בחינת אלקים, פגימת הלבנה, כי אלקים בחינת לבנה, כמו שכתוב: "שמש ומגן ה' אלקים".

והנה אמרו רבותינו זכרונם לברכה: "בעולם הזה לא כשאיני נכתב אני נקרא, כי נכתב ביו"ד ק"א ונקרא בא"ל דל"ת, ולעולם הבא נכתב ונקרא ביו"ד ק"א", וזהו מחמת פגימת הלבנה שנמשך על ידי פגם האמונה כנ"ל, על כן אי אפשר שיהיה הקריאה והכתיבה אחת, כי "מעולם לא ראתה חמה פגימתה של לבנה".

(פרוש: כי הקריאה והכתיבה הם מדינת תורה שבכתב ותורה שבפיה, שהוא בחינת ה' אלקים, בחינת חמה ולבנה, בחינת "שמש ומגן ה' אלקים", ומחמת שהלבנה נפגמת בשבת על ידי פגם האמונה שהוא מדינת לבנה כנ"ל, על כן אי אפשר שתהיה

באמונתו ויחיה", כי האמונה היא יסוד ושרש כל התורה והעבודה. וצריך שיהיה האמונה ברורה וזכה, בלי שום ערוב, שלא תהיה בבחינת ערב'. ואמונה היא צנור כל השפעות וכל הפרכות, כמו שכתוב: "איש אמונות רב ברכות", ועל ידי הכפירות, אזי הקלות הם נוטלין חס ושלום ההשפעות והברכות; כי סביב רשעים יתהלכו" שהם הכפירות שמשכבין את הקדשה, דהינו האמונה, ועל כן כשמיניחין חס ושלום הכפירות לכנס במח אפי נפגם האמונה חס ושלום, ואזי הם נוטלין ההשפעות והברכות חס ושלום.

ועקר הכפירות שבאין להאדם ומבלבלין את האמונה, הם באים מגדלות. כי מי שיש בו גסות, הקדוש ברוך הוא אמר: "אין אני והוא יכולין לדור", נמצא שעל ידי גדלות נסתלק הקדוש ברוך הוא ממנו; ואזי באין כפירות, שזהו בחינת הסתלקות השם יתברך והסתרת פניו ממנו.

וצריך כל אדם להשיג בעינא פקידא, לראות שפלותו ורוממות השם יתברך - ובראי לא יבוא לגדלות וכפירות. וזהו על ידי שבת, על ידי שמקבלין שבת בכבוד גדול ובהדרגה קראוי; כי שבת הוא בחינת עין, שעל ידי זה זוכין לראות שפלותו ורוממות השם יתברך, כי

רם פעם אחת דבר עמי והפליג במעלת השתוקקות והפסופין והעגועים לזכרים שבקדשה, אף על פי שאינו זוכה לעשותם, אף על פי כן השתוקקות והעגועים בעצמן טובים מאד וכו' וכמבאר בדברינו כמה פעמים. ואזי הביא ראיה לזה מהדין המבאר בשלחן ערוך ארח חיים סימן ס"ב, שמי שהוא במקום שאינו נקי ואינו יכול לקרות קריאת שמוע - "והרהר בלבו"; ופרשו שם המגן אברהם והאליהו רבא שהפירוש הוא שיהרהר בלבו שהוא צריך לקרות קריאת שמוע ואינו יכול, ויצטער על זה, והוא מקבל שכר על זה, עין שם. נמצא שהשתוקקות והעגועים, שמצטערים לעשות המצוה אף על פי שאינם יכולים לגמרה, הם גם כן יקרים מאד, ומקבלים שכר עליהם.

רסא. מה שמצאתי מכתבי יד אנשי שלומנו, ולא נכתב בסדר ובתקונו, ומה שהוצאתי משם העסקתי, וזהו:

"וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען, אלה תולדות יעקב יוסף". כתיב: "רגלי עמדה במישור, במקהלים אברהם ה'". רגלי הוא בחינת אמונה, שעליה עומדים כל המדות וכל התורה כלה כמו שכתוב במקום אחר, וכמו שאמר: "בא חבוקי והעמידן על אחת: 'וצדיק

בחינת חכמה, בחינת עינים, כמו שכתוב: "ותפקחנה עיני שניהם" ופרש רש"י: "על-שם החכמה נאמר", ועל-ידי עיני החכמה זוכין לראות שפלותו, ועל-ידי זה זוכין לאמונה שלמה כנ"ל. וזהו ששעור נר חנכה "עד שתכלה רגל מן-השוק", רגל זה בחינת אמונה כנ"ל, וצריך להשגיח בעיני שכלו עד שיכיר האמונה - שהוא בחינת רגל, מן השוק - שהוא מקומות החיצונים, בחינת כפירות; כי על-ידי בחינת שמן של נר חנכה, בחינת שכל, זוכה לראות שפלותו, ועל-ידי זה זוכין לאמונה שלמה כנ"ל.

רסב. עוד מצאתי מכתב-יד החברים: דע שיש חן, שמי שיכול להשתמש בזה חן - הוא יכול לעשות שאלת חלום ולידע עתידות על-ידי החלומות. כי בכל החלומות בודאי יש בהם עתידות, רק שיש בהם כמה פסלת ותכן, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה: "בשם שאי אפשר לבר בלא תכן פה אין חלום" וכו', וגם יש חלומות ברורים, כמו שכתוב: "בחלום אדבר-בו"; ומי שיש לו זה חן הנ"ל חלמתי צודקים בודאי, אלא שאפלו כששמע חלום מאחר שמספר לו אזי נפל התכן והפסלת מן-החלום, ועל-ידי זה שמע רק החלום המבקר, ועל-ידי זה יכול לפתר החלום ולידע העתידות מהם.

ויוסף היה לו זה חן, בחינת: "בן פרת יוסף, בן פרת על-עין" - לשון חן כמו שפרש רש"י, על-ידי זה היה חלמתי צודקים, כי השתמש תמיד בחלומות ופתר אותם, מחמת שהיו חלמתי צודקים ונכתבו בתורה; גם על-ידי זה היה יכול לפתר חלומות כמו שכתוב בתורה.

רסג. ספר לי אחד שהיה משיח עמו זכרוננו לברכה מענין בני-הנעורים, ששכיח מאד שנעשה קלקול ביניהם ובין נשותיהם ונפרדים זה מזה איזה זמן, ולפעמים נעשה מזה פרוד לגמרי חס ושלום. אמר שזה מעשה בעל-דבר שמנית את עצמו על-זה מאד, לקלקל השלום של בני-הנעורים, כדי שיתפסו במצותו חס ושלום על-ידי זה, כי הוא ארב על-זה מאד, לתפסם בנעוריהם על-ידי קלקול השלום-בית חס ושלום, שגורם בערמומיותו לקלקל השלום שביניהם; והאריך בשיחה זאת.

רסד. הזהיר לכבד ולקר את-אשתו, כי אמר: הלא הנשים הם סובלים צער ויסורים גדולים מאד מילדיהם, צער העבור והלדה והגדול, כאשר ידוע לכל עצם מכאובם וצערם ויסוריהם בכמה אפנים הקשים ויכבדים מאד מאד, על-כן ראוי לרחם עליהם ולקדם ולכבדם; וכן אמרו רבותינו זכרונם

לברכה: "אוקירו לנשיכו פי היכי דתתערתו", וכן אמרו: "דינו שמגדלות את-בנינו" וכו'.

רסה. הזהיר מאד לבלי לאכל בצלים חיים כלל, אפלו עם שמן או שומן, ואפלו על-ידי תערובות כגון עם ביצים וכיוצא, ואפלו בשבת; והלעיג על-האמרים שבשבת מצוה לאכל דבר המזיק, שהם בצלים חיים. ואמר שהם מזיקים מאד לכמה דברים, וחשב אז כמה עניני חולאת ומכאובים וחלישות שגורמים, אך שכתבים בפרטיות; אך הכלל שהחמיר מאד והזהיר מאד לבלי לאכלם חיים כלל, אפלו על-ידי תערובות ואפלו בשבת, רק מבשלים מתר לאכל. ובתחלה שאלנו אותו על-זה מחמת ששמענו בשם הפעל-שם טוב ז"ל שהזהיר מאד לבלי לאכל בצלים חיים, ואמר שבודאי פן הוא, והתחיל לחשב לכמה דברים הם מזיקים וכו' כנ"ל; ואז שמענו כל הנ"ל.

רסו. אמר שיש צדיקים שהם גדולים בתורה ובקריאים בספרים הרבה ובדברי רבותינו זכרונם לברכה, ומחמת זה דיקא אינם יכולים לחדש בתורה, מחמת שהם בקיאים מאד; כי כשמתחיל לומר תורה ורועה לחדש איזה דבר מכלל אותם בקיאותם הגדולה, ומתחילים לומר מיד הקדמות הרבה ודברים הרבה מה

שיודעים מספרים, ומחמת-זה נתבלבל דבריהם ואינם יכולים להוציא לאור איזה חדוש נאה. ותפס אז לדגמא גדול אחד בדורו שלא היה יכול לומר תורה מחמת זה.

והמובן מדבריו היה, כי כשרוצין לחדש חדושים צריכין לעצמם את-מחו, לבלי לרוץ מיד לכלל דעתו בפרוי הקדמות שאינם מכריחים לחדושו, ונעשה עצמו כאינו יודע; ואז יכול להוציא לאור, לחדש חדושים הרבה בהדרגה ובמדה כסדר. ועוד דבר מזה; אך אי אפשר לבאר דבר כזה בכתב, והחסם ביני מדעתי.

רסז. אמר: מי שרוצה לחדש בתורה מתר לו לחדש ולדרש כל מה שירצה, כל מה שיוכל לחדש בשכלו - ובלבד שלא יוציא איזה דין חדש על-פי דרושו שדרש בדרך דרוש וסוד. והמובן מדבריו היה שאפלו ככונות האר"י זכרוננו לברכה ודרכי הקבלה מתר לחדש בהם כאשר ישיג שכלו, ובלבד שלא יוציא מהם שום דין חס ושלום.

רסח. "איכה נחרב האולם וכו', עד-אן יצעק פשבי" וכו', "עד-אן וכו' בן-אמתך" וכו' - ורמז עלי, כמה אני צריך לצעק זאת לפניו יתברך; ותפס לדגמא איהם מעוררים הלב, ואמר אותם כגון חצות בקול נעים עמוק מאד. גם מהחירו "דודי ירד לגנו" ספר ושבחו מאד, כי הוא מדבר לעמוד הבא

חלק שני

- א. מי שרוצה שיתקיימו חלמתיו - יכתב אותם בפנקסו, ואת היום, ואת השעה, ואת המקום.

חן

- א. על-ידי צדקה זוכה לחן.
ב. על-ידי שפלות זוכה לחן.
ג. לחן נקנים ארחים.
ד. גם ישמר את עצמו ממאכלי אסור, וישמר את פיו מדבור אסור.
ה. מי שמפזר מעותיו בשביל לקנות לעצמו רב ללמוד ממנו, על-ידי זה ימצא חן.
ו. כשתעביר על מדותיו, תמצא חן.
ז. על-ידי תוכחה תשא חן.
ח. שמן זית מסגל לחן.
ט. סגלה לחן: תכתב על קלף: 'כסף וזהב, חסד ואמת, אלוף'.
י. על-ידי היראה מתלמיד-הכם תזכה לחן.
יא. דבורים היצאים בניהותא נתקבלים אצל בני אדם.
יב. יש דגים שהם מסגלים לחן.
יג. עסק התורה בדרך נהנת חן.

חלק שני

- א. כשאדם בא לעיר לדור ישלח בשר לעניי העיר, ועל-ידי זה ישא חן בעיני שרי העיר.

חנפה

- א. על-ידי החנפה בא לידי נבולה,

והוא הדין להפך.

- ב. על-ידי חנפה נעשית אשתו אלמנה וקניו יתומים, ואין מרחם עליהם.
ג. על-ידי חנפה בא פחד.
ד. מי שהולך בשוק ונפל, בידוע שיש בו חנפה.
ה. על-ידי חנפה בא כאב לב.
ו. מי שבטחונו על אחרים, בא לידי חנפה.
ז. מי ששומר את עצמו מחנפה, על-ידי זה בא לו ישיעה.
ח. מתר להחניף לרשעים בעולם הזה.
ט. על-ידי חנפה נתעורר הדין.
י. גם תפלתו אינה נשמעת, ומאוס בעיני כל.

חלק שני

- א. על-ידי חנפה בא לידי כפירה.

חקירה

חלק שני

- א. על-ידי החקירות בעולם התהו, הינו "מה למעלה, מה למטה וכו'" (תנ"ך יא'), על-ידי זה גורם קללה; והשומר את עצמו מחקירות האלו גורם ברכה.
ב. על-ידי החקירה כמה למעלה ומה למטה וכו', על-ידי זה מזונוותיו ביגיעה רבה.
ג. המעמיק בעיונו במעשה מרובה נסתלק קדם זמנו.

(בשבת גד חסר איש אחד - זית רענן).
משכב אשור, ושלומי, שמואל, שלום, שכניהו, אחיהו.

פנים אחרים, מראובן, חנוך, ופלוא, חצרון, וכרמי, זכור, ונמואל, משמעון, למין, ואהד, יכין, וצחר, ושואל, ונמרי, מלוי, עמרי, ונתואל, ונתניה, וסתר, ומשה על גביהן, מיהודה, ארח, וערוף, ויונך, ובצלאל, שפטיה, ונחשון, מיששכר, צעיר, ונעקן, ויגאל, ופלטאל, ועתניאל, וחוני, מזבולון, סרר, ואלון, וסורי, ונחלאל, אליהו, ונמשי, מבנמין, סנאב, וכסלון, אלדד, ומידד, אחיטוב, ומתניה, מרן, בוקי, ויגלי, אחינעם, ואחיעזר, צרי, ונתנאל, מנפתי, אלישמע, סומכוס, וזבדי, ויוחנן, אלחנן, אליקים, מגד, חגי, ונרחי, וקין, ומתתיהו, וזכריהו, ושוני, מאשר, פשחור, ושלומי, חננאל, ושלום, אחזיהו, ושכניהו, מיוסף, יאיר, ויועזר, ופלטאל, ואדוניה, ורם, ומכיר. (ילקוט שמעוני)

נשיאים שהנחילו הארץ לישראל - כלב בן יפנה, שמואל בן עמיהוד, אלדד בן כסלון, בקי בן גלי, חניאל בן אפר, קמואל בן שפטן, אליעזר בן פרנץ, פלטיאל בן עזן, אחיהו בן שלומי, פדהאל בן עמיהוד.

שופטים - עתניאל בן קנז, אהוד בן

גרא, שמגר בן ענת, דבורה הנביאה, וברק בן אבינעם, גדעון בן יואש, תולע בן פואה, יאיר הגלעדי, פתח, אכץ, אילון הזבולני, עבדון בן הלל הפרעטוני, שמשון בן מנוח, עלי הכהן, שמואל בן אלקנה בן ירחם בן אליהוא בן תחז בן צוף, חנה הנביאה, נביאים - אחיה השילוני ובית דינו, והם, עדוא החוזה, ושמעיה הנביא, ואחיעזר בן גדול, ועזריה, שמואל הנביא, אליהו הנביא, מבית דינו היו, עזריה בן עוזר, ונתניה הרואה, ויהוא בנז, ועובדיה, ויחאל בן זכריה מבני יוסף, ומיכיהו בן ימלא, ויהורם בן גדול, ויהונדע, אלישע בן שפט, מבית דינו היו, יונה בן אמתי, וזכריה בן יהונדע נביאים, ויהושע בן גדול, יהונדע הכהן, הושע בן בארי, עמוס, יואל בן גדול, ואוריה, ישעיה בן אמוץ, מיקה, שלום בן גדול, יואל בן פתואל, ומבית דינו היו: נחום, וזכריה הנביאים, ושריה בן גדול, נחום האלקשי, צפניה בן בוש, ורמיה בן חלקיהו, מבית דינו היו, צפניה, ואוריה הנביאים, וחלקיה בן גדול, ועזריה, חלקיה הנביאה, וזכריה בן בוזי, ברוך בן נריה, יהצק אבי עזרא בן גדול, חגי, זכריה, מלאכי, זרבל, מרדכי, בלשן, עזרא הכהן הסופר, יהושע בן יהוצק, שריה, רעליה, מספר, בגי, נחום, בענה, נחמיה בן חכליה, כלם מאנשי כנסת הגדולה, אסתר, דניאל.

ובכל זאת לא שב אפו ממני, ואינו מקרר דעתו בזה, כי אם עוד רוצה להתגבר עלי, ולהכניס בדעתי בלבולים ומבוכות וקשיות והרהורים ועצמימיות שבלב, הנמשכין מחלל הפנוי, אשר שם אי אפשר למצא אותך בשום אופן בעולם, על ידי שום שכל וחכמה, כי אם על ידי אמונה לבד.

אנא יי רחמן מלא רחמים, רחם עלי למען שמך, הביטה ונענו בעת צרה כי לך יי הישועה, בך תוחלתנו אלוה סליחות, "פנה אלי ורחמי כי יחיד ועני אני", ופני לאמונה שלמה באמת, ולא אתחיל לכנס בשום חקירה וקשיא כלל, רק אזהר לגרש ולרחק ולבטל מדעתי ומכל העולם כל מיני חקירות וקשיות, לבלי להסתכל עליהם כלל, רק להתחזק תמיד באמונה שלמה באמת, עד שאזכה על ידי האמונה השלמה לעבר על כל החכמות והחקירות, ועל כל החכמות שאינן חכמות, שהם החקירות והמבוכות והלבבולים וההרהורים הנמשכין מחלל הפנוי, ואזהר לידע ולהאמין כי "אתה הוא יי לבדך, אתה עשית את השמים שמי השמים וכל צבאם, הארץ וכל אשר עליה, הימים וכל אשר בהם ואתה מחיה את כלם", ומלכותך בכל משלה, ואתה ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין ולעלא מכל עלמין, ותחת כל עלמין, ובין

כל עלמין, ותוך כל עלמין, ולית אתר פנוי מנך, ואתה אחד יחיד ומיוחד בתכלית האחדות, לעלא מן כלא ולית לעלא מנך, אנת הוא עלאה על כל עלאין, סתמא דכל סתמין, ולית מחשבה תפיסא בך כלל.

ותרחם עלי ותשמרני ותצילני תמיד שלא אסתכל ולא אביט בשום ספר המדבר מחקירות, ולא אדבר עם שום אדם ממחקרי ארץ אשר נפלו בחקירות אלו, הנמשכין מחלל הפנוי, אשר עליהם נאמר: "כל באיה לא ישובון ולא ישיגו ארחות חיים". אנא נורא קדוש הצילני מהם, שממני מהם, חוס ותמל על נפשי ורוחי ונשמתי ושמרני מהם תמיד, חזקני באמונתך הקדושה תמיד, עד שאזכה על ידי האמונה הקדושה לעבר על כל החכמות ועל כל החקירות שבעולם, לבטלם ולעקרם ולגרשם ולכלותם ממני ומכל העולם כלו על ידי האמונה הקדושה בהשם יתברך ובצדיקים אמתים ובתורתך הקדושה, "כי עברי אנכי ואת יי אלהי השמים אני ירא", ואני מאמין באמונה שלמה ביי אלהי ישראל אלהי העבריים. ותפתח את שכלי ותרחיב את דעתי בקדושה גדולה, שאזכה לידע מה להשיב לאפיקורס. ואזכה לידע ולהבחין בין החקירות והקשיות שאפשר להשיב עליהם, ובין החקירות והקשיות הנמשכין מחלל

הפנוי, שאי אפשר לישכן בשום אופן, אשר עליהם נאמר: "כל באיה לא ישובון ולא ישיגו ארחות חיים". ואזכה להתחזק באמונה שלמה ובדעת שלם דקדושה, ולבטל כל מיני כפירות ואפיקורסות ממני ומזרעי ומכל העולם כלו, ולגלות אלהותך ואמתך לכל באי עולם, "וידעו כי אתה שמך יי לבדך עליון על כל הארץ".

וזכנו ברחמיך הרבים ושלח לנו צדיקים אמתים המפלגים במעלה מאד מאד, שיהיו בכחינת משה רבנו עליו השלום, שיהיה להם כח להכנס באלו החקירות הנמשכין מחלל הפנוי, ולשפרם ולבטלם ולעקרם ולכלותם לגמרי, ולהוציא משם כל הנשמות שנפלו לשם בעוונותיהם. ויהיה לו כח לעורר ולגלות הנגון והשיר העליון והמבחר על כל השירים והנגונים שבעולם, ועל ידי זה יוציא לשלום כל הנשמות שנפלו בטעותים ומבוכות ואפיקורסות הנמשכין מחלל הפנוי, כי אתה לבד יודע גדל הרחמנות שעליהם.

והצילנו ברחמיך הרבים מריב ומחלוקת ומרבוץ דברים. רק נזהר לצמצם דברנו בהדרגה ובמדה כרצונך הטוב באמת. חוס ורחמינו ומלא משאלותינו ברחמים, ונזהר למצא אותך בכל המקומות שבעולם, ולהאמין באמונה שלמה כי אתה

מושל בכל, ובכל הסטריין אחרנין ובכל הטמאות והקלפות, נעלם ונסתר אלהותך יתברך, ואפלו בהחלל הפנוי מאלהותך לגמרי גם שם אתה נמצא בתכלית העולם וההסתרה נפלאה, שאי אפשר להשיגה כלל בשום חכמה ושכל שבעולם, כי אם באמונה לבד, כי אתה מפליא לעשות, ומי ישיג פלאותיך הגדולות, כי אתה עושה נפלאות גדולות לבדך הנראין לדעתנו האנושית כמו שני הפכים בנושא אחד, ומי יעצר כח להשיג דרכי נפלאותיך הגדולות והנוראות, כאמור "פליאה דעת ממני נשגבה לא אוכל לה". ונאמר: "כי גדול אתה ועושה נפלאות אתה אלהים לבדך". ונאמר: "עושה גדולות עד אין חקר, ונפלאות עד אין מספר". ונאמר: "גבהי שמים מה תפעל עמקה משאול מה תדע".

רחם עלינו ברחמיך הרבים, המלאים בכל העולמות מראש ועד סוף, כי הכל בראת בשביל רחמיך לבד כדי לגלות רחמנותך בעולם, ואפלו בחלל הפנוי שהוא תכלית הצמצום והדין, גם שם מלבש ונסתר רחמנותך, כי עקר הצמצום של החלל הפנוי היה רק בשביל לגלות רחמנותך בעולם, באשר ידעת בעצמך גדל רחמיך ורחינותיך וחסדיך הרבים והעצומים, שיש להם כח להגן ולרחם גם עלינו ולהוציאנו מכל המקומות המטופנים, לעמוד הבא

חזרה לתוכן העניינים

יום שלישי

לנצח עוד יום

מבטל, ולכן הנושא והמסיט אותם נטמא.

שוב שאלו רב נחמן: ואפילו כ"נפיא" בגדל של נפה?

אמר ליה עולא: אין!

אמר ליה רב נחמן לעולא: האלהים! יכולני לישבע, שאפילו אם אמרה לי רבי יוחנן מפומיה, לא צייתנא ליה! דזה לא מסתבר שכמות כה גדולה של בשר תבטל לגבי העור.

כי סליק רב אושעיא לארץ ישראל אשכחיה לרבי אמר. אמרה רב אושעיא לשמעתי קמיה דרבי אמר: הכי אמר עולא והכי אהדר ליה רב נחמן. אמר ליה רבי אמר לרב אושעיא: ומשום דרב נחמן חתניה דבי נשיאה הוא מזלזל בשמעתי דרבי יוחנן!?

זמנין פעם אחת אשכחיה רב אושעיא לרבי אמר דיתבי וקאמר לה רבי אמר להא דרבי יוחנן אסיפא דמתניתין.

דקתני היו עליו שני חצאי זיתים מטמאין במשא ולא במגע דברי רבי ישמעאל. רבי עקיבא אומר: לא במגע ולא במשא.

גמרא:

אמר עולא אמר רבי יוחנן: לא שנו ברישא דמתניתין, שכזית בשר שעל העור אינו בטל לגבי העור, אלא שפלטתו חיה. שעל ידי נשיכת חיה נתלש כזית בשר ונשאר דבוק לעור, שאז לא בטל הכזית לגבי העור.

אבל פלטתו סכין בשעת ההפשט, שלא הסירה אותו מהעור, בטל הבשר לגבי העור אפילו כשהוא כזית שלם, שהואיל ונעשה כך על ידי אדם, הרי הוא ביטל אותו מדעת, ואף כזית שלם יכול להתבטל.

אמר ליה רב נחמן לעולא: האם אמר רבי יוחנן אפילו בבשר שהוא בגודל כתרטא רובע הקב [פירוש אחר - כפף מאזנים] שאף הוא בטל לגבי העור?

אמר ליה עולא: אין!

ועל זה אמר רבי יוחנן: לא שנו הא דרבי ישמעאל שחצי כזית אינו בטל אלא פלטתו חיה. אבל פלטתו סכין מודה רבי ישמעאל דבטול.

אמר ליה רב אושעיא לרבי אמר: מר, אסיפא מתני לה ומיושבים אם כן דברי רבי יוחנן, ואילו היו אומרים לרב נחמן שכך אמר רבי יוחנן לא היה מזלזל בדבריו, שהרי רק בחצי זית אמר דבטל.

אמר ליה רבי אמר לרב אושעיא: ואלא עולא, ארישא אמרה ניהליכו לכם משמיה דרבי יוחנן?

אמר ליה רב אושעיא: אין!

אמר ליה רבי אמר: האלהים! אי אמר לי יהושע בן נון מפומיה לא צייתנא ליה. בגלל שאלת רב נחמן.

כי אתא רבין וכל נחותי ימא, אמרה להא דרבי יוחנן ארישא.

והינין בה: ואלא קשיא הא דרב נחמן, שאם כזית בטל אם כן אפילו כתרטא וכנפיא, ובודאי שאדם לא מבטל כמות כה גדולה של בשר?

הבשר, [בצד השני של העור שאין שם בשר], שהעור עצמו אינו מטמא בנבלה אלא שהוא שומר לבשר, וכיון שאין כאן כזית בשר ביחד הרי אין שומר לפחות מכזית.

אבל אם נגע בעור מלפניו, כלומר שנגע בשני חצאי זית בשר עצמם, הרי הוא טמא. ואף על פי

אותה, מבטל אותה האדם. [נמכל מקום בפלטתו חיה שהאדם לא ביטל את הבשר, אינו בטל מאליו].

שינוי במשנה: היו עליו כשני חצאי זיתים מטמא במשא ולא במגע, דברי רבי ישמעאל.

אמר בר פדא: לא שנו דרבי ישמעאל אינו מטמא במגע, אלא באופן שנגע בעור מאחוריו של

קב"ד ע"ב ומתריצין: כדאמר רב פפא לקמן "במרווד", הכא נמי

לא אמר רבי יוחנן דכזית בטל אלא במרווד, שנשארה שכבת בשר דקה פרוסה על פני שטח רחב של העור שאפילו אם יש שם כזית [או יותר מכזית] בבת אחת, הרי כיון שיש טורח לקבץ

תהילים פרק סט

קלָח

יָ קָרְבָּה אֶל־נַפְשִׁי גֹאֵלָה לְמַעַן אֵיבִי פִדְנִי: אֲתָה יְדַעְתָּ
חַרְפְּתִי וּבִשְׁתִּי וּבְלִמְתִּי נִגְדָךְ כָּל־צוּרִי: כֹּה חֲרַפְתָּ שְׁבֵרָה
לִפִּי וְאֲנוּשָׁה וְאִקְוָה לְנוֹד וְאִין וְלִמְנַחֲמִים וְלֹא מִצָּאתִי:
כִּי וַיִּתְּנוּ בְּבִרּוּתִי רֹאשׁ וְלִצְמֹאִי יִשְׁקוּנִי חֲמִין: כִּי יְהִי שְׁלֹחֲנִם
לִפְנֵיהֶם לֶפֶחַ וּלְשֹׁלֹמִים לְמוֹקֵשׁ: כִּי תַחֲשַׁכְנָה עֵינֵיהֶם מֵרְאוּת
וּמִתְנִיָּהֶם תִּמְיֵד הַמַּעַד: כִּי שִׁפְךָ־עֲלֵיהֶם זַעֲמָךְ וַחֲרוֹן אַפְּךָ
יִשְׁיָגֵם: כִּי תִהְיֶיטִירְתֶּם נִשְׁמָה בְּאַהֲלֵיהֶם אֶל־יְהִי יֵשֵׁב: כִּי
אֲתָה אֲשֶׁר־הִכִּיתָ רִדְפוֹ וְאֶל־מִכְאוֹב חֲלָלִיךָ יִסְפְּרוּ: כִּי תִנְהַרְ

רש"י

יד ימינו (שופטים ג') סגור יד ימינו שאינו משתמש בה: (יט) קרבה אל נפשי (קרב אליו): גאלה גאל אותה: (כא) ואנושה ואנוש ואחלה כמו (פס"א) כי אנושה מכותיה וכמו (ש"ב י"ב) ויאנש הילד דבת שבע, וא"ת היאך האל"ף זו משמשת שורש ומשמשת שימוש המיסב הדיבור אל המדבר כן דרך תיבה שתחלתה אל"ף כגון (מלאכי א') ואהב את יעקב אני אהבי אהב (משלי ח') הרי הוא כמו ואהב, וכן ימינו (שופטים ג') סגור יד ימינו שאינו משתמש בה: (יט) קרבה אל נפשי (קרב אליו): גאלה גאל אותה: (כא) ואנושה ואנוש ואחלה כמו (פס"א) כי אנושה מכותיה וכמו (ש"ב י"ב) ויאנש הילד דבת שבע, וא"ת היאך האל"ף זו משמשת שורש ומשמשת שימוש המיסב הדיבור אל המדבר כן דרך תיבה שתחלתה אל"ף כגון (מלאכי א') ואהב את יעקב אני אהבי אהב (משלי ח') הרי הוא כמו ואהב,

מצודות ציון

ימינו (שופטים ג'): (כא) ואנושה. ענין חולי כלאז כמו ויאנש הילד (ש"ב י"ב): (כב) בברותי. עניינו אכילה מועטת כמו הניא הכרים (ש"ב י'): ראש. שם עשז מר כמו ראש ולענה (דברים טו'): (כג) צפה. לרשת: (כד) המעד. ענין השמטה והתלקט: (כה) זעמך. כעסן: (כו) טירתם. אלמונם כמו טירת כסף (ש"ב ט):

מצודות דוד

הוגשה: (יט) צמנן אויבי. לכל יאמרו ידם רמה: (כ) נגדך. ר"ל רואה אתה כל המצירים לי: (כא) ואנושה. בעבור שברון לב נחליתי: צנור. לבא מי לנחם אותי ולנודד בראש כדרך המנחמים: ולמנחמים. כפל הדבר במ"ש: (כב) ויתנו וגו'. המשיל עצמו למי שהוא רעב ללחם וצמא למים ומאכילין אותו עשב מר ומשקין אותו חומץ שנתוסף מכאוב על מכאוב כי כן ישיב האויב שנית ידו להכות ולייסר: (כג) יהי שלחנם. לזה יענשו אשר שולחנם יהיה למוקש ופח ר"ל מה שיחשבו לטובה יהפך לרעה: ולשלומים. מה שיקוו לשלום יהפך עוד למוקש וכפל הדבר במ"ש: (כד) ומתניהם. בעבור כי יחשך מאור עיניהם יעמדו בהליכתם (ואמר ומתניהם לפי כשרגלי האדם נחלקים ונשמטים מרגשי כאב במתנים): (כו) כי אתה וגו'. הוא הפך כאלו אמר כי מי אשר אתה הכית רדפו אותו גם המה להוסיף מכאוביו: וא"ל מכאוב וגו'. יספרו זה לזה בעבור להביא מכאוב על חללי ה' ר"ל הקרובים

תהילים פרק ע

קלָח

עוֹן עַל־עוֹנִם וְאֶל־יָבֹאוּ בִצְדָקְתְּךָ: כֹּה יִמְחוּ מִסַּפֵּר חַיִּים
וְעַם־צִדִּיקִים אֶל־יִפְתָּבוּ: וְאִנִּי עָנִי וְכוֹאֵב יִשְׁוּעַתְךָ אֱלֹהִים
תִּשְׁגְּבֵנִי: אֶהְלֵלָה שֵׁם־אֱלֹהִים בְּשִׁיר וְאִגְדִּלְנוּ בַתּוֹדָה:
וְתִיטֵב לִיהוֹה מְשׁוֹר פֶּר מִקֶּרֶן מַפְרִים: רֹא וְעֵנוּם יִשְׁמְחוּ
דְּרָשִׁי אֱלֹהִים וַיְחִי לְבַבְכֶּם: כִּי־שָׁמַע אֶל־אֲבִיוֹנִים | יְהוֹה
וְאֶת־אֲסִירָיו לֹא בִזָּה: יִהְלֹלוּהוּ שָׁמַיִם וָאָרֶץ יָמִים וְכָל־רִמָּשׁ
בָּם: כִּי אֱלֹהִים | וַיִּשְׁעַי צִיּוֹן וַיִּבְנֶה עָרֵי יְהוּדָה וַיֵּשְׁבוּ שָׁם
וַיִּרְשׁוּהָ: וְזָרַע־עַבְדִּי וַיַּחֲלֹה וְאֶהְבִּי שְׁמוֹ יִשְׁכְּנוּ־בָהּ:
ע * לְמַנְצָח לְדוֹד לְהַזְכִּיר: אֱלֹהִים לְהַצִּילֵנִי יְהוֹה לְעֲזָרְתִּי

רש"י

(כ"ב) ותיטב. הלולי לה: משור פר. הוא שור שהקריב אדם הראשון שנברא בקומתו וביום שנקרא שור בו כיום הביאו שהשור בן יומו קריו שור שנאמר (ויקרא כ"ב) שור או כשב או עז כי יולד, בו ביום נדמה לפר שהוא בן שלש: מקרן מפרים. קרנותיו קדמו לפרסותיו

מצודות ציון

נשמה. שוממה: (כ"ב) משור פר. כפל המלה נשמות נרדפים למסופות ציור וכן אדמת עפר (דמ"א י'). מפרים. פרסות הרגל: (כ"ג) רומש. הלך הנזירות קלוי הרגל קרוי רמשה נלשון המקרא: (כ"ד) חוששה. עדיין אינם כתובים לא יהיו נכתבין עם הצדיקים לחיים: (כ"ה) ואני עני. עם שאני עני ובעל מכאוב ואין לאל ידי להתחזק מעצמי מ"מ תשוועתך תשגבני: (כ"ז) ותיטב. תחלתי יוטב לה' יותר מקרבן שור פר: מקרין מפרים. ר"ל בעל קרנים גדולים ופרסות רחבות שהוא יפה למראה ובעל בשר: (כ"ח) ראו. כאשר יראו הענוים אשר הוטב תפלת: דורשי. וכאשר יראו דורשי אלהים. ויחי. או יחיה לבבכם והוא ענין שמחה כי הדואג לבו מת: (כ"ד) כי שומע. השמחה תהיה על כי ראו כי שומע ה' אל אביונים: ואת אסיריו. ר"ל עם כי נאסרו בדבר ה' על כי מרו בו מ"מ לא בזה את תפלתם: (כ"ה) ידעוהו. כעבור זה יהללוהו צבא השמים וישובי הארץ: ימים. שוכני ימים: (כ"ז) כי אלהים וגו'. כאשר אלהים יושע את ציון וגו': וישבו. אנשי יהודה ישובו שם: (כ"ח) עבדיו. הם האבות כי בכותם ינחלו זרעם את הארץ: ואהבי שמו. של המקום ב"ה הם ישכנו בה: (כ"א) להזכיר. יאמר בו להזכיר את המקום למהר להושיע: (כ"ב) להצילני. מלת חוששה האמור בסוף המקרא מוסב גם על להצילני:

מצודות דוד

להיות חללים כי החלל לא ירגיש ואין לו מכאוב: (כ"ח) תנה עון. חשוב העון הזה להצטרף על העונות שכבר עשו: וא"ל וגו'. ר"ל אל תעשה עמהם צדקה: (כ"ט) ימחו. אם כבר כתובים המה בספר חיים בעבור זכות מה אזי ימחו ממנה ואם

תהילים פרק עא

קמ

חִשָּׁה: ג יִבְשׁוּ וַיַּחֲפְרוּ מִבִּקְשֵׁי נַפְשִׁי יִסְגּוּ אַחֹר וַיִּכְלְמוּ חִפְצֵי
רַעְתִּי: ד יִשְׁבוּ עַל־עֵקֶב בִּשְׁתֶּם הָאֲמָרִים הָאֵלֶּה | הָאֵלֶּה:
ה יִשְׁיִשׁוּ וַיִּשְׁמְחוּ | בֶּן־כָּל־מִבְקֶשֶׁיךָ וַיֹּאמְרוּ תָמִיד יִגְדַּל אֱלֹהִים
אֲהָבִי יִשׁוּעָתְךָ: ו ואֲנִי | עֲנִי וַאֲבִינִי אֱלֹהִים חוֹשֶׁה לִּי עֲזָרִי
וּמִפְּלִטִי אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵי תַאֲחָר: זא בֶּן־יְהוָה חֲסִיתִי
אֶל־אֲבוֹשָׁה לְעוֹלָם: ב בצַדִּיקְתְּךָ תַּצִּילֵנִי וּתְפַלֵּטֵנִי הִטָּה־אֵלַי
אֲזִנְךָ וְהוֹשִׁיעֵנִי: ה הִיָּה לִּי | לְצוֹר מַעֲוֹן לְבֹא תָמִיד צוּרִית
לְהוֹשִׁיעֵנִי כִּי־סִלַּעַי וּמִצּוֹדֹתַי אַתָּה: ו אֱלֹהֵי פִלְטִנִי מִיַּד־רָשָׁע
מִכַּף מַעֲוָל וְחוֹמִין: ה כִּי־אַתָּה תִּקְוִיתִי אֲדֹנִי יְהוָה מִבְּטַחִי

רש"י

משל למלך שכעס על צאנו וסתר את הדיר והוציא את הצאן ואת הרועה אחר זמן החזיר את הצאן ובנה את הדיר ולא הזכיר את הרועה אמר הרועה הרי הצאן מוחזר והדיר בנוי ואני איני נזכר כך למעלה מן הענין נאמר כי אלהים יושיע ציון וגו' ואוהבי שמו ישכנו בה הרי הדיר בנוי והצאן כנוס והרועה (וה דוד) לא נזכר לכך נאמר לדוד להזכיר

מצודות ציון

מהר: (ג) ויחפרו. מלשון חפרה כהפך: יסגו אחור. יחפרו אחר כמו ולא נסוג ממך (לקמן ט): (ד) עקב. שער כמו וסיה עקב תשמעון (דברים ט): האה. הוא ענין לשון שמחה: (ו) ומפלטי. ענין הלה: תאחר. מל' אימור והומנה: (א) חסיתי. בטחתי: (ג) מעון. מדור: ומצודתי. ענין מנזר חזק: (ד) וחומין. חומים וגו'

משה: (ג) יבשו. בראותם כי לא יכלו לי: יסגו. דרך הנכלם לחזור לאחוריו לכל יראה מי בבשתו: (ד) ישובו. בבשת פנים כעבור שר הבושה שעשו לי אשר אמרו תמיד האה לשמוח על צרתי: (ה) בן. בישועתך: ויאמרו וגו'. האוהבים ומצפים לישועתך יהיו נושעים בכל עת ויאמרו תמיד בעת התשועה מאוד יגדל אלהים: (ו) ואני

עני. אני מוכנע כעני ואבין לזה אתה אלהים חושה לי למלאות שאלתי. עזרי. מעולם אתה עזרי ומפלטי לזה גם עתה אל תאחר: (א) בן. על כי חסיתי בך מהראוי שאל אבוס לעולם: (ב) בצדקתך. ולא לפי גמול המעשה: הטו וגו'. להאזין תפלתי: (ג) צור מעון. להיות דומה לצור העשוי בו מקום מדור המוכן לבוא בו תמיד להסתיר: צוית. הלא מעולם צוית למלאכין להושיעני כי אתה לי למעוז כסלע ומצודה מימות עולם לזה גם עתה אל תרף ירך: (ה) אתה תקויתי. אליך אקוה ואתה לי למבטח

תהילים פרק עא

קמא

מִנְעוּרִי: ו עֲלִיךָ | נִסְמַכְתִּי מִבֶּטֶן מִמְעֵי אִמִּי אַתָּה גִּזְוִי בֶן־
תְּהִלָּתִי תָמִיד: ז בְּמוֹפֶת הֵייתִי לְרַבִּים וְאַתָּה מַחֲסִי־עוֹ:
ח יִמְלֹא פִי תְהִלָּתְךָ כָּל־הַיּוֹם תִּפְאָרֶתְךָ: ט אֶל־תִּשְׁלִיכֵנִי לְעֵת
זְקָנָה כִּבְלוֹת פָּחִי אֶל־תַּעֲזִיבֵנִי: י כִּי־אָמְרוּ אוֹיְבֵי לִי וְשִׁמְרִי
נַפְשִׁי נִנְעֲצוּ יַחְדָּו: יא לֵאמֹר אֱלֹהִים עֲזָבוּ רִדְפוּ וּתְפַשְׁוּהוּ
כִּי־אֵין מַצִּיל: יב אֱלֹהִים אֶל־תִּרְחַק מִמֶּנִּי אֱלֹהֵי לְעֹזְרֹתִי חִישָׁה
(חוֹשָׁה קד): יג יִבְשׁוּ וַיִּכְלּוּ שְׁטָנַי נַפְשִׁי יַעֲטוּ חֲרָפָה וּכְלָמָה
מִבְקֶשֶׁי רַעְתִּי: יד ואֲנִי תָמִיד אֵיחָל וְהוֹסַפְתִּי עַל־כָּל־תְּהִלָּתְךָ:
טו פִּי | יִסְפֹּר צַדִּיקְתְּךָ כָּל־הַיּוֹם תִּשְׁוּעָתְךָ כִּי לֹא יִדְעָתִי סִפְרוֹת:

רש"י

חומס וכן (ישעיה א') אשרו חמוך, נגזל: (ט) צעתי זקנה. אם זקנתי בחטאים כלומר שחטאיתי הרבה: (י) כי אמרו אויבי. אמרו אויבי עלי ונועצו יחדו לאמר אלהים עזבו אין אנו נענשין עליו שכבר נכשל בעבירה: (יד) ואני תמיד איחל. לישועתך וכשתושיעני אוסיף על תהלתך: (טו) לא ידעתי ספורות. של צדקות והתשועות שעשית עמי:

מצודות דוד

מנעורי: (ו) מבטן. מעת צאתי מבטן אמי: אתה גזוי. אתה הוצאתני מרחם אמי ולזה תמיד מהלל פי הוא בן: (ז) כמופת. עם כי הייתי כמופת לרבים ר"ל הצרות הבאות עלי המה היו לאות ולמופת להפחיד בני אדם שלא יחטאו שבל יקרה להם כמקרי: ואתה מחסי עוז. אבל אתה מחסי עוז ולא כלו אותי הצרות ההמה: (ח) ימלא פי. ובעבור זה ימלא וכו': כ" היום. מוסב על ימלא פי לומר כל היום ימלא פי לספר תפארתך: (ט) צעתי זקנה. לכל יאמרו כל מה שנתחזקתי לשעבר היה בכח ידי ולא ה' פעל כל זאת ולזה לא נשאר בחזקי בעת הזקנה כי תש כחי: (יא) לאמר. כה יאמרו אלהים עזבו ר"ל נעזב הוא אל המקרה ולזה רדפוהו כי אין לו מציל לא בכח יד ה' ולא בכח ידו כי מעתה תש כוחו: (יב) אלהים. לזה אתה אלהים אל תרחק ממני אם כחי כלה הלא ירך לא תקצר: (יג) יבושו. אז יבושו בראותם כי ה' עמדי: יב"ו. לא יסיפו להשטין עוד בראותם כי לא יעילו: יעטו. יהיו מסובכים בכלימה כהלבוש הזה המעטף אשר האדם מסבין: (יד) ואני תמיד איחל. על כי ידעתי אשך תמלא תהלתך: ע"כ ב"ה תהלתך. אשר הללתיך מאז אוסיף עוד: (טו) כי לא ידעתי ספורות. לא ידעתי מספר ידוע להשתעשעך לגמר אגמור

אומרים, המוציא מחברו עליו
הרֹאֵה:

ז. המחלק נכסיו על פיו, רבי
אליעזר אומר אחד בריא ואחד
מספן, נכסים שיש להן אחריות
נקנין בפספ ובשטר ובחזקה, ושאין
להן אחריות אין נקנין אלא
במשכנה. אמרו לו, מעשה באמן
של בגי רוכל שהיתה חולה ואמרה
הנו כבינתי לבתי והיא בשנים עשר
מנה, ומתה, וקנימו את דבריה. אמר
להן, בגי רוכל תקברם אמן.
וחכמים אומרים, בשבת, דבריו
קיימין, מפני שאינו יכול לכתוב.

רבינו עובדיה מברטנורה

כחכמים:

ז. ר' אליעזר אומר אחד בריא ואחד מסוכן.
ר' אליעזר לית ליה דברי שכיב מרע
ככתובין וכמסורין דמו, ואפילו מצוה מחמת
מיתה סבירא ליה דאין מתנתו מתנה אלא
בקנין, כמתנת בריא. ואין הלכה כרבי
אליעזר: **כבינתי**. תרגום רידיים כבינא:
תקברם אמם. כלומר אין מביאין ראייה מהם
שרשעים היו וקנסא קנסו רבנן לבנים לקיים
לבת מתנת אמן, אע"פ שלא היה מן הדין:
אבל לא בחול. אם חילק השכיב מרע נכסיו
בחול: **קל וחומר בחול**. וכן הלכה דבין בחול
בין בשבת דרבי שכיב מרע ככתבי וכמסרי
דמו, ואין צריך קנין. ואם שאל שיקנו מידו,
קונים ממנו בין בחול בין בשבת כדי שלא
תטרף דעתו עליו:

ח. יורשי האב אומרים הבן מת ראשון. ואין
בעל חוב יכול להפרע מנכסים אלו שהרי
לא זכה בהן הבן מעולם:
ובעלי החוב אומרים האב מת ראשון. ונפלו

אכל לא כחל. רבי יהושע אומר,
בשבת אמרו, קל וחמר כחל. פיוצא
בו, זכין לקטן, ואין זכין לגדול,
[דברי רבי אליעזר]. רבי יהושע
אומר, לקטן אמרו, קל וחמר
לגדול:

ח. נפל הבית עליו ועל אביו או
עליו ועל מורישיו והיתה עליו
כתבת אשה ובעל חוב, יורשי האב
אומרים, הבן מת ראשון ואחר כך
מת האב בעלי החוב אומרים, האב
מת ראשון ואחר כך מת הבן, בית
שמאי אומרים, יחלוקו. ובית הלל
אומרים, נכסים בחזקתן:

רבינו עובדיה מברטנורה

הנכסים שעשה אחת לפני הבן. והם
משועבדים לכתובת אשה ובעלי חוב: בית
שמאי אומרים יחלוקו. דקסברי בית שמאי
שטר העומד לגבות כגבוי דמי, ויורשי האב
ובעלי חוב תרווייהו מוחזקים הוו, לפיכך
יחלוקו: **ובית הלל אומרים**. הנכסים בחזקת
יורשים וכמוחזקות דמו ובעל חוב בא
להוציא מידם ועליו להביא ראייה שהאב מת
תחילה:

ט. האשה מתה תחילה. ואין ליורשי האשה
כלום, שהרי הבעל מת אחרון וירש את
אשתו: **נכסים בחזקתן**. נכסי צאן ברזל
בחזקתן. ולא פירשו בית הלל אי בחזקת
יורשי האשה שהיו שלה, אי בחזקת יורשי
הבעל שאחריותן עליו, הלכך נכסי צאן ברזל
יחלוקו: **וכתובת אשה**. שהם מנה מאתים
ותוספת, נשארים בחזקת יורשי האשה:
ונכסים הנכסים ויוצאים עמה. הם נכסי
מלוג. שבשעה שהיא נכנסת נכנסים עמה
וכשהיא יוצאת יוצאים עמה. אם פחתו פחתו

ט. נפל הבית עליו ועל אשתו,
יורשי הבעל אומרים, האשה
מתה ראשונה ואחר כך מת הבעל,
יורשי האשה אומרים, הבעל מת
ראשון ואחר כך מתה האשה, בית
שמאי אומרים יחלוקו. ובית הלל
אומרים נכסים בחזקתן, כתבת
בחזקת יורשי הבעל, נכסים
הנכנסים והיוצאים עמה בחזקת
יורשי האב:

י. נפל הבית עליו ועל אמו, אלו
ואלו מודים שיחלוקו. אמר רבי

רבינו עובדיה מברטנורה

לה ואם הותירו הותירו לה. אלו הם בחזקת
יורשי האשה. נמצאו יורשי האשה נוטלים
כל נכסי מלוג וחצי נכסי צאן ברזל:

י. נפל הבית עליו ועל אמו. ואין לה בן אחר
אלא זה. יורשי הבן אומרים האשה מתה
תחלה וירש הבן נכסיה ואנו יורשים הבן.
ויורשי האשה ממשפחת בית אביה אומרים
הבן מת תחלה ואנו יורשים את האשה: **אלו
ואלו מודים**. ב"ש וב"ה שיחלוקו. דכיון
ששניהם באים מכח ירושה הוי ספק וספק
ויחלוקו. ולא דמי לנפל הבית עליו ועל
אשתו, דהתם יש שני מיני נכסים, יש
שהבעל מוחזק ויש שהאשה מוחזקת, אבל
הכא הכל בחזקת האשה כיון שהיתה
אלמנה, ושניהם באים מכח ירושה לירש
הכל, הלכך יחלוקו: **מודה אני בזה**. דלדברי
בית הלל הכא נמי אמרינן נכסים בחזקתן,
בחזקת יורשיה מן האב, שהרי בחייה משמת
בעלה אחר שבט אביה היא מתיחסת, וממנה
נמי בחייה היה בחזקת שבט אביה. הלכך
יורשיה מן האב יורשים אותה. והלכה כרבי
עקיבא: **על החלוקין אנו מצטערין**. כלומר,

עקיבא, מודה אני בזה שהנכסים
בחזקתן. אמר לו בן צנאי, על
החלוקין אנו מצטערין, אלא שבאת
לחלוק עלינו את השוין:

פרק י

א. גט פשוט, עדיו מתוכו.
ומקשר, עדיו מאחוריו. פשוט
שקתבו עדיו מאחוריו ומקשר
שקתבו עדיו מתוכו, שניהם
פסולים. רבי חנינא בן גמליאל
אומר, מקשר שקתבו עדיו מתוכו,
פשר, מפני שיכול לעשותו פשוט.

על מחלוקת דלעיל דב"ש וב"ה אנו
מצטערים שלא השוו דעתן, ואתה אומר
שגם בזה חלוקין ובאת לחלוק על תנא קא
שאומר שהם שוין:

פרק י גט פשוט. שטר פשוט, כעין שלנו
שאינן תפורים ומקושרין. וכל שטר קרוי גט:
עדיו מתוכו. מבפנים כעין שאנו עושים:
מקושר מאחוריו. כותב שטה אחת או שתיים
וכורכן על החלק ותופר, ועד אחד חותם על
הכרך מבחוץ, וחזור וכותב שני שיטין או
יותר מבפנים וכורכן על החלק, וחותם עד
שני על הכרך מבחוץ, וכן עד שלישי. ותקנו
רבנן גט מקושר, משום כהנים קפדנים שהיו
כותבים גט פתאום לנשותיהם ומתחרטים
ולא היו יכולין להחזירן, והתקינו להם גט
מקושר שאינו נוח לכתב מהרה, שמא בתוך
כך יתפייס. וכשם שתקינן מקושר בגט, כך
תיקנו בשאר שטרות, שלא חילקו חכמים:
שניהם פסולים. שלא נעשו כתיקון חכמים:
שיכול לעשותו פשוט. שאם יקרה התפירות
ויפתח השטר יהיה פשוט: **רשב"ג אומר הכל
כמנהג המדינה**. פלוגתא דתנא קמא ורבין
לעמוד הקדמ

פתח, (עמס' ג) ה'שאג אריה ביער וטרף אין לו היתן כפיר קולו ממעונתו בלתי אם לכד. ה'שאג אריה ביער. תא חזי, כמה אית לון לבני נשא לאשגחא בפולחנא דקדשא ברין הוא. דכל מאן דאשתדל באורייתא, ובפולחנא דקדשא ברין הוא, דחלמיה ואימתיה הוא על כלא. דהא כד ברא קדשא ברין הוא עלמא, עבד כל ברין דעלמא, כל חד וחד בדיוקניה דקדא חזי ליה. ולכתר ברא ליה לבר נש בדיוקנא עלאה, ושלטיה על פלהו, בדיוקנא דא.

דכל זמנא דבר נש קאים בעלמא, כל אינון ברין דעלמא זקפין רישא, ומסתכלן בדיוקנא עלאה דבר נש. דרין פלהו דחלין וזעין מקמיה, כמה דאף אמר, (בראשית ט) ומוראכם וחתכם

יהיה על כל חית הארץ ועל כל עוף השמים וגו', והני מילי, פד מסתכלן ורמאן ביה, האי דיוקנא, ונשמתא ביה.

אמר רבי אלעזר, אף על גב דנשמתא לאו ביה, צדיקא לא משתנין מקמה דהוה דיוקנהון בקדמיתא. וכד בר נש לא אזיל בארחיו דאורייתא, האי דיוקנא קדישא אתחלף ליה. וכדין חיות ברא ועופא דשמיא זכלין לשלטאה עליה, בגין דאתחלף ליה האי דיוקנא קדישא, אתחלף ליה האי דיוקנא דבר נש.

ותא חזי, קדשא ברין הוא אתחלף עובדין דלעילא ותתא, בגין לאהדרא מלין לאתריהו, ולאשתתקא רעותיה בכל עובדי דעלמא. דניאל לא אשתני דיוקניה פד אפילו ליה

תרגום לשון הזוהר

והדברים הללו, כשסתכלים ורואים אותו, הדמות הזו, והנשמה בו.

אמר רבי אלעזר, אף על גב שאין בו נשמה, הצדיקים לא משתנים מקמו שהיתה דמותם בהתחלה, וכשאדם לא הולך בדרכי התורה, הדמות הקדושה הזו מתחלפת לו, ואז חית הבר ועוף השמים יכולים לשלט עליו, משום שהדמות הקדושה הזו התחלפה לו, התחלפה לו הדמות הזו של בן אדם.

ובא וראה, הקדוש ברוך הוא מחליף המעשים שלמעלה ומטה כדי להתחיר הדברים למקומם, ושימצא רצונו בכל מעשי העולם. הדמות של דניאל לא השתנתה כשחפלו אותו לגב האריות, ומשום כך נצול. אמר רבי חזקיה, אם כך, הנה

בגובא דארנותא, ובגין כך אשתזיב. אמר רבי חזקיה, אי הכי, הא כתיב, (דניאל ו) אלהי שלח מלאכה וסגר פם ארנותא ולא חבלוני. משמע דבגין מלאכא דסגר לפומייהו, לא אתחבל. אמר ליה, בגין דא לא אתחבל, דהא הווא דיוקניה דבר נש זכאה, איהו מלאכא ממש, דסגיר פומא, וקשיר לון, לנטרא ליה, דלא יחבלון ליה. ובגין כך אלהי שלח מלאכיה, הווא דכל דיוקני דעלמא מתחשקן ביה, ואיהו אתקף דיוקני בי, ולא יכילו לשלטאה בי, וסגר פומייהו, ועל דא שלח מלאכיה ודאי.

והאי מלאכא, הווא דכל דיוקנין מתחשקן ביה. דכתיב, (תהלים קי) ידון בגוים מלא גויות, איהו דלא אשתנו קמיה כל דיוקנין דעלמא. ועל דא מיבעי ליה לבר נש, לאסתמרא ארחיו ושבילוי, בגין דלא יחטא

תרגום לשון הזוהר

האדם לשמר דרכיו ושביליו כדי שלא יחטא לפני רבונו, ויתקדם בדמות של אדם.

בא ראה, יחזקאל שמר את פיו ממאכלות אסורים, שכתוב (יחזקאל ד) ולא בא כפי בשר פגול, וכה נקרא בן אדם. מה כתוב בדניאל? (דניאל א) וישם דניאל על לבו אשר לא יתגאל בפני המלך ובנין משתיו, וכה הוא והתקדם בדמות של אדם. משום שכל דברי העולם, כלם מפתחים מלפני דמותו של אדם, שהוא שליט על כלם והוא המלך על הכל.

אמר רבי יוסי, משום זה צריך לאדם להשמר מחטאיו ולא יסטה למיין ולשמאל, ועם כל זה צריך לאדם לבדק בחטאיו בכל יום ויום, שהרי לעמוד הבא

תחתיות במחשבים במצלות: ^ה עלי סמכה חמתך וכל־משפריך עינת סלה: ^ט הרחקת מידעי ממני שפני תועבות למו פלא ולא אצא: ^י עיני דאכה מני עני קראתיך יהוה בכל־יום שטחתי אליך כפי: ^{יא} הלמתים תעשה־פלא אם־רפאים קומו יודוך סלה: ^{יב} היספר בך חסדך אמונתך באכדון: ^{יג} הירדע בחשך פלאך וצדקתך בארץ נשיה: ^{יד} ואני אליך יהוה שועתי ובבקר תפילתי תקדמך: ^{טו} למה יהוה תונח נפשי תסתיר פניך ממני: ^{טז} אני וגנע מגער נשאתי אמיד אפונה: ^{יז} עלי עברו חרונך בעותיך צמותוני: ^{יח} סבוגי במים פל־היום הקיפו עלי יחד: ^{יט} הרחקת ממני אהב ורע מידעי מחשך:

פ ^א משפיל לאיתן האזרחי: ^ב חסדי יהוה עולם אשירה לך ודר אודיע אמונתך בפי: ^ג כי־אמרת עולם חסד יפנה שמים תכן אמונתך בהם: ^ד ברתי ברית לבחירי נשבעתי לדרדור עבדי: ^ה עד־עולם אכין זרעך ובנתי לדר־דור פסאך סלה: ^ו וידו שמים פלאך יהוה א־אמונתך בקהל קדשים: ^ז כי מי בשחק יערך ליהוה ידמה ליהוה בבני אלים: ^ח אל גערץ בסוד־קדשים רבה ונוא על־פלי־סביביו: ^ט יהוה אלהי צבאות

מי־כמוך חסין א יה אמונתך סביבותיך: ^י אתה מושל בגאות הים בשוא גליו אתה תשבעם: ^{יא} אתה דבאת כחלל רהב בזרע עזך פורת אויבך: ^{יב} לך שמים אף־לך ארץ תבל ומלאה אתה יסרתם: ^{יג} צפון וזמין אתה בראתם תבור וחרמון בשמך ירגנו: ^{יד} לך זרע עם־גבורה תעז לך תרום מינך: ^{טו} צדק ומשפט מכון כסאך חסד ואמת יקדמו פניך: ^{טז} אשרי העם יודעי תרועה יהוה באור־פניך וכל־כון: ^{יז} בשמך יגילון כל־היום ובצדקתך ירומו: ^{יח} כי־תפארת עזמו אתה וברצונך תרים תרום קרנינו: ^{יט} כי ליהוה מגגנו ולקדוש ישראל מלכנו: ^כ אז דברת־בחזון לחסידך ותאמר שויתי עזר על־גבור הרימותי בחור מעם: ^{כא} מצאתי דוד עבדי בשמן קדשי משחתיו: ^{כב} אשר ידי תכון עמו אף־זרועי תאמצנו: ^{כג} לא־ישא אויב בו וכן־עולה לא יעננו: ^{כד} וכתותי מפני צרו ומשנאיו אגוף: ^{כה} ואמונתי וחסדי עמו ובשמי תרום קרנו: ^{כו} ושמתי בים ידו ובנהרות מינו: ^{כז} הוא יקראני אבי אתה אלי וצור ישועתי: ^{כח} אף־אני בכור אתנהו עליון למלכ־ארץ: ^{כט} לעולם אשמור־לו חסדי ובריתי נאמנת לו: ^ל ושמתי לעד זרעו

וכסאו פמי שמים: ^{לא} אם־יעזבו בני תורתי ובמשפטי לא ילכון: ^{לב} אם־חקתי יחללו ומצותי לא ישמרו: ^{לג} ופקדתי כשכט פשעם ובנגעים עונם: ^{לד} וחסדי לא־אפיר מעמו ולא־אשקר באמונתי: ^{לה} לא־אחלל בריתי ומוצא שפתי לא אשנה: ^{לו} אחת נשבעתי בקדשי אם־לדור אכזב: ^{לז} זרעו לעולם יהוה וכסאו כשמש נגדי: ^{לח} כרח כון עולם ועד פשחק נאמן סלה: ^{לט} ואתה זנחת ותמאס התעפרת עם־משיחך: ^מ נארתה ברית עבדך חללת לארץ נזר: ^{מא} פרצת כל־גדרתיו שמת מבצרו מחתה: ^{מב} ששהו פל־עברי דרך היה חרפה לשכניו: ^{מג} הרימות ימין צרו השמחת פל־אויביו: ^{מד} אף־תשיב צור חרבו ולא תקימתו במלחמה: ^{מה} השבת משהו וכסאו לארץ מגרתה: ^{מו} הקצרת ימי עלומי העטית עליו בושח סלה: ^{מז} עד־מה יהוה תסתר לנצח תבצר כמו־אש חמתך: ^{מח} זכר־אני מה־חלד על־מה שווא בראת כל־בני־אדם: ^{מט} מי גבר יחיה ולא יראה־מות מלט נפשו מיד־שואל סלה: ^נ איה חסדיך הראשנים אדני נשבעת לדרדור באמונתך: ^{נא} זכר אדני חרפת עבדיך שאתי כחילי פל־רבים עמים: ^{נב} אשר

חרפו אויבך א יהוה אשר חרפו עקבות משיחך: ^{נג} ברוך יהוה לעולם אמן ואמן:

ספר ליום חמישי רביעי
יט לחודש
יום שלישי

צ ^א תפלה למשה איש־האלהים אדני מעון אתה היית לנו בדר ודר: ^ב בטרים הרים ילדו ותחולל ארץ ותבל ומעולם עד־עולם אתה אל: ^ג תשב אנוש עד־דבא ותאמר שובו בני־אדם: ^ד כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול כי יעבר ואשמורה בלילה: ^ה זרמתם שנה יהיו בבקר כחציר יחלף: ^ו בבקר יצין וחלף לערב מולל ויבש: ^ז כי־כלינו באפך ובחמתך נבהלנו: ^ח שת שמה עונתינו לנגדך עלמנו למאור פניך: ^ט כי כל־מינו פנו בעברתך כלינו שנינו כמו־הגה: ^י ימי־שנותינו בהם שבעים שנה ואם בגבורת שמונים שנה ורהבם עמל ואון פייגז חיש ונעפה: ^{יא} מי־יודע עז אפך וקראתך עברתך: ^{יב} למנות מינו כן הודע ונבא לבב חכמה: ^{יג} שובה יהוה עד־מתי והנחם על־עבדיך: ^{יד} שבענו בבקר חסדך ורגננה ונשמחה בכל־ימינו: ^{טו} שמחנו כימות עניתנו שנות ראינו רעה: ^{טז} יראה אל־עבדיך פעלה וחדרך על־בניהם: ^{יז} ויהי געם אדני אלהינו

עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו
ומעשה ידיו כוננה:

צא * ישב בסתר עליון בצל שדי
יתלונן: * אמר ליהוה מחסי
ומצודתי אלהי אבטח-בו: * כי הוא
יצילך מפח יקוּש מדבר הוות:
* באברתו | יסוף לך ותחת-כנפיו
תחסה צנה וסחרה אמתו: * לא-תירא
מפחד לילה מחז יעוף יומם: * מדבר
באפל יהלך מקטב ישוד צהרים:
* יפל מצדך | אלף ורכבה מימינך
אלף לא יגש: * רק בעיניך תביט
ושלמת רשעים תראה: * כי-אתה
יהוה מחסי עליון שמת מעונך: * לא-
תאגה אליך רעה ונגע לא-יקרב
באחריך: * כי מלאכיו יצוה-לך
לשמרך בכל-דרכיך: * יב על-כפיים
ישאונך פת-תגף באבן רגלך: * יב על-
שחל ופתן תדרך תרמס כפיר ותנין:
* כי כי חשק ואפלטתו אשגבהו
כידע שמי: * יקראני | ואענהו
עמו-אנכי בצרה אחלצהו ואבדהו:
* יב ארץ ימים אשביעהו ואראהו
בישועתי:

צב * מזמור שיר ליום השבת: * טוב
להדות ליהוה ולזמר לשמך
עליון: * להגיד בכהר חסדך ואמונתך
פלילות: * עלי-עשור ועלי-גבול עלי
הגיון בכנור: * כי שמחתני יהוה

בפעלך במעשי ידיך ארנן: * מה-גדלו
מעשיך יהוה מאד עמקו מחשבתך:
* איש-בער לא ידע וכסיל לא-יבין
את-זאת: * בפרח רשעים | כמו עשב
ויציעו כל-פעלי און להשמדם עדי-
עד: * ואתה מרום לעלם יהוה: * כי
הנה אביך | יהוה פי-הנה אביך
יאבדו יתפרדו כל-פעלי און: * יב ותרם
כראים קרני פלתי בשמן רענן:
* יב וחבט עיני בשורי בקמים עלי
מרעים תשמענה אזני: * יב צדיק פתמר
יפרח כארז פלכנון ישגה: * יב שתולים
בבית יהוה בחצרות אלהינו יפרחו:
* יב עוד ינובון בשיבה דשנים ורעננים
יהיו: * יב להגיד כי-ישר יהוה צורי
ולא-עלמה עולתה בו:

צג * יהוה מלך גאות לבש לבש
יהוה עז התאזר אף-תכון תכל
כל-תמוט: * יב נכון כסאך מאז מעולם
אתה: * יב נשאו נהרות | יהוה נשאו
נהרות קולם ישאו נהרות דכים:
* יב מקלות | מים רבים אדירים משברי-
ים אדיר במרום יהוה: * יב עדתך |
נאמנו מאד לביתך נאזה-קדש יהוה
לארץ ימים:

צד * אל-נקמות יהוה אל נקמות
הופיע: * יב הנשא שפט הארץ
השב גמול עלי-גאים: * יב עד-מתי
רשעים | יהוה עד-מתי רשעים יעלו:

* יב יביעו ידברו עתק יתאמרו כל-פעלי
און: * יב עמך יהוה ידכאו ונחלתך
יענו: * יב אלמנה וגר יהרגו ויתומים
ירצחו: * יב ויאמרו לא יראה-יה ולא-
לכין אלהי יעקב: * יב בינו בערים בעם
וכסילים מתי תשכילו: * יב הנטע און
הלא ישמע אם-יצר עין הלא יביט:
* יב היסר גוים הלא יוכיח המלמד אדם
דעת: * יב יהוה ידע מחשבות אדם
כי-המה הכל: * יב אשרי | הגבר אשר-
תסתרנו יהוה ומתורתך תלמדנו:
* יב להשקיט לו מימי רע עד יפרה
לרשע שחת: * יב כי | לא-יטש יהוה
עמו ונחלתו לא יעזב: * יב כי-עד-צדק
ישוב משפט ואחזיו כל-ישרי-לב:
* יב מי-יקום לי עם-מרעים מי-יתנצב
לי עם-פעלי און: * יב לולי יהוה עזרתה
לי כמעט | שכנה דומה נפשי: * יב אם-
אמרתי מטה רגלי חסדך יהוה
יסעדני: * יב ברב שרעפי בקרבי
תנחומיך ישעשעו נפשי: * יב הוזהר
כסא הוות יצר עמל עלי-חזק: * יב גודדו
על-נפש צדיק ודם נקי ירשיעו:
* יב ויהי יהוה לי למשגב ואלהי לצור
מחסי: * יב וישב עליהם | את-אונם
וברעתם יצמיתם יצמיתם יהוה
אלהינו:

צה * לכו נרננה ליהוה נריעה לצור
ישענו: * יב נקדמה פניו בתורה

בזמרות נריע לו: * כי אל גדול יהוה
ומלך גדול על-כל-אלהים: * יב אשר
בידו מחקרי-ארץ ותועפת הרים לו:
* יב אשר-לו הים והוא עשהו ויבשת
ידי יצרו: * יב באו נשתחוה ונכרעה
נברכה לפני-יהוה עשנו: * יב כי הוא
אלהינו ואנחנו עם מרעיתו וצאן ידו
היום אם-בקלו תשמעו: * יב אל-תקשו
לבכם כמריבה כיום משה במדבר:
* יב אשר נסוני אבותיכם בחנוני גם-ראו
פעלי: * יב ארבעים שנה | אקוט בדור
ואמר עם תעי לבב הם וחס לא-ידעו
דרכי: * יב אשר-נשבעתי באפי אם-
יבאון אל-מנוחתתי:

צו * שירו ליהוה שיר חדש שירו
ליהוה כל-הארץ: * יב שירו ליהוה
ברכו שמו בשרו מיום-ליום ישועתו:
* יב ספרו בגוים כבודו בכל-העמים
נפלאותיו: * יב כי גדול יהוה ומהלל
מאד נורא הוא על-כל-אלהים: * יב כי |
כל-אלהי העמים אילים ויהוה
שמים עשה: * יב הודו-והדר לפניו עז
ותפארת במקדשו: * יב הבו ליהוה
משפחות עמים הבו ליהוה כבוד ועז:
* יב הבו ליהוה כבוד שמו שאר-מנחה
ובאו לחצרותיו: * יב השתחוה ליהוה
בהדרת-קדש חילו מפניו כל-הארץ:
* יב אמרו בגוים | יהוה מלך אף-תכון
תכל בלי-תמוט ידיו עמים במישרים:

ובשכיל וזה נעשין תשעה היכלין דיקא, כי המחין הם שלש, ויחמית דריפתם והפאתם בהמעב הנ"ל הם נכללין זה בזה, ונעשה כל אחד כלול משלש, ושלוש פעמים שלש הם תשעה, וזהו בחינת תשעה היכלין הנ"ל. אשרי מי שזקפה לילך ולעלות בדרך הקדש, הנאמר בהתורה הזאת, עד שזקפה להשגות אלו:

וזה ששאלו סבי דבי אתונא: אמצעותא דעלמא היבא. וקפא אצבעתא, אמר: הכא. אמרו לה: מי יומר. אמר לה: איתו אשלי ומושחו. ששאלו אותו: איך משיגין אור אין סוף, שהוא אמצעותא דעלמא, שממנו הכל שואבין חיות ושפע. וקפא אצבעתא, זה בחינת ברכות כנ"ל, בחינת: וישא אהרן את ידו ויברכם, כנ"ל. הינו שעלידי הברכות מכמשינ המחין בכתר, ונעשין היכלין כנ"ל. ואמרו לה מי יומר - מי הוא זה שיקנס בהיכלי התמורות, למקום הקלפות, להעלות משם הקדשה בבחינת קמרת כנ"ל, ושעלידי עליתו יתעלה הברכות כנ"ל. וזה: מי יומר, לשון תמורה, לשון (ויקרא טו): אם המר ומירנו:

והשיב להם: איתו אשלי ומושחו, הינו עקר עלית הקדשה - עלידי השמחה, ולעתידי, בצאת ישראל מהגלות בשמחה, כמו שכתוב: כי בשמחה תצאו, ואז יכלו הקלפות לגמרי. וזה: איתו אשלי, הינו עלידיכם ועל פרחכם יתפטלו הקלפות, כי אתם בעצמכם תביאו את בתי ישראל מהגלות, הנקראים אשלי, הינו הכל נחלתו, כמו שכתוב (ישעיה סו): ותביאו את אחיכם בתי ישראל, שכל אחד ואחד מהעבדים יביאו בידם את בתי ישראל מהגלות, עלידי רבוי השמחה שיהיה בעת הזאת, כמו שכתוב (תהלים כב): אז יאמרו בגוים הגדיל ה' לעשות עם אלה וכו', היינו שמחים. ועלידי השמחה יתפטלו הקלפות, בבחינת (שמואל ב ח): וימדרם כחכל השכם אותם ארצה (ו): וזה: מושחו, הינו המדידה לכלות אותם:

כה

לשון רבנו זכרנו לברכה

אמרו לה: אחוי לן מנא דלא שוין לחבלא. איתי בודיא. פשמוחו, ולא הוי עיל לתרעא. אמר לה: איתו מרא. סתרו. הינו מנא דלא שוין לחבלא:

משחרב בית המקדש במל

השמיר ונפת צופים ואמנה: (משנה סוטה כח)

א כי צריך כל אדם להוציא את עצמו מהמדינה, ולעלות אל השכל; ובשגמשה אחר המדינה, זה בחינת שרירות לב, שהוא הולך אחר המדינה שבלב, ובשיוצא משרירות הלב ומשבר לבו האבן - זה בחינת שמיר, שעלידו נכנס האבן, ואינו הולך אחר תאוות המדיניות, והולך אחר השכל:

ב ודע, שבעל עולם ועולם וכל מדרגה ומדרגה, יש שם דמיונות אלו, והם הם הקלפות הקודמין לפני, וסובבים את הקדשה, בבחינת (תהלים יב): סביב רשעים יתהלכין. ובשארם נעתק ממדרגה למדרגה, אז צריך לו לילך דרך אלו הדמיונות כדי להגיע אל הקדשה, ותקף בשעולה למדרגה, אזי נתעוררין הקלפות שבמדרגה ומסבבין אותו, וצריך להכניע אותם ולשבר אותם, ולמחר אותו המקום מקלפות:

ג ודע, שאין שני בני אדם שוין זה לזה, כי כל הנשמות הם זה למעלה מזה, וזה מלפניו, ופנימיות של תחתון נעשה לבוש וחיצוניות לחיצוניות עליון. נמצא, בשאחר רוצה לעלות ממדרגתו למדרגה עליונה, אזי הולך ונעתק האדם העומד במדרגה העליונה, והולך ונעתק למדרגה היותר עליונה, כי אי אפשר שיהיו שני אנשים במדרגה אחת. ואינו נעתק מהאדם העליון אלא הפנימיות שלו, והחיצוניות נשאר. וגם האדם שבמדרגה התחתונה אינו נעתק ועולה, אלא הפנימיות, והפנימיות של התחתון נעשה חיצוניות לחיצוניות עליון. ואף על פי שכבר נשבר הקלפה שבמדרגה עליונה עלידי האדם העליון, אף על פי כן, בשפנימיות של העליון נעתק משם, וחיצוניות (כ"א ופנימיות) התחתון עולה, אזי הקלפה חוזר ונעור, כי לא נכנעת, אלא לפני האור הפנימיות של העליון, אבל לפני התחתון, אפלו לפני פנימיותו, יש כח בידה להתעורר כנגדו, ובשכיל זה צריך לו לשבר אותה ולהכניע אותה. מתקשר.

(ג) עין וזה בלב דף קצ ע"א.

רגב

ארת חיים

הלכות קריאת התורה הלכה ו

לקוטי הלבבות

וכנ"ל, שכל זה זוכין על-ידי התפלה בבחינת-דין של הבעל-בית, שעל-ידי-זה עשה כל האותות והמופתים וכו', ועל-כן נסמכו זה לזה, וכן"ל.

יז. הבעל, שכל מי שרוצה לחוס על עצמו ולחשוב על תכליתו הנצחית, כל תקנתו, שאיך שהוא איך שהוא - יהיה בעיני עצמו בכל יום ויום ככריה חדשה ממש, וכמו שמבאר בשלחן ערוך ובפוסקים (סימן מו) לענין כל ברכות השחר שמברכין בכל יום, שכלם הם בשביל שנעשה ככריה חדשה, כמו שמברכין: 'המחזיר נשמות לפגרים מתים' וכו', וכן 'שלא עשני גוי' וכו', וכן: 'הנותן ליצר בתי', שנאמר על התחדשות הנשמה שהוא השכל וכו'. ועל-כן איך שהוא צריך שתהיה העבודה שעוסק בכל יום חדשה אצלו לגמרי, כי כל אחד משראל איך שהוא כל זמן ששם ישראל נקרא עליה, הוא עושה כמה מצות בכל יום, כי מניח ציצית ותפלין, ואומר ברכת השחר וקריאת-שמע ותפלה, והרבה אומרים תהלים ולומדים תורה מעט או הרבה. אף העקר, שיראה לישוב דעתו בכל יום שזה היום שעומד בו צדין לא היה בעולם, וכן לא יהיה עוד יום הזה בעולם, והעבודה להשם יתברך שצריכין בזה היום היא חדשה לגמרי, ורק האדם שעומד באותו היום באותו הדור צריך לעסוק בזה, וכמו שכתוב ב'שערי ציון' (השקף ליום ו'): 'כי עליך נפל חובת היום'.

לקבל על עצמו בכל יום מחדש כנ"ל. וזהו: ותעש לך שם כהיום הזה - 'כהיום הזה' דיקא, שעשית שמו יתברך צריך להיות בכל יום מחדש, שזה בחינת "כהיום הזה", שנאמר על כל יום ויום של כל אדם שעומד בו בכל דור ודור.

טז. וכך זה זוכין רק על-ידי הצדיק הגדול הבעל-בית שיכול להתפלל תפלה בבחינת-דין, שעל-ידי-זה נעשה כל התקונים הנאמרים שם, עד שזוכין לבחינת רוח נבואה, שהוא בחינת מתן תורה, שעל-ידי-זה נתגלה אמונת חדוש העולם וכו', שעל-ידי-זה זוכין לחדוש העולם שלעתיד וכו', שעל-ידי-זה זוכין לנגון הנ"ל, שעל-ידי-זה יכולין להוכיח את כל אחד בבחינת התקנה של משה, שעל-ידי-זה הפך עונות לזכויות והוסיף בהם ריח טוב, בבחינת (שיר-השירים א, יב): "נרדף נתן ריחו" וכו', שבשביל זה צריכין לחפש הרבה ולבקש מהשם יתברך הרבה שיזכה למצא את הצדיק הבעל בית הזה וכו' כמו שכתוב שם, ואזי כל אחד כפי מה שזוכה לקבל בית דקדשה מהצדיק הזה, כמו כן ממשיך על עצמו קדשת אמונת חדוש העולם וכו', שעל-ידי-זה זוכה שתהיה התורה והעבודה אצלו בכל יום מחדש [מבאר מזה במקום אחר (הלכות ספר-תורה הלכה ד; הלכות שלוחין תלכה ה)].

וזהו: ואת זעקתם שמעת על ים סוף ותתן אותות ומופתים בפרעה וכו', כי כל קריעת ים סוף והאותות והמופתים שנתן בפרעה וכו', הכל היה על-ידי המטה-עז, שהוא בחינת התפלה בבחינת-דין של הבעל בית הנ"ל, כמו שכתוב שם (באות ג') על פסוק (תהלים קז, ל): "ויפלל", שהוא ראשי תבות: "ויהשלך לפני פרעה יי' לתנין" וכו' (שמות ז, ט). ועל-ידי-זה זכו לקבלת התורה, על-ידי כל התקונים הנ"ל, שעל-ידי-זה זוכין לבחינת חדוש העולם וכו', שעל-ידי-זה זוכין שיהיו דברי תורה אצלו בכל יום כחדשים וכן"ל. וזהו שנאמר לזה: ותעש לך שם כהיום הזה - כי על-ידי-זה אנו זוכין להגדיל שמו יתברך בכל יום מחדש, שזהו בחינת "כהיום הזה", שהוא כל יום ויום שהאדם עומד בו כל ימי חייו

שתהיה התורה והעבודה אצלו בכל יום מחדש

כל זה זוכין על-ידי התפלה בבחינת-דין של הבעל-בית

הרוצה לחוס על עצמו יהיה בעיני עצמו בכל יום ככריה חדשה

זה היום הוא חדש לגמרי, ויכול גם ממקומו שהוא שם לתהיל ולקדש שמו יתברך

ואפ"ל אם יודע בעצמו שמעשיו מקלקלין הרבה וכו' וכבר נכשל במעשיו פעמים אין מספר, אף-על-פי-כן זה היום הוא חדש לגמרי, ויכול גם ממקומו שהוא שם להגדיל ולקדש שמו יתברך, כי "בכל מקום מקטר ומגש לשמי" (מלאכי א, יא): "בכל מקום" דיקא, אפלו במקומות הטמאים לגמרי של העובדי-עבודה זרה, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (מנחות ק, ע) על פסוק זה, מכל שכן איש הישראלי אפלו הגורע שבגורעים, מאחר שעשה כונתו לשמים ורוצה עתה להניח טלית ותפלין ולהתפלל וכו', שבדאי הוא מגדל ומקדש שמו יתברך מחדש כפי אותו היום, שזאת העבודה אינו יכול להשלים שום מלאך ושרף וכו'.

מוכנה של כנסת ישראל עם השם תפורה, ומעורר הלב מאד.

רסב. לענין הפלפולים שמבלבלים את האדם בעבודתו, שלפעמים נדמה שפך הוא צריך לעשות ולהתנהג, ואחר כך נדמה לו שלא כן היה צריך להתנהג, רק בדרך אחר וכו', ולפעמים יש להאדם פלפולים גדולים מזה - ענה ואמר: מה צריכין להתפלל, איך שעושין - עושין, ובלבד שלא לעשות רע חס ושלום; וזו מען טיט - טיט מען, אביא מע טיט גיט קיין שלעכץ חס ושלום.

רע. אמר: ב'הודו' שאמרים בערב שבת במנחה, יכולין לשפר לבו מאד ולפרש כל שיחתו שם; כי שם מדבר מענין צרות הנפש מאד ומענין צעקה על כל דבר, והוא מוכן לכל.

כשאמרים: "וכלהו" מתעשרין בנשמתין חדתין" - ראוי להתעורר מאד בשמחה גדולה והתלהבות גדולה.

"ומחלאים רעים ורבים ונאמנים דליתנו" - ראוי לומר בכונה גדולה, כי חס ושלום וכו' אותנו הצלתנו.

רעא. אמר: הלא החנוני דרכו להקריף בהקפה, שיתנו לו לאחר זמן; ומדוע לא יאמר האדם איזה קפיטליק תהלים, או ללמוד, או לעשות שאר מצות - ויהיה מנה ומוכן אצלו לעת הצורך, כי יהיה זמן

שיצטרף לזה שיגבה שכרו ופעלתו, לא יהא שנתנו החנוני סחורה בהקפה וכו'. ולא שמעתי שיחה זו בעצמי מפיו הקדוש, רק מפי אחר; וכפי הנראה שהיה בזה שיחה נאה, ולא זכיתי לשמעה.

רעב. איש אחד מהקללי-עולם נכנס אצלו בעיר אחת והתפאר לפניו על-אשר הוא מלמד מאד בלשונות הגוים, כי היה עתה בבית ערפאות שלהם, ולא ידעו הסופרים שלהם תבה אחת לקרונה היטב, והוא פרשה להם; והיה לזה האיש הנ"ל גדול גדול מאד על-שהוא מלמד כל-כך בלשונותיהם. ואחר כך יצא האיש הנ"ל, והיה רבנו זכרוננו לברכה מתלוצץ ממנו על-איש לו גדול כל-כך משטותים כאלה, על-שהוא מלמד בלשונותם.

וישב שם איש אחד מאנשי שלומנו שהיה למדן מפלג וירא ה', וענה ואמר לרבנו זכרוננו לברכה: אפשר טוב יותר מה שיש לו גדלות מדברי שטות, ממי שיש לו גדלות חס ושלום מדברי-תורה. ושתק רבנו זכרוננו לברכה איזה שעה קלה, ואחר כך ענה ואמר: אדבא, נחפוף הוא, וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה לענין רבי עקיבא שנתפס בתפיסה, שאמר לו פפוס: "אשריך רבי עקיבא שנתפסת על-דברי תורה, ואוי לו לפפוס שנתפס על-דברים בטלים; כי

ענש הגדלות הוא תפיסה וכמו שמבאר בהתורה "חתם בתוך-חותם" בלקוטי מוהר"ן חלק ראשון סימן כ"ב, ועין בלקוטי תנינא סימן ס' בהתורה המתחלת "כשניש מלחמות" וכו', כי שם מובא מענין התפיסה של רבי עקיבא, עין שם; נמצא שהגדלות, שענשו תפיסה, כשהוא על-דברי תורה - טוב יותר מהגדלות על-דברים בטלים.

רעג. אמר: טוב להאדם להרגיל את-עצמו שיוכל להחיות את-עצמו עם איזה נגון, כי נגון הוא דבר גדול וגבה מאד מאד, ויש לו כח גדול לעורר ולהמשיך את-לב האדם להשם ותפורה; ואפלו מי שאינו יכול לנגן, אף-על-פי-כן בביתו ובינו לבין-עצמו יוכל להחיות את-עצמו באיזה נגון כפי מה שיוכל לזמר אותו, כי מעלת הנגון אין לשער. ויכר מבאר בדברי רבנו זכרוננו לברכה כמה תורות גבוהות מענין נגון.

ועין בסוף המעשה של השבעה בעטלירס, שם מרמז קצת מעלת הנגון, כי מבאר שם שעקר רפואת הפת-מלכה שנפלה חלשות הוא על-ידי נגון, הינו על-ידי עשייה מיני נגינה כמו שמבאר שם, עין שם; והבן מאד עד-היכן הדברים מגיעים, כי גם הנשמה הקדושה של כל-אחד ואחד מישוראל היא נקראת 'פת-מלך' פידע, והיא מנחת במקום שמנחת

אצל כל-אחד ואחד, עיפה ויגעה וחלושה בעוונותיה שהם העשייה מיני חצים שזרק וירה בה המלך שתפסה כמו שמבאר שם, וצריכין צדיק בעל-כח גדול שיוכל לכנס לתוך כל-המקומות שנפלה לשם ולהוציא ממנה כל-העשייה מיני חצים, ולידע על כל-העשייה מיני דפימין כדי שידע איך צריכין לרפאותה, ולנגן כל-העשייה מיני נגינה, כי עקר רפואתה על-ידי נגון ושמחה. והבן שם עוד דברים מתוך-דבר; והעקר להוציא משם עצות טובות לשוב להשם ותפורה באמת, כי "לא המדרש הוא העקר, אלא המעשה".

רעד. טוב מאד להאדם שהיה לו חדר מיוחד לו לבדו לעסק שם בעבודת ה', בתורה ותפלה; ובפרט התבודדות ושיחה בינו לבין-קונו, שלזה צריכין בודאי חדר מיוחד.

רעה. ואמר רבנו זכרוננו לברכה שאפלו הישיבה בעצמה שיושבין בחדר מיוחד לבדו, גם-זה טוב מאד; ואף-על-פי-כן אפלו אם אין זוכין שהיה לו חדר מיוחד, אף-על-פי-כן יכולין להתבודד ולדבר בינו לבין-קונו. ואמר רבנו זכרוננו לברכה שמתח השלית הוא גם-כן חדר מיוחד, כי כשמשלשלין השלית על-ענינו יכולין לדבר בינו לבין-קונו מה שרוצין. גם יכולין להתבודד ולפרש שיחתו כששכב על-משתו ומכסה

עצמו בהסדין, כמבאר במקום אחר שפך נהג דוד המלך עליו השלום, שזוהו בחינת: "אשחה בכל-לילה משתי" וכו'. גם יכולין לישב על-הספר, ויסברו אחרים שהוא לומר, והוא יכול אז לדבר בינו לבין-קונו. ועוד יש לזה כמה תחבולות למי שחפץ באמת לנהג הנהגה זו של התבודדות העולה על-הכל, שהוא יסוד ושרש הקדשה והטהרה והתשובה וכו' כמבאר כבר כמה פעמים; אבל טוב יותר להשתדל שיהיה לו חדר מיוחד.

רעו. ספרו לי שפעם אחד היה מדבר עם-אנשיו, והיה מוכיח ומיסר אותם הרבה בדברים על-שעדין אינם עובדים השם יתברך כרצונו, בדרך הטוב תמיד לדבר רק מזה. אחר-כך, אחר שהוכיח אותם הרבה, אחר-כך נתרצה להם קצת והתחיל לקרנם ולדבר עמם רבות, ואמר: מה אני רוצה מהם, הלא אף-על-פי-כן הם אנשים כשרים; והתחיל לדבר על-לבם וכו'. אחר-כך ענה ואמר: בודאי אתם אנשים כשרים; אף אלו השם יתברך קטן כמו אנכי - בודאי היה די מאד העבודה שלכם, אבל באמת השם יתברך גדול מאד מאד, על-כן בודאי צריכין לחזק בכל-פעם ברצון חזק לעבדו כראוי, לעבד אותו יתברך אשר לגדלתו אין חקר. והרים אז את-עצמו, והגביה ידיו למעלה

ואמר: אבל השם יתברך גדול כל-כך וכו' כנ"ל, ונשא ידיו למעלה בתנועה נפלאה לרמוז על-הפלקת גדלתו יתברך.

רעו. אמר שמעולם לא שטה אפלו מים קדם התפלה; והקפיד מאד על-אלו השותין קאנוע וכיוצא בזה קדם התפלה.

רעו. אמר שנמצאים כמה מאמרים בזה הקדוש שגלה רבי שמעון ברי-יוחאי לתלמידיו אחר הסתלקותו; וזה ענין "ובחבורא קדמאה" שכתוב בזה הקדוש בפרשת פינחס ובשאר מקומות, כי העולם אינם מבינים מהו ענין "ובחבורא קדמאה", אף האמת שהוא גלה להם כמה תורות אחר פטירתו, ומה שגלה להם קדם - קרא "בחבורא קדמאה". ובה מושב היטב מה שנמצאים בספרי הזהר הקדוש ובתקונים פרוש על מימרות האמוראים שהיו אחר רבי שמעון ברי-יוחאי זמן מרבה, אף באמת אלו המאמרים גלה רבי שמעון ברי-יוחאי אחר פטירתו, ואז כבר היו אלו האמוראים בעולם; אחר-כך מצאתי ענין זה באיזה ספר.

רעו. פעם אחת אמר לי בזה הלשון: אין אז סע איז שוין גאר שלעכט, איז מען זיך גאר מבטל; ושאלתי אותו: איך מבטלין עצמו? השיב: מע פאר מאכט דאס

מויל און דיא אויגן - איז בטול. מזה מוכן עצה, שפשהב-על-דבר מתגבר מאד מאד על-האדם ומבטל דעתו מאד בכמה מיני הרהורים רעים ובלבולים הרבה שקשה לו מאד לנצחם, אזי כבטל האדם עצמו לגמרי; כי כל-האדם יכול לבטל עצמו לגמרי לפעמים, דהיינו לסתם פיו ועיניו ולסלק דעתו לגמרי, באלו אין לו שום דעת ומחשבה כלל, רק כבטל עצמו להשם יתברך לגמרי.

רפ. שמעתי בשמו שאמר לענין מה שהצדיקים הם נעים ונדים בדרך, אמר שיש נשמות גדולות שאינם יכולים להתעלות כי אם על-ידי מה שהצדיק נע ונד. ויש צדיק שאינו רוצה להיות נע ונד בדרך; אבל אף-על-פי-כן הוא נע ונד בביתו, הינו מה שהוא הולך הנה ונהנה בביתו זהו גם-כן בחינת נע ונד.

רפא. היה מזהיר מאד שישמר האדם את-ממונו בשמירה גדולה ומעלה מאד, והיה מקפיד מאד על-זה, והיה מתלוצץ ומקפיד על-אלו האנשים המתעצלים שקורין בלשון אשכנזי 'שלים-מזלניק', כי כמה זמנים ועתים בטל עצמו מתורה ותפלה וטרח ונגע ביגיעות גדולות בשביל להרויח ממון כדי לפרנס ביתו, ואחר-כך, כשהגיע לו הממון - הוא נעשה שלים-מזלניק, ואינו משגיח עליו כלל; כי ממון כשר של

איש הישראלי צריך שמירה כמו עין שבראש. ובכל-עת שנודמן שאחד מאנשי שלומנו נאבד אצלו איזה סך ממון בדרך, והיו באים בקבלנא לפניו, היה מבה ומוכיח אותו מאד על-זה, על שלא נזהר בשמירתו נפה.

רפב. אמר לאחד: כשנפרדין חס ושלום מהצדיקים - באלו עבדין עבודה-זרה; כי איתא בזהר הקדוש שהצדיק הוא קוצא דאז ד', וכשנפרדין ממנו חס ושלום אזי מפרדין קוצא דאז ד' ד'אחד, ונעשה חס ושלום 'אחר', שהוא "אל אחר", בפירות. כי עקר אמונת היחוד הוא על-ידי הצדיקים האמתיים, שהם קוצא דאז ד' ד'אחד' וכנ"ל; וכן מבאר ענין זה בכמה מקומות בדברי רבנו זכרנו לברכה, שעקר האמונה תולה בהתקבצות לצדיקים האמתיים.

רפג. שמעתי בשמו שאמר לענין בגי-הנעורים, שעל-פי הרב מבלבל אותם בתפלתם מחמת שלא זכו להתקדש כראוי בקדשת הווגו, ועל-כן כשעמדין אחר-כך להתפלל קשה עליהם מאד להתפלל; והוא זכרנו לברכה הזהיר על-זה כמה פעמים לבלי לפל בדעתו מזה כלל, ומה דהנה הנה, ובשעת התפלה צריכין לשכח הכל לגמרי ולהתגבר להתפלל בשמחה כראוי תמיד, איך שהוא. ואמר שעל-זה הצטער אבא בנימין "על-תפילתי שתהא סמוכה לעמוד הבא

חדושי דאורייתא

חלק שני

- א. לפי החדוש שאדם מחדש בתורה, כן נמשך לו הארה מקדשת ארץ ישראל.
- ב. על-ידי אסמכתות נשפע פרנסה גדולה לעולם; וזה כי יש כמה דברים שלא מצינו לו מקרא מן התורה, ונרחו חכמינו זכרונם לברכה למצא להם אסמכתא בעלמא.
- ג. על-ידי חדושי דאורייתא נתגלה השגחת השם יתברך יותר לבני אדם.
- ד. כשאחד מבני ישראל נתפס בתפיסה, על-ידי-זה לפי בחינתו נסתמו מעינת החכמה מחכמי הדור; ולהפך כשיצא מהתפיסה.
- ה. על-ידי חדושי דאורייתא נתוסף גרים.
- ו. כשאדם רוצה להשיג איזהו השגה בתורה, אזי נתעורר עליו קטרוג גדול, ואז הוא בסכנה גדולה; וצריך להתלבש את עצמו בקלסתר פנים של אברהם, ואז נצול מהקטרוג.
- ז. מחדשי אורייתא צריכים ללמד קדם החדוש פוסקים, וגם אחר-כך; והלמוד פוסקים הוא השמירה של החדושיין שלא יגע בהן זר. גם כשרוצה לעשות צדקה צריך לעשות כן, כמו בחדושיין.

- ח. החדושיין דאורייתא, והצדקה - כל אחד מעורר את חברו.
- ט. לפי החדושיין דאורייתא כן נתחדש חדושיין במעשה בראשית.
- י. לא כל החדושיין שאדם מחדש בתורה מתר לו לכתב, כי יש שלא נתן לכתב אף-על-פי שנתנו לדרש; ומי שיודע איננו לכתב ואיננו לא - הוא יודע ומפיר יהודי אחד בין אלפים מן האמות.
- יא. צריך אדם לשמר מלומר דברי תורה בעת ובמקום שאינם נשמעים, ואפלו בעת ובמקום שנשמעים - צריך לשקל אותם כמה יאמר, שלא יהיה בבחינת "כל רוחו יוציא כסיל"; כי על-ידי-זה מביא חלאת שקורין "גישווייליכץ", כי החלאת הזאת בא על-ידי התגברות המים שבהם. וזה: "לעשות לרוח משקל - ומים תכן במדה".
- יב. על-ידי חדושיין דאורייתא זוכה לטלית נאה.
- יג. הצדיק מתגבש אל איזהו חפץ או על איזהו דבר תורה להשיגה - ואחר-כך בא זה הדבר לאדם פחות בלי יגיעה ועמל, וכל זה כי כבר הפתח פתוח.
- יד. כשאין רשע נתגדל, אזי קשה לחדש איזהו סגרא בפוסקים. גם דברי הדגים אינם נשמעים באזני הבעלי-דינים.
- טו. כשמגלה איזהו טעם מטעמי

חנניה. מישאל. ועזריה. נתן הנביא. וגד החוזה. עבדיה הנביא. יחזיאל מבני מתניה. אליעזר בן דודוהו ממורשה. גריה. שריה. מחסיה. חנמאל. ושלום. אבנר בן נר. פלטי בן ליש. יהונתן בן אביתר.

ואלה שמות בני ישראל הנזכרים בדברי הימים - בני זרח. זמרי. ואיתן. והימן. וכלכל. ודרע. בני איתן. עזריה. בני חצרון. ירחמאל. רם. כלובי. עמינדב. נחשון. שלמא. בעז. עובד. ישי.

בניו, אליאב. אבינדב. שמעא. נתנאל. רדי. אצם. דוד. (והוא דוד המלך). ואחיהם צרויה ואביגיל. אבישי. יואב. עשהאל. עמשא. יתר. הישמעאל. ישר. שובב. ארדון. שגוב. יאיר. אשחור אבי תקוע. ירחמאל. רם. ובונה. וארן. ואצם. אחיה. מעץ. ומימן. ועקר. שמי. וידע. נדב. ואבישור. אחבן. מוליד. סלד. ואפסים. ישעי. ששן. אחלי. יתר. ויונתן. פלת. וזוא. עמי. נתן. זכר. אפלל. עובד. יהוא. עזריה. חליץ. אלעשה. ססמי. שלום. יקמיה. אלישמע. מישע. מרשה אבי חבורן. קרח. ותפח. ורקם. ושמע. רחם אבי ירקעם. שמי. מעוז. חרן. מוצא. גזו. יהדי. רגם. ויותם. וגישן. ופלטי. ועיפה. ושעף. שבר. תרחנה. שוא אבי מבכנה, ואבי גבעא. עכסה בת בלב. בני בלב, בן-חור בכור אפרתה.

שובל. שלמא. חרף.

בני דוד - דניאל שפטיה. יתרעם. שמעא. ושובב. ונתן. ושלמה. ויבחר. ואלישמע. ואליפלט. ונגה. ונפג. ופיע. ואלישמע. ואלידע. ואליפלטי. בת שבע אם שלמה המלך.

מלכי בית דוד - אסא. יהושפט. יהואש. עוזיהו. יותם. יחזקיהו. יאשיהו. צדקיהו.

בני יהודה - יכניה. אסר. שאלתיאל. ומלכירם. ופדיה. וישנאצר. יקמיה. הושמע. ונדבניה. ובני פדיה זרבל. ושמעי. ובן-זרבל, משלם. וחנניה. ושלמית אחותם. וחשבה. ואהל. וברכיה. וחסדיה. וישב חסד. פלטיה. וישעיה. רפיה. ארנן. עובדיה. שכניה. שמעיה. חטוש. ונגאל. וברים. ונעריה. ושפט. אליועני. וחזקיה. ועזריקם. הודניהו. ואלישיב. ופלטיה. ועקוב. ויוחנן. ודלליה. ונעני. חור. ושובל. ראיה. יחז. אחומי. להד. צרעתי. אשתאלי אבי עיטם. יורעאל. וישמא. וידבש. פנואל אבי גדר. עזר אבי חושא. אחזם. חפר. תימני. אחשתרי. צרת. צחר. אנתן. קוץ. ענוב. צבכה. אחרחל בן הרם. ועפץ. כלוב אחי שוהה. מחיר אבי אשתון. רפא. פסח. תחנה. בני קנז. עתניאל. ושריה. חתם. מעונתי. עפדה. (שריה). יואב. עירו. אלה. ונעם. וקנז. יהללאל. זיף. וזיפה. תיריא. ואשראל. עזרה. יתר. ומרד. עפר. לעמוד הבא

חזרה לתוכן העניינים

יום רביעי

לנצח עוד יום

מוכח דחד שמא הוא, וכדרכי יוחנן.
ומקשינן: אלא מאי מוכח, דמאהיל ונוגע חד
שמא הוא, ולכן הם מצטרפים. אי הכי, אימא
סיפא דמתניתין דאהלות שם:

זיתים, או נשא אותם, או האהיל עליהם, מצטרף
שני החצאים לכזית אחד וטמא.
וכל שהוא משני שמות, כגון שנגע בחצי זית
ונשא חצי זית, אינו מצטרף, וטהור.
ואי חזינן דנוגע ומאהיל מצטרפים לשיעור כזית,

שמאהיל ונוגע חד שמא הוא, משום הכי מצטרף
הני שני חצאי זיתים לשיעור כזית. אלא אי
אמרת תרי שמי ניהו מי מצטרף!?
והתנן בסיפא דמתניתין שם: זה הכלל: כל שהוא
משם אחד של טומאה, כגון שנגע בשני חצאי

יצטרף האהל עם הנגיעה? ועל כרחק סבר האי
תנא דמאהיל ונוגע שני שמות הן, ודלא כרבי
יוחנן.

טהור. ואי אמרת חד שמא הוא אמאי טהור?
והרי זהו עיקר דין טומאת אהל האמור בתורה,
שהבית מאהיל עליו ועל המת ביחד, ומדוע לא

קב"ה ע"ב אבל הנוגע בכחצי זית, ודבר
אחר מאהיל עליו ועל כחצי
זית, כגון שנמצא עם חצי זית תחת גג אחד,

תהילים פרק עב

קמד

רֹב שְׁלוֹם עַד-פְּלִי יָרַח: ה' וִירַד מִיָּם עַד-יָם וּמִנְהָר עַד-אֲפִסֵּי
אֲרָץ: ב' לִפְנֵי יִכְרְעוּ צִיִּים וְאִיִּבּוּ עַפְרָה יִלְחֲכוּ: מַלְכֵי תִרְשִׁישׁ
וְאִיִּים מִנְחָה יִשִּׁיבוּ מַלְכֵי שְׁבָא וְסָבָא אֲשֶׁפֶר יִקְרִיבוּ:
וְיִשְׁתַּחֲווּ לָלוֹ כָּל-מַלְכִים כָּל-גּוֹיִם יַעֲבֹדוּהוּ: ב' כִּי-יֵצֵא אֲבִיוֹן
מִשְׁעָר וְעָנִי וְאִין-עֹזֶר לוֹ: ג' יָחַס עַל-דָּל וְאֲבִיוֹן וּנְפֹשׁוֹת אֲבִיוֹנִים
וְיִשְׁעֵי: ד' מִתּוֹךְ וּמִחֲמָם יִגָּאֵל נַפְשָׁם וְיִיקָר דָּמָם בְּעֵינָיו: ה' וְיָחִי
וְיִתֵּן לוֹ מִזֶּהֱבָ שְׁבָא וְיִתְפַּלֵּל בְּעֵדוֹ תַּמִּיד כָּל-הַיּוֹם יִבְרַכְנָהוּ:

רש"י

אני חירם אחת לשלש שנים תבא אני תרשיש וגו' (מ"א י'): מַלְכֵי שְׁבָא. מלכת שבא: אֲשֶׁר. דורון: (יא) כָּל גּוֹיִם יַעֲבֹדוּהוּ. וכל הארץ מביאים מנחה לשלמה והמה מביאין איש מנחתו (שם ד'): (יד) מִתּוֹךְ וּמִחֲמָם. ממכות ומגזל מצאתי מתוך ל' תוך תוכות בעלי ממונות חורשי און כמו איש תככים (משלי כ"ח): יִגָּאֵל נַפְשָׁם. ע"י משפט וצדקה שיעשה בהם: (כו) וְיָחִי. שלמה: ויתן לו. הקב"ה מזהב שבא, וכן היתה גם עושר גם כבוד אשר לא היה

מצודות דוד

לו רוב שלום ותתמיד עד שיכלה הירח ר"ל עד עולם: (ח) וִירַד. ימשול מים הדרומי הנקרא ים האדום עד ים הצפוני הוא ים אוקיינוס. ומנהר. היוצא מן העדן שהוא תחילת המזרח: עַד אֲפִסֵּי אֲרָץ. עד סוף המערב: (ט) צִיִּים. אנשי אפסיות הבאים ממרחק: עַפְרָה יִלְחֲכוּ. ר"ל יכפפו קומתם עד לארץ להשתחוות לו כמו המלך העפר שכופף קומתו עד לארץ: (י) וְאִיִּים. יושבי איי הים: מִנְחָה יִשִּׁיבוּ. לפי שהיה תמיד פה אחר פה לזה אמר לשון השבח וכן השיב וגו' מאה אלף כרים (מ"ב ג'): כִּי יֵצֵא. הטובה היא יהיה לו בזכות אשר יציל האביון מצעקתו אשר יצעק מפני נוגשיו: וְעָנִי. גם את העני יציל ואת כל מי אשר אין לו עוזר: (יג) יָחֹס. יהיה חס על דל ואביון: וְיִשְׁעֵי. מיד הקמים עליהם: (יד) יִגָּאֵל נַפְשָׁם. לבל ילכדו בידי חושבי הרעות ועושי החמס: וְיִיקָר. דם האביונים יהיה יקר וחשוב בעיניו ויתן לב להציל ממות נפשם: (טו) וְיָחִי. על כי יהיה נפש האביון יקרה בעיניו לזה יהיה אותו מהונו ואף יעשנו כי יתן לו מן הזהב הבא משבא: וְיִתְפַּלֵּל. ובעבור זה יתפלל תמיד בעדו ויברך אותו כל היום:

תהילים פרק עב

קמה

יְהִי פֶסֶת-בֵּר | בְּאֶרֶץ בְּרָאשׁ הָרִים יִרְעַשׂ כִּלְבָּנוֹן פְּרִי
וְיִצְיָעוּ מְעִיר בְּעֶשֶׂב הָאֲרָץ: י' יְהִי שְׁמוֹ | לְעוֹלָם לִפְנֵי שָׁמַשׁ
יִנּוֹן (ינן קרי) שְׁמוֹ וְיִתְבָּרְכוּ בּוֹ כָּל-גּוֹיִם יֹאשְׁרָהוּ: ה' בְּרוּךְ | יְהוָה
אֱלֹהִים אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עֲשֵׂה נִפְלְאוֹת לְבָדּוֹ: י' וּבְרוּךְ | שֵׁם
כְּבוֹדוֹ לְעוֹלָם וַיִּמְלֹא כְבוֹדוֹ אֶת-כָּל-הָאֲרֶץ אָמֵן | וְאָמֵן: ב' כָּל

רש"י

כמוך וגומר (מ"א ג'): וְיִתְפַּלֵּל בְּעֵדוֹ תַּמִּיד וגו'. היא התפלה היא הברכה כשהקב"ה אומר לאדם ברוך תהיה ל' תפלה הוא: (טו) פֶּסֶת בֵּר. ל' פסין תוספת ורובי, ורבותינו פירשוהו לשון גלוסקאות לימות המשיח וכל המזמור במלך המשיח, ד"א פסת בר ל' רצון כמו פייס שהבריות מתפייסין ומתרצין מאת המקום כשנותן שובע בעולם: י' יִרְעַשׂ כִּלְבָּנוֹן פְּרִי. חטין גסין כפירות האילן ככליות של שור הגדול שהיה בימי שמעון בן שטח: וְיִצְיָעוּ. ישראל: מְעִיר. מתוך ירושלים כעשב הארץ: (יז) יְהִי שְׁמוֹ. של שלמה נזכר לעולם בעושרו ובחכמתו: לִפְנֵי שָׁמַשׁ יִנּוֹן שְׁמוֹ. כל ימי השמש יגדל שמו, ינן ל' מלכות ושררה

מצודות ציון

(טו) פֶּסֶת. ענין רצון מלשון פסה תפסה (ויקרא י"ג) ועם שהוא צממ"ץ: בֵּר. מנואש כמו לשנור נר (נבא' מ"ג): וְיִצְיָעוּ. ענין פריסה כמו וַיֵּצֵא לֵץ (מסדכר י"ז): (יז) יִנּוֹן. ענין שם שורה כמו ואתחיתו יהיה מנון (פסלי כ"ט): יֹאשְׁרָהוּ. ענין שגם ותהלה כמו אשרי האיש (פסלי כ"ט):

מצודות דוד

(טו) פֶּסֶת בֵּר. רבי תבואה יצמת בארץ: בְּרָאשׁ הָרִים. התבואה אשר תצמח בראש ההרים הזה מגדול הפירות ומורו הרוח המצוייה בהרים ירעשו הפירות כמו רעש עצי הלבנון. ויציצו מעיר. אנשי העיר יפריחו ממנה כעשב הארץ ר"ל יפרו וירבו ויתפשטו בארץ: (יז) יְהִי שְׁמוֹ. יזכר שמו לעולם: לִפְנֵי שָׁמַשׁ. לעולם כל ימי עמידת השמש יהיה נקרא שמו בשם שררה: וְיִתְבָּרְכוּ בּוֹ. המברך את בניו יאמר בברכתו ישימך אלהים כשלמה: יֹאשְׁרָהוּ. בעבור חכמתו וכשרון מעשיו: (יח) בְּרוּךְ ה'. המקום יהא מבורך על הטובה שיעשה לשלמה: לְבָדּוֹ. כי אין מי לעשות נפלאות כמוהו: (יט) שֵׁם כְּבוֹדוֹ. שמו הראוי לכבודו: וַיִּמְלֹא כְבוֹדוֹ. כל בני עולם יכירו כבודו. אמן ואמן. הדבר הזה יאומן וכפל המלה לחזק הענין: (כ) כָּל. נשלמו תפלת דוד כי המזמור הזה אמר סמוך למיתתו בעת שהמליך את שלמה ולא הוסיף לומר עוד ולא כתבה בסוף הספר כי ראה להשלים את הספר בהלולים בעבור רוב השבחים האמורים בהם:

רַבִּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, הַכֹּל כְּמִנְהַג הַמִּדְיָנָה:

ב. גַּט פְּשׁוּט, עֲדִיו בְּשִׁנִּים. וּמִקְשֶׁר, בְּשִׁלְשָׁה. פְּשׁוּט שֶׁכְּתוּב בוֹ עַד אֶחָד, וּמִקְשֶׁר שֶׁכְּתוּב בוֹ שְׁנֵי עֲדִים, שְׁנֵיהֶם פְּסוּלִין. כְּתָב בוֹ זִזְיוֹן מֵאָה דֶּאֱנוֹן סְלָעִים עֶשְׂרִין, אִין לוֹ אֵלָא עֶשְׂרִין. זִזְיוֹן מֵאָה דֶּאֱנוֹן תַּלְתִּין סְלָעִין, אִין לוֹ אֵלָא מִנָּה. כֶּסֶף זִזְיוֹן דֶּאֱנוֹן, וְנִמְחָק, אִין פְּחוּת מִשְׁתֵּים. כֶּסֶף סְלָעִין דֶּאֱנוֹן, וְנִמְחָק, אִין פְּחוּת מִשְׁנֵים. דְּרַכּוּנוֹת דֶּאֱנוֹן, וְנִמְחָק, אִין פְּחוּת מִשְׁתֵּים. כְּתוּב בוֹ מִלְּמַעְלָה מִנָּה וּמִלְּמַטָּה מֵאֵתִים,

מִלְּמַעְלָה מֵאֵתִים וּמִלְּמַטָּה מִנָּה, הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחֵר הַתַּחְתּוֹן. אִם בֶּן, לְמָה כּוֹתְבִין אֶת הָעֲלִיּוֹן, שְׁאֵם תִּמְחָק אוֹת אַחַת מִן הַתַּחְתּוֹן, יִלְמַד מִן הָעֲלִיּוֹן:

ג. כּוֹתְבִין גַּט לְאִישׁ אֶף עַל פִּי שְׁאִין אֶשְׁתּוֹ עִמּוֹ, וְהַשּׁוֹכֵר לְאִשָּׁה אֶף עַל פִּי שְׁאִין בְּעֵלָה עִמָּה, וּבִלְבָד שְׁיָהָא מִכִּירָן, וְהַפֶּעַל נוֹתֵן שָׂכָר. כּוֹתְבִין שָׂכָר לְלוֹהָ אֶף עַל פִּי שְׁאִין מְלוּהָ עִמּוֹ, וְאִין כּוֹתְבִין לְמְלוּהָ, עַד שְׁיָהָא לְלוֹהָ עִמּוֹ, וְהַלּוֹה נוֹתֵן שָׂכָר. כּוֹתְבִין שָׂכָר לְמוֹכֵר אֶף עַל פִּי שְׁאִין לֹקֵחַ עִמּוֹ. וְאִין

רבינו עובדיה מברטנורה

אחריו: ומלמטה מאתים. כשכופל את דבריו בשטר: הכל הולך אחר התחתון. ובלבד שלא יהיה כתוב בשטה אחרונה: למה כותבין את העליון. הואיל ובסוף השטר חוזר וכופל, ואחריות ממון זה כך וכך קבלתי עלי:

ג. כותבין גט לאיש. וחותמין, והוא יגרש מתי שירצה, ואע"פ שאין אשתו עמו. שהרי היא מתגרשת בע"כ: ושובר לאשה. שהיא עושה לבעלה על כתובתה. דחוב הוא לה וזכות לבעלה, וזכין לאדם שלא בפניו: ובלבד שיהא מכין. שיהא הסופר והעדים מכירין האיש והאשה. בין בגט בין בשובר. שאם אינו מכירין, שמא יכתוב גט על שם אשת איש אחר ששמו כשמו ותוציא אותו הגט אשה שאינה מגורשת בו. וכן בשובר: והלוה נותן שכר. ואפילו היא עסקא דפלגא מלוה ופלגא פקדון, אפילו הכי מקבל העיסקא הוא נותן כל השכר לסופר:

כוֹתְבִין לְלוֹקֵחַ, עַד שְׁיָהָא מוֹכֵר עִמּוֹ, וְהַלּוֹקֵחַ נוֹתֵן שָׂכָר:

ד. אִין כּוֹתְבִין שָׂכָרִי אַרוּסִין, וְנִשְׁוֹאִין אֵלָא מִדַּעַת שְׁנֵיהֶם, וְהַחֲתָן נוֹתֵן שָׂכָר. אִין כּוֹתְבִין שָׂכָרִי אַרְיִסוֹת וְקַבְלָנוֹת אֵלָא מִדַּעַת שְׁנֵיהֶם, וְהַמְקַבֵּל נוֹתֵן שָׂכָר. אִין כּוֹתְבִין שָׂכָרִי בְּרוּרִין וְכָל מַעֲשֵׂה בֵּית דִּין אֵלָא מִדַּעַת שְׁנֵיהֶם, וְשְׁנֵיהֶם נוֹתְנִין שָׂכָר. רַבִּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, שְׁנֵיהֶם כּוֹתְבִין שְׁנֵים, לְלוֹה לַעֲצֻמוֹ וְלְלוֹה לַעֲצֻמוֹ:

ה. מִי שֶׁפָּרַע מִקְצֵת חוֹבוֹ וְהַשְׁלִישׁ

רבינו עובדיה מברטנורה

לקיים, זו קריאה אסמכתא ולדברי ר' יוסי קריא. ולענין פסק הלכה, אסמכתא לא קניא, אלא א"כ קנו מידו בב"ד חשוב, והתפיס זכותיו באותו ב"ד שמסר שטרותיו וראיותיו, ואמר אי לא אחינא מכאן ועד שלשים יום ליבטלן זכותי. ורבותי מפרשים שכל בית דין שבקאים ויודעים בדיני אסמכתא נקראים בית דין חשוב לענין זה. אבל הרמב"ם אומר שאין בית דין חשוב אלא ב"ד הסמוך בארץ ישראל:

ו. מי שנמחק שטר חובו. ויש עדים שראו כשנמחק מעצמו או נטשטש על ידי מים: מעמיד עליו עדים. שיוודעים מאימתי נכתב ומה היה כתוב בו, והן עושין לו קיום בפני בית דין וכותבין לו כל מה שהיה כתוב באותו שטר: יחליף. יקרא אותו שטר ויכתבו לו אחר כפי החשבון הנשאר: נמצא זה. הלוה צריך לשמור שוברו מן העכבר, שאם יאבד יגבה המלוה את כל חובו: אמר רבי יוסי וכן יפה לו. למלוה שיהא הלוה לעצמו הבא

וְאָסוּר לָקִים בְּשָׂדֵהוּ, אֲלֵא עוֹקְרֵן.¹ וְאִם קִיָּמָן, אֵינּוּ לוֹקָה. וְיִמְתָּר לְיִשְׂרָאֵל לְזֶרַע פְּלִאי זָרְעִים, בִּידּוּ, בַּחוּץ לְאֶרֶץ, וְאִפְלוּ לְעֶרֶב הַזָּרְעִים לְכַתְּחִלָּה וּלְזָרַעם בַּחוּץ לְאֶרֶץ, מִתֵּר. וְדִבְרִים אֵלּוּ דִּבְרֵי קִבְלָה.

ג. 'אין אסור משום בלאי זרעים אלא הזרעים הראויין למאכל אדם, אבל עשבים המרים וכיוצא בהם, מן העקרים שאינם ראויים אלא לרפואה וכיוצא בהן, אין בהן משום בלאי זרעים.² והזרעונים מתחלקים לג' חלקים, האחד נקרא תבואה והם חמשת מיני דגן. והשני נקרא קטנית, כגון הפול והאפונים והעדשים והאנז והדחן והשמשמין והפגיון והספיר (פ' קצין רמון מלא זרעים פסאור"ו בלעז ופרוש ספיר מין קטנית ציציתק"ל בלעז"ו) וכיוצא בהן, והג' נקרא זרעוני גנה, והם שאר זרעים שאינם ראויים למאכל אדם, והפרי של אותו הזרע מאכל אדם, כגון זרע הפצלים והשוּמין וזרע החציר וזרע לפת וכיוצא בהן. וזרע הפשתן הרי הוא בכלל זרעוני גנה.

ד. כשזרעו כל מיני זרעונים אלו ויצמחו, נקרא הצמח פלו, כל זמן שלא נפר הזרע, דשא, ונקרא

ירק. ויש מזרעוני גנה זרעונים שדרכן לזרע מהם שדות, כגון הפשתן והחרדל, ואלו נקראים מיני זרעים. ויש מזרעוני גנה זרעים שאין דרך בני אדם לזרע מהם אלא ערוגות ערוגות קטנות, כגון הלפת והצנון והתרדום והבצלים והפספר (פ' קורע גד (שמות טו, לא; במדבר יא, ז) ת"י סקברא חור קוליאנדר"ו בלעז"ו) והפרפס והמרור וכיוצא בהם, ואלו נקראים מיני ירקות.

ה. לזרע שנתערב בו זרע אחר, אם היה אחד מכ"ד, כגון סאה של חטים שנתערבה בכ"ג סאה של שעורים, הרי זה אסור לזרע את המערב עד שימזעזע את החטים יא יוסיף על השעורים, ואם זרע לוקה, ס"כ שהוא בלאים עם הזרע, מצטרף לאחד מכ"ד. כיצד, כ"ג סאה של חטים שנתערבו בה שני קבין שעורים ושני קבין עדשים ושני קבין פולין, הרי זה לא יזרע הכל עד שימזעזע סאה של תערובות ויבר מקצתה או יוסיף על החטים, שהשעורים והעדשים והפול כלם בלאים עם החטים.

ו. כפמה דברים אמורים, כשנתערבו מיני תבואה זה בזה, או מיני

קטניות זה בזה, או שנתערבה תבואה בקטניות או קטניות בתבואה. אבל זרעוני גנה שנתערב אחד מהם בתבואה או בקטניות, שעורן אחד מכ"ד ממה שזורעין בבית סאה מאותו המין, אם נתערב בסאה של תבואה או קטניות, לא יזרע עד שימזעזע או יוסיף על התבואה. כיצד, חרדל שנתערב בתבואה והרי החרדל זורעים ממנו קב בכל בית סאה, אם נתערב ממנו אחד מכ"ד מן הקב בסאה של תבואה או של קטניות, חייב למזעזע, וכן אם היה מין זה מזרעוני גנה, זורעים ממנו סאתים בכל בית סאה, ואם נתערב ממנו חצי קב בכל סאה של תבואה או של קטניות ימזעזע. לפיכך תבואה שנתערב בה זרע פשתן, אם היה שלשה רביעיות בכל סאה, הרי זה ימזעזע, ואם לאו אינו צריך למזעזע, לפי שבית סאה זורעין בו שלשה סאין זרע פשתן, ועל דרך זה משערים בכל הזרעים האחרים.

ז. כפמה דברים אמורים, בשלא נתפנו לערב ובשלא נתפנו לזרע הב' מינים שנתערבו, אבל אם נתפנו לערב זרע בזרע אחר, או לזרע הב' מינים, אפילו היתה חטה אחת בתוך פרי של שעורים אסור לזרעה, וכן כל פיוצא בזה.

באר הגולה

ה. כהזרע מין מן המינים, וכשצמח ראה בו בלאים, או היה המין האחר אחד מכ"ד בשדה, הרי זה ילקט עד שימזעזע, מפני מראית העין, שמה יאמרו: בלאים זרע בכונה, בין שהיה המין האחר שצמח תבואה וקטניות בתבואה (ו' קטניות), או זרעוני גנה בתבואה וקטניות ובזרעוני גנה. ואם היה הצומח פחות מכאן, אינו צריך למזעזע.

ז. כפמה דברים אמורים, בזמן שיש מקום לחשד. אבל בזמן שהדברים מראים שאין זה מדעתו של בעל השדה, אלא מאליהם שלו, אין מחזיקים אותו למזעזע. כיצד, כגון תבואה שעלו בה ספחי אסטים (פרוש מין זרע שצובעין), ותלתן³ שזרעם למאכל אדם, שעלו בה מיני עשבים, שזה מפסיד הוא. וכן כל פיוצא בזה. ובמה יודע שהתלתן זרעה למאכל אדם, כשהיתה זרעה ערוגות ערוגות ולה גבול סביב, וכן מקום הגרנות שעלו בה מינים הרבה, אין מחזיקין אותו לעקר, שהרי הדבר ידוע שאינו רוצה שיעצמח צמח במקום הגרנות. ואם הסיר מקצתו, אמרים לו: עקר הכל חוץ ממין אחד, שהרי גלה דעתו שרוצה בקיום השאר.

י. אין נוטעין ירקות בתוך סדן של

באר הגולה

ז משנה ריש פ"ח דכלאים ובכמה דוכתי: ח כת"ק בברייתא מכות דף כ"א ע"ב: ט מה דרב יוסף מערב ביוזניו וזרע קידושין דף ל"ט ע"א: י מהירושלמי ריש כלאים גבי זנין: (לאו דוקא אלא אפילו רוצה בקיומו למאכל בהמה כמו שנתבאר לעיל בהלכות כלאי הכרם סעיף י"ד): כ זו וז' מ"ש בסעיף ד' הוא הצעה לשמות שיבא אח"כ: ז לשון הרמב"ם בפ"ב עד סעיף י"ד: ט משנה ריש פ"ב דכלאים ובת"ק: ז שם בירושלמי מפני שאין טאן מרבה לבטל האיסור אלא לבטל מפני מראית העין: ט סחמכמים שם במשנה: ט שם משנה ב' והיא דברי תכמים:

פ שם בירושלמי ופ' שם בעת שכינס התבואה נתערב שלא מדעת: א כן הוא ברמב"ם: ק מ"ק דף ר' ע"א ועד כמה א"ר שמואל בר יצחק. וכו': ר כן הוא ברמב"ם: ש ממשנה ה' פ"ב: ת ב"ק דפ"א ע"א: א שם: ב במשנה ח' פ"ק דכלאים: לעמוד הבא

תא חזי, מה כתיב, ויספר שר המשקים את חלמו ליוסף וגו'. רבי אלעזר פתח ואמר, (מלכים ב ב) ויהי כעברם ואלהיו אמר אל אלישע שאל מה אעשה לך בטרם אלקח מעמך ויאמר אלישע ויהי נא פי שנים ברוחך אלי. הכא אית לאסתפלל, דהאי קרא תוהא איהו. ואלהיו אמר אל אלישע שאל מה אעשה לך, וכי ברשותיה קיימא, והא ברשותיה דקדשא ברין הוא איהו. ותו, דאלישע הכי נמי איהו הנה ידע, מאי טעמא אמר, ויהי נא פי שנים ברוחך אלי.

אלא ודאי, מאן דאחיד בשמיא וארעא וכל עלמא, הין לא יהא ברשותיה דא. ודאי אליהו, ושאר צדיקים, קדשא ברין הוא עכיד

תרגום לשון הווה

בא ראה מה כתוב. ויספר שר המשקים את חלמו ליוסף וגו'. רבי אלעזר פתח ואמר, (מלכים ב ב) ויהי כעברם ואלהיו אמר אל אלישע שאל מה אעשה לך בטרם אלקח מעמך ויאמר אלישע ויהי נא פי שנים ברוחך אלי. כאן נש להסתפלל, שהפסוק הנה הוא תמיהה. ואלהיו אמר אל אלישע שאל מה אעשה לך, וכי ברשותו זה עומד? והרי הוא ברשותו של הקדוש ברין הוא ויעוד, שאלישע גם כן היה יודע, מה השעם שאמר ויהי נא פי שנים ברוחך אלי?

אלא ודאי, מי שאוחז בשמים וארץ וכל העולמות, איך זה לא יהיו ברשותו? ודאי שאליהו ושאר הצדיקים, הקדוש ברין הוא עושה תמיד את רצונם, כשתוב (תהלים קמח) רצון

רעותהון דצדיקניא תדיר. דכתיב, (תהלים קמח) רצון וראיו נעשה, וכל שכן דההוא רוחא קדשא, די עליה, נרית ליה לצדיקא דאלישע, דהנה שמשא דיליה. והא קדשא ברין הוא אמר ליה (מלכים א יט) ואת אלישע בן שפט מאבל מחולה תמשח לנביא תחמיד, ועל דא הנה ליה לאלישע לריתא ליה.

פי שנים ברוחך, מאי פי שנים ברוחך אלי, וכי סלקא דעתך, דעל חד תרין שאיל, ומה דלא הנה ברשותיה, הין שאל מיניה. אלא, איהו לא שאיל רוח על חד תרין, אלא (אבות) הכי שאל מיניה, בההוא רוחא דהנה ליה, דיעביד (ד"א ל"ג ח) תרין נמוסין בעלמא, בההוא רוחא. מה כתיב ויאמר הקשית לשאול

אם תראה אתי לקח מאתך יהי לך כן ואם אין לא יהיה. מאי טעמא אם תראה אותי. אלא הכי אמר ליה, אם תיכול למימם על עקרא דרוחא דשבקנא לך, בשעתא דאתנסיבנא מינך, יהא לך בדין. דהא כל ההוא עקרא דרוחא בשעתא דיסתפל ביה, כד חמי ליה לאליהו, יהוי דביקותא ביה, כדקא יאות. (דף קצב ע"א)

תא חזי, האי מאן דאסתפל במה דאוליה מרביה, וחמי ליה בההוא חכמתא, זכיל לאתוספא בההוא רוחא תתיר. תא חזי, דהא יוסף בכל מה דאיהו עביד, הוי חמי ברוחא דחכמתא לההוא דיוקנא דאבוי, הנה מסתפל ובגין כך הנה מסתיעא ליה מלתא, ואתוספא ליה רוחא אחרא, בנהירו עלאה תתיר.

בשעתא דאמר ליה ההוא רשע,

והנה גפן לפני, אנדעזע יוסף. דלא הנה ידע על מה תיתי מלה, פיון דאמר ובגפן שלשה שריגם, מיד אתער רוחיה, ואתוסף בנהירו, ואסתפל בדיוקנא דאבוי, כדיון אתנהיר רוחיה, וידע מלה.

מה כתיב, ובגפן שלשה שריגם. אמר יוסף, הא ודאי בשורה דחדנה בשלימו איהו, מאי טעמא, בגין דהאי גפן על כנסת ישראל אתחזי ליה, ואתבשר יוסף בהאי. ובגפן שלשה שריגם, אלין אינון תלתא דרגין עלאין, דנפקי מהאי גפן, כהני לינאי וישראל.

והיא כפרחת עלתה נצה, דהא בגיניהון סלקא כנסת ישראל, ואתפרכת מעם מלכא עלאה. הבשילו אשכלתיה ענבים, אלין אינון צדיקניא דעלמא, דאינון

תרגום לשון הווה

רוחו ונוסף באור, והסתכל בדמות אביו, ואז האירה רוחו וידע את הדבר.

מה כתוב? ובגפן שלשה שריגם. אמר יוסף, הנה ודאי בשורה של שמחה בשלמות היא. מה השעם? משום שגפן הזו נראית על כנסת ישראל, והתבשר יוסף על זה. ובגפן שלשה שריגם – אלו הם שלש דרגות עליונות שיוצאות מן הגפן הזו, כהנים לויים וישראלים. **והיא כפרחת עלתה נצה, שריי בגללם עולה כנסת ישראל ומתפרכת מעם המלך העליון.** הבשילו אשכלתיה ענבים – אלו הצדיקים של העולם, שהם כמו ענבים מבשלים כראוי. דבר אחר הבשילו אשכלתיה ענבים – זהו הנין לעמוד הבא

צריכין
להתחיל
אמר
התחלה
על
תשובה.

והענין, כי מבאר בהתורה 'קרא את יהושע' בסיומן ו' (באות ב'), שפשוטאדם רוצה לעשות תשובה הוא בבחינת 'אהיה', שהוא בחינת 'אנא זמין למיהוי', שמתחיל שיהיה לו הויה בעולם וכו', עין שם היטב. ומבאר שם, שצריכין לעשות תשובה על תשובה, כי אפלו בשעה שאומר 'חטאתי' אינו זך בלי פניה וכו'. ואפלו מי שכבר עשה תשובה שלמה צריך גם כן לעשות תשובה על השגתו הראשונה וכו', עין שם כל זה היטב. נמצא, שאהיה מרמז שצריכין להתחיל בכל פעם מחדש, בבחינת 'אנא זמין למיהוי', כאלו לא היה לו עדין שום הויה בעולם וכנ"ל, וזהו עקר העצה לקיום התורה שהיא שמו יתברך, על-פן השיב לו: "אהיה אשר אהיה", שפרמז שצריכין להתחיל להזמין עצמו בכל פעם שיהיה לו הויה בעולם, שפיר אותו יתברך וכנ"ל. וזהו "אהיה אשר אהיה" שתי פעמים, כי צריכין להתחיל התחלה אחר התחלה, וכמו שמבאר לעיל שצריכין לעשות תשובה על תשובה.

כ. וזה בחינת 'אהיה' השלישי, שאמר לו עוד: "כה תאמר וכו' אהיה שלחני אליכם". כי אם תדקדק בדברי התורה 'קרא את יהושע' הנ"ל, תראה שמדבר שם בכלל משלשה מיני תשובות, כי בתחלה מבאר שם שהתשובה הוא בחינת 'אהיה' - אנא זמין למיהוי וכו', ואחר-כך כתב שם שצריכין לעשות תשובה על תשובה, כי אפלו בשעה שאומר 'חטאתי' וכו' - גם זה אי אפשר לומר בלי פניה וכו', נמצא, שצריך לעשות תשובה על תשובה, ואחר-כך כתב: 'ואפלו מי שעשה תשובה שלמה, אף-על-פי-כן צריך לעשות תשובה על תשובה', דהינו שצריך בכל פעם לשוב על השגתו הראשונה וכו', שזהו בחינת שבת, בחינת עולם הבא וכו', עין שם היטב. נמצא, שבדרך כלל מזכיר כאן שלש תשובות, דהינו תשובה הראשונה, ואחר-כך מה שצריך לעשות תשובה על תשובה מחמת שהתשובה הראשונה לא היתה עדין בשלמות כראוי כנ"ל, וזהו בחינת תשובה שניה, ואף-על-פי שיש בזה אלפים ורבבות מדרגות ובחינות

יש שלשה
מיני תשובה
ובכלל
בסוד אהיה

שצריך בכל פעם להתחיל ולשוב על תשובה הראשונה שלא היתה כראוי. אבל כל זה נכלל בשתי תשובות, שהוא תשובה הראשונה שהתחיל להתקרב להשם יתברך, ואחר-כך מה שמחזק את עצמו בכל פעם ואינו מניח את עצמו לפל ומתחיל בכל פעם מחדש, שזהו בעצמו בחינת 'בקי ברצוא בקי בשוב' שמבאר שם אחר-כך, (ועין בדברינו בזה במקום אחר) - כל זה הוא בחינת תשובה שניה. אבל אחר-כך כשזוכה לתשובה שלמה באמת כראוי בתכלית השלמות בלי שום פניה, ואף-על-פי-כן הוא עושה תשובה על תשובה דהינו על השגתו הראשונה וכו' כמו שמבאר שם - וזהו ענין אחר לגמרי. וזהו בחינת תשובה שלישית. וכל תשובה ותשובה הנכללין בשלש תשובות כנ"ל היא בחינת 'אהיה', שהוא בחינת 'אנא זמין למיהוי', שצריך להתחיל להזמין את עצמו בכל פעם מחדש כנ"ל.

וזהו בחינת שלש פעמים 'אהיה' שגלה השם יתברך למשה אז - שגלה לו שילוף את ישראל בדרך זה שיתחילו בכל פעם מחדש, ואפלו אם אין יכולין לעשות כלום מגדל התגברות הגלות בגוף ונפש ופרנסה, אף-על-פי-כן יתחילו בכל פעם להזמין ולהזמין את עצמם, בבחינת 'אהיה' - אנא זמין למיהוי וכו'. ועל-ידי דרך זה בודאי יוציא אותם מזהמקום וטמאתם, שזה עקר הגלות, ויקרב אותם לשמו יתברך.

ועל-פן תכף אחר-כך גלה לו מיד עקר השם הקדוש שהוא שם הויה ברוך הוא, כמו שכתוב שם: ויאמר לו אליקים עוד כה תאמר וכו', הויה אלקי אבותיכם שלחני אליכם וכו'. כי זה ידוע, שכל התורה והמצוות שבהם תלויים כל העולמות, כלם כלולים בשם הויה ברוך הוא, שהוא עקר ושרש כל השמות כלם, ועל-פן בכל הברכות וההודאות ובכל התפלות ובכל המצוות אנו מכונים עקר לשם זה, וכל התקונים שנעשים בכל העולמות על-ידי כל תורה ומצוה, וכן להפך, חס ושלום, כל הפגמים שפוגמים על-ידי כל עברה או בטול מצוה, כל הפגמים והתקונים עקרים בשם זה, כמובן בכל הספרים הקדושים,

על-ידי דרך
זה בודאי
יוציא אותם
מזהמקום
וטמאתם

כל התורה
והמצוות
שבהם תלויים
כל העולמות
כלולים בשם
הויה ברוך
הוא

למטתי", 'מטה' הוא לשון זיוג, וזהו: "על-תפילתי שתהא סמוכה למטתי", שאוכל להתפלל אחר-כך בסמוך מיד ולא יבלבל הענין הזה את-תפילתי כלל.

רפד. אמר לענין בגי' העוירים הפשרים המתפללים בכונה ובהתלהבות ויש בגי' אדם המבלבלים אותם ועשים להם יסורים, וכשאלו המתפללים מתחילים להקפיד ולהתקוטט עמהם, עם-אלו המצעירים אותם ומבלבלים אותם, אזי אמרים המבלבלים: אם אתם מתפללים בכונה גדולה באמת לאמתו, ואתם טרודים וקשורים בתפלתכם בכונה באמת - מדוע אתם שמעים הבלבולים? כי מחמת גדל פונת התפלה ראוי לכם לבלי לשמע שום בלבול כלל; אמר רבנו זכרוננו לברכה שהאמת אינו כן, כי באמת אפלו צדיק גדול אמתו מגדולי המפרסמים באמת המתפלל בכח ובדבקות גדול, אף-על-פי-כן אם יבוא אדם וישחק ממנו ויבלבל אותו, אף-על-פי שהוא דבוק מאד בתפלתו בהתלהבות גדול באמת, אף-על-פי-כן יבלבל אותו מאד, ויהיה לו צער ובלבול גדול מזה אף-על-פי שהוא מתפלל בכונה באמת.

רפד - ב. שמעתי מאחד ששמע מפני רבנו זכרוננו לברכה, שלפעמים נותנין לאחד

עשירות גדול, וכל-העולם מתקנאין בו ורודפין אחר הממון והעשירות, ומבלים ימים ושנים על-זה, והכל מחמת קנאה והסתפקות שמסתכלין על זה שנתעשר כל-כך; ואחר-כך אין עולה בידם כלום, וכל זה מעשי הבעל-דבר שהשתדל בזה, להזמין עשירות גדול לאחד, כדי שהרבה הרבה יכלו ימיהם ושנותיהם חס ושלום על-ידי-זה כנ"ל. רחמנא לצלן מהאי דעתא שבשפא.

רפד. שמעתי מפיו הקדוש פעם אחד שדבר בהפלת גדלת סודות נוראות תורתנו הקדושה; אמר: הלא כל ספר 'תקונים' הוא על-תבת "בראשית" לבד, ועל-ספר התקונים לבד לא יספיקו אלפים ספרים לבאר עצם רבוי הסודות שיש שם אשר לא יכילם רעיון, פידוע לכל גדלת קדש התקונים ועמקות סודותיו עד-אי-סוף ואין תכלית וכו', ובפרט כפי שידע הוא ז"ל עד-היכן מגיעים סודות דברי התקונים הקדושים, אשר כל-עורות אילי נביות לא יספיקו לבאר סודותיו ורמזותיו וכו'; וכל ספר התקונים עם כל מה שנגלל בו כנ"ל, הכל הוא רק פרוש על-תבת "בראשית" לבד, וכן על-תבת "ברא" יכולין גם-כן לעשות ספר תקונים עם רבוי סודות וכו' כנ"ל. ומזה יכולין להבין ולשער קצת גבהות עמקות תורתנו הקדושה, פירכן על-כל-תבה

ותבה של התורה וש סודות רבות כמו אלו הסודות הכלולים בספר התקונים שהוא על-תבת "בראשית" לבד; ועתה כלליות התורה הקדושה, שיש בה הרבה תבות באלו - מה-גדלו סודותיה, אשר אי אפשר לבאר ולדבר מזה כלל.

רפו. פעם אחת אמר לי בזה הלשון: די שמוסט זיך יא מיט מענטשין, קערסטו זייא צו פרעגן: וואס? ואמר תבה זאת, 'וואס' - בהמשכה ובקול גדול מעמק הלב; כלומר שראוי לשאל לבני-אדם שאין חושבין על-אחריתם: מה? כלומר: לאחר כל הסכסוכים והבלבולים והמניעות והטענות ואמתלאות של-שטות והכל שיש לרב בגי' אדם תרועים של-שקר על-שרחוקים מהשם ותברך, אף-על-פי-כן סוף כל-סוף מה יהיה ממך, ומה תעשה באחריתך ומה תשיב שלחך דבר; ומה אתה חשב, וכי אין אתה יודע שאתה גר בארץ הזאת, וכל ימי שנותיני הכל וריק, כצל עובר וקענן בלה וכו', וכל זה כל-אדם יודע היטב, ואם-כן מה אתה חשב? שים לבך לדברים האלה היטב והכניסם היטב בעמק לבך, ואל תשליכם אחרי גוף, הפך בהם והפך בהם למען תהיה לך נפשך לשלל.

רפו. אמר: מה יש להאדם לעשות בזה העולם, אין צריך פי אם

להתפלל וללמוד ולהתפלל; מע באדארף מער ניש, נאר דאווינין אין לערנין אין דאווינין. עוד שמעתי כמה דברים ושקחתי.

רפד. שמעתי שפעם אחת אמר לאיש אחד בזה הלשון: "שוב

יום אחד לפני מיתתך", ודחק ומשך תבת 'יום אחד'. וכונתו היה לענין מה שמפיל את-האדם מה שקדם לו ומה שלאחריו, דהינו מה שראה שלפעמים מתעורר קצת להשם ותברך, אבל קדם ואחר-כך היה מה שהיה, כפי מה שעבר על-כל-אחד לפי בחינתו, ומחמת זה נפלים רבים מעבודתם פידוע, ועל-זה אמר רבנו זכרוננו לברכה להאיש הנ"ל, וגער עליו ואמר לו: שוב יום אחד לפני מיתתך, כלומר שאפלו אם לא תזכה כל-ימי חייו קדם שתמות פי אם לשוב להשם ותברך יום אחד בלבד - גם זה טוב מאד ויקר מעל כלהו, פי מה-יתרון לאדם מכל-עמלו, ולא ישאר לו מכל-יגיעתו כל-ימי חייו פי אם זה היום ששבו לה; וזהו "שוב יום אחד לפני מיתתך" כנ"ל, והבן.

רפד. אמר לאחד, שמי שאינו להוט ונבהל להון ואינו נשא ונתן יותר מכפי ממונו שיש לו, רק עשה משא-ומתן באמונה בממונו לבד, ואינו לזה מאחרים לעשות משא-ומתן גדול - זהו מקום "ובכל-מאדך". גם אמר לאחד ששננתני

שיחות שיחה רצ הר"ן קמד שיחות הר"ן קמד שיחות הר"ן קמד שיחות הר"ן קמד שיחות הר"ן קמד

חמש לצדקה מממונו הוא מקים "ובכל מאדך".

רצ. שמעתי בשמו שהצדיק הגדול, בהדבור שהוא מדרב - נכללין בו כל הדבורים הצריכין אל-כל ישראל וכל הדברים שצריך כל אחד מישראל; וזהו: "אלה הדברים אשר דבר משה - אל-כל ישראל", שהדבורים שדבר משה נעשה ממנו דברים אל-כל ישראל, כי כל אחד מישראל מצא בו מה שצריך פנ"ל.

רצא. מצאתי בספר קוטי מוהר"ן הנכתב ענין אחד שלא נדפס עדיו, וזהו: דע, שבכל-דור ודור נתחדשין בו חלאים חדשים רחמנא לצלן, בבחינת "יוסף דעת יוסף מכאוב"; הינו מחמת שבכל דור שבא מאחר נתוסף הדעת של הפילוסופים, כי בכל דור באים על-החכמות חדשות, ועל-ידי-זה "יוסף מכאוב", שנתחדשו חלאים חדשים רחמנא לצלן, ה' יצילנו.

רצב. ספור לי שיחתו הקדושה שחסיד אחד בא לפניו שהיה איש חשוב קצת, וקבר היה בא כימים קצת והיה לו ידיעה בכתבי האר"י זכרנו לברכה, ורצה להתקרב לרבנו זכרנו לברכה; והתחיל לדבר עם-

רבנו זכרנו לברכה בדרך החסידים החשובים, ואמר לרבנו זכרנו לברכה: יורנו רבנו דרך לעבודת הבוהר ותברך. ענה ואמר רבנו זכרנו

לברכה בלשון תמיהה: "לדעת בארץ דרבה? הינו מי שהוא עדין משקע בארציות גמור, הוא רוצה לדעת דרך להתקרב להשם ותברך? וכפי המוכן מהספור שקפידתו ז"ל היה מה שמדבר עמו בלשון גדלות, שרוצה לידע דרך להשם ותברך, כאלו לא חסר לו כי אם לידע דרכים; כי רבנו זכרנו לברכה רצה שידבר עמו באמת.

רצג. שמעתי בשמו מאיש אחד שדבר עמו והזהירו להתפלל בכונה, ואמר לו שכמו שהקול מעורר הכונה - כן להפך, הכונה מעורר את-הקול, שבשמתפלל בכונה ונוהר להכניס כל-לבו ומחשבתו בתוך דבורי התפלה, אזי ממילא יתעורר קולו להתפלל בקול בראוי; וכן נראה בחוש כמה פעמים.

רצד. שמעתי מפיו הקדוש, שבימי אלול שנותגין ישראל לומר תקונים ותפלות ובקשות אחר התפלה וכו' ומתאחרין יותר בבית-הכנסת ובבית-המדרש, אמר שמהגנון של התקונים, ומה שהלב כואב וחלש מחמת שמתאחרין בבית-המדרש - מפל זה נעשין דברים גבהים וגדולים למעלה.

רצה. שמעתי בשמו לענין התחזקות בתפלה, שאפלו אם האדם כמו שהוא, אף-על-פי-כן יחזק ויאמץ את-לבו להתפלל להשם

ותברך. ואמר שיחשב בלבו: הלא אם אני רחוק בעיני מהשם ותברך כל-כך מחמת רבוי עונותי - אם-כן אדרבא, עקר שלמות התפלה על-ידי דיקא; כי הלא אמרו רבותינו זכרונם לברכה: "כל תפלה שאין בה מתפלת פושעי ישראל - אינה תפלה", ונלפין מקטרת שהיה בהם חלפנה, ואם-כן אם אני בעיני כפושעי ישראל חס ושלום - אם-כן אדרבא, כל שלמות התפלה על-ידי דיקא וכפ"ל, ובדאי אני צריך להתחזק ביותר להתפלל להשם ותברך ולבטח בחסדי ה' שישמע ויקבל גם את-תפילתי, כי אדרבא, דיקא על-ידי עקר שלמות התפלה, כי אי אפשר להקטיר קטרת בלא חלפנה, נמצא שגם חלפנה היא שלמות הקטרת, וכמו כן הוא לענין תפלה וכפ"ל, שבאל תפילתי הגרוע המצטרפת לתפלת ישראל לא היה שלמות להתפלה, כמו קטרת בלא חלפנה וכפ"ל.

רצו. בשעת התפלה צריכין לקשר עצמו להצדיקים שבדור, כמוכא בסימן ב' ובסימן ט' בלקוטי מוהר"ן חלק ראשון, ובשאר מקומות; על-כן הזהיר לאנשינו שיאמרו קדם התפלה: הריני מקשר עצמי לכל הצדיקים שבדורנו.

רצז. דבר עמנו כמה פעמים שרצונו חזק מאד שגלף עם-התורות שגלה, והינו לילף תחלה איזה זמן

עם-תורה פלונית, בערך שנים או שלשה חדשים, והינו שיהיה כל עבודתו והלכותו ביראת ה' על-פי הנאמר באותה התורה, וכל-תפלתו ושיחתו יהיה לזכות להגיע למה שנאמר באותה התורה, וכן יתנהג איזה זמן, ואחר-כך ילך איזה זמן עם-תורה אחרת, וכן אחר-כך, עד שיגמר לילף עם כל התורות; ודבר כמה פעמים מזה, אשרי מי שיאחז בזה.

רצח. פעם אחת בא לפניו בערב יום-הכפורים איש אחד מאנשי שלומנו שנחלש באותן הימים, וספר לפניו צערו וחלשתו; ועמד שם עוד אחד מאותו העיר של זה האיש הנ"ל שהיה אהבו, ואמר לפני רבנו זכרנו לברכה שחולאתו הכבידה עליו בשביל שהלך היום למקנה לטבול. ענה רבנו זכרנו לברכה ואמר: למה אתם תלים הכבדת החולאת במצות, טוב וראוי יותר שתתלו בעברות. וזה היה בערב יום-כפור האחרון של קדם הסתלקותו הקדוש באומאן.

רצט. אחר שמחת-תורה הייתי רגיל לבוא אליו זכרנו לברכה; ובכל-שנה כשבאתי אליו אחר שמחת-תורה שאל אותי אם הייתי שמח בשמחת-תורה, וספר לי כמה פעמים איך היו העולם שמחים בביתו, והיה לו נחת גדול מזה. וכן לעמוד הבא

התורה, על-ידי זה רוח הבריות
נזקה הימנו.
טו. קטני אמנה קשה להם להשיג
חדושין דאריקתא.

חתן

חלק שני

א. מי שקשה לו למצא זוגו, יאמר
בבונה 'שירת הים'.
ב. קדוש לבנה - סגלה שיקצא אדם
את זוגו. וסימן לדבר 'ל'ב'נ'ה' -
בתולה נשאת ליום הרביעי.
ג. על-ידי חתון עם תלמיד-הכם באים
טובות וברכות לאדם.
ד. על-ידי חתון עם תלמיד-הכם,
נצול מענש הבא על-ידי שיעץ
עצות רעות על חברו.
ה. על-ידי חתון עם תלמיד-הכם, על-
ידי זה נתמנים דברים בשרים.
ו. מי שקשה לו למצא זוגו ורגיל את
עצמו לקרות בקרבנות הנשיאים.
ז. השדוף שדברים, אף-על-פי שאינו
נגמר השדוף בעצמו - גם זה מן
השמים, והשדוף לחוד עשה רשם
בו ובה.
ח. הפסוי שמכסין פני הפלה קדם
החפה - יש לה פח ההולדה.
ט. על-ידי התפלה כולל לשנות זוגו
הנכרז בשמים.
י. מי ששומר את עצמו מללון וגם
לדור שני זוגות בבית אחד, על-
ידי זה זוכה לחתונתא כהנים ובני
אדם חשובים גדולים.

א. כשאדם נשא אשה אחר מיתת
אשה הראשונה, אשתו הראשונה
מצטערת בקבר.

אות ט

טבע

חלק שני

א. בריאות הגוף וחיוו וטבעו של
אדם, הכל הולך לפי טבע וחיו
ובריאות אביו ואמו.
ב. מי ששערותיו מרבים שלא על-פי
הטבע, זה עלול לנזקים הרבה
ולפגעים רעים מהסטר-א-אחרא.
סגלתו: שיקרא הפרשה שקורין
ביום-כפור.

טעמו

חלק שני

א. על-ידי הטלטול זוכין לשם טוב.
ב. על-פירב היראים פרנסתם בא על-
ידי טלטולים.
ג. לפעמים הצדיק בא לטלטולים כדי
שיבוא לעולם הבא ויזכר כל
המקומות שהיה בהם, ועל-ידי זה
יבאו טובות לאלו המקומות.
ד. לא בכל מקום אדם זוכה לסגל
תורה ומעשים טובים; בשיביל זה
הקדוש-ברוך-הוא מסבב סבובים
שיצא זה האדם ממקום הזה
למקום אחר.
ה. לפעמים נתחייב אדם איזהו גלות,
ונתחלף לו על איזהו חלאת.

וילון. מרים. שמי. ישפח. אשתמע,
ואשתו היהודיה ילדה את ירד אבי
גדור. ואת חבר אבי שוכו. ואת
יקותיאל אבי זנוח. ואלה בני בתיה בת
פרעה אשר לקח מרד, הודיה. נחם.
אבי קעילה הגרמי. ואשתמע
המצעתי שימוז. אמנון. ורנה בן חנן.
ותילון. ישעי. זוחת. ובן-זוחת. ער
אבי לכה. ולעדה אבי מרשה. אשבע.
יוקים. ואנשי כזבא. וישבי לחם.

בני שמעון - נמואל. יריב. זרח.
שלם. מבשם. משמע. חמואל. זפור.
שמעי. משוכב. וימלך. ויושה בן
אמציה. ויואל. ויהוא בן יושביה בן
שריה בן עשיאל. ואליעזר. ויעקב.
וישוחיה. ועשיה. ועדיאל. ושימאל.
ובניה. וזיזא בן שפעי בן אלון בן
ידה בן שמרי בן שמעיה. פלטיה.
ועזריה. ורפיה. ועזיאל. בני ישעי.

בני ראובן - יואל. שמעיה גוג.
שמעי. מיכה. ראיה. בעל. בארה.
יעיאל. וזכריהו. בלע בן עוז בן שמע
בן יואל.

בני גד - יואל הראש. ושפם המשנה.
ויעזי. ושפט בפשן. מיכאל. ומשלם.
ושבע. וירי. ויעקן. ויע. ועבר.
אביחיל. חורי. ירות. גלעד. מיכאל.
שישי. יחדו. בוז. אחי. עבדיאל גוני.
ועפר. וישעי. ואליאל. ועזריאל.
וירמיה. והודניה. ויחדיאל.

בני אהרן הכהן, אבישוע. בוקי. עזי.
זרחיה. מריות. אמריה. אחיטוב.

צדוק. אחימעץ. עזריה. יוחנן. עזריה.
אמריה. אחיטוב. צדוק. שלום
חלקיה. עזריה. שריה. יהוצדק.

בני לוי, יחזקיה. יואח. עדו. זרח.
יאתרי. עמינדב. קרח. אסיר. אלקנה.
אביסף. תחת. אוריאל. עזיה. שאול.
עמשי. אחימות. אלקנה. צופי. נחמ.
אליאב. ירחם. אלקנה.

בני שמואל - הבכור ושני. ואביה.
לבני. שמעי. עונה. שמעא. חגייה.
עשיה.

הימן המשורר בן יואל בן שמואל בן
אלקנה בן ירחם בן אליאל בן תוח בן
צוף בן אלקנה בן מוח בן עמשי בן
אלקנה בן יואל בן עזריה בן צפניה בן
תחת בן אסיר בן אביסף בן קרח בן
יזהר בן קהת בן לוי בן ישראל.

אסף בן ברכיהו בן שמעא בן מיכאל
בן בעשיה בן מלכיה בן אתני בן זרח
בן עדניה בן איתן בן זמה בן שמעי בן
יחזקיה בן גרשם בן לוי.

איתן בן קישי בן עבדי בן מלוד בן
חשביה בן אמציה בן חלקיה בן אמציה
בן בני בן שמר בן מחלי בן מושי בן
מררי בן לוי.

בני יששכר - עזי. ורפיה. ויריאל.
יחמי. ויבשם. ושמואל. יזרחיה.
מיכאל. ועבדיה. ויואל. ושיה.
ידיעאל. אצבון. עזי. ועזיאל.
וירימות. ועירי. זמירה. ויועש.

ואליעזר. ואליעזר. ונחמיה. ונחמיה.
ואביה. ונחמיה. ונחמיה. ונחמיה.
ואביה. ונחמיה. ונחמיה. ונחמיה.

ותהיה עמי תמיד בכל עת. ותעזרני ותושיעני בכל עת שתשלח עלי יסורין חס ושלום על פי משפטי וירכיק הטובים, שתתן לי כח ושכל להסתכל על התכלית האמתית על התכלית הטוב של היסורין. ואזכה להכלל בה באמת בשעת היסורין, ואבטל עצמי לגמרי ואסתם עיני מחזו דהאי עלמא לגמרי, שאזכה לסגר ולהעצים עיני מתאות עולם הזה והכליו בכח וגבורה גדולה, עד שאזכה לראות למרחוק להסתכל על התכלית הטוב הנצחי שיגיע לי על-ידי היסורין, עד שיתבטלו אצלי כל היסורין לגמרי על-ידי-זה.

אנא מלא רחמים, אתה ידעת את נגעי לבבי ומכאובי, אתה ידעת את נגעי נפשי, אתה ידעת את אשר פגמתי בעיני הרבה מאד בגשמיות וברוחניות, בעיני בשר ובעיני השכל, אשר הסתפלתי במה שאסור להסתכל ופגמתי עיני מאד, ועל-ידי-זה פגמתי את נפשי מאד, והרהרתי הרהורים רעים והשגתי ועניתי בדעתי במחשבות זרות ורעות הרבה מאד, ויצאתי מגבול הקדושה לימין ולשמאל, פי הסתפלתי והצאתי בדעתי למעלה ממדרגתי במה שאסור להציץ, ולהפך הכנסתי בדעתי מחשבות רעות וזרות ועינינים רעים, והסתפלתי הרבה מן הצד, מגבול הקדושה ולחוץ, והפסקתי את דעתי

ומחשבותי ממך ומתורתך הקדושה אלפים ורכבות פעמים עד אין מספר, עד אשר ההרגל נעשה טבע אצלי, להיות רגיל מאד במחשבות חוץ, שיוצאים מגבול הקדושה ולחוץ, עד אשר נפגם דעתי ונפשי כל-כך עד אשר אני יכל לדבר כלל, ואיני יודע איך לסדר תפילתי לפניך. ועדן לא שבתי מטעותי, ואיני יודע שום דרך איך לשוב אליך בחלישות כח כזה, בבולבול הדעת כזה ברחוק כזה, בסכנות ורדיפות כאלה, שיש לי מעצמי ומשונאים ואויבים ורוצחים הרבה בלי שער, בגשמיות וברוחניות בכמה אפנים ובחינות, מצדיקים ובינונים ורשעים.

"וי מה רבו צרי, רבים קמים עלי", רבים מאד גדולים בתורה, גדולים בעשר גדולים בחכמה. חמל על זבוב נמאס כמוני, על פגום כמוני, שאין לו שום דמיון לכנות ולהדמות בו פגמו וחלישותו ורפיון ידו ובולבול עכירת דעתו וצרות לבבו ונגעי נפשו ומכאוביו הקשים והמרים מאד מאד בגשמיות וברוחניות. וכמו שהזהרת אותנו לסתם ולסגר ועינינו מחזו דהאי עלמא לגמרי, בן מרדנו ופגמנו בזה מהפך אל הפך, כי כל ימינו פנו בשטותים והבלים דהאי עלמא שפלה. יומם לא ננוח לילה לא נשקט מלחשוב בכל עת עניני העולם הזה ותאותיו והכליו, עד אשר הרגלו

מחשבותינו לחשוב בכל עת רק בעניני הפנקה וההצטרפות המרבה ובעניני תאות והכלי עולם הזה, קנאה ותאוה, וכבוד ותולדותיהן, עד אשר עקר התכלית האמתית השלכנו אחרי גנונו, וההרגל גבר כל כך, עד אשר אפלו כשאנו רוצים לחשוב על סופנו ולהסתכל על התכלית האמתית קשה וכבד עלינו מאד, ואי אפשר לצמצם ולכונן דעתנו אל התכלית אפלו שעה אחת, ואפלו בשעת העסק בתורה ותפלה ועבודה, גם אז מחשבותינו משוטטות לכל צד אל החוץ, והם טרודים ומבלבלים אז במחשבות זרות וערפוב הדעת הרבה מאד.

אוי ואבוי, היכן אנחנו בעולם, אן חקמתנו, אן שכלנו אן דעתנו, מה נחשוב על יי, ועל מה אתינן להאי עלמא שפלה. היתכן ששאנו חלילה לזה העולם בשביל דברים כאלה, בשביל מחשבות כאלה חלילה. הלא לא באנו לזה העולם, כי אם לשבר הבחירה ולהפך דעתנו ועינינו ולבנו מזה העולם לגמרי, ולהסתכל רק על התכלית האמתית ולהתדבק בה, כמו שכתוב: "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים אחריהם". וכתוב: "את יי אליהו תירא אותו תעבוד, ובו תדבק ובשמו תשבוע". וכתוב: "אחרי יי אליהם תלכו, ואותו תיראו ואת מצותיו תשמרו, ובקולו תשמעו ואותו

תעבדו, ובו תדבקו". וכתוב: "העדתי בכם היום את השמים ואת הארץ החיים והמות נחתי לפניך הברכה והקללה, ובחרת בחיים למען תחיה אתה וירעך. לאהבה את יי אליהו לשמע בקולו ולדבקה בו כי הוא חייד וארך ימים". ועתה עתה, איך נהפכנו, "הנעזב מצור שדי מים קרים נוזלים. לחצב להם בארות נשברים אשר לא יכילו המים". היתכן להפסיק חס ושלום המחשבה מחי החיים ומתורתו הקדושה, מקור החיים האמתיים והנצחיים, לחשוב בדברים כאלה שאנו רגילים בהם כל אחד כפי שטותו וטעותו וכסילותו.

אזהה יי אזהה אדונינו מלפנו, מה נעשה ליום פקדה מה נעשה לעולם הנצחי, מה נעשה ליום שפלו שבת ומנוחה, אשר אי אפשר להפגס ולהכלל שם כי אם מי שמקשט עצמו בעולם הזה ומפשיט דעתו לגמרי לגמרי מחזו דהאי עלמא ומדבק את עצמו רק בהתכלית האמתית והנצחי. ומה נעשה, ונחטאינו עשו לנו מה שעשו, עד אשר "טבעתי ביון מצולה ואין מעמד, באתי במעמקי מים ושבילת שטפתני". אבי אבי אבי, אדוני אדוני אדוני, "מלכי ואלהי אליך אתפלל", אליך אשתמש, אליך אתנפל ואתחנן, עשה למענך לבד. עשה מה שתוכל ברחמיך הרבים והחזירני בתשובה שלמה לפניך לעמוד הבא

חזרה לתוכן העניינים

יום חמישי

לנצח עוד יום

העבדים. אמר לו רבי יוסי, כך יפה לו ולא יורע כחו של זה:

ז. שני אחין, אחד עני ואחד עשיר, והניח להן אביהן מרחץ ובית הבד, עשאן לשכר, השכר לאמצע. עשאן לעצמן, הרי העשיר אומר לעני, קח לך עבדים ויחצצו במרחץ, קח לך זיתים ובוא וצשם בבית הבד. שנים שהיו בעיר אחת, שם אחד יוסף בן שמעון ושם אחר יוסף בן שמעון, אין יכולין להוציא שטר חוב על זה ולא אחר יכול להוציא עליהן שטר חוב. נמצא

לאחד בין שטרותיו שטר של יוסף בן שמעון פרוע, שטרות שניהן פרועין. כיצד יעשו, ילשו. ואם היו משלשים, יכתבו סימן. ואם היו מסמנין, יכתבו כהן. האומר לבנו, שטר בין שטרותי פרוע ואני יודע איזהו, שטרות כלן פרועין. נמצא לאחד שם שנים, הגדול פרוע והקטן אינו פרוע. המלוה את חברו על ידי ערב, לא יפרע מן הערב. ואם אמר על מנת שאפרע ממי שארצה, יפרע מן הערב. רבן שמעון בן גמליאל אומר, אם יש

רבינו עובדיה מברטנורה

צריך לשמור שוברו וימהר לפרוע לו, ולא ירע כחו של מלוה לכתוב שטר אחר, שהיה זמן חובו מוקדם וישוב עתה מאוחר ולא יוכל לטרוף לקוחות אלא מזמן השטר השני. והלכה כרבי יוסי שכותבין שובר:

ז. קח לך עבדים. שיחממו לך המרחץ. דכמו שהניחה אבינו כן תהיה לעולם. ואע"ג דאית לן בפ"ק דבמדי דלית בה דין חלוקה יכול למימר גוד או אגוד, כלומר מכור לי חלקך או אני אמכור לך חלקי, שאני הכא, שאין העני יכול לומר אגוד, שאין לו במה לקנות: אינן יכולין להוציא שטר חוב זה על זה. דכל אחד מהם יכול לטעון זה השטר שבידך אני החזרתי לך כשפרעת לי המעות שהלויתך: ולא אחר יכול להוציא שטר חוב עליהם. דכל אחד מצי מדחי ליה לגבי חבריה: ילשו. יכתבו שם אבי אביו: ואם היו משולשים. ששמותן ושמות אבותיהן ואבות אבותיהן שווין: יכתבו סימן. פלוני. שהוא גיחור או ארוך או גרץ. ואם הן שוין

נכסים ללוה, בין כך ובין כך לא יפרע מן הערב. וכן היה רבן שמעון בן גמליאל אומר, הערב לאשה בכתבתה והיה בעלה מגרשה, ידירה הנאה, שמה יעשו קנוניא על נכסים של זה ויחזיר את אשתו:

ח. המלוה את חברו בשטר, גובה מנכסים משעבדים. על ידי עדים, גובה מנכסים בגי חורין. הוציא עליו כתב ידו שהוא חייב לו, גובה מנכסים בגי חורין. ערב היוצא לאחר התום שטרות, גובה מנכסים בגי חורין. מעשה בא לפני רבי ישמעאל ואמר, גובה מנכסים

רבינו עובדיה מברטנורה

משועבדים, דקיימא לן אחריות טעות סופר הוא אם לא כתבו בשטר, והרי הוא כאילו נכתב: הוציא עליו כתב ידו שהוא חייב לו. ואין שם עדות אחר: גובה מנכסים בגי חורין. ולא משועבדים. דכיון דאין בו עדים לית ליה קלא ולא ידעי ביה לקוחות כי היכי דליזדהרו: אחר חיתום שטרות. אחר שחתמו העדים בשטר, כתב אני פלוני בר פלוני ערב: גובה. מן הערב, מבני חורין בלבד. דכיון דלא חתימי סהדי על הערבות היא לה מלוה על פה: אמר לו בן ננס וכו'. דקסבר כל ערב שאחר מתן מעות לא הוי ערב, שלא על אמונת הערב והבטחתו הלווה. ואע"פ שקילס ר' ישמעאל את בן ננס, הלכה כרבי ישמעאל. וערב דלאחר מתן מעות בעי קנין, ואי לא לא משתעבד. ושלפני מתן מעות לא בעי קנין: סליק מסכת בבא בתרא

שקמה (פרש סדן, אילו שנקצץ ונשאר שרשיו בארץ, ושקמה מין תאנה יערות) **וכיוצא בזה**.

יא. הטומן אגודות לפת וצנון וכיוצא בה תחת האילן, אפלו תחת הגפן, אם היו מקצת העלים מגלים אינו חושש, שהרי אינו רוצה בהשרשתן. ואם אינם אגדה, או שלא היו העלין מגלין, חושש משום בלאים.

יב. ישרה שהיתה זרועה וקצר הנדע ונשארו העקרין בארץ, אף על פי שאין מוציאין צמח אלא אחר כמה שנים, לא יהיה זורע באותה שדה מין אחר עד שיעקר העקרין.

יג. היתה שדה זרועה חטים, ונמלך לזרעה שעורים קדם שיצמחו החטין, ימתין לה עד שיפסדו ויתליעו בארץ, כמו ג' ימים, אם היתה שדה רזה, ואחר כך יתקבץ במחרשה ויזרע המין האחר. ואינו צריך להפך את פלה עד שלא תשאר חטה שלא נעקרה, אלא חורש השדה בדרך שחורשין אותם קדם המטר כדי שתתרנה. ויצמחו החטים ואחר כך נמלך לזרעה שעורים, יתפך ואחר כך יזרעם. ואם הוריד בהמתו לתוכו וקורמה את הצמח, הרי זה מטר לזרע מין אחר.

יד. יש מינים בזרעים שהיה המין האחד נפרד לצורות הרבה מפני שגוי המקומות והעבודה שעובדים הארץ, עד שיראה בשני מינים. ואף על פי שאין דומין זה לזה, הואיל והם מין אחד אינם בלאים זה בזה. ויש בזרעים שני מינים שהם דומין זה לזה וצורת שניהם קרובה להיות צורה אחת, ואף על פי כן הואיל והם שני מינים הרי אלו אסורים זה עם זה. כיצד, החזרת עם חזרת גלים, והעלשים עם עלשי שדה, והפרישין עם פרישי שדה, והכספר עם כספר הרים, והחרדל עם חרדל מצרי. ודלעת מצרית עם דלעת הרמוצה (פי' מין דלעת מר שמתקן אותה ברמץ שהוא אפר חם) אינם בלאים זה בזה. וכן החטים עם הזויזין, והשעורים עם שבלת שועל, והכסמין עם השיפון. הפול עם הספיר, והפרקדן עם הטפח (פי' פרקדן וטפח מיני זרעונים דקים ושרועות, בערבי לנביא"ה ומלפפון, פי' בירושלמי פרי הבא מן האבטיס ותקשות או מהאבטיס והטפת. ויש אומרים שהוא הפרי הנקרא בלע"ז ציטוריל. ונתרובדור, הוא מין קרוב שעליו קטנים, ונתקדון הם מין זקן בולט"ז בלע"ז, ותלענים, הם ממין התרדית, והנפוסים, הם מין צנו, ותלפמן פי' הערדן מאוי"ז בלע"ז) ופול הלכן עם השעועית, והקשות עם המלפפון, והקרוב עם התרובדור, והתרדית

עם הלענונים, אינם בלאים זה בזה. אבל הצנון עם הנפוסים, והחרדל עם הלפסן, ודלעת יונית עם דלעת מצרית או עם דלעת הרמוצה, אף על פי שדומים זה לזה הרי אלו בלאים זה בזה. וכן באילן, שיש שני מינים שדומים זה לזה בעלין או בפרות, הואיל והם שני מינים הרי אלו בלאים, כמו שנתבאר בסימן רצ"ה.

טו. יש זרעים ואילנות אחרים, אף על פי שהם שני מינים בטבעם הואיל ועלין של זה דומין לעלין של זה, או פרי של זה דומה לפרי של זה דמיון גדול עד שיראה בשני גוונים ממין אחד, לא חששו להם לבלאים זה עם זה. כיצד, הלפת עם הצנון אינם בלאים זה בזה, מפני הצנון שפריהן שוים. והלפת עם הנפוס אינם בלאים זה בזה, מפני שהעלים שוים. אבל צנון עם הנפוס, אף על פי שהעלים דומים זה לזה והפרי דומה לפרי, הרי אלו בלאים, הואיל וטעם פרי זה רחוק מטעם (פי' פרי) זה ביותר. וכן כל כיוצא באלו.

טז. כמה מרחיקים בין שני מיני זרעים שהם בלאים זה עם זה, כדי שיהיו מבדלים זה מזה. אבל

באר הגולה

ש שם משנה ה' ופי' בירושלמי אפי' שהפרי דומה העלים דומין בזה הלכו אחר טעם הפרי וכדלקמן טוף סעיף ט"ו: ע מהירושלמי שם אמתי' הצנון והנפוס והראבי"ד השיגו בזה והכי"מ החזיקו שפי' רבינו הוא הנכון: ג כן הוא ברמב"ם: ז שם משנה י"ב פי' דכלאים: ק ת"ק בתוספתא שם: ר שם במשנה: ש שם בתוספתא וכו' במשנה ג' פ"א כפי פירושו: ט שם בירושלמי והראבי"ד השיגו לאסור בבית רובע וללקות בון טפחים והכי"מ החזיקו: א שם במשנה טוף פ"ב: ב כ"ד שם במשנה ג' פ"ג:

פענבים מבושלים כדקא חזי. דבר אחר הכשילו אשקלתיה ענבים, דא הוא זין דאתגטיר פענביהו מששת ימי בראשית. עד הכא אתבשר יוסף בקלמיה, מכאן ולהלאה חלמא איהו דיליה, בגין דאית חלמין ליה, ולאחרנין. ואקח את הענבים, דאיהו ליה לגרמיה.

תנינן, האי מאן דחמי ענבין חורין בקלמא, סימן יפה לו, אוכמי לא. מאי טעמא, בגין דאיהו רזא דתרין דרגין ידיען, אינו אוכמי וחוורין. האי איהו טב, והאי איהו דלא טב, וכלהו ענבין ברזא דמהימנותא תליין. ועל דא מתפרשן בבחממא, הן לטב, הן לכיש. אליו צריכין רחמי, ואליו אשגחומא דרחמי.

תא חזי, אדם הראשון, אנתתיה סחטא ליה ענבין, וגרימת ליה מותא, ולכל ישראל, ולכל עלמא.

נח אתא להגי ענבין, ולא אתגטיר כדקא יאות, מה כתיב, (בראשית ט) וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה, בה"א. בני אהרן שתו יין מהם, והקריבו מצייהו, וקריבו קרבנא בההוא חמרא, ומיתו, והא אתמר. ובגין כך כתיב, (דברים לב) ענבמו ענבי רוש אשקלת מדרת למו, בגין דאינון ענבין גרמי האי.

חמא ענבין דאינון טבין, בההוא כרם, דקא סלקין נייחא וריחא בדרגין שלימין, כדקא יאות. ועל דא יוסף ידע מלה, ואסתפל בעקרא, ופשר חלמא על ברייה. בגין דאתבשר בההוא חלמא, כדקא יאות. ובגין כך פשר פשרא לטב, ואתקנים הכי.

מה כתיב. וירא שר האפים כי טוב פתר ויאמר אל יוסף אף אני בחלומי והנה שלשה סלי חרי על ראשי. תא

חזי, אורין אינון רשיעיא, דכל עובדיהון בלהון לכיש. וכל אינון מלין דאינון אמרין, בלהו לכיש, ולאבאשא.

ביון דפתח פומיה באף, מיד דחיל יוסף, וידע דכל מלוי אינון לאבאשא, ובשורה דכיש בפומיה. והנה שלשה סלי חרי על ראשי, כדן ידע יוסף דאתבשר על חריבו דבי מקדשא, וישראל בגלותא, דיתגלון מארעא קדישא.

חמי מה כתיב, ובסל העליון מכל מאכל פרעה מעשה אפה והעוף אכל אתם מן הסל מעל ראשי. אליו אינון שאר עמין, דמתכנשי עלייהו דישאל, וקטלי לון, וחרבי בתייהו, ומפזרי לון לארבע סטרי דעלמא. וכלא אסתפל יוסף, וידע דההוא חלמא על ישראל, כד יהון בחיובא קמי מלכא, מיד פשר ליה פשרא

תרגום לשון הוזהר

הפלך. מיד פתר לו פתרון לרע, והתקין בו. ובא וראה, שתי הדרגות חללו שראה זה וראה זה – זה ראה כשעולה ושוולטת הדרגה העליונה ומאירה הלבנה, וזה ראה שנחשך ושוולט עליה הנחש הרע, ומשום כך הסתפל יוסף בחלום ההוא, ופתר אותו פתרון לרע. ועל כן הכל עומד בפתרון, וזה וזה ראו, בשתי הדרגות חללו, ששוולט זה ושוולט זה.

רבי יהודה פתח, (תהלים נא) לב טהור ברא לי אלהים ורוח נכון חדש בקרבי. את הפסוק הזה באר, אכל לב טהור, כמו שנאמר (מלכים א א) ונתת לעבדך לב שמע וגו', וכתוב (משלי טו) וטוב לב משתה תמיד, ומשום כך לב טהור ודאי. ורוח נכון חדש בקרבי – זהו רוח נכון ודאי, כמו

תרגום לשון הוזהר

בא לענבים חללו, ולא נשמר כראוי, מה כתוב? (בראשית ט) וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה, בה"א. בני אהרן שתו יין מהם, והקריבו קרבן באותו היין ומתו, והרי נתבאר. ומשום כך כתוב (דברים לב) ענבמו ענבי רוש אשקלת מדרת למו, משום שאותם הענבים גרמו את זה.

ראה ענבים שהם טובים באותו הכרם שמעלים נחת ורוח נכון, ודרגות שלמות כראוי. ועל זה יוסף ידע את הדבר והסתפל בעקר ופתר החלום על ברי, משום שהתבשר באותו החלום כראוי, ומשום כך פתר הפתרון לטוב וכך התקין.

מה כתוב? וירא שר האפים כי טוב פתר ויאמר אל יוסף אף אני בחלומי והנה שלשה סלי חרי על

המשמר בענביו מששת ימי בראשית. עד כאן התבשר יוסף בחלומו, מכאן ולהלאה החלום הוא שלו, משום שיש לו חלומות, ולאחרים. ואקח את הענבים, שהוא לו, לעצמו.

שנינו, מי שראה ענבים לבנים בחלום, סימן יפה לו. שחורים – לא. מה השעם? משום שהוא הסוד של שתי דרגות ידיעות, אותם שחורים ולבנים. זה הוא טוב, וזה הוא לא טוב, וכל הענבים תלויים בסוד האמונה, ועל כן נפרדים בבחמיה, הן לטוב הן לרע. אלו צריכים רחמים, ואלו השגחה של רחמים.

בא ראה, אדם הראשון, אשתו סחטה לו ענבים וגרמה לו מות ולכל ישראל ולכל העולם. נח

לקוטי הלבבות

הלכות קריאת התורה הלכה ו

רבה

ארת חיים

שמתחילין הסדר שלש פעמים, ובכל פעם חוזרים ומתחילין אותו מחדש, כנגד שלש פעמים 'אֶהְיָ' הנ"ל וכנ"ל.

נמצא, שעקר ההתקרבות להשם יתברך בתורה ומצות ותפלה וכו' הוא על-ידי שם זה.

אבל אי אפשר שיתקנס זה השם אצלו לעולם, כי אם על-ידי בחינת 'אֶהְיָ', שהוא בחינת 'אנא זמין למהוי', שהוא להתחיל בכל פעם מחדש כנ"ל. ועל-כן אחר שגלה לו שלש פעמים 'אֶהְיָ', שהוא עקר כלל כל העצות והדרכים והנתיבות להתקרב לשמו הגדול יתברך, שהוא על-ידי שיקבלו על עצמן להתחיל להזמין ולהכין עצמן בכל פעם מחדש, אז דיקא גלה לו מיד עקר שם העצם שהוא שם הויה ברוך הוא, שבו תלוי הכל כל התקונים וכו', ואמר לו: "זה שמי לעלם וזה זכרי לדר דר", כי עתה בודאי יתקנס שמו וזכרו לעולם לדר ודור, מאחר שכבר הקדים לגלות העצה הנ"ל, שהוא בחינת שהקדים הרפואה קדם למכה כדרך יתברך, כמו שאמר רבותינו ז"ל (מגלה יג:), שהוא מה שגלה לו סוד שלש פעמים 'אֶהְיָ', שהוא להכניס בלב ישראל להתחיל בכל פעם מחדש, שעל-ידיה ישארו קימים בקדושת ישראל תמיד, יהיה אף שיהיה, בכל מה שיעבר עליהם בכל הגליות, בגוף ונפש ופונסה בכלל ובפרט וכו'. ועל-כן על-ידיה יתקרב לשמו הגדול, שהוא שם הויה ברוך הוא, ויתקנס אצלו לנצח, בבחינת: "זה שמי לעלם וזה זכרי לדר דר", וכנ"ל.

כא. ועתה נוכל לומר שבשביל זה תקנו רבותינו ז"ל להתחיל כל סדר וסדר שלש פעמים בכל שבוע, דהינו בשבת במנחה ובשני וחמישי, שבכל אלו השלש פעמים חוזרים לאחוריהם ומתחילין הסדר מתחלתו, ואחר-כך בשבת הבאה חוזרים ומתחילין הסדר מתחלתו וגומרים אותו, וכן בכל שבת ושבת. כי כבר מבאר, שקריאת התורה בצבור הוא להזכיר ולעורר את האדם שיתחיל בכל פעם מחדש, שזה עקר קבלת התורה כנ"ל, על-כן מתחילין כל סדר שלש פעמים בכל שבוע, כנגד שלש פעמים 'אֶהְיָ' הנ"ל שגלה השם יתברך למשה בתחלת הגאולה שעקרה היה מתן תורה, שהם מרמזים שצריכין להתחיל בכל פעם מחדש, כנ"ל. וזה מרמז מה

על ידי
'אֶהְיָ'
בודאי
יתקנס שמו
וזכרו לעולם

אין דבר טוב
שנאבד אלא
בסוף יופה
לגמרו

ואחר-כך חוזרים ומתחילין בשבת הבאה וגומרים הסדר בשלמותו, כי על-ידי כל אלו ההתחלות הכלולים בשלש כנ"ל, על-ידיה זוכין אחר-כך להתחיל ולגמור בשלמותו, כי 'לית רעותא טבא דאתאביד' (אין רצון טוב שפאבד) (זהר תרימק קכ:), מפל שכן עובדא ונשיה טובה שעושים בכל פעם שמתחילין בעבודת ה', וכלם מתקרבין ומתקבצין לעזרתו, עד שזוכה להתחיל ולגמור עבודתו כראוי, שזהו בחינת מה שאחר אלו השלש פעמים שמתחילין הסדר מתחלתו בכל פעם ואין גומרין אותו, אחר-כך מתחילין אותו בשבת וגומרין אותו, כי כן הדבר בעבודת ה', שהוא בחינת קבלת התורה וכנ"ל.

כב. וכל זה הוא בחינת שיר פשוט כפול ומשולש ומרבע, שהוא הנגון הקדוש שזוכין על-ידי בחינת קבלת התורה שהוא בחינת נבואה, שנמשך על-ידי כל התקונים המבארים שם. כי שיר פשוט כפול ומשולש ומרבע הוא בחינת שם הויה ברוך הוא באחוריים, שפותבים תחלה חיו"ד, ואחר-כך י"ק, ואחר-כך יק"ו וכו', נמצא, שחוזרים בכל פעם לאחוריו לתחלת השם. וזהו בחינת מה שחוזרים בכל פעם ומתחילין מחדש, [וכן מבאר בהתורה י"טב אלקים' בסימן סב חלק א' שהתחלה בכל פעם זה בחינת השם שפותבין באחוריים וכו'; עין שם]. וכן הוא שלש פעמים, שהוא בחינת שיר פשוט, כפול, משולש, שהוא י"ק יק"ו, שבכל אלו השלש פעמים חוזרים לאחוריים לתחלתו ואין גומרים השם, ואחר-כך מתחילין אותו וגומרים, שהוא בחינת מרבע, שהוא שם הויה בשלמותו, וזהו בחינת הנ"ל שאחר-כך בפעם הרביעי שהוא בשבת הבאה, מתחילין הסדר וגומרים, וזוכין לבחינת קבלת התורה בשלמותו, שהוא שמא דקדשא בריך הוא, שעל-ידיה נשלם השיר והנגון הנ"ל שהוא שיר פשוט כפול משולש ומרבע. כי פשוט כפול משולש נמשך בשלש פעמים שקראו קדם שבת,

שיר פשוט
כפול ומשולש
ומרבע -
הנגון הקדוש
שזוכין על-
ידי קבלת
התורה שהוא
בחינת נבואה

שלש פעמים
קריאת
התורה כנגד
שלש פעמים
אחריה

עוד פעם אחת באמצע השנה דבר עמי מענין שמחת-תורה, אם אני מרגיש שמחה כלפי אז, או על-פל-פנים פעם אחר בשנה אם אני מרגיש שמחה כלפי (וברוך ה' שעדני בחסדו הגדול לשמח בקל-לב כמה פעמים בשנה, ורגשתי השמחה בלבי, מה שאי אפשר לספר לחבירי כלל; כי שמחת ידותנו, מה שנקיבו להיות מזרע ישראל ולהאמין בו יתברך, הוא לכל חד כפום מה דמישר בלבו ואי אפשר לספר לחבירי כלל כמו שמבאר אצלנו כמה פעמים, בפרט בחינת הדבקות שמרגישין בשעת השמחה אפילו תפוחי שבישראל, זה אי אפשר לספר כלל); כי חפצו ורצונו היה מאד שנהיה שמחים בכל השנה כלה, בפרט בשמחת-תורה ופורים ושבט ויום-טוב. וספר לי שפעם אחת בשמחת-תורה רקד בעצמו לבדו בחדרו, בלי סיועת אנשים אחרים.

יש. פעם אחת אמר לי: כל מה שאתה ראה בעולם, כל מה שנמצא בעולם, הכל הוא רק בפשיל הבחירה והנסיין.

ישא. שמעתי בשמו שאמר שעקר עבודת איש הישראלי הוא: בחרף - לזהר ולקום בתצות-לילה, ובקצין, בעת שהלילה קצרה מאד (שאי אין עומדין תפוחי כמבאר במקום אחר) - אז יזהר לעמוד בבקר השכם בעלות השחר.

ישב. פעם אחת עמדתי לפניו, והוא זכרונו לברכה היה מנח על-מטתו, ונזרקו דבורים אלו מתוך פיו הקדוש, ואמר בזה הלשון: דער עקר איז: "מבטן שאל שועתי".

ישג. פעם אחת דבר עמנו מענין מאוס תאנה הירוע, ואמר אז: מי שמהרהר בהרהורי נאוף הוא שוטה, כי הלא אפלו איש פשוט שקורין 'בעל-הבית', הוא גם-כן אינו חפץ שיהיה נתפס חס ושלום בענין זה, אפלו אם אינו ירא-חטא כלל, על-פל-פנים בודאי אינו רוצה שיהיה לו בזיון בזה, שיתפסו אותו עם אשה אחרת; ואם-כן למה לו להרהר וילצער נפשו בחנם? וכבר מבאר שהמחשבה ביד האדם להטותה פראונו וכו'; ענין בספרים הנדפסים בכמה מקומות מזה, ויערב לך לעד אם תרצה לקבלם באמת.

יש. פעם אחת התלוצץ מענין זה, ואמר שעל-זה מבקשים בכל-יום: "ואל תביאני לידי נסיון ולא לידי בזיון", ואמר בזה הלשון: אדער אה נסיון - אדער אה בזיון; הינו כי אם לא יעמד בנסיון - יהיה לו בזיון.

וכבר מבאר קצת שספר הרבה מענין מאוס תאנה זאת, ואמר שאינה תאנה כלל וכו'; אחר-כך אמר שנמצאים הרבה שמעצם גשמייתם ורגילותם בענין זה אין מועיל להם כלל מה שממאסין להם ענין זה, אדרבא, באיזה לשון שידברו עמהם מזה - יתגברו עליהם ההרהורים יותר, על-כן טוב לרב בגי-אדם בלבי להתחיל לחשוב בזה כלל, וכמבאר מזה בספר

האסף-בית: "אל תכנס עם-פתוייך בטוען ונטען" וכו'.

ישד. שניך להשיחות ששמעתי ממנו זכרונו לברכה כמה פעמים, שאמר בזה הלשון: מע האט גאר ניט צו טאהן (וכבר נדפסו כמה שיחות נפלאות); וכן מבאר בדברי רבותינו זכרונם לברכה במנחות דף צ"ט עמוד ב': "תנא דבי רבי ישמעאל: דברית-תורה לא יהיו עליך חובה - ואי אתה רשאי לפטר עצמך מהן"; והוא עצה נפלאה למי שמבינה מעט.

ישו. שניך להאסף-בית החדש אות ד', 'דעת' סימן א', המתחיל: 'דע, כי לכל-העולמות ולכל-נברא יש קומה מיוחדת וכו', למשל מין הארצה וכו', וההבדלים בלם הם רמזים בתמונת האותיות ובצורפיהם, והזוכה להבין את-התורה" וכו'; נראה לי שזהו ענין השיחה ששמעתי מפיו הקדוש קדם שפת-הקנה תקס"ה מענין הפריות של העולם, שכל התמונות והצורות של כל בגי-אדם בלם נכללים בתבת 'אדם' הנאמר בתורה: 'נעשה אדם', כי בזה התבה 'אדם' שאמר השם יתברך: 'נעשה אדם', בתבה זו בעצמה נכללים כל מיני התמונות של כל בגי-אדם שבעולם, וכן בתבת 'בהמה' או 'חיה' וכו' הנאמר במעשה בראשית, בזה התבה גם-כן נכלל כל-התמונות של כל-מיני בהמה וחיה, וכן כל שאר

הנבראים, והאריך בשיחה זו. ואמר אז שיש חקמות אפלו בזה העולם שיכולין לחיות בהם לבד, בלי שום אכילה ושתיה; כי יש דברים נפלאים וחקמות עליונות ונוראות אפלו בזה העולם, שיכולין לחיות בהם לבד, בלי שום אכילה ושתיה. והאריך בשיחה זו הרבה, ולא זכינו לכתבה.

ישז. שיחתו הנאה הנפלאה והנוראה. לענין מה שדבר העולם לומר בכל-שנה ובכל-עת שעלשו אינם עתים טובות ובשנים הקודמים היה טוב יותר וכו', פידוע שיחות באלו בין רב העולם; דברנו עמו מזה הרבה, ורב השיחה היה שספרו לפניו הרבה שפנימים הראשונים הטובים היה הכל בזול גדול, הרבה יותר משל עכשו, כי לא היה אז נגידים ועשירים גדולים כמו עכשו, ומה שמוציא עכשו בעל-הבית פשוט, ואפלו מקבל חשוב - הוא יותר מההוצאות של הנגידים שבשנים הקודמים, פידוע ומפרסם כל-זה. ענה ואמר: הלא אדרבא, השם יתברך מנהיג עתה העולם יפה יותר מקדם; ואמר בזה הלשון: אדרבא, דער אייבערשטער פירט היינט שענין דיא וועלט.

ישח. ויש לנו בזה שיחות הרבה, שכל דבורים ושיחות באלו של העולם הכל הם מן היצר-הרע שמרבה שיחות באלה להכביד הצער

ולהגדיל דאגת הפרנסה, כאלו עכשו חס ושלום אפס תקנה; ובאמת הוא שקר וקזב, כי השם יתברך זן ומפרנס ומכלכל העולם תמיד, ובכל-דור ובכל-שנה נמצאים עולים ויורדים, ואם נסתכל היטב בכל-שנה ובכל-עת בודאי נמצא תמיד אנשים רבים שהיו עניים או משרחים וכיוצא בשנים הקודמים, ועכשו נתעשרו - וגם הם רבם אמרים שהשנים אינם מתקנות עתה ממקדם, מחמת שרוצים בכל-פעם עשירות יותר, ומנהיגים בביתם בגדולות יותר עד שהוצאתם מרבה, ואמרים שעתה אינם שנים טובות ממקדם אף-על-פי שאנו זוכרים שהיה סמוך לפני איזה שנים היו עניים או משרחים וכיוצא בהם.

והיה אף שיהיה, מאי נפקא מנה מה שצויעקים בכל-פעם שהימים הראשונים היו טובים מאלה, וכבר צוח שלמה על-זה וסתר דבריהם ואמר: "אל-תאמר מה היה שהימים הראשונים היו טובים מאלה, כי לא מחכמה שאלת על-זה"; ואף-על-פי שרש"י פרש שם שהכל הוא לפי זכות הדורות, אף-על-פי-כן, הרבה פנים לתורה, ואין מקרא יוצא מידי פשוטו, כי שלמה המלך עליו השלום שהיה חכם גדול מכל-האדם אמר בהכמתו ורוח-קדשו שזה שטות גדול, מה שאמרים שהימים

הראשונים היו טובים מאלה, כי בכל-פעם אמרים כך - ובאמת אנו ראים שבכל-פעם העולם נתעשר יותר, ומתנהג העולם בגדולות ובהוצאה מרבה יותר מהשנים הקודמים.

ובאמת מאי נפקא מנה בזה, אדרבא, אם עכשו העולם בדיקנות יותר - צריכים לברך אל-השם יתברך ולעסוק בתורה ועבודה; כי אין מקום לברך מצרות ויסורי עולם-הזה רק אל-השם יתברך ואל-התורה, כי "אדם לעמל יולד", וכמו שכתוב במדרש: "אדם לעמל יולד; אשרי מי שעמלו בתורה", פרוש: מאחר שאין שיהיה, אם יהיה עשיר או עני וכו', אף-על-פי-כן בודאי יהיה לו עמל וכעס כל-ימיו, כי צרות ויסורי כל-אדם רבים מאד, וכמו שכתוב: "גם כל-ימיו כעס ומכאבות" וכו' וכמובא בשל"ה בלשון חרוז: "אין רגע בלא פגע, אין שעה וכו', אין יום" וכו', על-כן בודאי אשרי מי שברח מזה העמל של פגעי העולם-הזה אל-עמל התורה, ואז בודאי אשרי וטוב לו בעולם-הזה ובעולם-הבא; אבל בזה שאמר שהימים הראשונים היו טובים מאלה ומגדיל דאגתו וטרתו וצעריו על-הפרנסה וממון בכל-פעם יותר ויותר, בזה לא יפעל כלום, רק מבלה ימיו בצער ודאגה וכעס ומכאבות ומבטל עצמו מתורה ותפלה וכו' מחמת

דאגת שיחות וטטותים כאלו, ולבסוף "מאומה לא-ישא בעמלו", "כי-בהכל בא ובהשף ילך" וכו'.

כי באמת מי שיש לו עינים לראות ולב להבין האמת לאמתו, ובין בשכל ויראה שגם בימים הראשונים היה העולם מלא דאגות וטרתות הפרנסה, וכמו שאנו ראים בכל הספרים שנתחברו לפני מאות שנים, שרבים ככלם כתבים בהקדמותיהם שהיה להם צרות רבות בימיהם וחסרון-כיס ודיקנות הפרנסה הקשה מכלם, ואף-על-פי-כן חברו ספרים קדושים הרבה, כי "מה-שהיה הוא שיהיה" וכו'. והכלל, שגם בימים הראשונים היו העולם מלאים דאגות הפרנסה, כמו שכתב שלמה המלך עליו השלום: "גם כל-ימיו כעס ומכאבות" וכו', וכתב: "אדם לעמל יולד", "קצר ימים ושבע-רגזו וכו'" וכיוצא באלה פסוקים הרבה; וגם אז נדמה לכל-אחד שבפזק העתים כאלה צריכים לראג רק על-הפרנסה, ועל-ידי-זה אבדו ימיהם והלכו מן-העולם בלא חמדה.

ואף-על-פי-כן נמצא בכל-דור צדיקים ויראים וכשרים שלא השגחו על-זה וברחו מן-העמל של העולם-הזה לעמל התורה ועבודה, וזכו להם ולדורותיהם וכו', אשרי להם.

וכן עכשו בודאי הבחירה חפשית, ובודאי יש פח עתה גם-עתה לכל-

אחד ואחד לברך מדאגות ושיחות של צער כאלה, לברך מהם ולבטח בה', ולקבל על-עצמו עמל התורה תחת עמל המר של דאגות העולם הזה; ובודאי יפרנסו השם יתברך, כי השם יתברך מפרנס העולם תמיד, כאז פן-עתה, אדרבא, השם יתברך מנהיג העולם בכל-פעם יפה יותר.

הכלל, שהעולם-הזה מלא דאגות ויגונות וצער ויסורים תמיד, כמו אז כמו עתה, וכמו שנגזר מחטא אדם הראשון: "בעצבון תאכלנה", "בזעת אפיה תאכל לחם"; ואין מקום לברך מהעצבון והדאגות האלו המקצרים ומכלים ימי האדם, אין מקום לברך מהם כי אם אל-השם יתברך ואל-התורה וכנ"ל.

וכבר דברנו שזהו מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה במשנה: "כך הוא דרכה של-תורה: פת במלח תאכל, ומים במשורה תשתה, ועל-הארץ תישן, וחי צעור תהיה, ובתורה אתה עמל; אם אתה עשה כן - 'אשריך וטוב לך', אשריך בעולם-הזה וטוב לך לעולם-הבא", ומקשין ההמון-עם: איך שיהי 'אשריך בעולם-הזה' מאחר שצריך לסבל עמל בזה, לאכל פת במלח וכו'? וכבר מבאר באיזה ספרים איזה תרועים דחוקים בדרך דרש. אבל באמת מי שיש לו עינים ולב להסתכל בעניני העולם-הזה באמת, מי שזכה לינק באמת לעמוד הבא

באמת, זכני מעתה, עזרני מעתה, הושיעני מעתה והיה עמי תמיד, ועזרני וזכני לסגור ולהעצים ולסתם עיני ולבבי ודעתי ומחשבותי מחיזו דהאי עלמא שפלה לגמרי, ולא אסתכל על הבלי עולם הזה ותאותיו וטרדותיו כלל, כי כל העולם הזה אינו עולה כהרף עין, כי הכל הבל ורעות רוח. "ומה יתרון לאדם מפל עמלו" ומפל תאותיו והבליו.

טוב ומטיב לכל, טוב ומטיב תמיד, טוב ומטיב לרעים ולטובים, טוב ומטיב באמת, היטיבה ברוצוף עם רחוק משוב כמוני, אשר מרדתי בטובך בידים, במזיד ובשוגג באנס וברצון אלפים ורבבות פעמים, אשר התחלתי להטיב עמי הרבה טוב האמתי והנצחי, ואנכי דחיתי בידים טובך האמתי כמה וכמה פעמים, "עד כי חדל לספר כי אין מספר". אגא

האל הטוב, אשר טובך אינו נפסק לעולם, זכני מעתה לטובך האמתי, שבעני מטובך הנצחי, עזרני וזכני לכל באחד באמת, בתכלית הפלילות בתכלית הטוב כראוי, ברצוא ושוב כרצונך הטוב, עד שאזכה לדעת שפלו טוב ואין שום רע בעולם כלל. וכל הצרות והיסורין הבאין בעולם כלם הם טובות גדולות, עד שאזכה לבטל כל הצרות והיסורין שבעולם על ידי זה, ונזכה לקבל היסורים המכריחים לבוא, באהבה ובשמחה

גדולה, ולבטל כל היסורין על ידי הטוב אל התכלית הטוב באמת, עד אשר נזכה לקבל ולהמשיך מימי התורה על ידי השמחה מהרשימו של הטוב שתאיר אל המחין. ונזכה לשאב מים בששון ממעיני הישועה, ועל ידי השגת התורה נזכה לקרר היסורין ולכבות צמאון הנפש גם בעת שנשוב מהטוב אל הדעת, ולא יהיה שום כח להיסורין להתגבר עלינו חס ושלום אחרי כן, אחר שנשוב מהטוב, רק נזכה לבטלם אז על ידי השגת התורה שתזכנו לקבל ולהשיג על ידי השמחה מאור זריחת הרשימו הקדושה שנשארה מההסתכלות והבטול, אל התכלית שהוא פלו טוב פלו אחד, שתאיר הרשימו אל כלי המחין השגת סתרי אוריותא, ויקים בנו מקרא שכתוב: "אשרי הגבר אשר תיסרנו יה ומתורתך תלמדנו".

ובכן תרחם עלינו ותושיענו שנוזכה לתפלה בשלמות, ונזכה לעשות אחד מפל התפלה, ותהיה כל תפלותינו ותחנונותינו ובקשותינו כלולים יחד בתכלית האחדות, באופן שיהיה לנו כח לסדר לפניך בכל יום תמיד שירות ותשבחות ותפלות ותחנונות ובקשות הרבה בתכלית השלמות כרצונך הטוב.

אגא הטוב והמטיב הרוצה בתפלת עמו ישראל, אתה יודע את עצם יקר יפי הדרת קדשת דבורי התפלה

הקדושה שאנו זוכים להתפלל ולהתחנן לפניך. אתה יודע את הוד פאר יקרת קדשת כל אות ואת מדבורי התפלה. כי מי יהדר מי יפאר גדל פאר הלקוטים והקבוצים שאנו מלקטים ומקבצים שושנים ופרחים וצמחים נפלאים ונוראים, מפארים ומהדרים, סגלות יקרות וחמודות גדולות, בשדות הקדושות העליונות, על ידי כל אות ועל ידי כל דבור ודבור ומפל-שפן על ידי כל ברכה וברכה של התפלה הקדושה. ואם היינו זוכים להטות אזנינו לשמע מה שאנו מוציאים בפינו מרגליות יקרות ואבנים טובות ויקרות כאלו, להבין ולהשפיל את יקר תפארת גדלת הוד יפי הדבור הקדוש והנורא של התפלה הקדושה, את עצם יקרת קדשת כל דבור ודבור, לא היינו יכולים להשלים לדבר אפלו ברכה אחת, ואפלו דבור אחד, כי היינו נקשרים ונכרכים ומדהקים באות הראשונה של הדבור, כי איך אפשר לילך מן אות הראשונה של הדבור לגדל עצם יקר יפיה וזויה והדרה, הדרא דלא אפשר למפרט בשפנותא, ולגדל עצם תקף התקשרות הדבור עם הנפש, עד אשר אין הדבור מניח את הנפש לילך מאתו להלן יותר.

רבנו של עולם מלא טוב וחסד, מלא רחמים רבים, אתה הודעתנו ברחמיך הרבים, שגם מי שזוכה

להכנינה זאת, לשמע הוד יפי הדבור, עד אשר אין הדבור מניח אותו לילך להלן יותר, גם זה אינו טוב, ואין זה שלמות התפלה. כי צריכין דיקא להתפלל כל הברכות וההודאות ולהשלים כל סדר התפלה בשלמות, וגם לומר עוד אחר כך הרבה תחנונות ובקשות, ומזמורי תהלים ושאר תפלות הרבה. על כן עקר שלמות התפלה הוא כשזוכין לכלל התפלה באחד, שהוא התכלית, שהוא כלו טוב פלו אחד. ואתה יי ידעת שפלותנו ופחיתותנו, כמה אנו רחוקים מפל וכל משגי הבחינות האלה, כי אנו רחוקים מתפלה מאד מאד בתכלית הרחוק ככמה הרחקות בלי שעור, ולכנו אטום מאד, עד אשר אין אנו זוכים להטות אזנינו ולשמע מה שאנו מדברים בפינו בשעת התפלה. ובפי ובשפתי אני מתפלל, ולפי רחוק מהדבורים הקדושים. ואני מתגבר להשמיע לאזני מה שאני מוציא בפי. ואם לפעמים אתה עוזר לי, עד שאני מתחיל להטות אזני ולשמע מרחוק איזה אות ודבור של התפלה הקדושה, עדין אני רחוק מהתכלית האמתי, מתכלית האחדות, ועל כן על פי רב אני נשאך כרוך מאד אחר איזה דבור שאני מתחיל לשמעו, ואני יכול לפרד ממנו ולילך להלן לדבר יותר. ואתה יודע שגם זה אינו שלמות, כי

חזרה לתוכן העניינים

יום שני

לנצח עוד יום

לגי.

מר רבי שמעון סבר: אין הבהמה כולה נעשית יד לאבר אחד. לפי שאין רגילים לטלטל את האבר על ידי הבהמה כולה, ואין הבהמה משמשת אחיזה לאבר אחד, הלכך לא הוכשרו האבר והבשר המדולדלין בדם השחיטה שנול על הבהמה ולא על האבר.

ומר רבי מאיר סבר: בהמה נעשית יד לאבר. הלכך הבהמה כולה שהוכשרה בדם השחיטה מביאה את ההכשר לאבר המדולדל, ומעתה האבר ראוי לקבל טומאה.

ב. **אבי אמר:** מדובר באופן שלא הותו מדם השחיטה על האבר, ומשום "יד להכשר" נמי לא מהני להכשיר את האבר, לפי שכולי עלמא לא פליגי שאין בהמה נעשית יד לאבר אחד.

אלא, שרבי מאיר ורבי שמעון נחלקו האם הבהמה והאבר והבשר המדולדלין נחשבים כגוף אחד, ולכן מועיל הכשר הבהמה גם עבורם, ושהרי

אין צריך שיורטב כל המאכל במים, אלא שאם הורטב מקצתו הוכשר כולו לטומאה, או שאינם גוף אחד, ובוזה שהוכשרה הבהמה לא הוכשרו האבר והבשר המדולדלים,

ובאוחז בחלק הקטן ואין החלק הגדול עולה עמו - אלא נופל ממנו - **קמיפלגי**, האם החלק הגדול והחלק הקטן נחשבים כדבר אחד או לא. שהרי אם יאחז באבר ובבשר המדולדלים לא תימשך כל הבהמה אחריהם, אלא היא תיתלש מהם, ומאידך, אם יאחז בבהמה ימשכו אחריה האבר והבשר המדולדלין.

מר רבי מאיר סבר: על אף שהוא אווחז בקטן ואין גדול עולה עמו בכל זאת הרי הקטן הוא כמוהו של הגדול, שהוא נחשב כמחובר לו, הואיל וכשאוחז בגדול הקטן עולה עמו, ודי בכך. הלכך, מועיל הכשר הבהמה עבור האבר והבשר המדולדלין, כיון שהם נחשבים כדבר אחד.

ומר רבי שמעון סבר: כיון שאם אווחז בקטן אין

גדול עולה עמו, לכן אינו כמוהו. שאינו נחשב כמחובר לגדול. הילכך, האבר והבשר לא נחשבים כמחוברים לבהמה, והכשר הבהמה לא מועיל עבורם.

ואף רבי יוחנן סבר כאביי, ש"באוחז בקטן ואין גדול עולה עמו" קא מיפלגי.

דרבי יוחנן רמי דרבי מאיר אדרבי מאיר:

מי אמר רבי מאיר [במשנתנו, שהאבר והבשר המדולדלים אינם צריכים הכשר משום] **שאווחז בקטן ואין גדול עולה עמו הרי הוא כמוהו?**

ורמינהו: דתנן במסכת טבול יום: **אוכל שנפרס שנחלק לשנים, אך הוא מעורה במקצת** שאינו נפרד לגמרי, ומעתה יש לדון האם הם נחשבים כחלק אחד לגבי שאם יגע אדם טמא באחד מהם חבירו טמא כמוהו, או שמא אינם נחשבים כחלק אחד, ואם יגע אדם טמא בחלק אחד, רק אותו החלק טמא, ואילו החלק השני טהור.

מסכת סנהדרין

פרק א

א. דיני ממונות, בשלשה. גזלות וחבלות, בשלשה. נזק וחצי נזק, תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה, בשלשה. האונס והמפתה והמוציא שם רע, בשלשה, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים, מוציא

רבינו עובדיה מברטנורה

נפשות בעשרים ושלשה כדלקמן. והלכה כחכמים:

ב. מכות. מלקות ארבעים: **בשלשה.** דכתיב (דברים כ"ה) ונגשו אל המשפט ושפטום, שנים, ואין ב"ד שקול מוסיפין עליהם עוד אחד, הרי כאן שלשה: **רבי ישמעאל אומר בעשרים ושלשה.** אתאי רשע רשע, כתיב הכא (שם) והרשיעו את הרשע, וכתיב התם (במדבר ל"ה) אשר הוא רשע למות. מה להלן בעשרים ושלשה אף כאן בעשרים ושלשה: **עיבור החודש.** קידוש החודש. ואידי דבעי למתני עיבור שנה תנא נמי עיבור החודש: **בשלשה מתחילין.** לראות אם יש להושיב ב"ד על כך. אם אחד מהשלשה אומר צריך ב"ד לישב ולעצין אם צריכה [ה]שנה לעבר, מפני התקופה והאיבי והפירות, ושנים אומרים אין צריך, שאין ספק דודאי אינה צריכה עיבור, בטל יחיד במיעוטו. שנים אומרים לישב ואחד אומר שלא לישב, הולכין אחר השנים, ומוסיפין עוד שנים אחרים שישאו ויתנו בדבר, והרי כאן חמשה. שנים אומרים צריך לעבר ושלשה אומרים אין צריך, בטלו שנים במיעוטן. שנים אומרים אינה צריכה ושלשה אומרים צריכה, הולכים אחר הרוב, ומוסיפין עוד שנים שהיו שבעה ומעברין אותה. ובגמרא מפרש, דהני שלשה חמשה ושבעה כנגד ברכת

נושאים ונותנים, וגומרין בשבעה. ואם גמרו בשלשה, מעברת:

ג. סמיכת זקנים ועריפת עגלה, בשלשה, דברי רבי שמעון. ורבי יהודה אומר, בחמשה. החליצה והמאונץ, בשלשה. גטע רכעי ומעשר שני שאין דמיו ידועין, בשלשה. ההקדשות, בשלשה.

רבינו עובדיה מברטנורה

כהנים, שיש בפסוק ראשון שלש תיבות, ובשני חמשה, ובשלישי שבעה. והלכה כרבן שמעון ב"ג:

ג. סמיכת זקנים. על ראש פר העלם דבר של צבור. ויש במשמעות הדברים גם מינוי הדיין, שהגדול הסומך צריך שיצרף עמו שנים כשרוצה לסמוך חכם כדי שיקרא רבי וידון דיני קנסות. ולשון סמיכה, משום דכתיב (במדבר כ"ו) ויסמוך את ידיו עליו. ולאו דבעי מסמך ידה עליה אלא בשמא קרו ליה רבי. ואין סמיכה בחוצה לארץ, אלא צריך שהסומך והנסמך יהיו כולן בארץ ישראל, ואז יהיה לו רשות לדון דיני קנסות ואפילו בחוץ לארץ, לפי שסנהדרין נוהגת בין בארץ בין בחוץ לארץ, אחר שנסמכו בארץ. וכתב הרמב"ם שנראה לו שבזמן הזה שאין לנו סמך איש מפי איש עד משה רבינו, אם ספק מסכימים כל החכמים שבא"י לסמוך יחיד או רבים, הרי אלו סמוכים ויכולים לדון דיני קנסות ויש להן לסמוך לאחרים. והדבר צריך הכרע: **ועריפת העגלה בשלשה.** דכתיב (ויקרא ה) זקני העדה, מיעוט זקני שנים, ואין ב"ד שקול, הוסיף עליהם עוד אחד הרי שלשה: **ורבי יהודה אומר בחמשה.** וסמכו, שנים. זקני, שנים. ואין בית דין שקול, הוסיף עליהם עוד אחד, הרי חמשה. והלכה כרבי יהודה: **מצות חליצה בשלשה.** דכתיב (דברים

הערכין המטלטלין, בשלשה. רבי יהודה אומר, אחד מהן כהן. והקרקעות, תשעה וכהן. ואדם, פיצא כהן:

ד. דיני נפשות, בעשרים ושלשה. הרובע והנרבע, בעשרים ושלשה, שְׁנֵי אֲמָר (ויקרא כ) והרגת את האשה ואת הבהמה, ואומר (שם) ואת

רבינו עובדיה מברטנורה

כ"ה) ונגשה יבמתו אליו לעיני הזקנים, זקנים, שנים. ואין ב"ד שקול, הוסיף עליהם עוד אחד, הרי שלשה. ושנים אחרים שמוסיפים אינו אלא לפרסומי מילתא: **מאונץ.** קטנה יתומה שהשיארה אמה ואחיה לדעתה ויוצאה במיאון שממאנת בבעלה, צריך שיהיה בשלשה. וביבמות מוכח דמאונץ בפני שנים מספיק: **נטע רבעי.** אם בא לחלול על המעות, וכן מעשר שני, ואין דמיהן ידועים. כגון פירות והרקיבו שאין להם שער ידוע: **ההקדשות.** הבא לפדותן צריך שלשה לשומן: **הערכין המטלטלין.** הרי שאמר ערך פלוני עלי, ואין לו מעות ליתן כפי הדמים הקצובים בפרשה ובא ליתן מטלטלין, צריך שלשה לשום אותן מטלטלים: **אחד מהן כהן.** דבערכין כהן כתיב (ויקרא כ"ז) כערכך הכהן: **והקרקעות.** ואם אין לו מיטלטלין ובא ליתן קרקע, צריך שישומו עשרה אנשים ואחד מהן כהן אותה קרקע שיהיה כפי הערך שיש עליו ליתן: **ואדם כיוצא בהן.** ואם אמר דמי פלוני עלי ששמין אותו כמה הוא יפה לימכר בשוק ונותן דמיו, צריך גם כן שיהיו עשרה ואחד מהן כהן בשומא זו: **ד. והרגת את האשה ואת הבהמה.** היינו רובע. ואתקש לאשה, מה אשה בעשרים ושלשה אף בהמה בעשרים ושלשה: **ואומר ואת הבהמה תהרגו.** בנרבע כתיב למדנו

שתי שדות, אכל אם היתה שדהו זרועה ירק, ורועה לזרע בצדה שורה של ירק ממין אחר, ד"ו לעשות בין השדה ובין השורה תלם אחד ארבו ו' טפחים בלבד, ורחבו כעמקו.

כ. היתה שדהו זרועה תבואה ורועה לזרע בתוכה שורה של ירק, אפלו שורה של דלועין שהעלין שלהם ארפין ומסתפקין, מרחיק ביניהם ו' טפחים. ואם נמשכו העלין של דלעת ונקנסו לתבואה ונסתבכו בה, יעקר מן התבואה שלפני הדלעת עד שלא יתערכו העלין. ואין צריך לומר שאם זרע שורה ממין זה ושורה ממין אחר, שדיו להיות ביניהם תלם אחד (פרוש בקעי הקרישה יקרא גזורים והגבול יקרא תלם).

כא. הרחיק בין ב' המינים הרחקה הראויה להם, והיה מין זה נוטה על גבי מין זה, בין שנטתה תבואה על התבואה או ירק על התבואה או תבואה על הירק, הפל מתר, שהרי הרחיק כשעור; חוץ מדלעת יוגית שהיא נמשכת הרבה, לפיכך אם נטתה יעקר מלפניה.

כב. היה בין שני המינים בור או ניר או גפה (פרוש גדר אגנים סדורות זו על

זו בלא טיט) או דרך או גדר שהוא גבוה עשרה טפחים (א' חרין שהוא עמק עשרה טפחים) ורחב ארבעה או אילן שהוא מספ על הארץ או סלע שהוא גבוה י' טפחים ורחב ארבעה, הרי זה מתר לסמך לצד א' מאלו, והמין האחר לצד השני, הואיל ואחד מכל אלו מבדיל ביניהם הרי הם נראים מבדלים זה מזה. במה דברים אמורים, שצריך הרחקה או דבר המבדיל, כשזרע בתוך שדהו. "אכל אם היתה שדהו זרועה חטים, מתר לחברו לזרע בצדה שעורים, שנאמר: שדך לא תזרע בלאים (ויקרא יט, יט) אין האסור אלא כשזרע שדהו בלאים, שלא נאמר: הארץ (ו' לא) תזרע בלאים. ולא עוד, אלא אפלו זרע בתוך שדהו שעורים סמוך לחטים, ומשך זרע שעורים עד ששכחו לשדה חברו שהיא זרועה שעורים, הרי זה מתר, מפני שגראו השעורים שבתוך שדהו שהם סוף שדה חברו.

כג. היתה שדהו זרועה חטים, ושדה חברו בצדה זרועה חטים, מתר לו לזרע תלם אחד של פשתן בצד חטים שלו הסמוך לשדה חברו, שהרואה יודע שאין דרך לזרע תלם

אחד של פשתן, ולא נתבון זה אלא לבדק שדהו אם היא ראויה לזרע פשתן אם לא, ונמצא כזרע להשתתה. אכל מין אחר אסור לזרע בין שתי שדות אלו שהם ממין אחד, עד שירחיק בתוך שלו.

כד. היתה שדהו ושדה חברו שפצרה זרועים שני מיני תבואה, לא יזרע ביניהם חרדל וחריע, אפלו תלם אחד, מפני שהם זרעים מאלו תלם אחד. אכל אם שתי השדות זרועים שני מיני ירקות, מתר לזרע ביניהם חרדל או חריע, שמתר להקיף חרדל לכל מין, חוץ מן התבואה, מפני שאינם מזיקים אותה.

כה. היתה זוית של זרע זה נוגעת בצלע של זרע האחר בתוך שדהו, הרי זה מתר, מפני שהם נראים מבדלים זה מזה. ואין צריך לומר אם היתה זוית של זרע נוגעת בזוית של זרע האחר, מפני שהם נראים כסוף שדה שהוא מתר בלא הרחקה ובלא הבדלה.

כו. מתר לזרע ישתי שורות זו בצד זו של קשואין, וישתי שורות בצדן של דלועין, וישתי שורות של פול המצרי, ותלם בין כל מין ומין.

אכל לא יזרע שורה אחת של קשואין ושורה אחת של דלועין ושורה אחת של פול המצרי, אף על פי שהתלם מבדיל בין כל מין ומין, מפני שמינים אלו עלים שלהם ארפים ונמשכים ומסתפקים, ואם זרעם שורה בצד שורה יתערכ הפל ויראו כזרעים בערבוביא.

כז. היתה שדהו זרועה מין ממין ירקות, ובקש לזרע בתוכה שורות שורות של דלועים, עוקר מהצד מקום שזרע בו שורה של דלועין, ומבדיל בינה ובין הצד כתלם, ומניח מן הצד רחב שתיים עשרה אמה, ועושה שורה שניה של דלועים, ומבדיל בינה ובין הצד כתלם, וכן עד מקום שירצה. שנמצא בין כל שתי שורות של דלועין י"ב אמה. אכל פחות מכאן, אסור, מפני העלין שמסתפקין מכאן ומכאן פירק שביניהם ונראה הפל כאלו נזרע בערבוביא.

כח. היתה שורה של דלעת זרועה, אפלו דלעת יחידית, ובא לזרע בצדה תבואה, מרחיק בית רבע, שהרי נמשכו עליה והחזיקה מקום גדול.

כט. פל דבר שהיה בתוך בית

באר הגולה

ש שם משנה ח' ומה שלא התיר לעיל אלא פשתן ומשמע שכל שאר מינים אסור וכאן לא הזכיר אלא חרדל וחריע ועוד דלעיל מירי כששתי השדות מין אחד ומאי שנא דנקט הכא בב' מינים ע' בכ"מ מ"ש בשם הר"י קורקוס: ש ד' ש' ו' ושמה ג' פרק ז' (ג'ו' ל' הרמב"ם בפ"ד מהל' בלאים עד סוף הס"י): ז משנה ד' פ"ג דכלאים ומייתי לה בשבת דפ"ה ע"ב: ש שם משנה ו' וכתבתי וכפי פירושו שם במשנה: ע כת"ק שם במשנה י"א ומשנה ז' פ"ג: ש שם פ"ב משנה י': לעמוד הבא

באר הגולה

ג והר"ש פ' מ"ש במשנה ורחבו במילואו ו"ל מלא התלם היינו ששה על ששה: ד כת"ק שם משנה ו': ה שם פרק ב' משנה י' וכת"ק: ו שם משנה ח': ז כן הוא במשנה וכן כתב הרמב"ם: ח נלמד כן מק"ו ממה שיבא בסמוך: ט כן הוא ברמב"ם: י שם במשנה ז' ופ' הרמב"ד וכן פירש רבינו שלא התיר אלא כשבתחלה נזרע ב' השדות בהיות ואח"כ בתוך הורוע חטים זרע שעורים והמשיכם עד שדה חברו הורוע שעורים: כ שם במשנה וכת"ק:

הלכות סכה סימן תרל

באר הגדה צג.

ס מיקרא דקא שם.
ע מיקרא דקא שם.
פ גם זה דבר יח.
צ שם ש מעבדא דרב
כהנא.

הגג, *משום דאמרין גוד *אסיק מחיצתא: ז. *סכך על גבי סמבוי שיש לו לחי (פרוש, עין כמין עמוד) *או על גבי *באר שיש לו פסין (פרוש, קרשי עין *סיבות הבאר לעשות רשות היחיד), הרי זו סכה כשרה לאותו שבת שבתוף התג בלבד, מתוך שלחי זה ופסין אלו מחצות לענין שבת נחשב אותם כמחצות לענין סכה. *וואן להחיר אלא במקום שלחי *והפסין *מתירין לענין שבת, *דא שיש מגו (ר"ו): ח. *סכך על גבי *אכסדרה שיש לה פצימין, *בין שהיו נראים כמפנים ואין נראין מבחוץ

באר היטב

דוקא בשדה ולא בחצר: ט. אכסדרה. כתב הש"י, מי שרוצה לעשות סכה בבית שלו ולפרץ התג למעלה כמו שנוהגים וכתלי הבית יהיו כתלי הסכה, דהני שרוצה לעשות הסכה בנזירות של כתל מורה וכתל דרום ויש קורה אחת מנחת כל השנה למעלה כנגדו בארץ הבית סמוך לאותן נזירות ותחת הסכה באותו חלק הנזירות עד הקורה, נמצא

באר הגדה

דוקא בדפן שלישי יוצא מן התורה בצורת הפתח ולא כשיהיה עשויה כן בכל דפנותיה, אי אפשר לומר כן, דהרי הוכחנו לעיל בסימן שסב בבאר הלכה דבדור הפתחיל כשכל וכו', דהרא"ש סבירא לה דבכל גוני הוי רשות היחיד מן התורה, ואפשר דהרא"ש סובר, כיון שבפסוק שפסך לא נתפסן לשם צורת הפתח לא הוי צורת הפתח, ולא סבירא לה כפסק הורמ"א לעיל בסעיף ב בהג"ה אלא אצל כדעת הירושלמי שהביא הטנן אברהם שם להחמיר בזה:

*משום דאמרין גוד אסיק מחיצתא. עין בגמרא, דאף דבדעין לגבי סכה מחצות דוקא, ולהכי בצמוד גבוה ורחב ורחב כשעה על שבעה לא הוי סכה, הכא סבירא לה דצריך משום דיש בבית מחצות ממש ורש"י: סו: ז *או על גבי באר שיש לו פסין. הוא לשון הרמב"ם, ומשמע לכאורה דדוקא

ידי לחי נחשב לענין שבת אפילו רחב משהו כאלו היה מחצה לאותו צד, ואם כן יש לו שלש מחצות והוי מן התורה רשות היחיד, ואמרין, מגו דהוי מחצה לענין שבת הוי נמי מחצה לענין סכה בשבת שאקלע בתוך התג, ואף על גב דמדרבנן אסור לטלטל בשבת מחצות, בשבת דסכה מתר משהו משהו סכה: *סיבות הבאר וכו'. הינו, ארבע קורות נעוצות בארבעה רוחותיו וזו כנגד זו, שכל קורה נוטה אמה לכאן ואמה לכאן, והתורה משהו עולי רגלים שיהיו יכולים לשאב מים לבהמתן מן הבור שהוא רשות היחיד ועומד ברשות הרבים, ועל ידי הפסין נעשה סיבות הבאר רשות היחיד. ואף על גב דלא התירו זה אלא לעולי רגלים, הכא משום מצות סכה התירו גם כן דבר זה בשבת שבתוף התג: *ואין להחמיר וכו'. הינו, משום דהמחבר סתם, ומשמע דסבירא לה להחמיר בכל גוני, לכן בא לומר דלמעשה יש להחמיר בדעת הפוסקים *ואין להחמיר אלא במקום שלחי מתיר לענין שבת, דהנינו, במקום סתום משלש רוחות וברוח רביעית יש לו לחי, דשם מתר אף מדרבנן לטלטל בשבת, כזה מתיר לענין סכה בשבת משהו מגו, אף דלענין סכה לא נוכל לחשב כי אם שתי דפנות, שהסכך הוא רק לצד הלחי לבד: *ואין ופסין מתירין. כיון שיש עולי רגלים, *והאידנא דליקא עולי רגלים, היכא דלא שכיחי מיא דמתי לרבר מצוה, וגם דוקא *ברשות הרבים ולא בחצר: *ואין שיהי מגו. ולכתחלה נכון להחמיר בדעת רמ"א, ובמקום הדחק יש לסמוך אדעה ראשונה, דכתב האליהו רבה דכן הוא עקר:

ח. *סכך על גבי אכסדרה. פרוש, אכסדרה זו היא שני כתלים זה כנגד זה ומקצתה מקרה, וסמוך לקרי עד הקצה האחר סכך הסכך, נמצא שהסכה הוה אין לה אלא שני כתלים, ופצימין *הוא שני עמודים בולטים ברוח השלישי, אף על פי שבסכה אחרת שאין לה אלא שני כתלים ונעשוים כמבוי זה כנגד זה, אמרין כסעין ג דצריך פס ארבעה ומשהו, כאן די פצימין, דכיון שיש פצימין אמרין פי תקרה יורד וסותם, כלומר, פי תקרה של האכסדרה, שהוא הקרוי של אכסדרה, יורד וסותם, נמצא שיש לסכה דפן שלישית, אבל בלא פצימין לא אמרין דיוור וסותם. ופצימין אלו, אף על פי שאינם נראים בפנים לעומד בפסכה אלא לעומד חוץ לה, וגם לא נעשו לכתחלה כבשיל מחצות הסכה, מכל מקום מועילים. ועל זה כתב רמ"א שאתרים חולקין וסבירא להו דאפלו על ידי פצימין לא מני, *ואפלו אם היו הפצימין רחבין טפה, כיון ששני הדפנות אין מחברין כמין ג"ס, כמו שכתוב סוף סימן שסא, אבל אם היו דפנות כמין ג"ס ובשלישי בולטין הפצימין טפה, מהני *אם היה סמוך ברוח השלישית לתקרת האכסדרה, *דאמרין פי תקרה של האכסדרה יורד וסותם. ומיהו, ברא"ש משמע דבעי נמי צורת הפתח, וכתב הפ"ח, דהנינו, דוקא כגזא הפצימין בחוץ ושהו מבפנים, אבל נראה בפנים ושהו בחוץ לא בעי צורת הפתח (אף על גב דבסעיף ב מבאר דבעין טפה מרוב וגם צורת הפתח, הכא כיון דברוח השלישי סמוך לתקרת האכסדרה, אמרין פי תקרה של האכסדרה יורד וסותם). והמגן אברהם מקפפק על זה, ומשמע דדעתו דלהרא"ש צריך בכל גוני צורת הפתח, ולא אמרין כזה פי תקרה יורד וסותם כמו בסימן שסא, דתקרת האכסדרה לצורך עצמו עבדי ולא לצורך סכה: *אין שיהיו נראין בפנים. הינו, שהעומד בסכה רואה אותן שכולטין מן הכתל לצד פנים:

שער היצו

לצורך עצמה עבדי ולא לצורך הסכה, מכל מקום בצורך הסכרה דפצימין מהני ונחצי השקל. ועין כמגן אברהם שפסדו דבעין שיהא מקרה האכסדרה על כל פנים רחב ארבעה טפחים, דאי לא הכי לא אמרין פי תקרה יורד וסותם, ודלא כפ"ח. והנה כל זה כתב המגן אברהם בדעת שאר פוסקים דלא הויירו העצה דצורת הפתח שכתב הרא"ש ומכחיו אנו לבא לפי תקרה יורד וסותם, אבל לפי מה שכתב הרא"ש דבעין נמי צורת הפתח, וכפי שחשבים הרא"ש העטם ודמאותא סגי בצורת הפתח לבד, ולכן הקלו בגזא בחוץ ושהו בפנים וכמו שכתב משום לחי, וזו לא צריכין כלל לסבא דפי תקרה יורד וסותם, וזהו שכתב המגן אברהם ומיהו משמע ברא"ש וכו', כאלו חזרו מדברין הראשונים לענין תקרה, אך יש לעין קצת. מאן ליה למגן אברהם דבעין שיהא רחב הפצימין טפה לפי סבת הרא"ש:

לוח עמוד הידמי: יום ד תשרי תשעו * יום ח תשרי תשסב * יום ו כב אלול תשסו * שב"ק כז אב תשצא * יום א אב תשצו * יום ב טז תמוז תתא

תא חזי, אילנא דחיי, איהו בכמה דרגין מתפרשן דא מן דא, וכלהו חד. דהא באילנא דחיי אית דרגין אלין על אלין. ענפין, ועלין, וקליפין, וגופא דאילנא, שרשין. וכלא הוא אילנא. כגוונא דא, כל מאן דאשתדל באורייתא, איהו אתמקן ואתמקף באילנא דחיי.

וכל בני דמהימנותא ישראל, פלהו מתמקפין באילנא דחיי, פלהו אחידין באילנא ממש. מנהון בההוא גופא דביה, מנהון אחידין בענפין, מנהון בעלין, מנהון בשרשין. אשתבחו דכלהו אחידין באילנא דחיי. ואינון דמשדלין באורייתא (דף קצנ ע"ב) פלהו אחידין בגופא דאילנא. ובגין כך מאן דאשתדל באורייתא, איהו אחיד בכלא, והא אוקמוה ואתמר.

ויהי מקץ, מאי מקץ. רבי שמעון אמר, אתר דלית בה זכירה, ודא הוא קץ דשמאלא. מאי טעמא, בגין דכתיב, (בראשית ט) כי אם זכרתי אתך כאשר ייטב לך. וכי הכי אתחזי ליה ליוסף צדיקא, דאיהו אמר כי אם זכרתי אתך. אלא כיון דאסתפל יוסף בחלמיה. אמר, ודאי חלמא דזכירה איהו. ואיהו טעה בהאי, דהא ביה בקדשא ברין הוא הוי כלא.

ועל דא אתר דהוה ביה נשיו קם קמיה, מה כתיב ולא זכר שר המשקים את יוסף וישפחהו. כיון דאמר ולא זכר שר המשקים, מהו וישפחהו. אלא וישפחהו אתר דאית ביה שפחה, ודא הוא קץ דסטרך דחשף. שנתים ימים, מאי שנתים. דתב דרגא, לדרגא דאית ביה זכירה.

ופרעה חולם והנה עומד על הנאר, דא חלמא דיוסף הנה. בגין דכל נהר, דיוסף הצדיק איהו. ורוא דא הוי, האי מאן דחמי נהר בחלום, חמי שלום. דכתיב, (וישעיה טו) הנני נוטה אליה כנהר שלום:

ויהי מקץ שנתים. רבי חייא פתח ואמר, (משלי כט) מלך במשפט יעמיד ארץ ואיש תרומות יתרוסנה, תא חזי, כד ברא קדשא ברין הוא עלמא עלאה, אתמקן כלא כדקא יאות, ואפיק נהורין עלאין מנהרין לכל סטרין, וכלא איהו חד. וכרא שמים דלעילא וארץ דלעילא, לאתמקנא זלהו כחדא, לתועלתא דתתאי.

תא חזי, מלך במשפט יעמיד ארץ. מאן מלך, דא קדשא ברין הוא. במשפט, דא יעקב, דאיהו קיומא דארעא. ועל דא, ו' אתון מן ה'

עלאה, ה' תתאה אתונת מן ו', דקיומא דארעא איהו במשפט. דהא משפט יעמיד ארץ בכל תקוניו, וזן לה.

דבר אחר, מלך, דא קדשא ברין הוא. במשפט, דא יוסף. יעמיד ארץ, דכתיב (בראשית מט) וכל הארץ באו מצרימה לשבור אל יוסף. ובגין דקדשא ברין הוא אתרעי ביה כיעקב, עבד ליה ליוסף שליטא על ארעא.

רבי יוסי אמר, מלך, דא יוסף. במשפט יעמיד ארץ, דא יעקב. דהא עד לא אתא יעקב למצרים, לא הוה קיומא דארעא, מגו כפנא. כיון דאתא יעקב למצרים, בזכותיה אסתלק כפנא, ואתקיים ארעא.

דבר אחר, מלך במשפט יעמיד ארץ, דא דוד מלכא, דכתיב, (שמואל ב

תרגום לשון הוזהר

ה' התחתנה בזוגית מן ו', שקיום הארץ הוא במשפט, שהרי המשפט יעמיד ארץ בכל תקוניה וזן אותה.

דבר אחר, מלך - זה הקדוש ברין הוא. במשפט - זה יוסף. יעמיד ארץ - שכתוב (בראשית מט) וכל הארץ באו מצרימה לשבור אל יוסף. ומשום שהקדוש ברין הוא התרצה כיעקב, עשה את יוסף שליט על הארץ.

רבי יוסי אמר, מלך - זה יוסף. במשפט יעמיד ארץ - זה יעקב. שהרי עד שלא בא יעקב למצרים, לא היה קיום בארץ מתוך הרעב. כיון שבא יעקב למצרים, בזכותו הסתלק הרעב והתקיימה הארץ.

דבר אחר, מלך במשפט יעמיד ארץ - זה דוד לעמוד הבא

תרגום לשון הוזהר

ויהי מקץ, מה זה מקץ? רבי שמעון אמר, המקום שאין בו זכירה, והוה קץ השמאל. מה השעם? משום שכתוב (בראשית ט) כי אם זכרתי אתך כאשר ייטב לך. וכי כך ראוי ליוסף הצדיק שהוא אמר כי אם זכרתי אתך? אלא כיון שהסתפל יוסף בחלום, אמר, ודאי חלום של זכירה הוא, והוה טעה בזה, שהרי הכל היה בקדוש-ברין-הוא.

ועל כן המקום שהיה בו שפחה, עמד לפניו. מה כתוב? ולא זכר שר המשקים את יוסף וישפחהו. כיון שאמר ולא זכר שר המשקים, מה זה וישפחהו? אלא וישפחהו המקום שיש בו שפחה, והוה קץ של צד החשף. שנתים ימים, מה זה שנתים? ששבה הדרגא לדרגה שיש בה זכירה.

בא ראה, עץ החיים הוא בכמה דרגות נפרדים זה מזה, וכלם אחד. שהרי בעץ החיים יש דרגות אלו על אלו, ענפים ועלים, קלפות, וגוף האילן, שרשים, והכל הוא האילן. כמו כן כל מי שמשדל בתורה, הוא נתקן ומתחזק בעץ החיים.

וכל בני האמונה, ישראל, כלם מתגברים בעץ החיים, כלם אחווים בעץ ממש, מהם באותו הגוף שבו, מהם אחווים בענפים, מהם בעלים, מהם בשרשים. נמצאו שכלם אחווים בעץ החיים. ואותם שמשדלים בתורה, כלם אחווים בגוף האילן. ומשום כך מי שמשדל בתורה, הוא אחוז בכל, ויהי פרושה ונתבאר.

עַל הַהִתְחַלָּה וְעַל הַגָּמָר, כִּי עֵקֶר קְרִיאַת הַהִפְטָרָה שְׁקוּרִין בְּנִבְיָא אַחֵר קְרִיאַת הַתּוֹרָה, הוּא בִּשְׁבִיל לְהַמְשִׁיךְ קִדְשַׁת קְבֻלַּת הַתּוֹרָה בְּכָל דּוֹר, שֶׁעֵקֶרָהּ הוּא שְׁנוּזָה לְהַתְעוֹרֵר לְהַתְחַדֵּשׁ בְּכָל יוֹם וְיוֹם לְהַתְחִיל בְּכָל יוֹם מִתְּחֵלָה וְכַנ"ל, וְזוֹהוּ לְשׁוֹן ה'הִפְטָרָה', שֶׁהוּא לְשׁוֹן הַתְּחִלָּה כַּנ"ל. וְעַל-יְדֵי-זֶה בְּעֶצְמוֹ נִזְכָּר לְגַמֵּר הַגָּאֻלָּה לְפָטֵר כָּל הַצְּרוֹת וְכָל הַשְּׁעִבּוּדִים, כִּי עַל-יְדֵי כָּל אֱלוֹ הַיִּרְאִים שֶׁלֹּכּוּ בְּדֶרֶךְ זֶה - לְבָלִי לְהַנִּיחַ לְהַפִּיל אֶת עֲצָמָן בְּשׁוּם אֶפֶן בְּעוֹלָם, רַק לְהַתְחִיל בְּכָל יוֹם מִתְּחֵלָה, עַל-יְדֵי-זֶה נִזְכָּר לְבִיאַת מֹשִׁיחַ שְׁנִמְשֵׁךְ עַל-יְדֵי כָּל הַבְּחִינּוֹת הַנ"ל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שָׁם (בְּאֵרוֹת י'): עַל פְּסוּק (בְּרֵאשִׁית מ"ט, טו): "וַיֵּרָא מְנוּחָה כִּי טוֹב" וְכו', עַד "וַיְהִי לְמַס עוֹבֵד" וְכו', עֵין שָׁם. נִמְצָא, שֶׁעַל-יְדֵי שְׁמִתָּגְבִּיר לְהַתְחִיל בְּכָל יוֹם מִתְּחֵלָה, נִזְכָּר לְגַמֵּר טוֹב שֶׁהוּא גָמֵר הַגָּאֻלָּה שְׁלֵמָה, וְכָל זֶה זֻכֵּין עַל-יְדֵי בְּחִינַת הַנְּבִיאִים, שֶׁהֵם בְּחִינַת צִדִּיקֵי אֱמֶת שֶׁבְּכָל דּוֹר כַּנ"ל, וְעַל-כֵּן נִקְרָא קוּרִין בְּנִבְיָא אַחֵר קְרִיאַת הַתּוֹרָה כַּנ"ל, וְעַל-כֵּן נִקְרָא 'הִפְטָרָה', לְשׁוֹן הַתְּחִלָּה וּלְשׁוֹן גָּמֵר, וְכַנ"ל.

שֶׁהַמְשִׁיכּוֹ בְּרוּחַ קִדְשָׁם בְּרוּר הַמְדָּמָה, שֶׁהוּא בְּרוּר הָאֱמוּנָה. וְכֵן עֲתָה בְּכָל דּוֹר וָדוֹר, כָּל קִיּוּמָנוּ הוּא עַל-יְדֵי הַצִּדִּיקִים בְּעָלֵי רוּחַ הַקִּדְשׁ שֶׁהֵם מְבָרִים הָאֱמוּנָה כַּנ"ל.

וְעַל-כֵּן אוֹמְרִים בְּכִרְכַּת הַהִפְטָרָה וּמִסְפָּרֶיהָ בִּשְׁבַח נוֹרָאוֹת גְּדֻלָּתוֹ יִתְבָּרֵךְ, שֶׁבְּנוֹדָי יִגְמֹר הַכָּל כִּרְצוֹנוֹ עַד שֶׁיָּבֹא מֹשִׁיחַ, כְּמוֹ שְׂאוֹמְרִים בְּכִרְכּוֹת שְׁלֵאֲתָרְיָה: צוּר כָּל הָעוֹלָמִים צִדִּיק בְּכָל הַדּוֹרוֹת, הָאֵל הַנֶּאֱמָן הָאוֹמֵר וְהַעוֹשֶׂה הַמְדַּבֵּר וְהַמְקַנֵּם שֶׁכָּל דְּבָרָיו אֱמֶת וְצֶדֶק וְכו', וְדַבֵּר אַחֵר מְדַבְּרִיךְ אַחֵר לֹא יוֹשֵׁב רִיקָם וְכו', וְכֵן: עַל כִּסְאוֹ לֹא יֵשֵׁב זֶר וְכו', כִּי בְשֵׁם קִדְשֵׁךְ נִשְׁבַּעְתָּ לוֹ שְׁלֵא יִכְבֶּה נֵרוֹ לְעוֹלָם וְעַד וְכו'. כִּי כָּל זֶה נִזְכָּר עַל-יְדֵי כַח הַצִּדִּיקִים בְּעָלֵי רוּחַ הַקִּדְשׁ שֶׁבְּכָל דּוֹר וָדוֹר, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה זֻכֵּין לְאֱמוּנַת חֲדוּשׁ הָעוֹלָם עַד שֶׁזֻּכֵּין לְבְּחִינַת חֲדוּשׁ הָעוֹלָם שֶׁל לְעִתִּיד וְכו', שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה זֻכֵּין לְקוֹל הַשִּׁיר הַנ"ל, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה גְּדֻלַּת כָּל הַרִיחוֹת וְהִירָאוֹת שֶׁהֵם בְּחִינַת הַתְּנוּצָצוֹת מֹשִׁיחַ וְכו', כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שָׁם. וְזוֹהוּ בְּחִינַת: 'צִדִּיק בְּכָל הַדּוֹרוֹת', כִּי הֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ מְגַלֵּה אֱלֻקּוֹתוֹ וְצִדִּיקוֹתוֹ בְּכָל הַדּוֹרוֹת עַל-יְדֵי צִדִּיקֵי אֱמֶת בְּעָלֵי רוּחַ הַקִּדְשׁ שֶׁבְּכָל דּוֹר שֶׁעַל-יָדָם עֵקֶר בְּרוּר הָאֱמוּנָה, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה עֵקֶר הַתְּגֻלוֹת אֱלֻקּוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ בְּכָל דּוֹר וָדוֹר.

ח' מְגִלָּה אֱלֻקּוֹתוֹ בְּכָל הַדּוֹרוֹת עַל יְדֵי צִדִּיקֵי אֱמֶת שֶׁבְּכָל דּוֹר שֶׁעַל-יָדָם עֵקֶר בְּרוּר הָאֱמוּנָה

בְּשִׁבְעוֹת - לְהַמְשִׁיךְ מִתְּחֵלַת הָאֵרֶץ קִדְשַׁת הַצִּדִּיקִים שֶׁהַתְּחִלָּה תְּקוּנָה וְגַמְרוּ

וְעַל-כֵּן בְּשִׁבְעוֹת, שֶׁהוּא קְבֻלַּת הַתּוֹרָה, שֶׁהַעֵקֶר לְקַבֵּל הַתּוֹרָה מִתְּחֵלָה בְּאֶפֶן שְׁנוּזָה לְקַנְיָנָהּ, עַל-כֵּן נִזְכָּר שְׁמִתָּגְבִּיר לְהַתְחִיל מִכָּל סֵפֶר וּמִסְמִיךְ הַגָּמָר, הֵינּוּ בְּחִינַת הַנ"ל, שֶׁעַל-יְדֵי שְׁמִתָּגְבִּיר בְּכָל פַּעַם מִתְּחֵלָה, עַל-יְדֵי-זֶה זֻכֵּין לְגַמֵּר כַּנ"ל. כִּי בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה בְּשִׁבְעוֹת שֶׁהוּא זְמַן מִתֵּן תּוֹרָתָנוּ, צָרִיכִין לְהַמְשִׁיךְ עֲלֵינוּ מִתְּחֵלָה הָאֵרֶץ קִדְשַׁת כָּל הַצִּדִּיקִים שֶׁהַתְּחִלָּה תְּקוּנָה נִזְכָּר וְגַמְרוּ, שֶׁהֵם בְּחִינַת סִפְרֵיהֶם הַקְּדוּשִׁים שֶׁגָּלוּ בְּעוֹלָם. וְהַעֵקֶר הוּא סִפְרֵי תַנ"ךְ וְש"ס מְשִׁנּוֹת, שֶׁהֵם כָּל כָּל הַתּוֹרָה שֶׁכָּתוּב וּבְעַל פִּה, עַל-כֵּן אוֹמְרִים הַהִתְחַלָּה וְהַסּוּף מִכָּל סִפְרֵי הַנ"ל, כְּדִי לְהַמְשִׁיךְ עֲלֵינוּ מִתְּחֵלָה תְּקוּנָה, שֶׁעַל-יְדֵי זֶה זֻכֵּין לְגַמֵּר בְּכִי טוֹב, וְכַנ"ל.

שָׁנָה וְתַרְדֵּמָה בְּחִינַת תְּרִיגוֹן

כַּח. וְזֶה בְּחִינַת (בְּרִכּוֹת ח'): לְעוֹלָם יִשְׁלִים אָדָם פְּרָשִׁיוֹתָיו עִם הַצִּבּוֹר שְׁנִים מִקְרָא וְאַחַד תְּרִיגוֹן, וְאַפְלוּ עֲטוּרוֹת וְדִבּוּן וְכו'. תְּרִיגוֹן בְּחִינַת בְּרוּר הַמְדָּמָה,

קְרִיאַת הַפְּטָרָה מִרְמּוֹ עַל הַהִתְחַלָּה וְעַל הַגָּמֵר

מתורותיו ושיחותיו ומעשיותיו הנוראים של רבנו הקדוש והנורא זכר צדיק וקדוש לברכה, אצלו מבאר המשנה בפשיטות גמור; ויכולין להסביר הדבר לכל בר-שכל אמתית הפקי קצת בטיב הנהגת העולם.

פי כל העשירים והגבירים הגדולים מודים שהעולם הזה מלא יגונות ויסורים, פי דאגותיהם ויסוריהם רבות מאד מאד בכל-פעם ובכל-יום ובכל-שעה, וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה: "מרבה נכסים - מרבה דאגה", ואף-על-פי שההמוון-עם העניים אינם מבינים זאת, ונדמה להם שאם היה להם עשירות לא היה להם דאגות, אבל באמת הם טועים הרבה בזה וכנראה בחוש, וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה וכן"ל; והעניים והפעלי-בתים יש להם גם-כן בודאי דאגות הרבה וכן"ל. על-כן אין מקום לברח מיסורי העולם-הזה המלא יסורים ומכאבות, יסורים מיסורים שונים, הן בענין פרנסה, הן בענין צער ויסורים מאשתי ובניו, ולהנשים נדמה שיש להם צער מפעליהם, והן בענין יסורים ומכאבים ממש, שנמצאים הרבה סובלי חלאים ומפות מפלאות רחמנא לצלן בעולם; הן על-פל-אלה ופיוצא בהם, אין מקום לברח מפל-זה פי אם אל-התורה.

פי כל מי שרוצה שיהיה לו טוב

בעולם-הזה, שיחיה בנחת בלי צער - הוא מלא צרות תמיד, פי כל מה שמקנה לטוב - בא להפך; ואפילו אם יהיה לו לפעמים איזה טוב מדמה הוא בודאי מערב ביגונות תמיד, פידוע בחוש למסתכל על-האמת.

על-כן בעולם-הזה אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לחיות בנחת פי אם כשמתרצה באמת להסתפק בתכלית המעוט ולחיות חיי צער, כמו שאמרו שם במשנה הנ"ל: "פת במלח תאכל" וכו', שאז דיקא, כשמקבל על-עצמו כל-הדחקות וחיי צער ולסבל הכל - ולעסוק בתורה, כמו שכתוב שם: "ובתורה אתה עמל", אז דיקא יש לו חיות גם בעולם-הזה, ואשרי לו גם בעולם-הזה, כמו שכתוב שם: "אם אתה עשה כן - אשריך בעולם-הזה", אשריך בעולם-הזה ודאי, פי לא יהיה לו שום יסורים מפגעי העולם-הזה המרבים אצל כל-אדם מאד מאד, מאחר שמקבל על-עצמו הכל בשביל התורה, וכל-חיותו וטובו הוא התורה שהוא טוב אמתית, ואז בודאי חיו חיים אמתיים ואשרי לו גם בעולם-הזה.

אבל הרוצה תענוגי עולם-הזה ולחיות בנחת בעולם-הזה - בודאי חיו מרים ומרורים מאד, פי אפילו רוח קימנא עוברתו, פי תכף כשבא עליו דבר נגד רצונו יש לו צער ויסורים; וזה אי אפשר, שיתנהג הכל כרצונו, אפילו

אם יהיה גביר ואדון ומושל, פי העולם-הזה מלא יסורים כנ"ל.

על-כן אין מקום לברח מעמל העולם-הזה ויסוריו פי אם אל-עמל התורה, לקבל על-עצמו לילך בדרךה של-תורה, לאכל פת במלח וכו'; ואז אשרי וטוב לו, אשרי בעולם-הזה ודאי. והדברים מובנים היטב לקי קצת מיסורי עולם-הזה ודאגותיו הרבים, ומסתכל על-האמת. ועין מזה בשיחותיו של רבנו זכרונם לברכה הנדפסים אצל הספרי-מעשיות לעיל; ועין בהמעשה של החכם והתם וכו'.

ואפילו חכמי המחקרים של אמות העולם מודים לכל-זה, שהעולם הזה מלא יסורים תמיד, וכמבאר בספריהם הרבה מזה; ואמרו שאין טוב בעולם-הזה - פי אם הסבל, דהינו שצריכין בעולם-הזה לקבל על-עצמו לסבל כל מה שיעבר עליו וכו'.

אבל כל דבריהם אינם מועילים להעולם בלא התורה הקדושה שזכינו אנחנו, בני ישראל; פי אין אדם זוכה לזה, שיקבל על-עצמו הסבל בעולם-הזה ושלל מירידתו צרות העולם-הזה, פי אם על-ידי התורה הקדושה.

פי כשמנשב האדם עצמו היטב האמת לאמתו, שהעולם-הזה אינו שום תכלית כלל, פי אפילו אם היה העולם-הזה מלא טובות ועשירות בלי שום יסורים וצער ודאגות כלל, אף-על-

פי-כן הוא הכל וריק, פי הזמן חולף ועובר כהרף-עין, וימינו כצל עובר, "לא כצל של-דקל" וכו', וכמו שכתוב: "מי-שנותניו בהם שבקים שנה וכו' ורהבם עמל ואון פי-גז חיש ונעפה"; מפל-שבן שגם כל-ימי העולם-הזה מלא צער ויגונות ויסורים ודאגות ויטרדות בלי שעור מגדול ועד-קטן, מן-גדולי גדולי העשירים המפלגים עד תכלית העני שבעניים כלם מלאים דאגות ויטרדות והוצאות פרנסתם ושאר יסורים מיסורים שונים וצרות והרפתקאות פידוע לכל, ואפילו קיסרים ומלכים ושרים גדולים מלאים דאגות ויסורים ופחדים רבים בלי שעור, פידוע למי שפקי בהם ובדרכיהם, וכל זה ידוע ומבאר אפילו לחכמי האמות העולם. ואף-על-פי-כן אין מי שיברח מזה, פי אם כשבחר חלקו בתורה ומצות הקדושים ומרצה להסתפק בתכלית המעוט מזה העולם כדי לעסוק בתורה ולכלות זמיו על-התורה ועל-העבודה, אז דיקא יכול לברח מן-עמל העולם-הזה, לפטר מעליו עמל ויגיעות ויטרדות ומרירות-נפש של דאגות העולם-הזה, ולחיות חיים אמתיים בתורה ועבודת ה', אשר הוא עקר החיים האמתיים בעולם-הזה ובעולם-הבא.

ובודאי צדקו ונאמנו דברי המשנה הקדושה אפילו על-פי פשוטה, שמי שבחר לסבל בעולם-הזה, לאכל פת במלח, ומים במשורה ושתה, ועל-

הארץ יישן, וחי צער יחיה - כי אפלו פת במלח ומים במשורה לאו כל-אדם זוכה בהרחקה, ועל-כן הוא צריך עם-כל-זה להיות מרצה לחיות חי צער; אבל כל זה הוא מקבל על-עצמו כדי לעסק בתורה, כמו שכתוב שם: "ובתורה אתה עמל", אז, אם עשה כן - בודאי "אשריך וטוב לך, אשריך בעולם-הזה" ודאי, כי בודאי יש לו חיות אמתית, מאחר שמקבל על-עצמו לסבל כל-יסורי עולם-הזה, וזכה להשיג האמת, שהעולם-הזה לא נברא בשביל נחת, להתענג בו, אדרבא, מי שרוצה להתענג בזה העולם הוא מלא יסורים וכעס ומכאבות וכנ"ל, רק הוא ברח מעמל העולם-הזה לעמל התורה אשר הוא חיינו וארך ימינו, אז לא די שיופה לעולם-הבא שהוא עולם הנצחי, שכל העולם-הזה אינו עולה כנגדו אפלו כהרף-עין, אף גם בעולם-הזה אשרי לו ואשרי חלקו; כי בעולם-הזה אין טוב כי אם הסבל - אבל אי אפשר לקבל הסבל של יסורי העולם-הזה כי אם בשבירת אל-עמל התורה והמצות הקדושים וכנ"ל.

והדברים מבארים ומוכנים מאד למי שחפץ באמת ואינו רוצה להטעות

את-עצמו; כי מי שמתלוצץ מדברים כאלו - הוא מתלוצץ רק מעצמו, דהינו שאינו רוצה לקבל עצותינו האמתיות ופונה ערפו אליהם, כי הוא רוצה רק לטבע ביון מצולת העולם-הזה, ומי ימחה בידו, יאחז כל-אחד דרכו ונאנחנו בשם ה' אלקינו נזכיר, וכמו שאמר רבנו זכרוננו לברכה על-אחד שדבר עמו הרבה, וכונת רבנו זכרוננו לברכה היה להוציא ממקומות שנטבע בהם במים שאין להם סוף, אבל אותו האיש נתן פתח סודרת וחזק את-לבו, ולא קבל דברי רבנו זכרוננו לברכה בלב, אף-על-פי שגם הוא הבין שדברי רבנו זכרוננו לברכה אמתיים ונפלאים, אבל לא רצה לקבלם; ענה ואמר רבנו זכרוננו לברכה: זה האיש דומה כמו מי שנטבע במים והולך לאבוד, וכא אחד ופושט ידו ורוצה להוציא משם, והוא נתן פתח סודרת ופונה ערפו בעווה, ואינו רוצה להניח את-עצמו לתפס בו להוציאו, וברח מן הבא להצילו. ויהשמע געם בעולם-הזה ובעולם-הבא.

תם ונשלם ספר שיחות הר"ן בעזרת השם יתברך.

תם ונשלם, שבת לאל בורא עולם.

הקדמה

מה שהיה כבר נקרא שמו ונודע שהוא אדם. וזאת תורת האדם דקדשה, אשר זכה להשלים דמות אדם, כי זה כל האדם. הלא הוא כבוד אדונינו מורנו ורבנו, עטרת תפארתנו גאון עזנו, הרב הקדוש והנורא בוצינא רבא בוצינא עלאה בוצינא זקירא וקדישא קדשת-שם מורנו הרב נחמן, זכר צדיק וקדוש לברכה. גין נקד לרוב הקדוש והנורא האלקי הפעל-שם-טוב, זכר צדיק וקדוש לברכה. אשר כבר נהנו ישראל לאורו, בחבוריו הקדושים הנפלאים אשר כבר יצאו לאורה. רבים ראו וישמחו וישרים יעלו, והאמת יורה דרכו.

והנה עוד ראה זה נמצא באמתותינו, ספורי מעשיות נפלאות ונוראות, אשר זכינו לשמע פה אל פה מפיו הקדוש. אשר אין וחזר ותמן משלים הרבה, והלביש והסתיר השגות גבוהות ועצומות בספורי מעשיות בדרכים נפלאים ונוראים מאד. כי זאת לפנים בישראל, על הגאולה ועל התמורה, כשהיו רוצים לדבר בנסתרות ה'. היו מדברים בדרך חידה ומשל והלבישו סתרי תורה גנוזי דמלקא בכמה וכמה לבושים מלבושים שונים, כמובא אחר המעשה של בן המלך וכן השפחה שאמר רבנו, זכרוננו לברכה אז, שבימים הקדמונים כשהיו החברים מדברים ומשיחים קבלה, היו

משיחים בלשון כזה, כי עד רבי שמעון בר יוחאי לא היו מדברים קבלה באתגלוי וכו'. ועל פי רב אחר כמה מעשיות, היה מגלה קצת מעט פחות מטפה מן הים, איזה רמזים להיכן הדברים מגיעים, כמבאר לקמן במקומם, הדברים והרמזים שספר אחר כל מעשה ומעשה.

והנה, עד הנה היו הדברים האלה גנוזים אצלנו, אף להיות רבים אומרים לנפשנו מי יראנו טוב, כי רבים אשר אתנו מאנשי שלומנו, אשר נכספה וגם כלתה נפשם, לשמע תמיד דברי אלקים חיים שיצאו מפי רבנו הקדוש זכרוננו לברכה. וביחוד אלו המעשיות שספר, אשר לא זכו עדין שיגיעו אליהם, כי אם בהעמקות בכתב על-ידי סופרים שונים, אשר נתברו הטעיות בהם מאד וקלקלו המקור. על כן תשוקתם הגדולה אלצונו, וכוספם החזק דחקונו, עד אשר הכרחנו למלאת רצונם, להביאם לבית הדפוס. וגם כי היה לנו גלוי דעת מפי רבנו הגדול זכרוננו לברכה, אשר פעם אחד גלה דעתו שרוצה להדפיס ספר מעשיות, ואמר בזה הלשון לפני כמה אנשים: בדעתי להדפיס ספר מעשיות, ויהיה למעלה כתוב בלשון הקדש ולמטה בלשון לעז! ואמר: הלא על כל פנים הם מדברים נאים לספר וכו'! - בדברים האלה נשמע מפיו הקדוש ברוש.

- על-ידי-זה זוכה ליראה.
- ג. כשנזדמן לידו איזה גמילות-חסד ואינו גמלו, על-ידי-זה נפל מיראתו.
- ד. מי שממעיט בשיחה יזכה ליראה.
- ה. מי שמדבר ומסית את חברו ליראת שמים, כל הדבורים שמוציא מפיו בשיחה שמדבר עם חברו נעשה ממנו ספר.
- ו. מי שיש בו יראת שמים - דבריו נשמעין.
- ז. בכיה על מיתת אדם כשר היא חשובה כמו יראת שמים.
- ח. יראת השם תוסיף לאדם יותר ממה שמוזל מן החיב; והוא הדין להפך.
- ט. על-ידי שמוש צדיקים יבוא ליראת שמים; והוא הדין להפך.
- י. הבושה מביא לידי יראת חטא.
- יא. זכות היראה: עד אלה דור.
- יב. מי שאינו מניח בן או תלמיד, זה נקרא לא ירא אלקים.
- יג. הפסיו של הראש מביא לידי יראה.
- יד. אדם שהמון עם מתברכין בו, בידוע שיש בו יראת שמים.
- טו. מי שיש בו יראת שמים יכול לשבר את לב המתנאין.
- טז. וממשיך את השכינה בעולם.
- יז. וביא לידי הכנעה.
- יח. גם המסית לא יכול להסית אותו.
- יט. מי שדבוק תמיד ביראת השם יתברך, הקדוש-ברוך-הוא עשה לו נסים.
- כ. מי שמקשר תמיד ביראת השם

- ואינו שכוח ממנו, מוחלין לו כל עונותיו.
- כא. מי שיש בו יראת שמים בודאי ישמע לקול הצדיקים.
- כב. גם כבוא למדת הבטחון.
- כג. על-ידי יראה הקדוש-ברוך-הוא נתן שלום.
- כד. מי שאין בו יראה אינו הולך בתורת ה'.
- כה. על-ידי יראה יבוא לאמת.
- כו. מי שיש בו יראה אינו נפל מגדלתו, והולך וגדול.
- כז. מי שיש לו חכמת אלקים בלב, העם ייראו מלפניו.
- כח. מי שיש בו יראה, כשבא פחד לעולם - הוא לא יפחד, אבל גם ישמח.
- כט. מי שיש בו יראה בודאי יכניע את עצמו לפני הצדיק.
- ל. על-ידי גאווה אין יראה.
- לא. ליראה תלף למקנה.
- לב. על-ידי קדשת השם תבוא ליראה.
- לג. הפשעים מסירין את היראה מנגד עיניו.
- לד. מי שאינו נתן אל לבו יום המיתה, על-ידי-זה אין לו יראה.
- לה. כשאדם נפל מיראתו, בידוע שדנין אותו למעלה.
- לו. על-ידי מתנה שנתנין לצדיקים זוכין ליראה.
- לז. גם שלש מאות ועשר טבילות מסגלין ליראה.

שלום. ועקוב. וטלמן. ואחיקמן. ואחיהם שלום הראש. ושלום בן קורא בן אביסף בן קרת. זכריה בן משלמיה שער. ומתתיה. ועיאל.

גבורי דוד - ישבעם בן חכמוני. אלעזר בן דודו האוחחי. אבשי אחי יואב. בניה בן יהוידע. עשהאל אחי יואב. אלחנן בן דודו מבית לחם. שמות ההרורי. חלץ הפלוני. עירא בן עקש התקועי. אביעזר הענתותי. סבכי החשתי. עילי האוחחי. מהרי הנטפתי. חלד בן בענה הנטופתי. אימי בן ריבי, מגבעת בני בנמין. בניה הפרעתני. חורי מנחלי געש. אביאל הערבתי. עזמות הבחרומי. אליהבא השעלכני בני השם הגזוני. יונתן בן שגה ההררי. אחיאם בן שפר ההררי. אליפל בן אור. ואחיאם בן שפר ההררי אליפל בן אור. חפר המכרתי. אחיה הפלני. חצרו הכרמלי. נצרי בן אובי. יואל אחי נתן. מבחר בן הגרי. צלק העמוני. נחרי הברתי. עירא היתרי. גרב היתרי. אוריה החתי. זבד בן אחלי. עדנא בן שינא הראובני. חנן בן מעכה. ויושפט המתני. עזיא העשרתרי. שמע. ועיאל בני חותם הערערי. ודיעאל בן שמרי. ויוחא אחיו התיצי. אליאל המחזים. ויריבי. ויישויה בני אלנעם. ויתמה המואבי. אליאל. ועובד. ונעשיאל המעבכי.

ואלה הבאים אל דוד וכו' - הראש אחיעזר. ויואש בני השמעה הגבעתי.

ויזיאל ופלט בני עזמות. וברכה. ויהוא הענתותי. וישמעיה הגבעוני. וירמיה. ויחזיאל. ויוחנן. ויוזבד הגדרתי. אלהעזי. וירימות. ובעליה. ושמריהו. וישפטיהו החרופי. אלקנה. וישיהו. ועזראל. ויועזר. וישבעם הקרחים. ויועאלה. וזכריה בני ירחם. עזר הראש. עבדיה. אליאב. משמנה. ירמיה. עמי. אליאל. יוחנן. אלזבד. ירמיהו. מכבני. עדנח. ויוזבד. ודיעאל. ומיכאל. ויוזבד. ואליהוא. ועלמי יהוידע הנגיד לאהרן וצדוק. אבינב. עזא. ואחיו. אוריאל השר. עזיה השר. וואל השר. שמעיה השר. אליאל השר. עמינב השר. צדוק, ואביתר הפהנים. זכריה, בן. ונעזיאל. ושמירמות. ויחזיאל, ועמי, אליאב, ובניהו, ומעשיהו, ומתתיהו, ואליפללה, ומקניהו, ועבד אדם, ויעיאל השערים. ועזזיהו. ובניהו. וברכיה. ואלקנה. ושמריהו. ויושפט. ונתנאל. ועמישי. וזכריהו. ובניהו. ואליעזר. ויחיה.

ויחלקם דוד וכו' - לעדן. ושמעי. ויחזיאל. ונתם. ויואל. שלמית. ויחזיאל. והרן. נחת. זנא. ויעזש. ובריעה. בני משה גרשום ואליעזר. שבואל הראש. רחביה הראש. שלמית הראש. ויהו הראש. אמריה. ויחזיאל. ויקמץ. מיכה הראש. וישיה. אלעזר. וקיש. מחלי. ועזר. וירמות. שמעיה בן נתנאל הסופר. אחימלך בן אביתר.

אני צריך לדבר הרבה, להתפלל כל סדר התפלה, ולהוסיף עוד תחנונות ובקשות הרבה, כי צרכי המה מרבים מאד.

ובכן באתי לפניך מלא רחמים, רבון כל המעשים אדון כל הנשמות, שתמלא רחמים על נשמות ישראל, ובפרט על נשמות העניה והדלה על ידי מעשי הרעים, אשר הרביתי לפשע נגדך, חטאתי עויתי ופשעתי והרע בעיניך עשיתי, עד אשר זה ימים ושנים הרבה אשר נשמותי הולכת נעה ונדה, ונתרחקה ונתגורשה מן השדה הקדושה, ששם גדלים כל הנשמות הקדושות, ונצאה בגולה ואין לה מפיח, והיא הולכת ומטרפת, ואין לה מנוח לכף רגלה, כל ירדפיה השיגה בין המצרים". ומה אעשה ועוונתי גרמו כי אלה ויותר מזה. לולא רחמיך וחסדיך אז אבדתי בעיני חלילה. ועתה איך יוכל עבד אדוני זה לדבר עם אדוני זה, מאחר שאני רחוק מנשמותי כל כך, ואיך יוכל גלם סרוח מבלבל ומטרף לדבר דברי אלהים חיים, על בן אין לי שום תקנה לשוב ולהתחנן, כי אם על ידי בעל השדה האמתי. ועל זה באתי לפניך יי אלהי ואלהי אבותי, להפיל תחנוני לפניך מלא רחמים, בלב נשבר ונדבא, בלב קרוע ומרמח, בלב חרד ונאנח, בלעגי שפה ובלשוון עלגים, צופה ומביט ומיחל ומחכה לרחמיך ורחינותיך

האמתיות, יושב ודומם לתשושת יי כהרף עין, כי אין לי פה לדבר ולא מצח להרים ראש, כי קלקלתי ושתחתי בידים כל טובותיך ועצותיך הקדושות אשר השפעת עלי בכל עת, ועתה מה יש לי עוד צדקה ולזעק עוד אל המלך.

רחמן מלא רחמים, רחם על נפשי ורוחי ונשמותי כי אתה לבד יודע עצם הרחמנות שעליהם, זה ימים ושנים הרבה. יהמו מעיך ורחמיך על נשמותי הפגומה מאד ועל כל הנשמות הערמות דאזלין ערטלאין בעוונותי הרבים. אוי אוי אוי, מה אומר מה אדבר, אוי אוי אוי מתי אצפה לתקן פגמים גדולים גבוהים ועצומים כאלה, אשר פגמתי וקלקלתי במקום שפגמתי. חמל ורחם על נשמותינו ועל כל עמך בית ישראל, על כל נשמות ורוחות ונפשות החיים והמתים, ותן לנו בעל שדה אמתי שיוכל לעסק בתקון נפשנו ורוחנו ונשמותינו, שיהיה לו כח לתקן כל הנשמות של החיים והמתים, להכניס כל הנשמות מחוץ לפנים, לתוך השדה הקדושה, ולעסוק בכל תקוניהם וצרכיהם לזרעם ולנטעם ולהשקותם ולגדלם ולהצמיחם ולהרבות פרותיהם ולתן הרחקה כראוי בין כל האילנות והעשבים שלא יכחישו אחד את חברו חס ושלום, ויקים מהרה מקרא שכתוב: "ישם מדבר לאגם

מים, וארץ ציה למוצאי מים. ויושב שם רעבים וכווננו עיר מושב, ויזרעו שדות וישעו כרמים, וינעשו פרי תבואה. ויברכם וירבו מאד ובהמתם לא ימעיט".

ותרחם ברחמיך הרבים על הצדיקים אמת העוסקים בתקון השדה הקדושה הנקראים בעלי השדה, ועל כל יוצאי חלציהם ועל כל התלויים בהם, ותשמרם ותצילם מפל אויביהם ומפל שונאיהם ומפל ירדפיהם, כי אתה יודע גדל ההתגרות שמתגדין בהם, וגדל השנאה והקנאה והיסורים והרדיפות שבאים עליהם על ידיה. חוס וחמל עליהם ועלינו ואמר לצרותיהם די, ושמרם והצילם, החים ונקמם, ויחזקם ואמצם ויברכם, באפן שיוכלו לעסק בתקוננו ובתקון כל השדה כלה. רחם מלא רחמים על נשמות עשוקות כאלו, על נשמות רחוקות מתקון זה כמה וכמה מאות שנים, וכמה גלגולים עברו עליהם, וכמה יסורים וצרות והרפתקאות עברו עליהם בכל גלגול וגלגול. חמל על נשמות עיפות ונרדפות, ובפרט על נשמות הערמות דאזלין ערטלאין, שאינם יכולים להתלבש בשום גוף, אשר אתה ידעת עצם הרחמנות שעליהם. חמל על דמעתם ונצעתם, חמל על אנחתם וגניחתם ואנקתם, חמל על צערם המר, חמל על טלטולם הקשה והקבד מאד אשר

"כשל כח הסבל". חמל עליהם למען שמך, למען רחמיך הרבים לבד, כי אין בנו כח ודעת להתפלל עליהם ועלינו, עשה למענך ולא למעננו, ואל תזכר להם ולנו עוונותינו. "מהר יקדמונו רחמיך כי דלוננו מאד", עזרנו כי עליך נשעננו.

וזכנו לשוב בתשובה שלמה לפניך באמת עד שיאירנו עיני בעל השדה, ותהיה השדה נקראת שדה צופים ולא תהיה נקראת חס ושלום שדה בוכים, שתעזר ותושיע ברחמיך הרבים ובחסדיך העצומים שיהיה כח להפעל השדה להיות צופה ומביט ומסתכל על כל אחד ואחד מיישראל הרחוק מן התכלית להביאו אל התכלית האמתי, שיופך כל אחד לסתם עיניו וידעתו מחיזו דהאי עלמא לגמרי, עד שיהיה נכלל תמיד בתכלית הבטול ברצוא ושוב בתוך התכלית האמתי שהוא כלו אחד כלו טוב, באפן שיופך כל אחד ואחד מיישראל לכלל תפלתו באחד. עזרנו טוב לכל שנופך לבטל כל גשמיותנו עד שנופך לבטל עצמנו לגמרי לכלל באחדותך באמת שהוא כלו טוב תמיד, עד שתהיה תפלתנו בתכלית השלמות כלולה יחד מתחלתה ועד סופה בתכלית האחדות ולא נשפך שום אות ודבור של התפלה לעולם. ואפלו כשנעמד בסוף התפלה, נזכר עדין את אות ודבור הראשון של התפלה. ולא גלף ולא

חזרה לתוכן העניינים

שבת קודש

לנצח עוד יום

קב"ח ע"א רבי מאיר אומר: אם אוזן בקטן וגדול עולה עמו הרי

הוא כמזוה, לפי שהם נחשבים כמחבורים יחד, ואם נגע טבול יום באחד מהם נטמא גם חבירו [כשהם תרומה, שהתרומה נפסלת מטבול יום], ואם לאו - אינו כמזוה, וחבירו לא נטמא. ונחלק אחד לא יכול לטמא את השני לפי שטבול יום הוא שני לטומאה והחלק שנגע בו הוא שלישי, והשלישי אינו עושה רביעי בתרומה]. הרי שרבי מאיר סבר איפכא, שאינו כמזוה? ואמר רבי יוחנן: מוחללת השוטה! שבמסכת טבול יום הוא החליף את שיטתו. אך בכל מקום הוא סובר שאם אוזן בקטן וגדול עולה עמו הרי הוא כמזוה.

ומבאר אם כן, שגם רבי יוחנן פירש שהטעם של רבי מאיר שהאבר אין צריך להכשר משום שהוא סובר שאם אוזן בקטן ואין גדול עולה עמו הרי הוא כמזוה, וכאביי.

והיונן בה: ומאי קאי רבי יוחנן מדברי רבי מאיר במשנתנו על דבריו במסכת טבול יום? דלמא שני ליה לרבי מאיר בין טבול יום לשאר טומאות?! שטבול יום טומאתו קלושה, שהרי הוא כבר טבל, ולפיכך רבי מאיר מיקל לומר שכאשר טבול יום נוגע בחלק אחד אין החלק השני נטמא עמו, שלגבי זה אינם נחשבים למחבורים.

אבל אם יגע אדם שטומאתו חמורה או שרץ בחלק אחד, הרי גם החלק השני נטמא עמו, כיון שהם נחשבים למחבורים. וכן במשנתנו לגבי הכשר, גם האבר והבשר המדולדלים הוכשרו עם הבהמה כיון שהם נחשבים למחבורים, ואם כן לא קשה כלל סתירה בדברי רבי מאיר?

ומתרגינן: הא תניא: רבי אומר: אחר טבול יום ואחד שאר טומאות שוים הם, שמה שנחשב נגיעה בשאר טומאות נחשב גם נגיעה בטבול יום, ומשום כן הקשה רבי יוחנן מרבי מאיר ארבי מאיר.

ואכתבי משקינן: ודלמא לרבי לא שני ליה, ולרבי מאיר שני ליה בין טבול יום לשאר טומאות, ומאי קשיא לרבי יוחנן? ומתרגינן: אמר רבי ואשיה: הכי אמר רבי יוחנן: לרבי רבי שטבול יום ושאר טומאות שוים הם - מוחללת השוטה של רבי מאיר, דבטבול יום אמר שאינו כמזוה, וכאן חזר בו ואמר שהרי הוא כמזוה.

ג. רבא אמר: מדובר באופן שלא הותו מדם השחיטה על האבר המדולדל, ולכולי עלמא בהמה נעשית יד לאבר אחד, אלא ביש יד לטומאה ואין יד להכשר [האם אמרין כשם שיש יד לטומאה כך יש יד להכשר או לא] קמפלגי רבי מאיר ורבי שמעון.

מר רבי שמעון סבר: יש יד לטומאה ואין יד להכשר. דין "יד" התחדש ר' לגבי העברת הטומאה מהשרץ לאוכל ומאחיל הטמא לאוכל טהור. אך לגבי הכשר - שאם הוכשר היד הוכשר גם האוכל - לא התחדש דין יד, ולפיכך, אף שהבהמה נעשית יד לאבר אחד, מכל מקום אינה מביאה את הכשר לאבר. ומר רבי מאיר סבר: יש יד לטומאה ולהכשר. שכשם שהתחדש דין יד לגבי העברת הטומאה לאוכל, כך התחדש דין יד לגבי הכשר, ולפיכך, כאשר הוכשרה הבהמה הרי היא מביאה את

ההכשר לאבר המדולדל, כיון שהבהמה נעשית יד לאבר אחד. ונזכר נחלקו במחלוקת זו רב ורבי יוחנן לעיל ק"ח ב.

ד. רב פפא אמר: לעולם מיירי באופן שהוכשר כבר האבר בדם השחיטה, ודבר זה יתכן משני סיבות, האחד, באופן שהותו מדם השחיטה על האבר, והשני, משום שלכולי עלמא יש יד להכשר, ובהמה נעשית יד לאבר אחד, אלא שההכשר היה קודם שחישב עליו לאכילה, שעדיין לא היה לאבר שם אוכל בשעה שהוא הוכשר, ובלא מחשבה אין האבר המדולדל ראוי לקבל טומאה, לפי שהוא אסור באכילה. ובהכשר שנעשה קודם המחשבה קמפלגי רבי מאיר ורבי שמעון - האם מועיל ההכשר או לא. דרבי שמעון סבר, שכשם שלא חלה הטומאה על דבר שאינו עומד לאכילה, כך לא חל ההכשר על דבר שאינו עומד לאכילה, הלכך לא הוכשרו האבר והבשר המדולדלין בדם השחיטה. ורבי מאיר סבר, שההכשר חל אף קודם שהם עומדים לאכילה, וכשיחשוב עליהם לאכילה אז יהיו ראויין לקבל טומאה על ידי ההכשר שנעשה מתחילה.

התניא: אמר רבי יהודה - כך היה רבי עקיבא שונה: חלב של בהמה טהורה שחווה - בכפרים צריך מחשבה. שייחשוב עליו לאכילת אדם, ורק אז חל עליו שם "אוכל" לקבלת טומאה. לפי שהחלב נאכל רק על ידי הדחק, ובכפרים שמספר האנשים בהם מועט, ודי להם בבשר, אינם אוכלים חלב, אבל בערים שבהן אנשים רבים, ורק הבשר לבד אינו מספיק, ולכן אוכלים [הנהיג] שם גם חלב, ולכן החלב עומד שם לאכילה אף בלא מחשבה.

[פירוש אחר: החלב הוא יקר יותר מבשר, ואנשי הכפרים נעים ואין ידם משנת לקנות חלב, ואילו אנשי העיירות שהערים אוכלים גם חלב, ולפיכך החלב עומד שם לאכילה אף בלא מחשבה].

ואין צריך החלב הכשר, לפי שהוא כבר הוכשר בשעת השחיטה, ואף על פי שההכשר היה לפני המחשבה.

ואמרנו לפניו של רבי עקיבא: לימדתנו רבנו: עולשין [שם עשב] שלקטן והדיחן במים על מנת להאכילם לבהמה, ודבר העומד לאכילת בהמה אינו מקבל טומאת אוכלין, ואחר כך נמלך עליהן שיהיו לאכילת אדם, ומעתה הם ראויים לקבל טומאת אוכלין.

הרי הן צריכות הכשר שני. לפי שההכשר הראשון בשעה שהדיחן היה קודם המחשבה, ואין ההכשר מועיל אלא אם כן נעשה לאחר שהוא ראוי לקבל טומאה. ויבצר אתה אומר בחלב שחווה שמועיל הכשר קודם מחשבה? וחזר רבי עקיבא להיות שונה כרבי יהודה. שאכן גם בחלב שחווה צריך הכשר שני אחר המחשבה שחישב עליו לאכילת אדם.

ולאחר שמצינו שדנו בזה התנאים, מעתה יתכן לומר שנחלקו בזה רבי מאיר ורבי שמעון במשנתנו, מר רבי מאיר סבר לה כמו שאמר רבי עקיבא כמעיקרא, שההכשר מועיל אף אם הוא נעשה קודם למחשבה, והתעיל הכשר דם השחיטה להכשיר את האבר המדולדל.

ומר רבי שמעון סבר לה כמו שסובר רבי עקיבא לאחר חזרה, שלא חל ההכשר קודם מחשבה, ולפיכך צריך האבר המדולדל הכשר שני לאחר

שיחשוב עליו לאכילה.

ה. רב אחא בריה דרב איקא אמר: מדובר באופן שניתו מדם השחיטה על האבר,

ובנתקנה הדם של השחיטה בין שחיטת הסימן ראשון לשחיטת הסימן השני - קמפלגי רבי מאיר ורבי שמעון.

ש"דים אינו נחשב למשקה לענין הכשר אלא אם כן הוא "דם חללים", דהיינו שנהרגה הבהמה על ידי שנחתכה לאורכה. ודם שחיטה שמכשיר הוא, מטעם אחר, משום שהוקש דם השחיטה למים, ולכן הוא אינו מכשיר אלא כשיש עליו שם של "דם שחיטה".

מר, רבי מאיר סבר: "ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף", וכבר בשחיטת הסימן הראשון כבר יש לזה שם שחיטה, והוא דם אף על פי שנתקנה קודם גמר השחיטה - "דם שחיטה" הוא, והכשיר את האבר והבשר המדולדלין.

ומר רבי שמעון סבר: אינה לשחיטה, אין השחיטה קריה שחיטה, אלא לבסוף השחיטה. והאי דם, שנתקנה קודם סוף השחיטה, אינו "דם שחיטה" אלא דם מכה הוא, שאינו מכשיר, ולכן לא הוכשרו האבר והבשר המדולדלין.

ו. רב אשי אמר: מדובר באופן שניתו מדם השחיטה על האבר, ובשחיטה מכשרת את הבשר ולא דם השחיטה מכשיר, או שמא, דם השחיטה מכשיר - קמפלגי.

שרבי שמעון טעמיה [לעיל לה ב] ש"דים שחיטה" אינו קרוי משקה כלל, ואינו מכשיר לקבלת טומאה, אלא שהשחיטה עצמה היא המכשרת את הבשר לקבל טומאה, שהאילו והיא מתרת את הבשר לאכילה הרי היא נותנת לו שם "אוכל" גם לענין קבלת טומאה [שההכשר הוא כעין "גמר מלאכה" של האוכל], ומכיון שהשחיטה אינה מתרת באכילה את האבר והבשר המדולדלין, גם אינה מכשירה אותם לקבלת טומאה.

ורבי מאיר סובר, שדם השחיטה קרוי משקה ומכשיר לקבלת טומאה, הלכך הוכשרו האבר והבשר המדולדלין בדם השחיטה.

בעי רבה: לרבי מאיר דסבר בהמה נעשית יד לאבר בשעת שחיטה [לפי האוקמאם של רבא לעיל]

- בהמה בחייה, מהו שתעשה יד לאבר? שהרי הבהמה עצמה בחייה אינה מקבלת טומאה כלל, והאבר המדולדל מקבל טומאת אוכלים על ידי מחשבה והכשר, ומעתה יש מקום להסתפק באופן שנגעה הטומאה בבהמה, האם היא מכניסה את הטומאה לאבר מדין "יד" [שהיא מכניס ומצויה את הטומאה], או שמא, כיון שבעלי חיים אינם מקבלים טומאה כלל, אינם יכולים אף להעביר טומאה מדין יד?

ומסקינן: תיקון אמר אביי: הרי אמרו במסכת עוקצין: קישות שנושעה בעצץ שאינו נקוב, שדינה כתלושה, ומקבלת טומאה ככל אוכל, והגדילה הקישות ויצאה חוץ לעצץ, ונוטה על הארץ - טהורה כל הקישות. לפי שהחלק היוצא מהעצץ יונק מריח הארץ שתחתיו, ומה שבתוך העצץ יונק מהחלק הנוטה לחוץ, והכל נחשב כמחובר לקרקע, ודבר המחובר לקרקע אינו מקבל טומאה.

אמר רבי שמעון: וכי מה טיבה של הקישות שבתוך העצץ ליטהר?! איזה טעם יש לטהר גם

שהשתחוה לה נאסרת בהנאה מדין "עבודה זרה". אך חצי הדלעת השניה שלא השתחוה לה מותרת בהנאה.

בעי רבי ירמיה: לדעת רבי שמעון שאיסורי הנאה אינם מקבלים טומאה, לפי שאין להם שם אוכל, נמצא שחצי הדלעת שהשתחוה לה אינה מקבלת טומאה, וחצי הדלעת שלא השתחוה לה מקבלת טומאה,

לחוך "יד" לחברתה, למה שבתוך העציץ. כלומר, שאם נגעה טומאה בחלק שבחוץ - האם הוא מכניס את הטומאה לקישות שבתוך העציץ מדין "יד", או שמא, כיון שהמחובר אינו מקבל טומאה, אינו יכול אף להעביר את הטומאה מדין יד ? ומסקינן: תיקון!

אמר רבי ירמיה: הרי אמרו: המשתחוה לחצי דלעת - אסרה בהנאה. שאותה חצי הדלעת

את העיקר שנמצא בתוך העציץ, הרי הוא אינו יונק מהקרקע? אלא, הטמא בטומאתו! מה שבתוך העציץ נשאר בתלוש גם לאחר שהגדילה הקישות, ומקבל טומאה.

והטהור בטהרתו. מה שנוטה לחוץ, הוא לבדו דינו כמחובר, ואינו מקבל טומאה.

בעי אביי: לרבי שמעון שסובר שמה שגדל בתוך העציץ מקבל טומאה ומה שמחוץ לעציץ אינו מקבל טומאה, מהו שתיעשה הקישות הנוטה

העור והרומב פרק תשיעי חולין קבת.

מסורת הש"ס

(א) ז"ל דתמאן
(ב) [מוספתא דעוקין]
(ג) רפ"ג, (ג) [עין חוס' נדה
כ ד"ה שורען], (ד) [עיל
כט: וש"נ], (ה) עוקין
פ"ב מט"ו, (ו) בסי"א ליחא
סבוא טומאה דרננן,
(ז) [עיל לה:], (ח) ג"א או
בשמינו וגירסת ר"מ אי נמי
ק"ל דכ"ע אין יד להסבר
ובשמינו הדס על האבר
וכו', (ט) [עין חוס' טבול
יום מ"ש שם],

גליון הש"ס
גמ' צריכות הכשר שני.
עין נדה דף נ' (ע"מ חוס')
ד"ה שורקן: רש"י ד"ה
ומהדר וכו' שהוא מומאה
דרבנן. תמוה לי הא ט"י
הוא טמא לאורייתא לפסול
מרומה נכניש. עין סוטה
דף כח ובתוס' שם וסו"ל
לש"י לומר דט"י קלים
טומאה וצ"ע גדול:

הגהות הב"ח
(א) רש"י ד"ה ואם לאו
וכו' במס' יומא. כ"ב אין זה
במסכת יומא ונ"ל דהוא
ט"ס ונ"ל במסכת טבול יום
פ"ג מ"א:

פאס לאז. חצירו טוהר ווע"פ שטוענען אז צוזאם איזן שליש עושה רביעי בתרומה. וגבי טבול יום מניח לה (א) במסכת יומא (דף טז:).
מוחלפס השיטה. כאן החליף ר"מ שיטתו אבל בעלמא ס"ל אוחז בקטן ואין גדול עולה עמו הרי הוא כמזוה ומדקאמר רבי יוחנן

[illegible]

ב' ה'י' דלפנין ק' דלנומאה ברס
 פסקיון (ד' ק'ס) קוספילגו דר"ע
 דלנומאה געש' ד' לזכר: **הכשר קודם**
למחשבה **המחשבה קוספילגו** דר"ע ש' ד' לננומאה
 שחשבו אלל ששחטו קודם שחשבו
 לזלזל' לננומאה לעבד קודם דקדק
 המחשבה אלל סבר כיון דשבעה
 הכשר אחי' לאו ד' קצול' ננומאה
 ד' דקדק' לא זלזל' ע' שחף
 גלג' נח אכור הוא הכשר נמי לא
 מקבל: **חב' א"י** דר' אלוכלו
 דכפרים נפיש שטעם מוסר וס' אלל
 כשר הכרה לזכר וספון אלל
 דכפרים אלל מרובה ע' לז' שער
 דכפרים אלל לזכר אונול' ע"י דהקל.
 דכפרים מחוס דקדק' ע' אלל נ'
 דכפרים ע' שער' אונול' אונול:
למחשבה כפאטי' ואע"י דקדק הכשר
 עולש' ע' שער' שערין
 קרעספילג' **קוספילג' נעמה וסוכו**
ואח"כ נגל' עליהם אלל דכפרין
 הכשר ע' נפיש שער' המחשבה
 ע' **מכר** לא ד' שער' דר"ע שער'

ומעיקר האמת, מאכל בזהו אף מקבל טומאה: **בשקתהו דהס רז.**
 ודע: אין ד להשכר אבל יש ד לטעומה ופולגנייהו בשעתה דהס
 עז האבר וקומתו בין קצת לקצת: **דס רז.** מביש ויז' חללים
 ויז' משקה ולא ד מהכא: **דא רז.** אחר דע' שמים ד להשכר ואף
 אצל אית ליה ד בזהמה נעשית ד אצל אף ס'ל' אוהו בשקן ויז'
 גדול עשוי ויש להיזר או ממוהו (ובשעתה דס עז האבר אל' מתקנה
 ויז' מוילג' אף סכר דס מביש ויז' הכי ויז' עשית' אצל
 בפרקא שני (שיל ג') חטופה מביש ולא דס ואף אצל כיון דלא
 ממנה ליה חטופה להיזריו בזכיליה אע"י דמנהיה ליה לטעומה מני
 ויז' ויז' אצל מביש ליה חטופה דעממה חטופה מביש ויז' שמוס
 ויז' מביש ליה חטופה לענין היזר אצל מביש שמוס ליה נמי חטופה
 לענין טומאה והכל ליזר למיזר הכי: **עז דס רז.** רבה אוקס
 ויז' ויז' לעיל (אב) בזהמה נעשית ד אצל עז דס רז' מביש
 בזהמה נעשית ד אצל חטופה לענין השכר מביש חטופה ד
 חטופה נעשית ד אצל חטופה לענין היזר אצל מביש שמוס ליה נמי חטופה

[illegible]

רבי מאיר אומר אם אחוז בקטן וגדול עולה עמו. ה"ג בספרים
 ובפ"י ר"ת ובמסכת טבול יום (פ"ג מ"א) אינו כן גדרסין ר"מ
 ואומר אם אחוז בקטן וגדול עולה עמו הרי הוא כמזהו רבי יהודה אומר
 אם אחוז בקטן וגדול עולה עמו הרי הוא כמזהו ולכן גירסא תימה

מאי פריך הכא דר"מ אדר"מ ט' ואלא
מסתבר לפרש דר' יוחנן דאמר באוחו
בקטן ואין גדול עולה עמו אליבא דר"מ
לאו דוקא אלא גם הקטן אין עולה

עם הגדול דלא משמע הכי:
בהמה בחייה מהו שתעשה יד
לאבר. תימה מאי מציעא

ימים רבים לא שני
 אמר 'ה' אישה ח' שני
 רבי מוחלפת השיטה
 מאה ואין די להכשר
 די לטומאה ואין די
 לטומאה והלכשר
 שר קורם מוחבש
 'ה' יהודי כך היה רבי
 מוחש בכפרים ציר
 שכבר הוכשר
 למהרר רבינו
 יוחן לבהמה גמול
 הכשר שני וחור רבי
 יהודה מן סבר
 לה בחורה רב אחר
 בנתקת הדם בין
 מר סבר 'ישנה
 וזהו רבי שחיה
 השיטה אלא לטומא
 אשר אמר בשיטה
 בעי רבה 'בהמה

[illegible]

יִשְׂרָאֵל דִּמְקַבְּלִין טוֹמַאֵה בְּתַנּוּמָן וְאֵם נִגַּע טוֹמַאֵה בְּהִמָּה מִהוּ שְׁמַעְשָׁה וְיִמְנֵי לָהּ אוֹר לְדִילָתָהּ וְהוּא לְדִילָתָהּ עוֹסֵד טוֹרֵסוֹר דְּלֹא לְאִבִּי מִהוּ אִבִּי הָרִי הוּא אֵם טוֹמַאֵה אֲפֵרִי אֶלָּא שְׁטֵן בְּלֹא בָּשָׂר מְקַבְּלֵה טוֹמַאֵה: קִישוּט שְׁמַעְשָׁה יִשְׂרָאֵל עֲמַאֵה הָרִי הוּא בְּטוֹמַאֵה וְאֵם הַדְּבִילָה וְיִאֲהֵה נֹפֵה לְחוּץ וְנֹטָה וְשִׁבְצִין לָהּ וְיִשְׁחַדְדִּין וְיִקְרִין מִן מִרְקָה הֵטוּחַ אוֹר וְעֵלְמִין: טַמְאָה קוֹפֵה אֲפֵרִי לְחוּץ וְיִשְׁחַדְדִּין מִרְתֵּי הַכֶּבֶד דְּכָן מְקַבְּלֵי טוֹמַאֵה: לְרִי: וְלֹעֵט אֲפֵרִי: בְּהִמָּה מְשׁוֹם עֲבָדָה זָרָה וְלִרְ"ט אֲפֵרִי: הִנְהֵא אֶין (א) דְּבַעֲיִין שְׁמַעְשָׁה יִנּוֹל וְהַבְּלִינִי (תַּחֲרִים) אֵם הַדְּבִילָה עֲפֵרִי הִנְהֵא אֵין (ב) מְשַׁמָּה שְׂבָרִין שְׁמַעְשָׁה רַ"ע שְׂבָרִין (דְּרִיסִין) שְׁקֵן שְׁמַעְשָׁה רַ"ע שְׁמַעְשָׁה נֶגֶן לְדִמְרִינִין בְּצִפְרִי רַ"ע (שֵׁם צִפּ) קִרְא אֶסְתַּמְתָּה צִעְלָתָה הוּא:

מהו

עין משפט
נר מצוה

עַד אַ מִי פֿון מַלְכוּת
טוֹמַת אוֹלְכֵי הַלֵּל
טוֹפֵק כַּחֲמִישׁ:
עַד בַּ מִי פֿון שֶׁס הַלֵּל
ג [וּפִי"ד הַלֵּל הַזֶּה]:
ג [מִי] שֶׁס פֿון הַלֵּל:
עַד דַּ מִי פֿון שֶׁס הַלֵּל
ט:

קרישפיל"א. עולש.

שימה מקובצת

[illegible]

קב"ח ע"ב מהו שתעשה - אותה חצי הדלעת האסורה בהנאה ושאניה מקבלת טומאה - **יד לחברתה** לחציה השני המותר בהנאה, שאם נגע שרץ בחצי האסור בהנאה, האם הוא מביא את הטומאה לחצי המותר מדין "יד", או שמא, כיון שהדבר האסור בהנאה אינו מקבל טומאה, אינו יכול אף להעביר את הטומאה מדין יד?

ומסקינן: תיקול!

אמר רב פפא: **הרי אמרו** במסכת עוקצין: **יחור ענף של עץ תאנה** ובו תאנים, שנפשה שנתלש מהעץ ומעורה נשאר תלוי בקליפתה של העץ בלבד, **רבי יהודה** מטהר את התאנים שבענף, שאינם מקבלים טומאה, דאף שאינו יכול לחיות, כיון שהוא מחובר לעץ הרי הוא נחשב למחומר. **וחכמים אומרים:** **אם יכול** הענף לחיות, שאם יחברו אותו לעץ הוא יחזור ויתאחה עמו ויגדל פירות, הרי הוא נחשב כמחומר, וטוהר. ואם לאו, הרי הוא כחלוט, וטמא.

בני רב פפא: לרובן שדענף שאינו יכול לחיות מקבל טומאה אף שהוא מחובר לאילן, מהו **שיעשה** האילן **"יד"** לחברו, לענף שמחובר בו ואינו יכול לחיות. שאם נגעה הטומאה באילן, האם האילן מעביר את הטומאה ליחור מדין "יד", או שמא, כיון שהמחומר אינו מקבל טומאה אינו יכול אף להעביר את הטומאה מדין יד?

ומסקינן: תיקול!

אמר רבי זירא: **הרי אמרו:** במסכת נגעים: **אבן שבוותן** הנית, שרגילים לתת שם אבנים רחבות שמכילות את כל עובי הכותל, ומתוך כך נראית האבן גם בעציד השני של הכותל בבית של השכן, ונראה הנגע באותה האבן,

הרי כשהוא חולץ את האבן הזאת מתוך הבית, כגון שנשאיר הנגע בעינו לאחר שני שבועות של הסגר, או שפשה הנגע לאחר שבוע אחד של הסגר - **חולץ את כולה**. ואף את החלק שבבית השכן, שכן המצוה לחלוץ את האבן כמות שהיא בשלמותו, בין גדולה בין קטנה.

וכשהוא נותץ את כל הבית, כגון שחור הנגע אחר שחילץ את האבן, שהוא צריך לנתוץ את כל הבית, **נותץ את הצד שלו באבן,** ומניח את הצד של חבירו. שכתוב "ונתץ את הבית", ומשמע רק בית אחד ולא שני בתים.

ומבואר אם כן, שרק חצי האבן השייך לבית שבו נראה הנגע נחשב ל"אבן המנוגעת". אך חצי האבן שבבית השכן אינו נחשב לאבן המנוגעת, ולכן אינו טוען נתיצה.

בני רבי זירא: מהו **שתעשה** החלק הטהור שבאבן **"יד"** לחברתה, שאמנם חצי האבן שבבית השכן אינו נחשב ל"אבן המנוגעת" לגבי דין נתיצה. אך לגבי הטומאה של האבן המנוגעת - שהיא מטמאת את כל הבא אל הבית ששם האבן - גם החצי השני מטמא מדין "יד", שהוא מוציא את הטומאה מהחצי הטמא לבית של השכן, וכל הבא אל הבית של השכן יטמא, או שמא, אין דין יד לטומאת נגעים?

ומסקינן: תיקול!

שינוי במשנה: **מתה בהמה** האבר המדולדל מטמא משום אבר מן החי ואינו מטמא משום אבר נבלה.

והיונן בה: מאי נפקא מינה איכא בין אבר מן החי לאבר של הנבלה, והרי שניהם מטמאים בטומאה חמורה? ומשנינן: איכא בינייהו: **בשר הפורש ממנו מן האבר.** דאילו **בשר הפורש מאבר מן החי לא מטמא**, שהרי אפילו אם פירש הבשר מהבהמה עצמה אינו מטמא נשרק אבר שלם מטמא משום אבר מן החי, וכל שכן בשר הפורש מאבר שפירש מן החי שאינו מטמא. ואילו בשר הפורש מאבר מן הנבלה הרי הוא מטמא, שהרי יש בו כזית בשר נבלה שטמא בנבלה.

והיונן בה: אבר מן החי דאמרן דמטמא - מאי קרא? מהיכן למדנו זאת? ומשנינן: **אמר רב יהודה אמר רב:** דכתיב **"וכי ימות מן בהמה - הנוגע בנבלתה יטמא"**. ודרשינן מדכתיב **"מן הבהמה"** שאפילו מקצת מהבהמה שמת, כגון אבר שפירש ממנה, מטמא בנבלה. ומקשינן: והא האי קרא מביע ליה לכאידך דרב יהודה אמר רב.

דאמר רב יהודה אמר רב, ואמרי לה במתניתא **תנא:** **"וכי ימות מן הבהמה"**, ומשמע שלא כל בהמה מטמאה, אלא רק מקצת בהמה מטמאה במתיתה, ומקצת בהמה אינה מטמאה בנבלה, ואף על פי שהיא כמות?

ואינו זו שאינה כמות? - **זו טרפה ששחטה.** שאף שהשחיטה אינה מותרת באכילה מהניא לטהרה מידי טומאת נבלה, והיכי ילפינן מהכא גם טומאת אבר מן החי?

ומתרצינן: **אם כן,** דקרא אתי רק להך דרשא דטרפה ששחטה אינה מטמאת, לכתוב **רחמנא "וכי ימות מבהמה"** דהוי משמע גם כן דרק "מקצת בהמה" מטמאה. מאי **"מן הבהמה"**? **שמוע מינה** תרתין דרשות.

והיונן בה: אי הכי, דמרבין שמקצת בהמה שמתה מטמאה בטומאת אבר מן החי, אפילו **בשר** שפירש מן החי נמי יטמא? ומתרצינן: **לא סלקא דעתך!**

דתניא: **יכול** **יהא בשר הפורש מן החי טמא תלמוד לומר "וכי ימות מן הבהמה"**, דמהאי קרא ילפינן טומאה לפורש מן החי. ומדקרייהו רחמנא **"מת"** דרשינן **מה מיתה** שאינה עושה חליפין, שהמת אינו חוזר לחיות, אף כל שאינו עושה חליפין דוקא הוא מטמא כשפירש מן החי, דהיינו אבר שאינו חוזר לאחר שפירש, אבל בשר שפירש מהחי אינו מטמא שהרי הוא עושה חליפין, שבשר אחר בא תחתיו, **דברי רבי יוסי הגלילי.** רבי עקיבא אומר: **"בהמה"** דרשינן - **מה בהמה** יש לה גידים ועצמות, אף כל שיש בו גידים ועצמות מטמא כשפירש מן החי, ולא בשר לבד. **רבי אומר:** **"בהמה"** - **מה בהמה** שיש בה בשר גידים ועצמות אף כל שיש בו בשר גידים ועצמות.

ומבארין: **בין רבי לרבי עקיבא איכא בינייהו:** עצם התחתון ברגל שפירשה מן החי, שיש בה גידים ועצמות ואין בה בשר. לפי רבי שדרשינן מה בהמה בשר גידים ועצמות, אין הארכובה מטמאת, שהיא אין בה בשר, ולפי רבי עקיבא שדרשינן מה בהמה גידים ועצמות גם ארכובה מטמאת, שהרי יש בה גידים ועצמות. וכן לרבי יוסי הגלילי היא מטמאת שהרי "אינו עושה

חליפין".

בין רבי עקיבא לרבי יוסי הגלילי מאי איכא? **אמר רב פפא:** כולוא וניב שפתים איכא בינייהו. שאינם עושים חליפין ואין בהם עצם. ואם פירשו מהחי, לרבי יוסי הגלילי הם מטמאין ולרבי עקיבא (וכל שכן לרבי) אינם מטמאין. **תניא נמי גבי שריצים** כהאי גוונא: **יכול בשר הפורש מן השריצים יהא טמא** כאבר הפורש מהם? [נשגם אבר שפירש משריצים מטמא], **תלמוד לומר "במוותם"**, ודרשינן: **מה מיתה** שאינה עושה חליפין, אף כל שאינה עושה חליפין, **דברי רבי יוסי הגלילי.**

רבי עקיבא אומר: **"משרץ"** דרשינן - **מה שרץ** גידים ועצמות, אף כל גידים ועצמות. **רבי אומר:** **"שרץ"** - **מה שרץ** בשר גידים ועצמות אף כל בשר גידים ועצמות. ומבארין: **בין רבי לרבי עקיבא איכא בינייהו:** ארכובה מן השרץ.

בין רבי עקיבא לרבי יוסי הגלילי מאי איכא בינייהו? **אמר רב פפא:** כולוא וניב שפתים מן השרץ איכא בינייהו.

וצריכא קראי למעט בשר מן החי שאינו מטמא בין בבהמה ובין בשרצים. **דאי אשמעינן בבהמה,** הוה אמינא היינו טעמא **דלא מטמא** בה בשר שפירש מחיים, **משום דלא מטמא** נבלת הבהמה בכעדרה, אלא בכזית, אבל שרץ החמור, דמטמא נבלתו בכעדרה, אימא **לטמא מחיים.**

ואי אשמעינן שרץ, הוה אמינא דמשום דלא מטמא בשר הפורש ממנו במשא, הלכך לא מטמא מחיים. אבל בהמה החמורה, דנבלתה מטמא במשא, אימא **טמא מחיים**, לכך צריכא תרי קראי.

תנו רבנן: החותך כזית בשר מאבר מן החי, שבהשר שפירש מהאבר אינו מטמא בטומאה חמורה, [וכיילפינן לעיל שדוקא אבר שלם מטמא], אך הוא מטמא טומאת אוכלין, ובלבד שיחשוב עליו לאכילה גרי, לפי שבסתמא אינו עומד לאכילה. אם חתכו ואחר כך חישוב עליו - טוהר. לפי שמשעה שחישוב עליו ונעשה "אוכל" הראוי לקבל טומאה, לא נגע בו שום טומאה, ולכן הוא טוהר עד שיגע בו השרץ.

אבל אם חישוב עליו, ואחר כך חתכו - טמא. לפי שבעוד שהבשר היה מחובר לאבר מן החי כבר היה עליו תורת "אוכל", והיה ראוי לקבל טומאת אוכלין. ואז נגע הבשר באבר מן החי המטמא, "טומאה חמורה", וקיבל ממנו "טומאת אוכלין", וטומאה זו אינה יורדת ממנו אף לאחר שנחתך מהאבר.

רב אסי לא על לבי מדרשא. אשכחיה לרבי זירא, **אמר ליה רב אסי** לרבי זירא: **מאי אמור** בני מדרשא?

אמר ליה רבי זירא לרב אסי: **מאי קשיא** לך? שאתה סבור שמא עסקי בני מדרשא בשאלתך. **אמר ליה רב אסי** לרבי זירא: **הא קשיא** לי: **דקתני** בברייתא דלעיל: **דקשב ואחר כך חתכו** טמא. לפי שהבשר נגע באבר בעודו מחובר אליו, וטמא ממנו בטומאת אוכלין,

תהילים פרק עו

קנד

כִּי־אֱלֹהִים שָׁפַט זֶה יִשְׁפִּיל זֶה יָרִים׃ כִּי כֹס בִּיד־יְהוָה וַיֵּן חֶמֶר׃ מֵלֹא מִסֶּךָ וַיַּגֵּר מִזֶּה אֶךְ־שִׁמְרִיהַ יִמְצֹו יִשְׁתּוּ פֶלֶא רִשְׁעֵי־אָרֶץ׃ וְאֲנִי אֲגִיד לְעֹלָם אֲזַמְרָה לְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב׃ וְכָל־קֶרְנֵי רִשְׁעִים אֲגַדֵּעַ תְּרוֹמַמְנָה קִרְנוֹת צִדִּיק׃ עֹו ׀ לַמִּנְצָח בְּנִגִּיֹת מִזְמוֹר לְאַסָּף שִׁיר׃ נִודַע בִּיהוּדָה אֱלֹהִים בְּיִשְׂרָאֵל גָּדוֹל שְׁמוֹ׃ וַיְהִי בְשָׁלֹם סוֹכּוֹ וּמַעֲוֹנָתוֹ בְּצִיּוֹן׃ שְׁמָה שֶׁבַר

רש"י

ביד עמי ישראל יגדעו קרן עמלק וגו' ואז תרוממני קרנות צדיקו של עולם ישראל שהם שבתו של הקב"ה: (ד) שמה שבר רשפי קשת של סנחריב ואוכלוסיו, רשפי קשת אין רשפי קשת לשון רשפי אש שאין לשון רשפי אש נופלים בקשת וזה רפי ורשפי אש גדוש ורשפי קשת ל' ולחומי רשף (דברים ל"ב) דמתרגמין עוף, ובני רשף יגביהו עוף (איוב ה') וכן ומקניהם לרשפים (לקמן עח) לצפרים, וכן ובני רשף בני ערפה הם שדים יגביהו לעוף אף זה לשון חצים המעופפים כענין

מצודות דוד

וכו' הרים. ר"ל ההרמה לא באה לכם מרוח מוצא השמש ולא ממערב ולא ממדבר כי איננה באה מאליה: (ח) שופט. הכל בא במשפט לפי הדין ישפיל את זה וירים את זה: (ט) כי בוס. אל תחשבו שעד עולם תהיו בהרמה לא כן הוא כי מוכן הוא ביד ה' כוס עין משוכת ממולא במזיגה לפי הראוי (המשיל הפורעניות לשתיות היין המבלבל דעת האדם): ויגר מזה. מהכוס הזה יזיל וישפוך לפי הרשעים: אך שמריה. סרס המקרא לומר אך כל רשעי ארץ ימצו וישתו כל

הכוס עם השמרים אבל לא הצדיקים: (י) ואני. אבל אני אגיד לעולם צדקתו אשר ישעה עמנו: (יא) וכל קרני. אז יתן הכח בידו ואכביר כל ממשלות הרשעים ולא תרומם עוד כי מעתה תרוממנה קרנות הצדיק וממשלתו: (ב) נודע. אז בעת מפלת סנחריב יהיה אלהים נודע ומפורסם ביהודה: בישראל. כפל הדבר במ"ש: (ג) ויהי בשלם. אז ידעו הכל אשר סוכו ומדורו של המקום הוא בציזון ובירושלים: (ד) שמה. סביבות ירושלים שבר וביטל להב ברוזילי חצי הקשת: מגן וחרב. גם שבר מגן

תהילים פרק עו

קנה

רִשְׁפֵי־קֶשֶׁת מִגֵּן וַחֲרֹב וּמִלַּחְמָה סֶלָה׃ ה נָאֹר אֶתָּה אֲדִיר מִהַרְרֵי־טָרֶף׃ אֲשַׁתְּלֹלּוּ׃ אֲבִירִי לֵב נָמוֹ שְׁנַתָּם וְלֹא־מִצְאוּ כָל־אֲנָשֵׁי־חֵיל יָדֵיהֶם׃ מַגְעֶרְתָּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב נִרְדָּם וְרֹכֵב וְסוֹס׃ ה אֶתָּה׃ ה נֹרָא אֶתָּה וּמִי־עֵמֹד לִפְנֵיךָ מֵאֵז אַפְּךָ׃ ׀ מִשְׁמִים הַשְׁמַעַת דִּין אָרֶץ יִרְאֶה וּשְׁקָטָה׃ בָּקוּם־לְמִשְׁפַּט אֱלֹהִים לְהוֹשִׁיעַ כָּל־עַנְיֵי־אָרֶץ סֶלָה׃ ׀ כִּי־חַמַּת אָדָם תֹּדֹךְ

רש"י

לשון משה ושליו שוטים שוטים והתי"ו נפולת בלשון המתפעל באמצע התיבה בכל תיבה שתחילתה שו"ן: נמו שנתם. נרדמו בשינה לשון תנומה: ולא מצאו. ידיהם וכחם כשבאת ליפרע מהם: (ז) נרדם ורכב וסוס. וי"ו של ורכב טפילה היא כמו (בראשית לו) אלה בני צבעון ואיה וענה וי"ו של ואיה טפילה היא: (ח) מאז אפך. משעה שאתה כועס: (ט) משמים השמעת דין. כשנתנבא ישעיה על פורענותו של סנחריב ונתקיים בו, ארץ ישראל שיראה ממנו ומאוכלוסיו אז שקטה: (י) בקום למשפט אלהים. לעשות משפט מאויביו להושיע חזקיהו וסיעתו: (יא) כי חמת אדם תודך. כעסן של רשעים גורם

שנאמר ומחץ יעוף יומם, שמה שבר רשפי קשת חצים הקשת מעופף, וכל המזמור הזה מדבר במפלת סנחריב שלא מצינו אירב נופל בירושלים אלא הוא: (ה) נאור אתה אדיר. לשון נאר מקדשו (איכה ב') נארת ברית עבדך (לקמן פט) מנאר את אויבך וקמין ומטאטאן מן העולם, נאור על שם מעשיו נקרא כמו חנון ורחום וקנא על שם שהוא חונן שהוא מרחם שהוא מקנא: אדיר מהררי טרף. חזק מעניקים טורפים הגבוהים כהרים ולנגדך אין גבורת נודעת: (ז) אשתוללו. כמו השתוללו כמו (ד"ה ב' כ') ואחרי כן אתחבר אחזיה וגו' כמו התחבר ונגזר אשתוללו מגזרת (איוב יב') מוליך יועצים שולל, והוא

מצודות ציזן

מצד וצק מצות (מס"ז): (ה) נאור. מל' הארה: אדיר. חזק: (ז) אשתוללו. ענין סכלות כמו מולך יועצים שולל (איוב י"ג): נמו. מל' מנומה: (ז) ורכב. כו"ו ימירה: (ט) ושקטה. ענין מנוחה:

מצודות דוד

וחרב ואת המלחמה עד עולם מבלי תקומה: (ה) נאור אתה. אתה הוא המנהיר והמזהיל ויותר חזק מההרים אשר בהם חיות הטורפים והוא משל על חיל סנחריב: (ז) אשתוללו. חיל סנחריב שהיו אבירי לב למלחמה נעשו שוטים לבלי דעת לערוך מלחמת נגדו וכל אנשי החיל לא מצאו ידיהם לערוך מלחמה והוא ענין מליצה לומר שכולם נפלו פגרים מתים: (ז) מגערתך. שגעת בחיל סנחריב נרדם ונשתקע בשינה הרכב והסוס: (ח) ומי יעמוד. מי יוכל להתקיים: מאז אפך. משעה שחרה אפך משא"כ מחורן אף ב"ו שלפעמים תשש כחו: (ט) משמים. כאשר השמעת מן השמים דין משפט סנחריב אז כל יושבי הארץ יראו מישראל ושקטו מלהלחם בהם: (י) בקום. בעת קום אלהים לעשות משפט סיבה היא להושיע כל עניי ארץ לעולם כי בזה יפחדו מלהרע להם: (יא) חמת אדם. החמה היא המביא ההוראה לה' כי סוף הדבר אשר יעשו: שארית חמות. ובעבור זאת תחגור מסביב לאסור ולקשור שארית

תהילים פרק עז

קנו

שְׁאֵרִית חַמֹּת תַּחְגֹּר: י נִדְרוֹ וּשְׁלֹמוֹ לִיהוָה אֱלֹהֵיכֶם כָּל־
סִבְיָיו יִבְלֹו שֵׁי לַמּוֹדָא: י יִבְצֹר רוּחַ נְגִידִים נוֹדָא לְמַלְכִי־
אַרְץ: עז * לַמְנַצֵּחַ עַל־יְדִיתָן (יְדוּתָן קרי) לְאַסְף מִזְמוֹר:
קוֹלִי אֶל־אֱלֹהִים וְאַצְעָקָה קוֹלִי אֶל־אֱלֹהִים וְהֶאֱזִין אֵלַי:
בְּיוֹם צָרָתִי אֲדַנִּי דְרָשְׁתִּי יָדִי | לֵילָה נִגְרָה וְלֹא תִפּוֹג מֵאֲנָה
הַנֶּחֱם נִפְשִׁי: ד אֲזַכֵּרָה אֱלֹהִים וְאַהֲמִיָּה אֲשִׁיחָה | וְתִתְעַטֵּף

רש"י

שהבריות מודים להקדוש ברוך הוא כשהם מראין כעסם והקב"ה נפרע מהם הכל מקלסין לפניו ואף הם עצמם מקלסין לפניו כשרואין שאין כעסן כלום כמו שמצינו בנבוכדנצר כשהשליך חנניה ועזריה לכבשן האש מה נאמר שם יהא שמה דאלהא מברך וגו' וע"י כן שארית החמת תתגור תעכב ותתחולל שאר הרשעים מעוכבים ונמנעים מלהראות גאותם וחמתם, תתגור ל' עכבה בלשון משנה פגיתם הסכין כדי שתתגור בו הצפור, ושמעתי משמו של רבי אלעזר הגאון בר' יצחק שהיה מביא המקרא הזה עדות לאותה משנה, ויש עוד לפתור חגירה זו כמשמעה לשון תגורה ופירושו לך נאה לתגור חימה ולעשות קנאה

מצודות ציון

(יא) שארית. מל' שור: תתגור. מל' חגורה: (יב) יבילו. יבילו כמו לרקמות מוגל למלך (לעיל מ"ט): ש' משורה ודיוקן: (יג) יבצור. ענין מניעה כמו ועמה לא יבצר מהם (בראשית י"ח): רוח. ענינו כעס וגאולה כמו ומושל צדקו (משל י'): נגידים. שרים ומושלים: (ג) ידי. לפי שהמכה מכה ביד קרוי מכה גלגול יד: נגרה. ענין הולך וספיכה כמו ויגר מזה (לעיל ע"ט):

מצודות דוד

החמה ר"ל לא יכעסו עוד מעתה: (יב) נדרו. אתם בני ישראל נדרו נדרים ושלמו אותם לה': כ"ס סביביו. העובדי כוכבים היושבים סביבות ירושלים בשומעם מפלת סנחריב יביאו מנחה בעבור המודא של ה' ופחד גאונו: (יג) יבצור. כי כאשר ימניע הגאולה והכעס של המושלים אז הוא נורא ומאויים למלכי ארץ כי יפחדו שלא יקרה להם כמקדם: (א) על ידותון. בעבור הדתות והדינים שעברו על ישראל או הוא שם כלי נגון: (ב) קולו. ארים קולי אל אלהים ואצעק אליו וכאשר ארים קולי יאזין באוזניו לשמוע אלי: (ג) ביום צרתי. בעת בוא הצרה דרשתי את ה': ידי. ר"ל מנתי חזק עלי כל הלילה ואינה נחלשת ולכן ממאנת נפשי לקבל תנחומין: (ד) אזכרה. כשאני זוכר בכבוד

תהילים פרק עז

קנו

רוּחִי סִלָּה: ה אַחֲזֹת שְׁמֹרוֹת עֵינִי נִפְעַמְתִּי וְלֹא אֲדַבֵּר:
חֲשַׁבְתִּי יָמִים מִקֹּדֶם שְׁנוֹת עוֹלָמִים: ז אֲזַכֵּרָה נְגִיָּתִי בְּלִילָה
עַם־לִבְבִי אֲשִׁיחָה וַיַּחֲפֹשׁ רוּחִי: ח הַלְעוֹלָמִים יִזְנָח | אֲדַנִּי
וְלֹא־יִסְיֹף לְרִצּוֹת עוֹד: ט הָאִפֶּס לַנֶּצַח חֲסִדוֹ גָּמַר אֹמֶר לְדָר
וְדָר: י הִשְׁכַּח חֲנוּת אֶל אֶם־קָפַץ בֶּאֱף רַחֲמֵי סִלָּה: יא וְאָמַר
חֲלוּתִי הִיא שְׁנוֹת יָמַי עָלָיו: יב אֲזַכֵּר (אֲזַכֵּר קרי) מַעַלְלֵי־יָהּ

רש"י

וטובות: ונתעטף רוחי. פשמי"ר בלע"ז: (ה) אחזות שמורות עיני. שמורות לשון אשמורות הלילה שאדם נעור משנתו ודעתו מיושבת ולבו חוזר עליו ואני איני כן בלילה זו של גלות תמיד עיני נדבקות כאדם נרדם מאוטם לב בצרות שאני רואה נפעמה רוחי ואין הדבור בי: (ו) חשבתי ימים מקדם. לזכור החסדים שעשית עם אבותינו: (ז) אזכרה נגיתי בלילה. בימי הגלות הזה הדומה ללילה אני זוכר את נגיותי שהייתי מנגן בימי קדם

מצודות ציון

תפוג. ענין רפיון ותלשום כמו מפוג מורה (מקור פ'): מואנה. מל' מלאון: (ד) אשיחה. ענין ספור המלאות כמו יספון שימו (לשון ק"ס): ונתעטף. ענינו כפוף ומעונה כי מנול הצרה נלחם כלנו מעוטף קלמו נקלמו נצנור הכפיפה: (ה) נפעמתי. ענין שנייה והכלה כמו ותפעס רוחו (בראשית מ"ב) וסוף מלשון פעמון שמקשקש ומנה: (ו) ויחפש. ענין מקירה: (ה) יזנח. ענין עזיבה: לרצות. מלשון לאון: (ט) האפס. ענין כליון כמו אפס כסף (בראשית מ"ד): גמר. ענין השלמה: (י) חנות. מלשון חנינה: קפץ. ענין סגירה כמו לא תקפון אם ידך (דברים טו): (יא) חליתי. מלשון חל ויעדה: שנות. השמנות:

מצודות דוד

החורבן לבי הומה: אשיחה. אספר תלאותי ורוחי כפופה ומעונה זה זמן רב: (ה) אחזות. מגודל התוגה לא אוכל לישן כאלו אחזות מכסי העין השומרים אותם מן האבק ולא אוכל א"כ לסגור כדרך הישן: נפעמתי. אני נשבר ומוכה עד שלא אוכל לדבר: (ו) חשבתי. אני חושב בימי הטובים שהיו לי מימי קדם: שנות עולמים. כפל הדבר במ"ש: (ז) בלילה. היא העת שמחשבות האדם פנויים ואז אזכור מה שהייתי מנגן בבה"מ ואני מדבר עם לבבי ורוחי יחפש לדעת מה יהיה סוף הדבר: (ח) הלא עולמים. וכי עד עולם יעזוב ה' אותי וכי לא יוסיף להיות עוד מרדפה לי כאשר היה בימי קדם: (ט) האפס. וכי כלה חסדו עד עולם וכי השלים אמרי הנחמות דור דורים ר"ל וכי עד עולם יהיו כלים הנחמות לכל יתיקיימו: (י) השכחתי. וכי שכח ה' לחנן אותנו וכי בעבור האף שחרה בנו סגר את רחמיו עד עולם בתמינה: (יא) ואומר. אשיב אמרי אלי אין זה כי אם להביא עלי חיל ורעד לשובר מחטאתי ובעבור זה היתה

הבהמה תהרגו. שור הנסקל, בעשרים ושלשה, שנאמר (שמות כא) השור יסקל וגם בעליו יומת, כמיתת הבעלים כך מיתת השור. הזאב והארי, הדב והנמר והפרדלס והנחש, מיתתן בעשרים ושלשה. רבי אליעזר אומר, כל הקודם להרגו, זכה. רבי עקיבא אומר, מיתתן בעשרים ושלשה:

ד. אין דנין לא את השבט ולא את

רבינו עובדיה מברטנורה

רובע ונרבע: כמיתת הבעלים. כלומר כמו שהיה הבעל נדון בעשרים ושלשה, אם היה חייב מיתה: כל הקודם להורגו זכה. כשהמיתו את האדם. ואין צריך להביאם לכ"ד: רבי עקיבא אומר וכו'. בגמרא מפרש דאיכא בני תנא קמא רבי עקיבא, נחש. דלת"ק נחש מיתתו בכ"ג, ולרבי עקיבא הזאב והארי והדוב והנמר והפרדלס מיתתן בעשרים ושלשה, אבל נחש, הקודם להרגו זכה, שסילק המזיק מן העולם. והלכה כר' עקיבא:

ה. את השבט. רובו של שבט שעבדו עבודה זרה במזיד, אין דנין אלא בכ"ד של שבעים ואחד. דכתיב (דברים י"ז) והוצאת את האיש ההוא או את האשה ההיא אל שערך, איש ואשה אתה מוציא אל שערך, ואי אתה מוציא את השבט אל שערך, אלא בבית דין הגדול: ולא את נביא השקר. גמר דבר דבר מזקן ממרא, כתיב הכא (שם י"ח) אשר יזיד לדבר דבר, וכתיב בזקן ממרא (שם י"ז) כי יפלא ממך דבר, מה זקן ממרא בכ"ד הגדול דכתיב (שם) וקמת ועלית, אף נביא שקר בכ"ד הגדול: ולא את כהן גדול. דאמר קרא (שמות י"ח) את הדבר הגדול יביאו אליך,

עיר הנדחת בפספר, ולא שלש, אכל עושין אחת או שתיים:

ו. סנהדרי גדולה היתה של שבעים ואחד, וקטנה של עשרים ושלשה. ומנן לגדולה שהיא של שבעים ואחד, שנאמר (במדבר י"א) אספה לי שבעים איש מזקני ישראל, ומשה על גביהן, הרי שבעים ואחד. רבי יהודה אומר, שבעים. ומנן לקטנה שהיא של עשרים ושלשה, שנאמר (שם לה) ושפטו העדה והצילו העדה, עדה שופטת ועדה מצלת, הרי כאן

רבינו עובדיה מברטנורה

רבים, להטות בשנים, אפילו לרעות, כשהיו שנים מחייבין יותר על המזכין. הלכך על כרחך עשרים ושלשה בעינן, דבציר מעשרה מזכין ליכא למימר, דהא כתיב והצילו העדה, ותו לא משכחת חובה בבציר משנים עשר: ואין בית דין שכול. אין עושין בית דין זוגות, שאם יחלקו לחצאים הוי להו פלגא ופלגא ולא משכחת לה הטייתך לטובה על פי אחד. הלכך מוסיפין עליהם עוד אחד והוו להו עשרים ושלשה: מאה ועשרים. מפרש בגמרא, עשרים ושלשה, סנהדרי קטנה. ושלש שורות של עשרים ושלש עשרים ושלש יושבים לפניו, שאם הוצרכו להוסיף על הדיינים מוסיפים מהם. ועשרה בטלנים, עשרה בני אדם בטלנים מכל מלאכה שיושבים תמיד בבית המדרש. ושני סופרים לכתוב דברי המזכין ודברי המחייבין. ושני חזנים, שמשי בית דין להלקות החייב ולהזמין בעלי הדין. ושני בעלי דינין. ושני עדים. ושני זוממין. ושני זוממי זוממין. ושני

לשער המיוחד: בספר. עיר המבדלת בין ארץ ישראל לארץ העמים, דכתיב מקרבך, ולא מן הספר. וטעמא דקרא, שמא ישמעו נכרים ויבואו ויחריבו ארץ ישראל, לפיכך אין מניחין העיר תל עולם כמשפט עיר הנדחת אבל הורגין את יושביה בלבד: ולא שלש. עירות. עיר הנדחת בכ"ד אחד ובמקום אחד, כלומר קרובים זו לזו. אבל בשנים ושלשה מקומות עושים:

ו. ומשה על גביהם הרי שבעים ואחד. דאמר קרא (במדבר י"א) ונשאו אתך, ואת בהדיהו: רבי יהודה אומר שבעים. דדריש אתך, בדומין לך, ולא שיהיה הוא יושב עמהן בדין. ואין הלכה כרבי יהודה: עדה שופטת. עשרה מחייבין: עדה מצלת. עשרה מזכין. ושמעין מינה דצריך שיהיו עשרים שאם יחלקו יהיו עשרה מחייבין ועשרה מזכין: הטייתך לרעה על פי שנים. והכי קאמר קרא, לא תהיה אחרי רבים לרעות, לחייב על פי אחד שיהיה יתר על המזכין. אבל אחרי

רַבֵּעַ שְׁמֵרְחִיקִין בֵּין שְׁנֵי הַמִּינִים
עוֹלָה מִן הַמִּדָּה, כְּגוֹן הַקֶּבֶר
וְהַסְלָעִים וְכִיּוֹצֵא בָהֶן.

הַתֶּלֶם אוֹ אֶמֶת הַמַּיִם שֶׁהֵם
עֲמֻקִּים טֶפֶח, זֶרְעִים לְתוֹכוֹ
שֶׁלֹשָׁה מִיָּי זֶרְעִים, אֶחָד עַל שִׁפְת
הַתֶּלֶם מִבָּאֵן, וְאֶחָד מִבָּאֵן, וְאֶחָד
בְּאִמְצָע.

לא. מִמָּתָר לִנְטֵעַ שְׁנֵי מִיָּנִים בְּתוֹךְ
גִּמְא אַחַת, וְאִפְלוּ קִשּׁוֹת וּרְלָעַת,
וְהוּא שִׁיחָהּ מִן זֶה נוֹטֶה מֵעַל שְׂפַת
הַגִּמְא לְבָאן, וְהַמִּין הָאֲחֵר נוֹטֶה לְצֵד
הַשְּׁנִי וְיֵרָאוּ בְּדָלִין זֶה מִזֶּה. וְיֻכַּן
אִם נִטֵּעַ אַרְבָּעָה מִיָּנִים בְּתוֹךְ הַגִּמְא
וְהַפֶּכֶן לְד', רִוּחוֹתֶיהָ, הָרִי זֶה מִמָּתָר.

לב. ^ו הַרְצָה לִזְרַע שְׂדֵהוּ מִשֵּׁר
מִשֵּׁר (פ' עֲרוּנוֹת עֲרוּנוֹת) מִכָּל מִי
וּמִיָּן, מִדְּחִיק בֵּין כָּל מִשֵּׁר וּמִשֵּׁר
שְׂתֵי אֲמוֹת עַל שְׂתֵי אֲמוֹת וּמִצֵּר
וְהוֹלֵךְ, עַד שֶׁלֹּא יִשָּׂא בְּיָדֵיהֶם
בְּסוֹף הַמִּשֵּׁר אֲלָא כָּל שְׂהוּא, שְׂהָרִי
הֵם נִרְאִים שֶׁלֹּא נִזְרְעוּ בְּעַרְבוּכֵיָּא.

לג. תִּצַּח לַעֲשׂוֹת שְׂדֵהוּ קִרְחַת
קִרְחַת מִכָּל מִין וּמִין, לֹא יַעֲשֶׂה
בְּתוֹךְ כָּל בַּיִת סָאָה יוֹתֵר עַל תִּשְׁעַ
קִרְחוֹת, כָּל קִרְחַת מֵהֵן בַּיִת רִבְעִי,

וּנְמָצָא רְחוּק בֵּין קִרְחָת וְקִרְחָת קָרוֹב
לְעֶשֶׂר אַמּוֹת פָּחוֹת רְבִיעַ, שֶׁכָּל בֵּית
סָאָה חֲמִשִּׁים עַל חֲמִשִּׁים. וְמָה בֵּין
הַמִּשְׁרָר לְקִרְחָת, שֶׁהַמִּשְׁרָר אָרְךְ
וְהַקִּרְחָת מֵרֹבַעַת.

לד. * מיני ירקות שאין דרך בני
אדם לזרע מהם אלא מעט,
מתר לזרע מהם אפלו חמשה מינים
בתוך צרונה אחת. שהיא נשעה על
נשעה טפחים, והוא שניזרע ד' מינים
על ד' רוחות הצרונה ואחת באמצע,
וירחיק בין מין ומין כמו טפח
וימנע, כדי שלא יינקו זה מזה.
אבל יותר על ה' מינים לא יזרע, אף
על פי שמרחיק ביניהם, לפי שמינים
הרבה בצרונה פזו הרי הם כנטועים
בערבוביא.

לָהּ. ^בבָּמָה דְּכָרִים אַמּוּרִים, בַּעֲרוּגָה
שֶׁהִיא בְּחֻבָּה, וְאִין שָׁם זָרַע
חוּצָה לָהּ. אָבָל עֲרוּגָה בֵּין עֲרוּגוֹת,
אֲסוּר לְזָרַע בָּהּ חֲמֹשֶׁה מִיָּנִים, שָׁאם
יִזְרַע בְּכָל רוּחַ מִעֲרוּגָה זֶה וּבְכָל רוּחַ
מִעֲרוּגָה שֶׁסְּבִיבוֹתֶיהָ, יֵרָאֶה הֶפֶל
בְּמַעֲרָב. ^גוְאִם הָטָה עָלֵין שֶׁבַעֲרוּגָה
זֶה לְכָאן וְעָלֵין שֶׁבַעֲרוּגָה שְׁבַעֲדָה
מִכָּאן עַד שִׁרְאוּ מִבְּדִלִין, מִתֵּר. ^דוְכֵן

באר הגולה

צ משנה ב' פ"ק: ק"ם משנה ה': ה' ירושלמי שם: ש משנה ו' פ"ב וככה' וכדמפרש ו'י זעירא וכו' שם בירושלמי:
ש משנה ו' פ"ב כוכבים: י' מיקום הורע נקראת קרחא: ח' משנה ו' פ"ב פירוש וזעמנו בחיבורו וככה האר"ב:
שזה השער לו מצא ח' אל לב רבפי' ערונה במסכת שבת קורא הגלילין חלופי לב רבפי' האר"ב: ח' פירוש לעשות
הציורים ובפירוש המשנה אשר כתבת לי פה בגלותי פירשתי וצייחתי באר היטב השי"ת יוכני להוציא לאור בלי מכשול:
ב' כאוקימת' דרב שפי' דפ"ה ע"א וכמ"ש הכ"מ בס' ה' קורקוס ש' ובשעת ר"ח וכו' רבפי' שם בגמרא ע"ב דרע' שמואל ר' ו' פ"ל דרב' ב' פליג באר' דמנאי' לאר' וכמ"ש לעיל סעיף ל"א: ד' רב' אש' שם

אם עשה תָּלֶם בֵּין כָּל עֲרוּגָה
וערוגה, מֵתֵר.

ל"ו. "אָסור לזרע חוץ לערוגה בלא
תלם ובלא נטיה, ואפלו כנגד
הקרנות של ערוגה שאין בה ריע,
גדרה שמא יזרע ד' המינים בד'
זויות הערוגה, ויזרע מינים אחרים
חוצה לה כנגד הזויות, ונמצא הפל
פמעבר.

לָז. 'הִיְתָה הָעֲרוּגָה שְׁשָׁה עַל שְׁשָׁה, וְהָיָה לָהּ גָּבֹול גָּבֹהַּ טַפַּח וְרֹחֵב טַפַּח סָבִיב, מִתֵּר לְזֹרֵעַ בָּהּ אָפְלוּ שְׁמוֹנֶה עָשָׂר מִיּוֹנִים, שְׁלֹשָׁה עַל כָּל גָּבֹול וּגְבֹול וְשְׁשָׁה בְּאֶמְצַע, וַיִּרְחִיק בֵּין כָּל מִין וּמִין טַפַּח וּמִחְצֶה. 'וְלֹא יִזְרַע רֹאשׁ הַלֵּפֶת כְּתוּף הַגָּבֹול, שְׁמֹא יִמְלֹאֻהוּ. יוֹתֵר עַל זֶה לֹא יִזְרַע.

וַיֹּאמֶר לְזֹרֵעַ בְּעֶרְוָה מִיָּי זֶרְעִים.
בְּעֵינָן זֶה, מִפְּנֵי שֶׁהֵם נִרְאִים כְּלֹאִים.
אָבֵל מִיָּי יִקְרֹת, הוֹאִיל וְאֵין דֶּרֶךְ
בְּנֵי אָדָם לְזֹרֵעַ מִהֶם אֵלָא מַעַט מַעַט,
הֲרִי זֶה מִתּוֹ, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּרַר.

לח. ^ט גבול שְׁהִיָּה גְבוּלָה טַפַּח וְזָרְעוּ
בוֹ מִיָּנִים הֶרְבָּה כְּמוֹ שְׁנֵתָבָאָר,
וְנִתְמַעַט מִטַּפַּח, מֵאַחֵר שְׁזָרַע בּוֹ,

באר הגולה

[illegible]

הלכות סכה סימן תרל

א בין שהיו נראים מבחוץ ואין נראין מבפנים, כשרה. לא היו לה פצימין פסולות, מפני שהיא סכה העשויה כמבוי, שהרי אין לה אלא שני צדי האכסדרה, ואמצע האכסדרה אין בו כהל ושכנגדו אין לו פצימין (פצים, פרוש לחי ומזוזה). כל זה הוא לשון המבנים, אבל אחרים חולקין, ולכן באו לעשות סכה בכתאי (גונא): **ט**. שהיו דפנותיה גבוהים שבועה ומשהו והעמידם **ב** בפחות משלשה סמוך לארץ, כשרה **ב** אפלו הגג גבוה הרבה, וכלכד שהיה מכון כנגדו, ואפלו אינו מכון ממש **ג** רק שהיה בתוך שלשה כנגדו, כשרה. ואם אינו גבוה אלא עשרה טפחים, אפלו אין בדפן אלא ארבעה ושני משוויין כשרה, שמעמידה באמצע ואמרינן לבד למעלה ולמטה וחשוב כסתום. **ד** היו הדפנות גבוהות מן הארץ שלשה טפחים, **ה** פסולה: **י**. העושה סכתו בין האילנות והאילנות דפנות לה, אם היו **ז** חזקים או שקשר אותם וחזק אותם **ח** עד שלא תהא הרוח מצויה מנידה אותם תמיד, **ט** ומלא בין האוירים בתוך ובקש כדי שלא תניד אותם הרוח וקשר אותם, הרי זו כשרה. **י** על כן אין נכון לעשות כל המחצות מיריעות של פשתן בלא קנים אף על פי שקשרן בטוב, זמנין דמפתקי ולא אדעתה והיו לה מחצה שאינה יכולה לעמד בפני רוח מצויה. והרצוה לעשות בסדינים, טוב שיארג

ק כבא שם. ר לשון המבנים כפי פרושו שם בגמרא כמו שכתב הרב המגיד שם. ש בריתא שם טו. ת משנה שם יו. א מירא דאבימי שם. ב שם במשנה. ג משנה שם (כו) (כד). ד אוקימא דגמרא שם. ה טור בשם ה"ר פ"ח.

שערי תשובה

על כן אין נכון בו. ועין בשבות יעקב חלק א סימן לא דהכשר סכה אפלו דפן אחת אין לעשות מסדינים, אם לא שיארג במחצות קנים פחות משלשה, ואפשר דגם הש"י לא קאמר אלא בדפן ורביעית או אין להקפיד, כיון דמדינא סגי בשלש, וכן נראה מלשנו עין שם:

שאין לסכה מחצות רק שנים של הבית ושלשית אין לה רק שהקנה שלמעה אמרינן יורד וסותם עד למטה ויהיה לה שלש מחצות דרי בזה, רק שישים שני קנים תחת הקורה, אחד אצל כהל הבית ואחד במקום סיום מחצה השלישית דהינו במקום שכלה הספק של הסכה. וטעם קנים אלו כדי שיהיה בצורת הפתח בדפן השלישית מתחת המקרה שעל שני הקנים, שהרי אין כאן מחצה שלישית ממש אלא מחצת פנים הקנה יורד וסותם ועל כן צריך צורת הפתח, עין שם: **י**. הרוח, אפלו עומדת בבית שאין שם רוח אינה מחצה, מגן אברהם. ועין בהלכות טענות חלק ב סימן נ שיונה פנים להכשיר סכה שדפנותיה עשויות מסדינים דקים שהיתה הרוח מזויה אותם אלא

באר היטב

שאין לסכה מחצות רק שנים של הבית ושלשית אין לה רק שהקנה שלמעה אמרינן יורד וסותם עד למטה ויהיה לה שלש מחצות דרי בזה, רק שישים שני קנים תחת הקורה, אחד אצל כהל הבית ואחד במקום סיום מחצה השלישית דהינו במקום שכלה הספק של הסכה. וטעם קנים אלו כדי שיהיה בצורת הפתח בדפן השלישית מתחת המקרה שעל שני הקנים, שהרי אין כאן מחצה שלישית ממש אלא מחצת פנים הקנה יורד וסותם ועל כן צריך צורת הפתח, עין שם: **י**. הרוח, אפלו עומדת בבית שאין שם רוח אינה מחצה, מגן אברהם. ועין בהלכות טענות חלק ב סימן נ שיונה פנים להכשיר סכה שדפנותיה עשויות מסדינים דקים שהיתה הרוח מזויה אותם אלא

באור הלכה

כשיש שם באר, ולא כדעת הראב"ה דסביא לה אף על פי שאין שם בור, כמבואר ברא"ש, ועין במאמר מרדכי וצריך עיון:

כמו שזוהגים, וכתלי הבית יהיו כתלי הסכה, שרוצה לעשות הסכה בביתו של כהל מזרח וכתלי דרום, ונמצא שאין כאן אלא שני מחצות ולמעלה מזה קורת הבית, בזה לכלי עלמא יש לומר פי תקרה יורד וסותם, דקורה זו לצדד הבית נעשה להסכה גם כן בבית, ואם כן הוי לה כאלו יש לה שלש מחצות, ומכל מקום כיון דלא הוי מחצה ממש רק על ידי פי תקרה, צריך לעשות לה גם צורת הפתח, דהינו, שישים תחת הקורה שני קנים, אחד אצל כהל הבית ואחד במקום סיום המחצה, דהינו, במקום שכלה הספק של הסכה (ואף דבעלמא צורת הפתח לבד לא מהני במקום מחצה שלישית, כנ"ל בסעיף ב, הכא בצורה פי תקרה מהני), והעתיקו דבריו **י** כמה אחרונים. אמנם בפרי מגדים וכן בבבכורי יעקב מקפסקין בזה, לפי מה דמסיק המגן אברהם דלא אמרינן פי תקרה יורד וסותם כי אם בשרחב הקרוי ארבעה טפחים, וסתם קורת הבית אינו רחב כל כך, ועל כן מסיק בבבכורי יעקב שטוב יותר שישים פס אחד שרחב טפח מרחק תחת הקורה פחות משלשה טפחים מן הכהל של הבית, וקנה אחר במקום שכלה הספק של הסכה, דהוה כשר בלא פי תקרה יורד וסותם כמו בשאר סכה שלשת דפנות, ובהו לא בעינן רחב קורה ארבעה טפחים, כמבאר בסעיף ב: **מא**. אין לעשות סכה בכתאי גונא. כתב להלבוש דהינו, רק לכתחלה, אבל בדריעבד יש לסמוך על דעה ראשונה:

טב. בפחות משלשה וכו'. דאמרינן לבד והיו כסתום, ונמצא שיש כאן עשרה טפחים: **מג**. אפלו הגג גבוה הרבה. דאמרינן **ג** גור אסיק מחיצתא, והיו כאלו המחצות מגיעות לספק: **מד**. רק שהוא בתוך שלשה. דאמרינן לבד מן הצד, אבל אם היה שלשה טפחים פסולת, דאפלו אם היו מחצות מגיעות ממש לספק, קומא לן דאם הם מרחקים מן הספק שלשה טפחים פסול, וכל שכן בזה: **מה**. פסולה. אפלו היו הדפנות גבוהות עשרה טפחים ויותר, דכל מחצה שהגדלים: כולות לבקע תחתיו **נ** אינה חשוכה מחצה כלל:

י מו. העושה סכתו וכו'. ולא ספקה **נ** על גבי האילן, דאם לא כן אין עולין לה ביום טוב, כמו שכתוב סימן תרכח סעיף ג: **מו**. חזקים. ואם רב הרפן **נז** מן התוק, משמע קצת בתוספת דכשרה, דעל ידי זה שוב אין חולץ ובא ברוח: **מח**. עד שלא תהא הרוח מצויה מנידה אותם. רוצה לומר, דאם מנידה אותם, אפלו אין בכח הרוח להפיל אותם לגמרי רק שעל ידי הרוח **נח** חולץ המחצה ובא, קומא לן דשוב לא חשיבא מחצה. ואפלו **נז** נומדת בבית שאין שם רוח כלל, לא חשיבא מחצה: **מט**. ומלא בין האוירים וכו'. הינו, אם שעור הסכה שהוא עשרה טפחים בגובה הוא גם מן הענפים, **נ** דאי לא הכי לא בעינן לזה: **נ**. כל המחצות וכו'. דעת הש"י, דמחצה אחת מן שלש מחצות שצריך לעשות בסכה יכול לעשות מיריעות, **ס** אבל במקמה אחרונים משמע דאף מחצה אחת אין לעשות מסדינים, אם לא שיארג במחצות של קנים פחות משלשה טפחים, אבל מחצה רביעית לכלי עלמא יכול לעשות מיריעות כיון דמדינא סגי בשלש:

שער הציון

והרשב"א והאור נרצח, ודחקו לרש"י לפרש כן דאי לא הכי יפל קשית הגמרא דקמקשה והא איכא נוסף, שבנדאי לא יפל על ידי הרוח אחרי שלמשה מן הנוף תאילן הוא קשה וכן: **מו**. מגן אברהם ושאר אחרונים, דלא בהלכות טענות המובא בבאר היטב: **מו**. מן מוכח מרש"י ופשוט: **מז**. שבות יעקב המובא בשערי תשובה, (ומה שדעה לזרז דגם הש"י מודה לזה, זה אינו), וכן בנדה שלום ובהלכה רבה שפרצו לקשת הש"י ובהנחה אם תברך וידא, מה שאין כן ביריעות אם תחת הקיש שלמשה לא רצא כלל, ממילא אין לנו ראייה לקלות של הש"י:

ולבמחצית השקל מצדד עוד יותר, דלדעת הב"ח ומגן אברהם שהסכימו עם המהרש"א בענין ספק על גבי אכסדרה ממש, גם צורת הפתח לא בעינן בזה, דבזה לכלי עלמא אמרינן פי תקרה יורד וסותם, אכן גם לירידה ישאר מה שפסקו הפרי מגדים דהרי לא אמרינן פי תקרה כי אם בשרחב הקרוי ארבעה טפחים, ועל כן הנוהג לנהג כמו שכתבנו בפנים בשם הבכורי יעקב: **מז**. ומהעתיקו באלה ובה: **מא**. ורשב"א: **מב**. פוסקים: **י** מו. רש"י: **מד**. מגן אברהם: **מה**. מן מוכח מרש"י דבור המתחיל שאינה יכולה, וכדבריו כתבו גם כן הר"ן

וַיְהִי יוֹד עוֹשֶׂה מִשְׁפֵּט וַיִּצְדָּקָה לְכָל עַמּוֹ, וְאִיהוּ קִיָּים אֲרָעָא, וּבִזְכוּתִיהָ קִיָּימָא לְבִתְרָ דְנָא. וְאִישׁ תְּרוּמוֹת יִהְרֶסְנָהּ, דָּא רִחֲבֵעֵם.

תָּא חֲזִי, מֶלֶךְ בְּמִשְׁפֵּט יַעֲמִיד אֲרָץ, דָּא יוֹסֵף. וְאִישׁ תְּרוּמוֹת יִהְרֶסְנָהּ, דָּא פְרַעֲה. דָּהּא בְּגִין דְּאֶקְשִׁי לְבִיהָ לְגַבִּי

תרגום לשון הוזהר

הַמֶּלֶךְ, שְׁכֵתוֹב (שטואל-ב ח) וַיְהִי יוֹד עוֹשֶׂה מִשְׁפֵּט וַיִּצְדָּקָה לְכָל עַמּוֹ, וְהוּא קִיָּים אֲתַהֲרֵץ, וּבִזְכוּתוֹ עֲמִידָה לְאַחַר מִכָּן. וְאִישׁ תְּרוּמוֹת יִהְרֶסְנָהּ - זֶה רִחֲבֵעֵם.

בָּא רָאָה, הַקּוֹדֵשׁ בְּרִיךְ הוּא, בְּשִׁבְלֵי הַצִּדִּיקִים, אִף עַל גַּב שְׁפָרְעוּתָא נִגְזְרָה עַל הָעוֹלָם, הִיא מִתְעַפְכָּת בְּגִלְגָּל וְלֹא שׁוֹלֶטָה עַל הָעוֹלָם. כָּל יְמֵי דוֹד הַמֶּלֶךְ הַתְּקִימָה הָאָרֶץ בְּגִלְגָּלוֹ. לְאַחַר שְׁמַת, הַתְּקִימָה בִּזְכוּתוֹ, שְׁכֵתוֹב (מלכים-ב כ) וַגִּבּוֹתַי עַל הָעִיר הַזֹּאת לְהוֹשִׁיעָהּ לְמַעְנִי וּלְמַעַן דוֹד עַבְדִּי. כְּמוֹ כֵּן כָּל יְמֵי יַעֲקֹב וְכָל יְמֵי יוֹסֵף לֹא שְׁלֹטָה הַפְּרַעֲנוּת בְּעוֹלָם.

בָּא רָאָה, מֶלֶךְ בְּמִשְׁפֵּט יַעֲמִיד אֲרָץ - זֶה יוֹסֵף. וְאִישׁ תְּרוּמוֹת יִהְרֶסְנָהּ - זֶה פְרַעֲה. שְׁהִי מִשּׁוֹם שִׁהֲקִישָׁה אֶת לְבוֹ לְקוֹדֶשׁ-בְּרִיךְ-הוּא, הַחֲרִיב אֶת

קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, חֲרִיב אֲרָעָא דְּמַצְרַיִם. וּבִזְכוּתִיהָ עַל יְדֵי דִיוֹסָף אֲתַקִּימָא אֲרָעָא בְּהוּא חֲלָמָא דְחֵלָם. דְּכִתִּיב, וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנָתַיִם יָמִים וָגו'.

וַיְהִי מִקֵּץ וָגו'. רַבִּי אֱלֶעָזָר פִּתַּח וְאָמַר, (תהלים ח) חִי יְיָ וּבִרְוַף צוּרֵי וַיְרוֹם אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל. אֱלֹהֵי כְתִיב, בּוֹיָ"ו. הֵיא קָרָא אֵית לְאַסְתַּפְלָא בִּיה. חִי יְיָ, דָּא חִי צִדִּיקָא יְסוּדָא דְעֲלָמָא, דְּאֶקְרִי חִי דְעֲלָמִין. וּבִרְוַף צוּרֵי, דָּא הוּא דְכְתִיב (תהלים קמד) בְּרִיךְ יְיָ צוּרֵי, וְדָא עֲלָמָא דְאֲתַקִּימָא עֲלֵיהָ צִדִּיקָא דָּא. וַיְרוֹם אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל. וַיְרוֹם דָּא עֲלָמָא עֲלָאָה. אֱלֹהֵי כּוּא"ו, דָּא שְׁמַיִם, כְּמָה דָּאָתָּ אָמַר, (תהלים קטז) הַשָּׁמַיִם שְׁמַיִם לִי.

תָּא חֲזִי, (כְּמָה דָּאָתָּ אָמַר) (תהלים סח) בְּרִיךְ אֲדֹנָיִי יוֹם יוֹם יַעֲמִס לִנְו. בְּרִיךְ

אֲרָץ מַצְרַיִם. וּבְרָאשׁוֹנָה עַל יְדֵי יוֹסֵף הַתְּקִימָה הָאָרֶץ, בְּאוֹתוֹ הַחֲלוּם שְׁחֵלֵם, שְׁכֵתוֹב וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנָתַיִם יָמִים וָגו'.

וַיְהִי מִקֵּץ וָגו'. רַבִּי אֱלֶעָזָר פִּתַּח וְאָמַר, (תהלים ח) חִי ה' וּבִרְוַף צוּרֵי וַיְרוֹם אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל. אֱלֹהֵי כְתוּב בּוֹיָ"ו. הַפְּסוּק הַזֶּה יֵשׁ לְהַתְּבַוּן בּוֹ, חִי ה' - זֶה חִי, צִדִּיק יְסוּד הָעוֹלָם, שְׁנִקְרָא חִי הָעוֹלָמִים. וּבִרְוַף צוּרֵי - זֶהוּ שְׁכֵתוֹב (שם קמד) בְּרִיךְ ה' צוּרֵי, וְזֶה הָעוֹלָם שְׁמַתָּקִים עַל הַצִּדִּיק הַזֶּה. וַיְרוֹם אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל. וַיְרוֹם - זֶה הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן. אֱלֹהֵי כּוּא"ו הַשָּׁמַיִם, כְּמוֹ שְׁנִקְרָא (שם קטז) הַשָּׁמַיִם שְׁמַיִם לִי.

בָּא רָאָה, (כְּמוֹ שְׁנִקְרָא) (שם סח) בְּרִיךְ אֲדֹנָיִי יוֹם יוֹם יַעֲמִס לִנְו. בְּרִיךְ אֲדֹנָיִי, בָּאֲלֹף דְּלִ"ת נו"ן יו"ד, וְהַפְּסוּק הַזֶּה הוּא סוּד הַחֲקִמָה. יוֹם יוֹם -

אֲדֹנָיִי, בָּאֲלֹף דְּלִ"ת נו"ן יו"ד, וְהֵיא קָרָא יְדֵי דְחֲקִמָתָא אִיהוּ. יוֹם יוֹם, אֵלּוּ שְׁנָתַיִם יָמִים, כְּמָה דָּאָתָּ אָמַר (דף קצד ע"א) וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנָתַיִם יָמִים וּפְרַעֲה חוֹלֵם וְהִנֵּה עוֹמֵד עַל הַיָּאֹר, וְזֵי אִיהוּ, כְּמָה דְּאָתָּמַר דָּא יוֹסֵף. דְּנִקְרָ (ס"א דָּל נִקְרָ) דָּא, יוֹסֵף הַצִּדִּיק הוּא.

וְהִנֵּה מִן הַיָּאֹר עוֹלוֹת שְׁבַע פְּרוֹת יְפוֹת מְרָאָה וּבְרִיאֹת בְּשֵׁר וּתְרַעֲנִיָּה כְּאָחוּ. וְהִנֵּה מִן הַיָּאֹר, דָּהּא מְנַהֵר דָּא אֲתַבְרָכָאן כָּל אֵינוֹן דְּרָגִין דְּלִתְתָּא. בְּגִין דְּהוּא נִקְרָ דְּנִגִּיד וְנִפְסִיק, אִיהוּ אֲשָׁקִי וְזֵן לְכָלָּא. וְיוֹסֵף אִיהוּ נִקְרָ, לְאַתְּבְּרָא כָּל אֲרָעָא דְּמַצְרַיִם בְּגִינֵיהָ.

וְתָא חֲזִי, הַהוּא נִקְרָ, שְׁבַע דְּרָגִין אֲתַשְׁקִיין וְאַתְּבְּרָכֵן מִנֵּיהָ, וְאֵלּוּ אֵינוֹן יְפוֹת מְרָאָה וּבְרִיאֹת בְּשֵׁר. וּתְרַעֲנִיָּה כְּאָחוּ, בְּחִבּוּרָא בְּאֲחוּוּתָא דְּלֹא

תרגום לשון הוזהר

נִמְצָא כְּהֵם פְּרוֹד וְכֵלִם לְשִׁבַּת עוֹמְדִים. שְׁהִנֵּה כָּל שְׁבַע הַדְּרָגוֹת הִלְלוּ שְׁאֻמְרָנוּ הוּא סוּד, כְּמוֹ שְׁנִקְרָא (אסתר ב) וְאֵת שְׁבַע הַנְּעוּרוֹת הָרְאִיֹּת לְתֵת לָהּ מִבֵּית הַמֶּלֶךְ וָגו'. וְעַל כֵּן שְׁבַע פְּרוֹת יְפוֹת מְרָאָה, וּכְנִגִּיד זֶה כְּתוּב שְׁבַעַת הַסְּרִיסִים הַמְּשֻׁרְתִּים אֶת פְּנֵי הַמֶּלֶךְ וָגו'.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, שְׁבַע הַפְּרוֹת הַטּוֹבוֹת הֵם דְּרָגוֹת עֲלִיּוֹנוֹת עַל הָאֲחֻרוֹת, וְשְׁבַע הַפְּרוֹת הָרְעוֹת - הַדְּרָגוֹת הָאֲחֻרוֹת שְׁלֵמָשָׁה. אֵלּוּ מִצַּד הַקֶּדְשָׁה, וְאֵלּוּ מִצַּד הַסְּמָאָה.

שְׁבַע הַשְּׁבָלִים - רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, אֵלּוּ הָרְאשׁוֹנוֹת הֵן טוֹבוֹת, מִשּׁוֹם שֶׁהֵן מִצַּד הַיָּמִין שְׁכֵתוֹב בּוֹ כִּי טוֹב, וְאֵלּוּ הָרְעִים הֵם לְמִשָּׁה מִהֵם.

אֲשַׁתְּכָּה בְּהוּ פִירוּדָּא. וְכִלְהוּ לְשִׁבְחָא קִיָּימִין, דָּהּא כָּל הַנִּי דְּרָגִין שְׁבַע דְּקִאָמְרָן, וְזֵי אִיהוּ. כְּמָה דָּאָתָּ אָמַר, (אסתר ב) וְאֵת שְׁבַע הַנְּעוּרוֹת הָרְאִיֹּת לְתֵת לָהּ מִבֵּית הַמֶּלֶךְ וָגו'. וְעַל דָּא שְׁבַע פְּרוֹת יְפוֹת מְרָאָה, וְלִקְבֵּל דָּא כְּתִיב שְׁבַעַת הַסְּרִיסִים הַמְּשֻׁרְתִּים אֶת פְּנֵי הַמֶּלֶךְ וָגו'.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, שְׁבַע פְּרוֹת הַטּוֹבוֹת, דְּרָגִין אֵינוֹן עֲלָאִין עַל אַחֲרֵינִין. וְשְׁבַע הַפְּרוֹת הָרְעוֹת, דְּרָגִין אַחֲרֵינִין דְּלִתְתָּא. אֵלּוּן מַסְטָרָא דְּקוֹדֶשָׁה, וְאֵלּוּן מַסְטָרָא דְּמַסְאָבָא.

שְׁבַע הַשְּׁבָלִים, רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, אֵלּוּן קְדָמַי אֵינוֹן טְבִין, בְּגִין דְּאֵינוֹן מַסְטָרָא דִּימִינָא דְּכְתִיב בִּיהָ כִּי טוֹב. וְאֵלּוּן בִּישִׁין אֵינוֹן לְתַתָּא מְנִיְהוּ. שְׁבַע הַשְּׁבָלִים אֵינוֹן מַסְטָרָא דְּדִכּוֹי, וְאֵלּוּן מַסְטָרָא דְּמַסְאָבּוֹ, וְכִלְהוּ דְּרָגִין קִיָּימִין אֵלּוּן עַל אֵלּוּן, וְאֵלּוּן לְקַבֵּל

אליו, וכלהו קא חמא פרעה בחלמיה.

אמר רבי ייסא, וכי להווא חייבא דפרעה אחזיין ליה כל הני. אמר ליה רבי יהודה, כגונא דלהון חמא. דכמה דרגין על דרגין, אליו לקבל אליו, ואליו על אליו, ואיהו חמא באיניו דרגין דלתתא.

והא תנינן, דהא כמה דאיהו בר נש, הכי אחזיין ליה בחלמיה, והכי חמי. ונשמתא הכי סלקת לאשתמודעא. כל חד וחד כפום דרגיה כדקא חזי ליה, ובגין כך פרעה חמא כדקא חזי ליה, ולא יתיר:

ויהי מקץ וגו', רבי חזקיה פתח ואמר, (וקולת א) לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים. תא חזי, כל מה דעבד קדשא בריך הוא לתתא, לכלא שוי

זמנא וזמן קצוב. זמנא שוי לנהורא ולחשוכא, זמנא שוי לנהורא דשאר עמין, דאינון שלטין השתא על עלמא. וזמנא שוי לחשוכא, דאיהו גלותא דישוראל תחות שלטנותא דלהון. זמנא שוי קדשא בריך הוא לכלא, בגין כך לכל זמן ועת לכל חפץ. מאי ועת לכל חפץ. זמנא ועדן הוא לכלא, לכל ההוא רעותא דאשתפח לתתא.

דבר אחר ועת לכל חפץ, מאי עת. בדכתיב, (תהלים קיט) עת לעשות ליי הפרו תורתך. ובכתיב, (ויקרא יז) ואל יבא בכל עת אל הקדש. ואיהו דרגא ממנא, והא אוקמוה. ובגין כך עת איהו ממנא, לכל חפץ תחת השמים. ויהי מקץ שנתים ימים, מסטרא דההוא קץ דחשך חמא פרעה

תרגום לשון הוזהר

כל מה שעושה הקדוש ברוך הוא למטה, לכל שם עת זמן קצוב. שם זמן לאור ולחשך, שם זמן לאור של שאר העמים, שהם שולטים עכשו על העולם, וזמן שם לחשך, שהיא הגלות של ישראל תחת שלטונם. זמן שם הקדוש ברוך הוא לכל, ומשום כך לכל זמן ועת לכל חפץ. מה זה ועת לכל חפץ? זמן ועדן הוא לכל, לכל אותו הרצון שנגמא למטה.

דבר אחר ועת לכל חפץ – מה זה עת? ככתוב (תהלים קיט) עת לעשות לה' הפרו תורתך. וכתוב (ויקרא יז) ואל יבא בכל עת אל הקדש. והיא הדרגה הממנה, והנה פרשוה. ומשום כך עת הוא הממנה לכל חפץ תחת השמים. ויהי מקץ שנתים ימים, מהעד של אותו קץ החשך ראה פרעה בחלומו, ומשם ידע והתגלה לו אותו החלום.

בחלמיה, ומתמן ידע ואתגלי ליה ההוא חלמא.

ויהי בבקר ותפעם רוחו וישלח ויקרא את כל חרטמי מצרים ואת כל חכמיה וגו'. ותפעם רוחו. מאי ותפעם. רבי יוסי אמר, הא אוקמוה בפרעה כתיב ותפעם, ובנוכדנצר כתיב, (דניאל ב) ותתפעם, ואוקמוה דהא בפרעה כתיב ותפעם, בגין דהנה ידע חלמא, ופשרא לא הנה ידע, אכל בנוכדנצר, חמא חלמא, וחמא פשרא, ואתנשי כלא מניה.

אכל תא חזי, ותפעם רוחו, כמה דאתא אמר, (שופטים יז) לפעמו, דהנה אתי רוחא ואזיל, ואתי ואזיל. ולא הנה מתישבא עמיה עדיון כדקא יאות. ועל דא כתיב, (שופטים יז) ותחל רוח יי לפעמו, דכדיון הנה שירותא. אוף הכא רוחיה אתער ביה, ואזיל ואתער, ולא הנה מתישבא עמיה

תרגום לשון הוזהר

הראשית. אף כאן רוחו התעוררה בו, והלך והתעורר, ולא היתה מושבת עמו לדעת. בנוכדנצר ותתפעם רוחו, בהתעוררות היה מתעורר על כל אחד פעמים, שבים והולכים ושובים. וזהו כמו שנאמר (במדבר כד) כפעם בפעם, פעם בזה ופעם בזה, ולא מתישבת דעתו ורוחו. וישלח ויקרא את כל חרטמי מצרים – אלו המכשפים. ואת כל חכמיה – אלו חכמי המזלות. וכלם היו מסתפקים לדעת ולא יכלו להשיג.

אמר רבי יצחק, אף על גב שנאמר שאין מראים לאדם אלא באותה הדרגה שלו – שונה

עֲדֹשְׁעֵרִי מוֹת: יט וַיִּזְעַקוּ אֶל־יְהוָה
בְּצָר לָהֶם מִמַּצְוֹתֵיהֶם וַיִּשְׁעֵם:
כ וַיִּשְׁלַח דְּבָרוֹ וַיִּפְּאֵם וַיִּמְלֹט
מִשְׁחִיתוֹתָם: כא וַיְדוּ לַיהוָה חֲסֵדוֹ
וַנִּפְלְאוּתֵי לִבֵּנִי אֲדָם: כב וַיִּזְבַּחוּ זִבְחֵי
תוֹדָה וַיִּסְפְּרוּ מַעֲשָׂיו בְּרִנָּה: כג וַיִּרְדִּי
הֵים בְּאֵנִיּוֹת עֲשֵׂי מְלָאכָה בְּמִים רַבִּים:
כד תִּמְהָ רָאוּ מַעֲשֵׂי יְהוָה וַנִּפְלְאוּתֵי
בְּמַצּוֹתָה: כה וַיֹּאמֶר וַיַּעֲמֵד רוּחַ סַעֲרָה
וַתְרוֹמֵם גְּלוֹי: כו יַעֲלֶה שָׁמַיִם יִרְדּוּ
תְּהוֹמוֹת נִפְשָׁם בְּרָעָה תִתְמוּגַג:
כז יִתְּנוּ וַיִּנְעוּ בִּשְׁבוֹר וְכָל־חֲכָמָתָם
תִּתְבַּלַּע: כח וַיִּזְעַקוּ אֶל־יְהוָה בְּצָר
לָהֶם וַמִּמַּצְוֹתֵיהֶם וַיִּצְיֵאֵם: כט יִקָּם
סַעֲרָה לְדָמָמָה וַיַּחֲשׂוּ גְלוֹיָהֶם:
ל וַיִּשְׁמְחוּ כִּי־יִשְׁתַּקּוּ וַיִּנָּחֵם אֶל־מִחוּז
חֲפָצָם: לא וַיְדוּ לַיהוָה חֲסֵדוֹ
וַנִּפְלְאוּתֵי לִבֵּנִי אֲדָם: לב וַיְרוֹמְמוּהוּ
בְּקֹחֶל־עַם וּבְמוֹשָׁב זִקְנִים וַיְהַלְלוּהוּ:
לג יֵשֶׁם הַהָרֹת לְמִדְבָּר וּמִצְאֵי מַיִם
לְצִמְאֹן: לד אֶרֶץ פָּרִי לְמַלְחָה מְרֻעַת
יִשְׁבִּי כַּה: לה יֵשֶׁם מִדְבָּר לְאַגְם־מַיִם
וְאַרְץ צִיָּה לְמִצְאֵי מַיִם: לו וַיּוֹשֵׁב שָׁם
רַעֲבִים וַיִּכְנֹנּוּ עִיר מוֹשָׁב: לז וַיִּזְרְעוּ
שָׂדוֹת וַיִּשְׁעוּ כְרָמִים וַיַּעֲשׂוּ פְרִי
תְבוּאָה: לח וַיִּבְרְכֵם וַיִּרְבּוּ מְאֹד
וַכְּהִמָּתֶם לֹא יִמְעִיט: לט וַיִּמְעָטוּ
וַיִּשְׁחוּ מַעַצֵּר רָעָה וַיִּגְדּוּ: מ שָׁפַךְ בִּזּוֹ
עַל־גְּדִיבִיכִים וַיִּתְּעֵם בָּתְּחוּ לֹא־דָרָךְ:

מא וַיִּשְׁגֹּב אֲבִיוֹן מַעֲוִי וַיִּשֶׁם כְּצֹאן
מִשְׁפָּחוֹת: מב וַרְאוּ יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁמְחוּ
וְכָל־עוֹלָה קִפְצָה פִּיהֶם: מג מִי־חֲכָם
וַיִּשְׁמַר־אַלֶּה וַיִּתְּבוּנּוּ חֲסֵדִי יְהוָה:

שבת קודש כב לחודש

קח א שִׁיר מְזֻמָּר לְדוֹד: ב נִכּוֹן לְבִי
אֱלֹהִים אֲשִׁירָה וְאַזְמִירָה אֶה־
כְּבוֹדִי: ג עוֹרָה הַגָּבֹל וְכֹזֹור אַעֲרִירָה
שָׁחַר: ד אֹדֶךְ בַּעֲמִים: ה יְהוָה וְאַזְמִירָךְ
בְּלֵאֲמִים: ו כִּי־גָדוֹל מַעַל־שָׁמַיִם
חֲסִידְךָ וַעֲדֹשְׁחֲקִים אֲמַתְךָ: ז רִוְמָה
עַל־שָׁמַיִם אֱלֹהִים וְעַל כָּל־הָאָרֶץ
כְּבוֹדְךָ: ח לִמְעַן יִחַלְצוּן וַיִּדְרִיךְ
הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי: ט אֱלֹהִים: י דָּבָר
בְּקִדְשׁוֹ אַעֲלֶזָה אֲחַלְקָה שְׂכָם וַעֲמָק
סִפּוֹת אֲמַדֵּד: יא לִי גִלְעָד: יב לִי מִנְּשֵׂה
וְאַפְרַיִם מַעֲזוֹ רֹאשֵׁי יְהוּדָה מְחַקְקִי:
יג מוֹאָב: יד סִיר רַחֲצִי עַל־אָדָם אֲשִׁלִּיךְ
נַעֲלִי עַל־פְּלִשְׁת אֲתוֹרַע: טו מִי וַיִּכְלֹנִי
עִיר מִבְּצָר מִי נִתְּנִי עַד־אָדָם:
יז הֲלֹא־אֱלֹהִים זִנְחִתָּנוּ וְלֹא־תִצָּא
אֱלֹהִים בְּצִבְאָתֵינוּ: יח הֲכֹה־לָנוּ עֲזָרָת
מִצָּר וְשׂוֹא תִשׁוּעַת אָדָם: יט בְּאֵלֹהִים
נַעֲשֶׂה־חֵיל וְהוּא יְבוֹס צְרִינוּ:

קט א לְמִנְצָח לְדוֹד מְזֻמָּר אֱלֹהִי
תְהִלָּתִי אֶל־תַּחֲרֹשׁ: ב כִּי פִי רִשְׁעַ
וּפִי־מְרֻמָּה עַל פִּתְחוֹ דִּבְרוּ אֹמֵי לִשׁוֹן
שָׁקָר: ג וּדְבָרִי שֹׁנְאָה סִבְבִּי וַיִּלְחַמוּנִי
חֲגָם: ד תַּחַת־אֶהְבְּתִי יִשְׁטַנּוּנִי וְאֹנִי

תַּפְלָה: ה וַיִּשְׁמִיּוּ עָלַי רָעָה תַּחַת טוֹבָה
וְשֹׁנְאָה תַּחַת אֶהְבְּתִי: ו הִפְקֵד עָלַי
רִשְׁעִי וְשָׁטָן יַעֲמֵד עַל־יְמִינִי:
ז בְּהִשְׁפָּטוֹ יֵצֵא רִשְׁעִי וַתִּפְלֹתוּ תְהִיָּה
לְחֻטָּאָה: ח יִהְיוּ־יָמָיו מַעֲשִׂים פְּקָדָתוֹ
יִקַּח אַחֵר: ט יִהְיוּ־כְבוֹדִי וְתוֹמָיִם וְאַשְׁתּוֹ
אֶל־מִנְּהָ: י וַיִּנְוֶה יְנוּעוֹ בְּנִי וְשֹׁאֲלוֹ
וַיִּרְשׁוּ מַחֲרֹבוֹתֵיהֶם: יא יִנְקֹשׁ גּוֹשָׁה
לְכָל־אֲשֻׁרֵּלּוֹ וַיִּכְּזוּ זָרִים יִגִּיעוּ:
יב אֶל־יִהְיֶילוֹ מִשְׁךָ חֲסֵד וְאֶל־יִהְיֶה חֲזוֹן
לִיתוּמָיו: יג יִהְיֶה־אֲחֵרִיתוֹ לְהַכְרִית בְּדוֹר
אַחֵר יִמַּח שְׂמָם: יד יִזְכֹּר: טו עוֹן אֲבֹתָיו
אֶל־יְהוָה וְחֻטָּאת אָמֹו אֶל־תִּמַּח:
טז יִהְיוּ נִגְדֵי־יְהוָה תְּמִיד וַיִּכְרַת מֵאֲרֶץ
זָכָם: טז יַעַן אֲשֶׁר: יז לֹא זָכַר עֲשׂוֹת
חֲסֵד וַיִּרְדֹּף אִישׁ־עֲנִי וְאֲבִיוֹן וַיִּכְאֹה
לִבִּי לְמוֹתָת: יח וַיִּאָּהֵב קָלְלָה וַתְּבוֹאָהּ
וְלֹא־חִפְץ בְּכִרְכָּה וַתִּרְחַק מִמֶּנּוּ:
יט וַיִּלְבַּשׁ קָלְלָה כְּמָרוֹ וַתִּכְאֹב כַּמִּים
בְּקִרְבּוֹ וַיִּשְׁמֵן בַּעֲצָמוֹתָיו: יט תִּהְיֶי־לּוֹ
כְּבֹד יַעֲטָה וְלִמְזֹחַ תְּמִיד יִחַגְרָה:
כ זֹאת פָּעַלְתָּ שְׁטָנִי מֵאֵת יְהוָה
וְהַדְּבָרִים רָעַ עַל־נַפְשִׁי: כא וְאַתָּה: כב
יְהוָה קְרִי אֱלֹהִים אֲדֹנִי עֲשֵׂה־אֹמֵי לִמְעַן
שָׁמֹךְ כִּי־טוֹב חֲסִידְךָ הִצִּילָנִי: כג כִּי־
עֲנִי וְאֲבִיוֹן אֲנִי וְלֹכֵי חֶלֶל בְּקִרְבִּי:
כד כַּעֲלֵ־כִנְטוֹתוֹ נִהְלַכְתִּי נִגְעַרְתִּי
בְּאֶרְכָּה: כה בְּרַפִּי כָשְׁלוֹ מִצּוֹם וּבִשְׁרִי
כָּחַשׁ מִשְׁמֵן: כו וְאֹנִי: כז הִיטִיתִי חֲרָפָה

לָהֶם וַיִּרְאוּנִי וַיִּנְעוּן רֹאשָׁם: כז עֲזָרְנִי
יְהוָה אֱלֹהֵי הוֹשִׁיעֲנִי כְּחֲסִידְךָ: כח וַיִּדְעוּ
כִּי־יִרְדֹּף זֹאת אֹתָהּ יְהוָה עֲשִׂיתָה:
כח וַיִּקְלְלוּ־הֶמָּה וְאַתָּה תִּכְרֹךְ קִמּוֹ: כט
וַיִּבְשׂוּ וַעֲבָדְךָ יִשְׁמַח: לו יִלְבְּשׁוּ שׂוֹטְנֵי
כְּלִמָּה וַיַּעֲטוּ כְּמַעֲלֵ בִשְׁתָּם: לז אֹדָה
יְהוָה מְאֹד בְּכִי וּבְתוֹךְ רַבִּים אֲהַלְלֶנּוּ:
לא כִּי־יַעֲמֵד לִימִין אֲבִיוֹן לְהוֹשִׁיעַ
מִשְׁפָּטִי נַפְשׁוֹ:
קי א לְדוֹד מְזֻמָּר נֶאֱמַר יְהוָה: לאדְנִי
שָׁב לִימִינִי עַד־אֲשִׁית אֲיִכְךָ הַדָּם
לְרִגְלֶיךָ: ב מִשְׁה־עֶזְרְךָ יִשְׁלַח יְהוָה
מִצִּיּוֹן דָּוָה בְּקִרְבִּי אֲיִכְךָ: ג עֲמָךְ נִדְבַת
כְּנוֹם חִילְךָ בְּהַדְרִי־קֹדֶשׁ מִרְחֹם מִשְׁחָר
לְךָ טַל יִלְדָּתְךָ: ד נִשְׁבַּע יְהוָה: ו לֹא
יִנָּחֵם אֹתָהּ־כִתְּנוֹ לְעוֹלָם עַל־דְּבָרֵי
מַלְכֵי־צָדֵק: ז אֲדֹנִי עַל־יְמִינֶךָ מִחֵץ
בְּיוֹם־אֲפֹו מְלָכִים: ח יָדִין בְּגוֹיִם מְלֹא
גִּיּוֹת מִחֵץ רֹאשׁ עַל־אָרֶץ רַבָּה:
ט מִנְּחַל בְּדִרְךָ יִשְׁתַּה עַל־פֶּן יָרִים
רֹאשׁ:
קיא א הַלְלוּיָהּ: א אֹדָה יְהוָה בְּכָל־
לֵב בְּסוֹד יִשְׂרָאֵל וַעֲדָה:
ב גְּדִלִים מַעֲשֵׂי יְהוָה דְּרוֹשִׁים לְכָל־
חַפְצֵיהֶם: ג הוֹדוּ־וְהִדָּר פִּעְלֵי וְצִדְקָתוֹ
עֲמִידַת לְעַד: ד זָכַר עֲשֵׂה לְנִפְלְאוֹתָיו
חֲנוּן וְרַחֲמוֹ יְהוָה: ה טָרַף נִתָּן לִינְאִיו
יִזְכֹּר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ: ו כַּח מַעֲשָׂיו הִגִּיד
לַעֲמֹו לִתֵּת לָהֶם נִחְלַת גּוֹיִם: ז מַעֲשֵׂי

הַמַּגְבִּיחַ לְשֹׁכֵת: הַמִּשְׁפִּילִי לְרֹאשׁוֹת
בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ: זִמְקִימִי מִעֵפֶר דָּל
מֵאֲשַׁפֹּת יָרִים אֲבִיוֹן: חֲלוֹשִׁיכִי עִם-
נְדִיבִים לֹעַם נְדִיבִי עִמּוֹ: ט מוֹשִׁיבִי |
עֲלֹרֶת הַפִּית אִם-הַכֹּנִים שְׁמִיחָה
הַלְלוּיָהּ:

קיד * בָּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם בֵּית
יַעֲקֹב מִעַם לַעֲזֹ: ב הִיחָה יְהוּדָה
לְקַדְשׁוֹ יִשְׂרָאֵל מִמִּשְׁלוֹתָיו: ג הַיָּם
רָאָה וַיִּגַּס הַיַּרְדֵּן יִסָּב לְאַחֹר:
ד הַהָרִים רָקְדוּ כְּאֵילִים גִּבְעוֹת כִּכְנִי-
צֹאן: ה מַחֲלֹךְ הַיָּם כִּי תָנוּס הַיַּרְדֵּן
תִּסָּב לְאַחֹר: ו הַהָרִים תִּרְקְדוּ כְּאֵילִים
גִּבְעוֹת כִּכְנִי-צֹאן: ז מִלִּפְנֵי אֲדוֹן חוֹלִי
אָרֶץ מִלִּפְנֵי אֱלֹהִים יַעֲקֹב: ח הַהִפְכִי
הַצֹּר אֲגַם-מָיִם חֲלֹמִישׁ לְמַעֲיָנו-מָיִם:
קטו * לֹא לָנוּ יְהוָה לֹא לָנוּ כִּי-
לְשִׁמְךָ תֵּן כְּבוֹד עַל-חֲסִדְךָ עַל-
אֲמֹתֶךָ: ב לֵמָּה יֹאמְרוּ חֲגוּזִים אִיהָ-נָּא
אֱלֹהֵיהֶם: ג וְאַלֹהֵינוּ בְּשָׁמַיִם כָּל אֲשֶׁר-
חִפְץ עָשָׂה: ד עֲצִבֵיהֶם כֶּסֶף וְזָהָב
מַעֲשֵׂה יָדֵי אָדָם: ה פֶּה-לָהֶם וְלֹא
יִדְבְּרוּ עֵינֵיהֶם לָהֶם וְלֹא יֵרְאוּ: ו אֲזִנֵּיהֶם
לָהֶם וְלֹא יִשְׁמְעוּ אֶף לָהֶם וְלֹא
יִרְחֲחוּ: ז יָדֵיהֶם וְלֹא יִמְיִשּׁוּן רַגְלֵיהֶם
וְלֹא יִחַלְכוּ לֹא-יִהְיֶה בָּגְרוֹנָם:
ח כְּמוֹתָם יִהְיוּ עֹשִׂיהֶם כָּל אֲשֶׁר-בִּטָּח
בָּהֶם: ט יִשְׂרָאֵל בִּטָּח בִּיהוָה עֲזָרָם
וּמִגֹּנָם הוּא: י בֵּית אֶהְרֹן בִּטָּחוּ בִּיהוָה

יָדֵיו אֱמֶת וּמִשְׁפָּט נִאֲמָנִים כָּל-
פְּקוּדָיו: ח סְמוּכִים לַעֲד לְעוֹלָם
עֲשׂוּלִים בְּאֵמֶת וַיִּשָּׂר: ט פְּדוּת | שְׁלַח
לְעַמּוֹ צֹהַל-לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ קְדוֹשׁ וְנוֹרָא
שָׁמוֹ: י רֵאשִׁית חֲכָמָה | יִרְאֵת יְהוָה
שֶׁכֶל טוֹב לְכָל-עֲשִׂיהֶם תִּהְלֹתוֹ עֲמֶדֶת
לַעֲד:

קיב * הַלְלוּיָהּ | אֲשֶׁר-יֵאֵשׁ יִרְא אֶת-
יְהוָה בְּמִצְוֹתָיו חִפְץ מֵאֹד:
ב גִּבּוֹר בָּאָרֶץ יְהִי זֶרְעוֹ דּוֹר יִשְׂרָיִם
יִכְרֹךְ: ג הוֹן-וְעֵשֶׂר בְּבֵיתוֹ יִצְדָקְתּוֹ
עֲמֶדֶת לַעֲד: ד זֶרַח בִּקְשָׁךְ אֹר
לִישְׂרָיִם חֲנוּן וְרַחוּם וְצַדִּיק: ה טוֹב-
אִישׁ חוֹנֵן וּמְלִיחָה יִכְלֹל דְּבָרָיו
בְּמִשְׁפָּט: ו יִכְלֹל עוֹלָם לֹא-יִמּוּט לְזָכֹר
עוֹלָם יְהִי צַדִּיק: ז מִשְׁמוּעָה רַעָה לֹא
יִירָא נִכּוֹן לָבוֹ בָּטַח בִּיהוָה: ח סְמוּךְ
לָבוֹ לֹא יִירָא עַד אֲשֶׁר-יִרְאָה בְּצַרָיו:
ט פֹּר | נָתַן לְאֲבִיוִּנִים יִצְדָקְתּוֹ עֲמֶדֶת
לַעֲד קָרְנוֹ תִּרֹם כְּכֹד: י רִשָּׁע יִרְאָה |
וְכַעַס שִׁגְיוֹ יִחַרְק וְנִמַּס תְּאֻנֹת רִשָּׁעִים
תֹּאבֵד:

כד לחודש

קיא * הַלְלוּיָהּ | הִלְלוּ עַבְדֵי יְהוָה
הִלְלוּ אֶת-שֵׁם יְהוָה: ב יְהִי שֵׁם
יְהוָה מְבָרָךְ מִעַתָּה וְעַד-עוֹלָם:
ג מִמִּזְרַח-שֶׁמֶשׁ עַד-מְבֹאֵא מְהִלֵּל שֵׁם
יְהוָה: ד רָם עַל-כָּל-גּוֹזִים | יְהוָה עַל
הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ: ה מִי כִּיהוָה אֱלֹהֵינוּ

לקוטי

בני לן ביתא כח

מוזחר"ן

האלפין. וזן חית - הינו אלו בני־אדם המקבלים תורתם משרין יהודאין, המכנים בשם זון, בחינת (ישראל ז'): לשעירים אשר הם זונים. מהם החרוף והביונות, בבחינת (אויב לא): ובו משפחות ויחני, בחינת חית. הא וז - הוי וי, לשון צעקה ומריבה, כגופר לעיל: למי מרנים למי שית, הינו זון חית. מית יוד - טובא גנו בגוה, כי צדיק, כששומע תורה מתלמיד־חכמים שדין יהודאין, שיאכל טוב שבגוה, כמו (תנח"ע יד): רבי מאיר, רמון מצא, תוכו אכל, כמו שכתוב (משל"ב): בני תנה לבד לי, וכתוב (שם כב): שמע דברי חכמים, ולבד תשית לדעת. וכשעושה כן, מעלה טוב הגנו בגוה, הינו האלפין הנפולים. וזה מית - טובא גנו בגוה (הקדמת חורר ז), ש'תשית לבד לטוב הגנו בדבריו, ועל־דבריה יוד - הינו תתקן על־ידי זה האלפין, בחינת (שעיה כח): אודה שמך כי עשית פלא - דא אלת, וזה יוד צורת אלת, וזה יוד, לשון אודה. יוד בחינת (איכה ז): יודו אבן - לשון השלכה, הינו קלפתו זרק: (ער כאן לשון רבנו ז"ל)

ושמענו מפיו הקדוש, שזאת התורה מרמז בה כל הכונות של פרשת התמיד, שאומרים בבקר, ובאר לנו קצת. ועין בפנוות, ותרואה ותבין, שכל הפנוות של פרשת התמיד מבארים בתורה הזאת. כי מבאר שם בפנוות, שתמיד מכניע קלפות דעשיה וכו', שהם בחינת עבודה־זרה וכו', ו"עולת" גימטריא שם אב"ג ית"ן וכו', שהוא תמיד וכו', בסוד: וישכם אברהם בבקר, והוא סוד: אל תירא תולעת וכו', ויש כגוה בקלפה תולע, אשר מכלה ואוכל הכל וכו', ועלין צוה השם והבקר ברחמי להקריב עולת תמיד, להתגבר עולת תמיד שבקדשה, שהוא בחינת תולעת יעקב, על התולע שבקלפה וכו'. ודע, כי כל קרבן עולה היא בבחינת לאה וכו', ולכן בא עולת תמיד כגוה, כדי למתק דיניה, כדי שלא ישלש וימשל התולעת הנמא, ותולע יחור לעולת. וזה שכתוב: עולת תמיד, כי תמיד בגימטריא ד' אלפין שלוקחת לאה וכו'. כל זה מבאר ב"פריעצ"חיים", שער הפרקנות, פרק ד, עין שם הטב. והתקדק ותרואה, שכל זה מבאר בהתורה הנ"ל. כי מבאר שם, שהמתנגדים המתקפין יראי השם, זה נמשך מהאלפין הנפולים, שאלו האלפין בקדשה הם בחינת לאה, ואצלם נעשה מזה בחינת: המעט מכס הלאות אנשים, כי תלאו גם אלקים - כאלו לואה הקדוש־ברוך־הוא מלעזר וכו', כי מלאה נעשה אצלם בחינת לואה, כי הם יונקים מהדינים הקשים שבלאה, שמשם אחיות הקלפות הקשות, שהם בחינת עבודה־זרה הנ"ל. וזה מה שמבאר בהתורה הנ"ל, שגופלים בכפירות, בחינת עבודה־זרה, עין שם. והתקון: אנכי תולעת ולא איש וכו', הינו בחינת תולע דקדשה, שמכניע תולע דקלפה. וזה שמוכא לעיל בהתורה הנ"ל, שהוא בחינת אברהם, כי בן מבאר שם בפנוות, שתולע דקדשה, בחינת עולת תמיד, הוא בחינת חסד, בחינת אברהם, בחינת חסד שבגוה. וזה שמוכא בהתורה הנ"ל, שהוא בחינת: כגבורות ישע ימינו, הינו בחינת חסד שבגוה. וזה שמוכא שם, שעקר התקון - על־ידי שיכנים אורחים תלמיד־חכמים בתוך ביתו, שנחשב כאלו הקריב תמיד, כי תמיד בגימטריא ד' אלפין, כי עקר התקון - על־ידי בחינת קרבן תמיד, שעולה ד' אלפין, שעל־ידי זה נתתקון האלפין הנ"ל, וזכרון לבחינת תולע דקדשה, שהוא בחינת

ב ובשש לראי השם חרפות ובושות מהבופרים האלו, עצה עליו: אנכי תולעת ולא איש, חרפת אדם (תהלים כב), להרפות וביונות, הפגלה לזה בחינת תולע, שעל־ידי בחינת הזאת מנצח אויביו. כי תולע הוא בחינת אמונה, כמו שכתוב (איכה ז): האמינים עלי תולע; והוא בחינת אברהם, שהוא ראש למאמינים, כמו שכתוב (בראשית יז): והאמין בך; ובבחינת אברהם, שהוא בחינת אמונה, משבר ומכיל עבודת־אלילים והכפירות והביונות, ומתגבר על הבופרים בבחינת (תהלים ז): כגבורות ישע ימינו, כי אברהם, שהוא בחינת חסד, בחינת אמונה, בחינת (שם כב): וחסדי לא אפיר ולא אשקר באמונתי, בימין הזאת הוא מתגבר על אויביו, כי נעשה בבחינת (תהלים ז): אנשי חיל מתלענים, ובה חסד הוא מתקן אלו האלפין הנפולים הנ"ל, בבחינת (שמות ז): נעשה חסד לאלפים:

ג ולבוא לחסד, אי אפשר לבוא אלא על־ידי שיכנים תלמיד־חכמים צדיקים לתוך ביתו, כי המכנים אורחים תלמיד־חכמים אמתיים לתוך ביתו, כאלו הקריב תמיד, כמאמר חכמינו זכרונם לברכה (ברכות ז'): איש קדוש עובר עלינו תמיד וכו'. ובה השמוש, שעומד עליהם ומשמש אותם, וזכה לחסד הנ"ל, כמאמר (ברכות ז'): כל המונע תלמידו מלשמשו, כאלו מונע ממנו חסד. ובשכיל זה היה התמיד כבש, כי ממנו נתתקן האלפין בבחינת (דברים א'): ואני כבש אלוף. וזה בחינת כבש - שבכוש תחת יד רבו ומשמש אותם. וזה: תמיד - גימטריא ד' אלפין, שהוא תקון האלפין הנ"ל. והיו (משל"ב): למי מרנים למי שית, הינו, על־ידי שית, על־ידי ח'כם ש'ד יהודאין, על־ידי מרנים, על־ידי בא התנגדות. והיו שאמרו סבי דבי אתונא: בני לן ביתא פאורא דעלמא. כי אלו בני־אדם, הרוצים לערד עבודתם על־ידי התורה ששומעים מתלמיד־חכמים שדין יהודאין, ובאמת אין להם על מה שישמכו, והיו כאלו רוצים לבנות בית פאורא, כי תלמיד־חכמים שדין יהודאין הם פורחין באויר, ואין להם על מה שישמכו, כמו השדין שפורחים באויר. ואמר שם, וקם בין שמיא לארעא - הינו התלמיד־חכם האמתי הוא בין שמיא לארעא, כתרוממו: כי כל בשמים ובארץ - [דאחיד בשמיא וארעא]. ואמר: אפיקו לי לבני וסינא מהתם - כי סינא נכנס בלבם של אלו בני"ל, ונעשה להם לב האבן, ובשלתלמיד־חכם האמתי רואה מהשבתם הרעה, אומר להם שיוציאו הסינא מלבם, שיוציאו הסינא שבלב האבן, ואל יכפרו בהקדוש־ברוך־הוא. כי הסינא וכל האבן מהתם, הינו מבחינת האלפין הנפולים הנ"ל, שהן גימטריא התם, [כי ארבע פעמים אלת עם הכולל עולה התם]. אמרו: מי איבא דמצוי לאסוקי התם - שאמרו לו: מי יכול לעלות האלפין הנפולים. והשיב להם: מי איבא דמצוי למכני ביתא בין שמיא לארעא - הינו מי שבונה ביתו על־ידי תלמיד־חכמים האמתיים, כי יש להם על מה שישמכו, כי תלמיד־חכמים אמתיים הם יסוד כל דבר, וזי שבינו ביתו יועד לחכמים, שבונה ביתו בבחינת: איש קדוש עובר עלינו תמיד, נעשה עלית קיר (מלכים ב ו) - אלו האנשים מעלין האלפין הנ"ל. וזה אלת בית גימל דלת. גימל דלת דא שמיא וארעא. בית - מי שבונה ביתו בין שמיא לארעא, זה תקון

לקוטי הלבנות

הלכות קריאת התורה הלכה ו

ארת חיים

רבי

שהוא בחינת שנה ותרדמה שהוא בחינת תרגום, כי 'תרגום' בגימטריא 'תרדמה', כמו שכתוב בהתורה 'תפלה לחבוק' (סימן יט חלק א' עין שם).

כי כבר מבאר, שקריאת התורה בצבור הוא - להמשיך על כל אדם המטש אנו היטב לשמע קריאת התורה הקדושה, להמשיך עליו בחינת נתינת התורה ממש מחדש וכו"ל. ועל-כן אין קורין בתורה בפחות מעשרה - כי צריכין לקרות בצבור דיקא, כי עקר קבלת התורה, שהוא בחינת כלליית רוח הנבואה, נמשך רק מצבור, שהם קבוצת נפשות ישראל רבים יחד ולפחות עשרה, כי 'אכל בי עשרה שכנינתא שריא' (סנהדרין לט.), וכמבאר שם בהתורה הנ"ל (באות ה') שהנבואה נמשכת מנפשות ישראל, וכמו שכתוב שם על פסוק (דברים י'): "בשבעים נפש ירדו אבותיך מצרימה" וכו'.

וגם זה בחינת מה שכתוב שם מענין המעלה המפלגת מתוספת שכנים וכו', שזה בחינת התקון הנעשה על-ידי התפלה בבחינת-דין וכו', כי כל מה שנתרבה נפש יותר אל הקבוצה הקדושה וכו', יש בה יותר להמשיך רוח נבואה שהוא בחינת קבלת התורה, שנמשך מקבוצת הרבה נפשות ישראל יחד, ועין מזה במקום אחר.

אבל אף-על-פי שעקר קריאת התורה הוא בצבור, אף-על-פי-כן בודאי צריך גם כל יחיד ויחיד ללמוד ולהגות בתורה בכל יום בפני עצמו, כמו שכתוב (יהושע א, ח): "והגית בו יומם ולילה" וכו'. וכן אפילו מי שזוכה ללמוד אצל קבוצה ישיבה קדושה אמתית שהוא מעלה גדולה, כי תלמוד תורה דרבים יקר מאד מאד, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (מגלה ג), אף-על-פי-כן בודאי אי אפשר לפטר עצמו בזה לבד, כי צריך גם להקבוצה בתורה בפני עצמו, כי למיד תורה דרבים אי אפשר שיהיה בקביעות כל היום, רק איזה שעות ביום פנהו, כי אי אפשר שהיו מקבצים כל היום, מפל שכן גם בלילה, אבל בפני עצמו הוא מחייב ללמוד תמיד כנ"ל. על-כן צריך לאחז בזה ללמוד בדרבים, וגם מזה אל תנח ידך להגות בתורה בפני

עקר קבלת התורה בחינת כלליית רוח הנבואה, נמשך רק מצבור

כשנתוסף נפש לקבוצה שם יותר להמשיך רוח נבואה

צריך לאחז בזה ללמוד בדרבים, וגם בלילה, ויד להגות בתורה בפני עצמו

עצמו. כי באמת צריכים שניהם דיקא, כי בודאי עקר קבלת התורה הוא על-ידי קבוצת נפשות רבים מ ישראל כנ"ל, שזהו בחינת קריאת התורה בצבור כנ"ל, אבל צריכין לזה זכיה גדולה - שיזקה להתחבר ולכלל נפשו בתוך נפשות ישראל של בני צבור הגונים, אשר על-ידם נמשך בחינת רוח נבואה אמתית, שהוא בחינת נתינת התורה כנ"ל. וזהו בחינת מה שכתוב שם בתורה הנ"ל, שצריכין לחפש ולבקש מאד מאד את הצדיק האמת, שיכול להמשיך בחינת רוח נבואה על-ידי קבוצת נפשות ישראל וכו', עין שם.

כי בשעה שעומדים לשמע קריאת התורה צריכים לעמוד באימה ויראה ברתת וזיע ולהטות אנו היטב לכל דבור ודבור של התורה הקדושה כאלו הוא עומד תחת הר סיני [כמובא בספרי קדש (והר וקהל יד), וכמבאר לעיל (אות י') מזה]. ולכן להמשיך על עצמו קדשת קבלת התורה שנתנה בסני על-ידי משה רבנו, על-ידי השלום, על-ידי קבוצת נפשות ישראל יחד, כמו שכתוב (שמות יט, ב): "ויחן שם ישראל נגד ההר", ופרש רש"י: 'כלם יחד כאיש אחד' וכו'. כי אז היתה גם נפשו שם, כמו שכתוב (דברים כט, יד): "את אשר ישנו פה ואת אשר איננו פה" וכו', וכמו שאמרו רבותינו ז"ל (תנחומא נצבים ג): שכל נפשות ישראל של כל הדורות העתידין לבוא - כלם עמדו על הר סיני. וכן בכל דור ודור שנמשכה התורה אלינו על ידם, כמו שאמרו (אבות א, א): 'משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע ויהושע לזקנים וזקנים לנביאים' וכו' עד היום הזה, בכלם היה עקר המשכת התורה על-ידי קבוצת הישיבות הקדושות אצל רבם האמתי, שעל-ידיה נכללו נפשותם יחד, שעל-ידיה נמשך בחינת קבלת התורה בכל דור ודור.

ועל-כן בכל עת שבאים לשמע קריאת התורה בצבור צריכין לכוון שתהיה נפשו נכללת בכל נפשות ישראל, שהצדיקים אמתים שבכל דור ודור עוסקים לקבצם ולכללם יחד, שמשם נמשך בחינת קבלת התורה בכל דור ודור כנ"ל, שזה עקר בחינת קדשת הצבור כשהם מקבצים ומקברים וכלולים נפשותם יחד על-ידי הצדיק, הרבי האמתי שבכל דור ודור,

בשעת קריאת התורה צריך לחטות אנו כאלו מקבל התורה

צריכין לכוון שתהיה נפשו נכללת בכל נפשות ישראל

נִתְּנָה תּוֹרָה, וְעַל־כֵּן צָרִיכִין הַכָּנָה רַבָּה, שֶׁזֶּהוּ בַּחֲנִינָה 'לְעוֹלָם יִשְׁלִים אָדָם פְּרָשִׁיתוֹ עִם הַצָּבוּר, וְכֵן"ל.

שֶׁהוּא נִקְרָא 'רֹעֵה יִשְׂרָאֵל', בַּחֲנִינָה (שְׁמִיָּה מ, יא): "בְּרֹעֵה עָרְוּ יָרְעָה, בְּזֹרְעוֹ יִקְבֹּץ טְלָאִים, וּבַחֲקִיּוֹ יִשָּׂא עֲלוֹת וְנִהַל". וּמֵהַצִּדִּיקִים הָרֹעִים הָאֲמִתִּיִּים הָאֵלּוּ שֶׁבָּכָל דּוֹר - מִקְבָּלִים כָּל צָבוּר וְצָבוּר, בְּכָל מָקוֹם שֶׁהֵם מֵתַקְבְּצִים לְקִרְוֹת בַּתּוֹרָה וְלַעֲסֵק בָּהּ, אָבָל כָּל יָחִיד וְיָחִיד צָרִיף לְהִכִּין אֶת עַצְמוֹ הִרְבֵּה לָזֶה - שִׁיזְכֶּה שֶׁתִּהְיֶה נִפְשׁוֹ נִכְלָלָת בַּתּוֹף הַצָּבוּר הַקְּדוֹשׁ הַזֶּה שֶׁנִּכְלָלִים יַחַד עַל־יְדֵי הָרַבִּי הָאֲמֵת שֶׁבָּכָל דּוֹר, וְכֵן"ל.

וְזֶה בַּחֲנִינָה לְעוֹלָם יִשְׁלִים אָדָם פְּרָשִׁיתוֹ עִם הַצָּבוּר - שֶׁכָּל יָחִיד וְיָחִיד אֶף־עַל־פִּי שְׂשׂוּמָע בְּכָל שְׁבֹת קְרִיאַת הַתּוֹרָה בַּצָּבוּר, אֶף־עַל־פִּי־כֵן אֵינוֹ יוֹצֵא בִּזְוָה לְבַד, וְצָרִיף לְקִרְוֹת בַּעֲצָמוֹ הַפְּרָשָׁה תַּחֲלָה, כַּמְבָּאָר לְשׁוֹן זֶה בְּשִׁלְחַן עֲרוּף אֶרֶץ חַיִּים (סִימָן רַפָּה, סִיפִי א). כִּי צָרִיף לְהִכִּין אֶת עַצְמוֹ קֹדֶם שְׁבֹת לְקִרְוֹת הַפְּרָשָׁה שְׁנִים מִקְרָא וְאַחַד תַּרְגוּם, כְּדִי שִׁיזְכֶּה לְהַכְלִיל יַחַד בַּתּוֹף נִפְשׁוֹת הַצָּבוּר הַקְּדוֹשׁ בַּעֲת קְרִיאַת הַתּוֹרָה כֵּן"ל, עַד שִׁימְשִׁיף עַל עַצְמוֹ בַּחֲנִינָה קְבִלָּת הַתּוֹרָה מִחֲדָשׁ מִמֶּשׁ כְּנִתְּנִיתָהּ מִסִּינֵי עַל־יְדֵי־זֶה, עַל־יְדֵי קְבוּצָה הַנִּפְשׁוֹת יַחַד, וְכֵן"ל.

אֵינוֹ יוֹצֵא בִּזְוָה לְבַד, וְצָרִיף לְקִרְוֹת בַּעֲצָמוֹ הַפְּרָשָׁה תַּחֲלָה

כֵּן. וְזֶהוּ בַּחֲנִינָה 'שְׁנִים מִקְרָא וְאַחַד תַּרְגוּם', כִּי עֶקֶר הַמְּשַׁכֵּת רוּחַ נְבוּאָה, שֶׁהוּא בַּחֲנִינָה קְבִלָּת הַתּוֹרָה מִחֲדָשׁ בְּכָל דּוֹר וּבְכָל יוֹם, הוּא עַל־יְדֵי הַצִּדִּיק הַבָּעַל כַּח שְׂעוּסָק לְמַקֵּן הַשְּׁלֵשָׁה מַחֲיִין עַל־יְדֵי כָּל הַתַּקְנִינִים הַמְבָּאָרִים שָׁם. וְזֶהוּ בַּחֲנִינָה 'שְׁנִים מִקְרָא וְאַחַד תַּרְגוּם', שֶׁהֵם בַּחֲנִינָה תַּקֵּן הַשְּׁלֵשָׁה מַחֲיִין, שֶׁהֵם 'חֻקְמָה בֵּינָה דַּעַת', כִּי 'שְׁנִים מִקְרָא' הֵם בַּחֲנִינָה 'חֻקְמָה וּבִינָה' שֶׁהֵם 'תָּרִין רַעֲיָן דְּלָא מִתְּפָרְשִׁין', וְאַחַד תַּרְגוּם, בַּחֲנִינָה מִחַ הַשְּׁלִישִׁי שֶׁהוּא הַדַּעַת, שֶׁשָּׁם צָרִיכִין עֶקֶר הַתַּקֵּן לְכַרֵּךְ הַדַּעַת מֵאֲחִיזוֹת 'עֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרָע' שֶׁחֻטָּא בּוֹ אָדָם הָרָאוּשׁוֹן בְּיוֹם הַשְּׁשִׁי, שְׁעַל־יְדֵי־זֶה נִתְּבַלְבֵּל הַמִּדְמָה עַל־יְדֵי זִהְמַת הַנֶּחֱשׁ, שְׁעַל־יְדֵי־זֶה כָּל הַקְּלָקוּלִים. וְהַעֲקָר הוּא בְּלִבּוֹל אֲמוּנָת חַדוּשׁ הָעוֹלָם שֶׁצָּרִיכִין הַצִּדִּיקִים לְכַרֵּךְ וּלְתַקֵּן בְּכָל דּוֹר וָדוֹר, וְכַמְבָּאָר לְעִיל (בִּאֲוֹת יא ויב), שֶׁעֶקֶר הַתַּקֵּן צָרִיכִין בְּבַחֲנִינָה הַמַּחַ הַשְּׁלִישִׁי שֶׁהוּא הַדַּעַת.

וְעַתָּה מְדַקְדֵּק הֵיטֵב הַלְשׁוֹן: 'לְעוֹלָם יִשְׁלִים אָדָם פְּרָשִׁיתוֹ עִם הַצָּבוּר, וְלֹא אֲמָרוּ: לְעוֹלָם יִקְרָא אָדָם הַפְּרָשָׁה תַּחֲלָה, אֶף דִּקְדָּקוּ וְאֲמָרוּ: 'לְעוֹלָם יִשְׁלִים אָדָם פְּרָשִׁיתוֹ עִם הַצָּבוּר'. כִּי כָּל בִּנְיַן קְרִיאַת הַפְּרָשָׁה תַּחֲלָה הוּא כְּדִי שִׁיִּשְׁלִים פְּרָשִׁיתוֹ עִם הַצָּבוּר, שִׁיְהִיָּה נִשְׁלָם וְנִכְלָל חֲלָקוֹ בַּתּוֹרָה כְּפִי שְׂרָשׁ נִפְשׁוֹ, שֶׁזֶּהוּ בַּחֲנִינָה פְּרָשִׁיתוֹ, שֶׁהֵם פְּרָשִׁיּוֹת הַתּוֹרָה שְׁלֹו - שֶׁל נִפְשׁוֹ כֵּן"ל, שִׁיְהִי נִשְׁלָמִים עִם הַצָּבוּר, שִׁיְהִיָּה נִשְׁלָם וְנִכְלָל עִמָּהֶם יַחַד עַל־יְדֵי שֶׁהִכִּין אֶת עַצְמוֹ לָזֶה מִקְדָּם כֵּן"ל. וְכֵמוֹ שֶׁכְּתוּב בַּמִּתֵּן תּוֹרָה (שְׁמוֹת יט, יא): "וְהָיוּ גִבּוֹרִים לַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי" וְכו', וְכַתִּיב (שָׁם פֶּסֶק טו): "הָיוּ גִבּוֹרִים לְשִׁלְשֵׁת יָמִים", כִּי צָרִיכִים הַכָּנָה רַבָּה לְקְבִלָּת הַתּוֹרָה שִׁיזְכֶּה לְהַכְלִיל עִם הַנִּפְשׁוֹת יַחַד וְכֵן"ל, שֶׁזֶּהוּ בַּחֲנִינָה הַכָּנָה רַבָּה דְּשִׁבְתָּ, בַּחֲנִינָה (שָׁם טז, ה): "וְהָיָה בְּיוֹם הַשְּׁשִׁי וְהִכִּינוּ אֶת אֲשֶׁר יִבְיִאוּ וְהָיָה מִשְׁנֵה", שֶׁמִּרְמֹז גַּם עַל קְרִיאַת הַפְּרָשָׁה שְׁנִים מִקְרָא וְכו', כַּמְבָּאָר, כִּי עֶקֶר קְרִיאַת הַתּוֹרָה בְּשִׁבְתָּ, שָׂאָו

שִׁיְהִיָּה נִשְׁלָם וְנִכְלָל חֲלָקוֹ בַּתּוֹרָה כְּפִי שְׂרָשׁ נִפְשׁוֹ

תַּקֵּן הַמִּדְמָה עַל־יְדֵי תַּרְגוּם שְׂאֵמֶר בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ עַל־יְדֵי אוֹנְקְלוֹס הַגֵּר

וְזֶהוּ בַּחֲנִינָה 'וְאַחַד תַּרְגוּם', כִּי 'תַּרְגוּם' בְּגִימָטְרִיָּא 'תַּרְדֵּמָה', בַּחֲנִינָה תַּקֵּן הַמִּדְמָה שֶׁהוּא בַּחֲנִינָה שְׁנָה וְתַרְדֵּמָה, שֶׁתַּקֵּינוּ עַל־יְדֵי בַּחֲנִינָה תַּרְגוּם שְׂאֵמֶר בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ עַל־יְדֵי אוֹנְקְלוֹס הַגֵּר. כִּי עַל־יְדֵי הַגֵּרִים נִתְּתֵן בְּיוֹתֵר כָּל הַנֶּ"ל, עַד שֶׁנִּמְשָׁף בַּחֲנִינָה קְבִלָּת הַתּוֹרָה שֶׁנִּכְתְּבָה בְּפִרְשֵׁת "וַיִּשְׁמַע יְתֵרוֹ", כִּי יִתְרוֹ שָׁמַע וְנִתְּגַדֵּר עַל־יְדֵי שְׂשׂוּמָע קְרִיעַת יָם סוּף וּמִלְחָמַת עֶמְלָק, שֶׁנִּמְשָׁף מֵהַתְּפִלָּה בְּבַחֲנִינָתוֹ דִּין שֶׁל הַבָּעַל כַּח וְכו', כַּמְבָּאָר שָׁם הֵיטֵב (בִּאֲוֹת א), שְׁעַל־יְדֵי־זֶה נִתְּרָבָה כְּבוֹדוֹ וְחִבְרָתוֹ וְכו' עַד שֶׁזָּכּוּ לְקְבִלָּת הַתּוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב שָׁם, עֵינִ שָׁם, שְׁעַל־יְדֵי־זֶה נִתְּבַרֵּר הַמִּדְמָה שֶׁהוּא בַּחֲנִינָה תַּרְגוּם, וְעַל־כֵּן נֶאֱמָר הַתַּרְגוּם עַל־יְדֵי אוֹנְקְלוֹס הַגֵּר דִּיקָא, וְכֵן"ל.

עַל־יְדֵי תַּקֵּן הַמִּדְמָה לְשִׁנֵּי עוֹלָמוֹת

ל. וְעֶקֶר בַּחֲנִינָה קְבִלָּת הַתּוֹרָה הוּא לְכַרֵּךְ הַמִּדְמָה, כְּדִי שֶׁנִּזְכֶּה לְאֲמוּנָה שְׁלֵמָה שֶׁעֲקָרָהּ הוּא אֲמוּנַת חַדוּשׁ הָעוֹלָם, שְׁעַל־יְדֵי־זֶה זּוֹכִין לְחַדוּשׁ הָעוֹלָם שְׁלֵעֲתִיד, שְׁעַל־יְדֵי־זֶה נִמְשָׁף הַשִּׁיר הַנֶּ"ל.

וזה אשר העירונו להביאם לבית הדפוס.

ואם אמנם ידענו ולא נעלם מעינינו כי רבים קמו עליו, עם כל זה האמת עד לעצמו, ונאנחנו מחיבים לעשות רצונו, והשם הטוב יעשה, השומע ישמע והתהלך יחדל. וגם כי תהלה לאל עד פה עזרונו רחמיו ותפלה, כי נתפשטו חבוריו הקדושים בקרב עם קדוש, בקהל ועדה וישראל, ויהיו דבריו להם לששון ולשמחה, ותהי בפייהם קדבש למתוק. כלם ישבעו ויתענגו משובו, כמו חלב ודשן תשבע נפשם, ושפתי רגנות יהלל פיהם. ורבים אשר אתנו, מאשר אתם את החולקים על האמת, הדוכרים על צדיק עתק בגאונה ובזו אשר ברו מלבם אשר לא עלתה על דעתו, ולא עלינו להאריך ולספור בדבר הזה, כי הוא פבשי דרחמנא. וכמה עלמין אתהפכו בגניניהו על ידי רבוי המחלוקת, שנתרבו בימינו בין החכמים והצדיקים, ומי יבוא אחר המלך את אשר כבר עשהו.

אף זאת לדעת, כי עקר פונתנו בהדפסת אלו ספורי מעשיות, הוא רק בשביל אנשי שלומנו החוסים בצל קדשו, התאבים ומצפים ומשתוקקים לשמע דבריו הקדושים. ואם אמנם הדברים הנדפסים בספר, באלו נאמרו לאלפים ולרבות לעמת זה ראינו, כי כבר התחילו הדברים להתפשט בכתב על ידי העמקות רבות, ואין הבדל בין

דברים הנכתבים לדברים הנדפסים. וגם לא מראש פסתר דברם. כי כל מי שיש לו עינים יראה, וכל מי שיש לו לב יבין, כי לא דבר רק הוא מקם, ואם רק הוא מקם, כי דברים הללו עומדים ברום גבהי מרומים. ושמענו מפיו הקדוש בפרוש, שאמר: שכל דבור ודבור של אלו המעשיות יש בו כונה ועצומה, ומי שמשנה דבור אחד מאלו המעשיות מכפי מה שאמרו הוא בעצמו, הוא מחסר הרבה מהמעשה. ואמר: שאלו המעשיות, הם חדושים נפלאים ונוראים מאד, ויש בהם דרכים ונסתרות ועמקות מפלג מאד, וראויים לדרשם ברבים, לעמד בבית הנקסט ולספור מעשה מאלו המעשיות. כי הם חדושים גבוהים ונוראים מאד מאד. גם מי שלבו שלם, ובקי היטב בספרי קדש ובפרט בספרי הזהר הקדוש וכתבי האר"י וזרוננו לברכה. יוכל להבין ולדעת קצת, מעט רמזים באיזה מעשיות, אם ישים לבו וידעתו עליהם היטב. גם יש בהם התעוררות מוסר נפלא ועצום מאד ברב המקומות, ויגנם המשפיל בעצמו. כי רבם ככלם מעוררים וממשיכים את הלב מאד להשם ותפלה. לשוב להשם ותפלה באמת לאמתו, לעסוק רק בתורה ועבודה תמיד, ולהפך פניו מהבלי העולם לגמרי. פאשר יראה הרואה בעיני שכלו. אם יסתפל בהם באמת.

אולם תכלית פונת אלו המעשיות, רחוק מאד מדעת אנושי, ועמק עמוק מי ימצאנו. ואין להאריך בשבח תפארת גדלת המעשיות האלו, כי גבהו מדעתנו. וכל המוסיף לדבר בשבח גדלתם ועמקותם הוא גורע. רק אמרנו להעיר קצת לכב אנשי שלומנו, למען לא ישכחו נפלאותם, אשר הראם מרחוק כמאן דמתוי במחוג, עד היכן הדברים מגיעים, על ידי מעט הרמזים אשר גלה לעינינו, אחר ספור כל מעשה ומעשה. כי האף אמנם, נרשמו קצת הרמזים שנסמעו מפיו הקדוש, אף זה ברור לכל משפיל, כי אין דומה השומע מפי החכם בעצמו להרואה הדברים בספר. וביותר בדרכי רמזים כאלה, אשר אינם מובנים כי אם על ידי תנועת האזניים, בנענוע הראש וקריעת העין ונטית היד וכיוצא באלה, אשר על ידם יצא לבין המבין קצת מעט וישתומם על המראה, ועיניו למרחוק יביטו גדלת השם וגדלת תורתו הקדושה. אשר נתלבשה בכמה לבושים שונים, כמבאר בכל ספרי קדש.

עד פה הגיעו דברים המעוטים המתחזקים הרבה. לבנו יהגה אימה, איה סופר איה שוקל, מאין יבוא עזרנו. מי יגור לנו אש אוכלה מי יעמוד בעדינו. נשא לכבנו אל פנים אל אל בשמים כידו נפקיד ורוחנו.

אליך ה' נשא נפשנו. עד הנה רחמך עזרונו, עזרנו כי עליך נשעננו. ויהי נעם ה' אלקינו עלינו, עד יבוא מורה צדק לעדתנו, ויבנה בית קדשנו ותפארתנו. חנה ציון קרית מועדנו, מלך בנפיו תחזיקה עינינו, במהרה בימינו אמן. הלא פה דברי הכותב והמסדר והמעתיק, לאכל לשבעה ולמכסה עתים, נאם הקטן נתן בן אדוני אבי מורנו רבי רבי נחלי הערץ יצ"ו בעמקראב רבתי. נתן רבי הגאון החסיד המפורסם בכל קצוי ארץ. כבוד קדשת מורנו רבי רבי חזקוני צבי ובר צדיק לחיי העולם הבא. שנתה אב בית דין בקהלת קדש קרימיניץ והגליל, ובקהלת קדש שאריתאד, ובקהלת קדש מאהליב והגלילות.

קדם שספר מעשה ראשונה שבספר זה, ענה ואמר: בספורי המעשיות שהעולם מספרים, יש בהם נסתרות הרבה ודברים גבוהים מאד, אף שנתקלקלו המעשיות כי חסר מהם הרבה. וגם נתבלבלו ואינם מספרים אותם כסדר, כי מה ששיקף בתחלה מספרים בסוף, וכן להפך וכיוצא בזה. אבל באמת, יש בהמעשיות שמשפירים העולם, דברים נעלמים גבוהים מאד. והפעל-שם טוב זכר צדיק וקדוש לברכה, היה יכול על ידי ספור מעשה, ללחד יחודים. כשהיה רואה, שנתקלקלו צנורות עליונים, ולא היה באפשר לממן אותם על ידי תפלה, היה מתקנם ומיחדם על ידי ספור מעשה. ועוד דבר רבנו, וזכרנו לברכה, בענין זה, ואחר-כך התחיל לספר מעשה שפדף הסמוך, ואמר: בדרך ספרתי מעשה וכו'.

ידע שהמעשיות שספר רבנו, רבם ככלם הם מעשיות חדשות לגמרי שלא נשמעו מעולם. רק הוא בעצמו ספרם מלבדו ודעתו הקדושה, כפי ההשגה העליונה שהשיג ברוח קדשו, שהיה מלבדו אותה ההשגה באותה המעשה. והמעשה בעצמה, היא מראה נורא ורעה במקום שראה. וגם שהשיג וראה במקום שראה. וגם לפעמים, היה מספר מעשה מהמעשיות שמספרין העולם, אבל הוסיף בהם הרבה, והחליף ותקן הסדר, עד שגשגה ספורי המעשה לגמרי, ממה שהעולם מספרין וכנ"ל: אבל לא נכתבו בזה הספר מאלי המעשיות, כי אם אחת או שתיים, ושאר כל המעשיות הם חדשות לגמרי שלא נשמעו מעולם.

באותו הזמן שהתחיל רבנו, זכרוננו לברכה, לעסוק בספורי מעשיות, אמר בפירוש בזה הלשון: הנני אתחיל לספר מעשיות (אף וועל שוין אן הייבן מעשיות דער צילין)! וכונות דבריו היה, כמי שאומר, מאחר שאינו מועיל לכם לשוב אל השם ותברך על ידי התורות והשיחות הקדושות וכיוצא בזה - מה שעסק ביגיעות גדולות כל ימיו להשיבנו אל השם ותברך באמת לאמתו. ומאחר שאינו מועיל כל אלה, על כן הוא מתחיל לעסוק בספורי מעשיות. ואז באותו הזמן, אמר התורה המתחלת: פתח רבי שמעון ואמר, עת לעשות לה'

הפרו תורתך וכו', דא אורייתא דעתיקא וכו', הנדפסת בספר הראשון בדרך קנ"ו. ושם מבאר בסוף המאמר קצת מענין ספורי מעשיות, שעל ידי ספורי מעשיות של הצדיק האמת, מעוררין מהשגה את בני אדם שגפלו בשגה וישנים את זמיהם וכו' עין שם, ויש מעשיות שהם בקרב שנים, ויש ספורי מעשיות של שנים קדמוניות שהם בחינת עתיק וכו', עין שם היטב ותבין ותשפיל קצת מן מוצא דבר, עד היכן הדברים של אלו המעשיות מגיעים, ומה היתה פונתו הקדושה בזה. ובאמת יש באלו המעשיות התעוררות גדול מאד מאד להשם ותברך ברב המקומות אפלו על פי פשוט, מלבד הנסמכות כי כלם הם סודות נוראות, ויש להם כח גדול לעורר הכל להשם ותברך. חזק

הקדמה שניה

בהיותנו עוסקים בהדפסת המעשיות בראשונה, שמעו שמענו קול שאון באמנם, כי לא נכון להדפיס ספורי מעשיות כאלה, ולקפל דבריהם הוא אך למותר. ואם כבר הקדמנו בהקדמה דברי רבנו זכרוננו לברכה, שאמר: שרצונו להדפיס "ספורי מעשיות" ומה יוכלו העולם לומר על זה, כי הלא על כל פנים הם ספורי מעשיות נאים! וכבר נדפסו בעולם כמה וכמה ספורי מעשיות רבו מספר ואין פוצה פה ומצפצף. בפרט כי רב

המעשיות של אדוננו מורנו ורבנו זכרוננו לברכה, מספרים בבאר מהתעוררות מוסר נפלא מאד, בגון המעשה של הפעל תפלה והמעשה של השבעה בעטלירש, וכן ברב המעשיות נמצא מהם בבאר דברי חכמה ומוסר, מלבד הנסמכות בהם, וגם אצל כמה מעשיות כבר נדפסו הערות ומקצת רמזים נפלאים ונוראים, שגלה רבנו ז"ל בעצמו במבאר לעיל. על כל זה, אמרתי להעיר עוד איזה הערות, להיכן מרמזים המעשיות לפי דעתי הקלושה, והרצוה להוסיף יוסף.

ידוע בכל ספרי הזהר והתקונים ובכל כתבי האר"י זצ"ל, שבת מלך היא כנוי להשכינה וכןסתישראל כפיכחול. וכבר נתן לנו רשות לדבר בלשונות כאלה, מן הראשונים אשר קדמונו אשר מפיהם אנו חיים, וגם דוד המלך עליו השלום ושלמה בנו השתמשו בלשונות הללו הרבה מאד, כמו שכתוב: "כל כבודו בת מלך פנימה" וכיוצא בזה הרבה. וכל ספר "שיר השירים" שהוא קדש קדשים, שאין כל העולם פדאי לו, מוסד על סוד זה, וכל כתבי האר"י זכרוננו לברכה, וספרי הזהר מלאים מזה, במבאר שם: מאן דקטל לחוץ יהבין לה ברתא דמלכא דהיא צלותא. ובפרט במאמר הסבא דמשפטים שאמר: עוליקתא שפירתא דלית לה עניין, וכיוצא בזה הרבה רבו מספר כי אין

מספר. וכמו שאומרים ב"יהי רצון" שקדם תהלים: ולחבר אשת נעורים עם דודה וכו'. וכן ב"לשם יחוד" קדם הנחת תפלין הנדפס ב"שערי ציון", אומרים שם והחן וכו' עין שם, ומי שמעין קצת בכתבי האר"י זצ"ל, יראה שם בבאר, שקל יסוד הקבלה הוא בדרך זה לחדד בחינת חן וכלה דכורא ונקבא, ומבאר שם כל השמות והספירות וכל השתלשלות העולמות, על דמות וצלם של פרצוף דכורא וכו'. ומבארים שם בפרטיות כל האיקרים שלהם, וכל עניני יחוד וזווג ועבור והולדה ויניקה והתגדלות הקטן והקטנה עד שנעשים גדולים וכו' וכו'. והוא דבר מבאר מאד מאד בכל ה"עץ חיים" ו"פרי עץ חיים" וגם באדרא רבא בנושא והאזינו מדבר בדרך רמז מזה, וגם כל ספר שיר השירים מלא מזה שפורט כל האיקרים של החתן שהפלה משבת אוחו, וכן פורט כל האיקרים של הפלה מה שהחתן משבח אותה, וגם רבותינו זכרונם לברכה, במדרשים המשילו מן תורה לחתנה, כמו שאמרו: ביום חתנתו זה מן תורה וכו'. ואמרו על פסוק: לקראת האלקים - פחתן היוצא לקראת פלה. וכן שבת קדש נקרא פלה ומלכתא, כמו שכתוב: לכה דודי לקראת פלה בואי כלה וכו'.

הרי מבאר לעין, שקל רבותינו

לח. החשק שחושק האדם לעשות מצוה הוא סימן שיש לו יראה.

חלק שני

- א. על-ידי היראה והחסד נצול מאש, וזוכה לפניסה.
- ב. מקום ההיראה היא מועלת ליראה.
- ג. על-ידי למוד 'שלחן-ערוך' באים ליראה.
- ד. על-ידי מפלגי וחרפי הדור מאירין את היראה, ועל-ידי היראה מתנצנצות זכות אבות, ועל-ידי התנצצות האבות נתעורר תשובה בעולם.
- ה. יש כח ביד היחיד לפרק על שמים, ואין ביד הרבים לפרק על שמים.
- ו. הקול היוצא מפרדעת שבקדשה מסגל ליראה.
- ז. על-ידי בלבול הדעת נתקלקל היראה. גם על-ידי בלבול הדעת ממשלתו נפלת.
- ח. הרבית מפסיד היראה.
- ט. אלו המקרבים ליראה השם, גם הם זוכים ליראה ולדעת.
- יוחם
- חלק שני
- א. אין כח הקללה חל על מיחס.
- ב. אפלו אשה צדקת, כשהיא אינה מיחסת - על-ידיה מולדת בנים שאינם הגונים.
- ג. קשה לפגי הקדוש-ברוך-הוא להעביר ולבטל גדולי היחוס.
- א. כשרוצין לרחות איזה אדם מעבודת אלקות, נתנים לו כבוד כדי לטרונו.
- ב. מי שדובר על צדיק, לסוף שנתבזה בעיני כל.
- ג. מי שמבזה את עצמו בכל יום בעיני עצמו, על-ידיה יזכה ששמו אינו שוכח מפי הבריות, ובגני אדם יקראו את בנייה בשמו.
- ד. תקון חצות הוא סגלה לכבוד.
- ה. מי שהקדוש-ברוך-הוא נתרומם על-ידו למעלה, הוא נעשה מפרסם.
- ו. מי שפוגע בכבוד של צדיקים, על-ידיה נפל לחלשה.
- ז. חבוק הספר-תורה מסגל לכבוד.
- ח. על-ידי ענוה בא כבוד.
- ט. לפעמים יש לאדם כבוד וגדלה בשביל זכות של אחד מבני-ביתו.
- י. מי שאמר: לא חטאתי - הוא מבזה בעיני כל.
- יא. רב הבזיונות הבאים על האדם הם בשביל חטאות ועורים.
- יב. צמאון המפלג הוא סימן לירידת הכבוד.
- יג. מי שמציל ספר-תורה משום-דבר המאבד אותו, זוכה לכבוד.
- יד. איש נקבד דבריו קמים.
- טו. כשאמה נתן כבוד לאדם, תמן כבוד גם למשמשו.

עשרים וארבעה ראשי משמרות כהונה - א' יהויריב. ידעיה הב'. חרם הג'. שערים הד'. מלכיה הה'. מימין הו'. הקוץ הז'. אביה הח'. ישוע הט'. שכניהו הי'. אלשיב י"א. יקים י"ב. חפה י"ג. ישכבב י"ד. בלגה ט"ו. אמר ט"ז. חזיר י"ז. הפצץ י"ח. פתחיה י"ט. יחזקאל כ'. ימין כ"א. גמול כ"ב. דלניהו כ"ג. מעזניה כ"ד. יחדיהו. יחח. מיכה. שמיר. ושיה. זכריהו. נעזיהו. ושהם. וזפור. ועברי. ירחמאל. בני אסף. זפור. ויוסף. ונתניה. ואשראלה. בני אסף. ודותון. בני ידותון. גדליהו. וצרי. וישעיהו. חשביהו. ומתתיהו. בני הימן. בקניהו. מתניהו. עזיאל. שבואל. וירימות. חנניה. חנני. אליאתה. גדלתי ורוממתי-עזר. ישבקשה. מלותי. הותיר. מחזיאות.

כל אלה ראשי העשרים וארבעה משמרות לוייה.

בני משלמיהו זכריהו. ידיעאל. זבדיהו. יתניאל. עילם. יהונתן. אליהועני. שמעיה. יהוזבד. יואח. ושכר. ונתנאל עמיאל. יששכר. פעלתי עתני. ורפאל. ועובד. אלזבד. אליהוא. וסמכיהו. חסה. שמרי. חלקיהו. טבליהו. זכריהו. שפים. אחיה. ישעיהו. ירם. זכרי. שלמית. כנניהו. חשביהו. יריה הראש.

ראשי האבות וכו' - ישבעם בן זבדיאל. דודי האחותי. ומקלות

הנגיד. בניהו בן יהוידע הכהן. עמיזבד בנו. עשהאל אחי יואב. וזבדיה בנו. שמהות היוזרה. עירא בן עקש התקועי. חלץ הפלוני. סככי החשתי. אביעזר הענתותי. מהרי הנטופתי. בניה הפרטנתי. חלדי הנטופתי עתניאל. אליעזר בן-זכרי. שפטיהו בן מעכה. חשביה בן קמואל. צדוק. אליהוא מאחי דוד. עמרי בן מיכאל. ישמעיהו בן עבדיהו. ורימות בן עזריאל. הושע בן עזריהו. יואל בן פדריהו. ידו בן זכריהו. יעשיאל בן אבנר. עזראל בן ירחם. עזמות בן עדיאל. יהונתן בן עזיהו. עזרי בן פלוס. שמעי הרמתי. זבדי השפמי. בעל חנן הגדרי. יועש. שרטי השרוני. שפט בן עדלי. אוביל הישמעלי. יחדיהו המרגתי. יזיז ההגרי. יהונתן דוד דויד. ויחיאל בן חכמוני. חושי הארפי. יהוידע בן בניהו.

ואלה ראשי אבותיהם העולים מבבל. גרשם. דננאל. חטוש. מבני שכניה, מבני פרעש זכריה. אליהועני בן זרחיה. מבני שכניה בן יחזיאל. ומבני עדין עבד בן יונתן. ומבני עילם ישעיה בן עתליה. ומבני שפטיה זבדיה בן מיכאל. מבני יואב עבדיה בן יחזיאל. ומבני שלומית בן יוספיה. ומבני בני זכריה בן בני. ומבני עזגד יוחנן בן הקטן. ומבני אדניקים אחרונים, אליפלט. יעזאל. ושמעיה.

נעבר ולא נפסק לעולם מאות ודבור הראשון של התפלה, אפילו כשנבוא לסוף התפלה. ולא נעשה שום פריד והבדל והרחקה בין דבורי התפלה הקדושה, רק כל התפלה כלה תהיה כלולה ומחברת ומקשרת יחד מראשה לסופה, ומסופה לראשה, בתכלית האחדות בתכלית השלמות, כי כל אחד בלד טוב, ועל ידי זה נזכה לסדר ולומר לפניך בכל יום ויום שירות ותשבחות ותפלות ותחנונות ובקשות וודווים ופיוסים הרבה כפה מלא, בכונה גדולה, בתכלית פנות הלב באמת פרצונך הטוב. וכלם יהיו כלולים יחד בשמך המיוחד בתכלית האחדות עד אשר תשמע שזענתו ותאזין תפלותינו ותקשיב תחנונינו, ותמלא כל משאלותינו לטובה ברחמים, שנוזף חיש קל מהרה לשוב בתשובה שלמה לפניך ולהיות פרצונך הטוב באמת. ותשים חלקנו עם הצדיקים והפזרים היושבים לפניך בגן עדן, ותשעשע עם נפשנו לעולמי עד ולנצח נצחים. ונזכה ונחיה ונראה ונירש טובה וברכה לשני ימות המשיח ולחיי העולם הבא.

ותעזרנו ותושיענו שנוזף להיות בשמחה תמיד. ותרם עלינו ברחמיך ורחינותיך ותזננו בחסדיך העצומים, שנוזף לעמוד ולראות את המחול שתעשה לצדיקים לעתיד לבוא. וכל אחד יהיה מראה באצבעו ואומר "זה

יי קיינו לו", כמו שכתוב: "ואמר ביום ההוא הנה אלהינו זה, קיינו לו ויושיענו, זה יי קיינו לו, נגילה ונשמחה בישועתו". אשרי המחכה לזה, "אשרי תבחר ותקרב" שיוזכה להצין מן התרפים שמחת המחול הזה.

מלא רחמים חפץ להיטיב לכל בריותיך, רחם עלינו כל עוד נפשינו בנו, וחינו וזכנו ועזרנו והושיענו בישועתך האמתית, כמו שאתה יודע את כל הישועות שאנו צריכין באופן שנוזף להגיע לכל מה שבקשנו מלפניך חיש קל מהרה, ולא נעול בכסופא קמך, "יהיו לרצון אמרי פי, והגיון לבי לפניך, יי צורי וגואלי. שמחו ביי וגילו צדיקים, והרננו כל ישרי לב. ישמחו השמים ותגל הארץ, ויאמרו בגוים יי מלך". ויקם מקרא שכתוב: "והיה יי למלך על כל הארץ. ביום ההוא יהיה יי אחד ושמו אחד". ובתורתך כתוב לאמר: "שמע ישראל יי אלהינו יי אחד".

תפילה כו

מיוסד על תורה פיו בליקוטי מוהר"ן

אל אלהי הרוחות שליט בעליונים ובמתחונים, אשר בידו נפשות החיים והמתים, "אשר בידו נפש כל חי ורוח כל בשר איש", רחם עלי ברחמיך הרבים, ותן לי רוח טובה רוח נכון רוח חיים דקדושה. זכני להמשיך עלי רוח חיים אמתיים דקדושה מהצדיקים

אמתיים אשר הם חיינו וארץ ימינו. זכני ברחמיך הגדולים להתקרב אליהם ולעמוד לפניהם לשרתם ולשמם ולעשות כל צרכיהם. ואהיה מקשר בהם באמת בהתקשרות גדול בתכלית השלמות, כמו ענפים באילן, עד שאזכה להרגיש בעצמי כל העליות והירידות שיש להם בכל עת. ונזכה בעת שיגיע זמנם להסתלק מן העולם לארץ זמים ושנים, לעמוד אצלם בעת יציאת נשמתם הקדושה למעלה למעלה, באופן שנוזף לקבל פי שנים, ויהי נא פי שנים ברוחם אלינו.

רבונו של עולם הקשיתי לשאול, אבל אתה טוב ומטיב, וגלית אזנינו על ידי צדיקיך האמתיים להתפלל על זה, על פן מצא עבדך את לבו להתפלל לפניך על כל אלה, כי כבר הכתבתנו בכמה הבטחות שבודאי תגמור רצונך וחסדך עמנו להביאנו לתכלית השלמות ולקרבנו אליך באמת, כאשר נאה לך, לא כמעשינו ולא כמפעלנו. על פן כל עוד נפשונו ורוחנו בקרבנו, נשמש ונתחנן לפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, אלהי כל הצדיקים עננו, ועזרנו וזכנו להתחיל ולגמר ולהוציא מבח אל הפעל כל מה שאנו צריכים לעבודת יי באמת, עד שנוזף להיות פרצונך הטוב באמת כל ימינו לעולם.

ובכן תרחם עלי ותזכני לאמת

בתכלית השלמות, ותשפיע לי כל פרנסתי מידך הרחבה והמלאה, ותשמרני ותצילני שלא אהיה נצרך לבריות בשום דבר שבעולם, שלא אצטרך לפרנסתם. ולא יהיה לי שום תאוה לשום כבוד והתפארות והתנשאות ותשיבות והתמנות כלל, רק כל בטחוני ושכרי ותקנתי יהיה בך לבד. בך אבטח ואשען תמיד, כי לא תעזבני לעולם, ותתן לי כל צרכי פרנסתי וכל מחסורי ברוח, קדם שאצטרך להם, מתחת ידך הקדושה, ואל תצריכני לא לידי מתנת בשר ודם ולא לידי הלוואתם. ותרם על עני ואביון כמוני, הרחוק מפרנסה כמוני, ותעזרני מהרה חושה לסלק ולשלם כל ההלוואות והחובות שאני חייב עד הנה.

אבי רחום צדיק, רועה ישראל, "נותן לחם לכל בשר פי לעולם חסדו", פתח ידך לעני ואביון ודל כמוני, ותמלא לי כל מחסורי בגשמיות וברוחניות. ותעזרני מהרה לסלק כל החובות שאני חייב מכבר, כי "השתרגו, עלו על צנארי" הכשילו כחי, ואיני יודע מה לעשות. ותצילני מעתה מחובות והלוואות. רחם עלי למען שמך ומלא משאלותי לטובה ברחמים, ותן לי פרנסתי מאתך ברוח ולא בצמצום, בהתר ולא באסור, בנחת ולא בצער, באופן שאזכה לעשות רצונך באמת. ואזכה שתהיה

תקון הכפלי

טוב לומר זאת לפני אמירת העשרה מזמורים

הריני מקשר עצמי באמירת העשרה מזמורים אלו לכל הצדיקים האמתיים שפדורנו ולכל הצדיקים האמתיים שזכני עפר קדושים אשר בארץ המה ויפטר לרבנו הקדוש צדיק יסוד עולם נחל נובע מקור חכמה רבנו נחמן בן פיגא זכותו תגן עלינו, אמן.

והריני מזמן את פי להודות ולהלל ולשבח את בוראי לשם יחוד קדושא בריך הוא ושכינתיה ברחילו ורחימו על ידי שהוא טמיר ונצלם בשם כל ישראל:

לכו נרננה ליהודה. נריעה לצור ישענו: ונקדמה פניו בתודה בזמירות נריע לו: כי אל גדול יהנה. ומלך גדול על-כל-אלהים:

מז * מכתם לדוד שמרני אל כִּי-חֲסִיתִי בך: ב אמרת ליהנה אדני אתה טובתי בל-עליך: ג לקדושים אשר-בארץ המה ואדירי בל-חפצי-כם: ד ירבו עצבותם אחר מהרו בל-אסיר נספיהם מדם ובל-אשא את-שמותם על-שפתי: ה יהנה מנת-חלקי וכוסי אתה תומיק גורלי: ו חבלים נפלו-לי בנעמים אף-נחלת שפרה עלי: ז אברך את-יהנה אשר יעצני אף-לילות סרוני כליותי: ח שויתי יהנה לנגדי תמיד כי מימיני בל-אמוט: ט לכן שמח לפי ויגל בבוהי אף-בשרי ישפן לבטח: י כי לא תעזב נפשי לשאול לא-תתן חסיד חסידך לראות שחת: יא תודיעני ארח חיים שבע שמחות את-פגיו נעמות בימני נצח:

כב * לדוד משפיל אשרי נשוי-פשע בסוי חטאה: ב אשרי-אדם לא

יחשב יהנה לו עון ואין ברוחו רמיה: ג כִּי-הִתְרַשְׁתִּי בְּלוֹ עֲצָמִי בְּשֹׁאֲנִי בַל-הַיּוֹם: ד כי יומם ולילה תכבד עלי לדך נהפך לשדי בחרבני קיץ סלה: ה חטאתי אודיעך ועוני לא-כסיתי אמרתי אודה עלי פשעי ליהנה ואתה נשאת עון חטאתי סלה: ו על-זאת יתפלל בל-חסיד א אליך לעת מצא וְכִלְשָׁה מִיָּם רַבִּים אֲלֵיוֹ לֹא יָגִיעוּ: ז אתה סתר לי מצר תצרני רַגְלִי פִלְטָה סוֹבְבֵנִי סֵלָה: ח אשפילך וְאוֹרְךָ בִּדְרֹךְ-וְךָ חֲלָף אֵינִי עֵינִי: ט אל-תהיו ב כסוס כפרד אין הבין במתג-ורסן עדיו לכלום בל קרב אליך: י רבים מכאובים לרשע והבוטח ביהנה חסד יסובבנו: יא שמחו ביהנה וגילו צדיקים והרנינו בל-ישרי-לב:

מזא * למנצח מזמור לדוד: ב אשרי משפיל אל-הל ביום רעה ימלטהו יהנה: ג יהנה ישמרהו ויחיהו אשר ואשר בארץ ואל-תתנהו בנפש איביו: ד יהנה יסעדנו על-ערש דוי בל-משפכו הפכת בחילו: ה אני אמרתי יהנה חנני רפאה נפשי כִּי-חֲטָאתִי לך: ו אויבֵי יאמרו רע לי מתי זמות ואבד שמו: ז ואם-בא לראות שוא ידבר לבו יקבץ-און לו יצא לחוץ ידבר: ח יחד עלי יתלחשו בל-שנאי עלי יחשבו רעה לי: ט דבר בליעל יצוק בו ואשר שכם לא-יוסף לקום: י גם-איש שלומי א אשר-בטחתי בו אוכל לחמי הגדיל עלי

עקב: יא ואתה יהנה חנני והקימני ואשלמה להם: יב בזאת ידעתי כִּי-חֲפָצָה בִּי כִי לֹא-יָרֵעַ אוֹיְבֵי עָלֵי: יג ואני בתמי תמכת בי ותציבני לפניך לעולם: יד ברוך יהנה אלהי ישראל מהעולם ועד העולם אמן ואמן:

מב * למנצח משפיל לבני-קרח: ב כאל תערג על-אפיקי-מים בן נפשי תערג אליך אלהים: ג צמאה נפשי לאלהים לאל חי מתי אבוא ואראה פני אלהים: ד היתה-לי דמעתי להם יומם ולילה באמר אלי בל-היום איה אליהך: ה אלה אזכרה ואשפכה עלי נפשי כי אעבר בסף אדדם עד-בית אלהים בקול-רננה ותודה המון חוגג: ו מה-תשתוחחי נפשי ותחמי עלי הוהלי לאלהים כִּי-עוֹד אֲדֹנָי יִשׁוּעוֹת פָּנָיו: ז אלהי עלי נפשי תשתוחח על-פן אזכרך מארץ נהרן וחרמונים מהר מצער: ח תהום-אל-תהום קורא לקול צנורך בל-משפריך וגליך עלי עברו: ט יומם יצה יהנה חסדו ובלילה שירה עמי תפלה לאל חי: י אומרה לאל סלעי למה שכתתני למה-קדר אלה בלחץ אויב: יא ברצח בנעצמותי חרפוני צוררי באמרם אלי בל-היום איה אליהך: יב מה-תשתוחחי נפשי ומה-תחמי עלי הוהלי לאלהים כִּי-עוֹד אֲדֹנָי יִשׁוּעוֹת פָּנָיו ואלהי:

מג * למנצח אל-תשחת לדוד מכתם בשלח שאול וישמרו את-הבית

להמיתו: ב הצילני מאיבי אלהי ממיתקוממי תשגבני: ג הצילני מפעלי און ומאנשי דמים הושיעני: ד כי הנה ארבו לנפשי גגורו עלי עזים לא-פשעי ולא-חטאתי יהנה: ה בלי-עון ירצון ויכוננו עורה לקראתי וראה: ו ואתה יהנה אלהים צבאות אלהי ישראל הקיצה לפקד בל-הגונים אל-תחן בל-בגדי און סלה: ז ושובו לערב יחמו כפלב ויסובבו עיר: ח הנה יביעון בפייהם חרבות בשפותיהם כִּי-מִי שָׁמַע: ט ואתה יהנה תשחק-למו תלעג לכל-גוים יעזו אליך אשמרה כִּי-אלהים משגבי: יא אלהי חסדו חסדי יקדמני אלהים יראני בשררי: יב אל-תהרגם פן-ישכחו עמי הניעמו בחילך והורידמו מגגנו אדני: יג חטאת-פימו דבר-שפתימו וילכדו בגאונם ומאלה ומפכש יספרו: יד בלה בחמה בלה ואינמו וידעו כִּי-אלהים משל ביעקב לאפסי הארץ סלה: טו ושובו לערב יחמו כפלב ויסובבו עיר: טו המה ינעון ינעון לאכל אם-לא ישבעו וילינו: יז ואני אשר עזך וארגן לבקר חסדך כִּי-הֵייתָ מִשְׁגֵּב לִי וּמְנוּס בְּיוֹם צָר-לִי: יח עזי אליך אומרה כִּי-אלהים משגבי אלהי חסדי:

עז * למנצח על-יחיו ידותון לאסף מזמור: ב קולי אל-אלהים ואצעקה קולי אל-אלהים והאזין אלי: ג ביום צרתי אדני דרשתי ידי לילה נגרה ולא תפוג מאנה הנחם

הַלְבֹּת סָבָה סִימָן תַּרְכֵּמָה צ. בַּאֲר הַנְּחִיָּה

סִכְכָּך פִּסּוּל וּפּוֹסְלִים בִּאֲרֻכָּה טַחֲחִים: הַגָּה * וְכָל מוֹה שֶׁדָּרְכּוֹ * לִיבֶשׁ תוֹךְ שִׁבְעָה, מִיָּד דִּינִין לֹה כִּסְלוֹ הוּא יִבֶּשׁ רִיזִן פֶּרֶךְ קָמָא דְסוֹמֶה) וְתָרִי אֲרִיז וּפּוֹסֶל בּוֹ אֶפְסֹל מִן הַעֵד. (וְהַנּוֹת מִיִּסְטִי פֶרֶךְ דְּרִסְמֹת):

בּוֹ דִּינֵנוּ קִדִּין הָאֵילִין: יֵד. * יֵשׁ דְּבָרִים שְׁאִסּוּר חֻקִּים לִסְכָּך בָּהֶם * לִמְתַּחֲלָה, וְהֵם מִינֵי עֲשִׂים שְׂאִינֶם רֵאוּיִים לֵאכִילָה וְאִינֶם מִקְבָּלִים טָמְאָה וְרִיחָם רַע, הֵא * שְׁנוּשִׁירִים עֲלֵיהֶן, דְּחִישִׁין שְׂמָא מוֹחוֹ שְׂרִיחֶן רַע וְשַׁעֲלִיהֶן נוֹשִׁירִים יֵצֵא מִן הַסָּבָה: טו. * וְכֵן אִסּוּר לִסְכָּך בַּחֲבִילָה, * מִפְּנֵי שִׁפְעָמִים שְׂאִים מִנִּיחַ חֲבִילָה עַל גַּג הַסָּבָה לִיבֶשׁה וְאַחֵר כֶּךָ נִמְלָךְ עֲלֶיהָ לִשֵּׁם סָבָה, וְאוֹתָהּ סָבָה פּוֹסְלָה מִשּׁוֹם תַּעֲשֶׂה וְלֹא מִן הַעֲשׂוֹי * בִּפְסוּל, וְגִזְרוּ עַל כָּל חֲבִילָה אֲשֶׁר זֹאת, וְכֵן שְׂמֻשָּׁה זֹה אֶסְרוּהוּ, לֹא הִצְרִיכוּ לְאִסּוּר אֲלֹא בַּחֲבִילָה שֶׁדָּרְך לִיבֶשׁה, * וְאִין זֶה בַּפְּחוֹת מַעֲשִׂירִים וְחֲמִשָּׁה גִּנִּים, הִלָּךְ כָּל חֲבִילָה שְׂהִיא פְּחוֹתָה מַעֲשִׂירִים וְחֲמִשָּׁה מִתָּר לִסְכָּך בָּהּ, * וְאִם עֲשִׂירִים וְחֲמִשָּׁה גִּנִּים אוֹ יוֹתֵר הַבָּאִים מִגִּזְרוּ אַחֵר וְקִשְׁרָה בְּרֵאשִׁם הַשֵּׁנִי, * אִינָה נִקְרָאת חֲבִילָה בִּין שֶׁעָרָן אֲחֵד, * וְאִם אֲגִד מִמֶּהָ קֶנָה אַחֵר וְיֵשׁ בִּין שְׁנֵיהֶם עֲשִׂירִים וְחֲמִשָּׁה הֵוָּא חֲבִילָה. הַגָּה וְכָל חֲבִילָה שְׂאִינָה קְשׁוּרָה * טו * מִשְׁנֵי רִאשִׁיחַ שִׁיבּוּלִין לִטְלִטְלָה כֶּךָ, אִינָה חֲבִילָה וְסִתָּר לִסְכָּך בָּהּ (כֹּחַ יוֹסֵף בִּשְׁם הַפּוֹסְקִים):

וְיֵשׁ בִּין שְׁנֵיהֶם עֲשִׂירִים וְחֲמִשָּׁה הֵוָּא חֲבִילָה: יז. * וְאִם סָכָך בַּחֲבִילָה וְהַתִּירָה, כְּשֶׁרָה, * כֵּן שְׂאִין אִסּוּרָה אֲלֹא מִשּׁוֹם גִּזְרוּ. * אֲבָל חֲבִילָה שֶׁהִנְחָה לִיבֶשׁ וְנִמְלָךְ עֲלֶיהָ לִסְכָּך, שֶׁפּוֹסְלָה מִן הַתוֹרָה, אִינָה נִתְּרָה מִהֲתֵרָה אֲלֹא צְרִיכָה * נַעֲנֹעַ: יח. * וְכֵן אִסּוּר לִסְכָּך * מְנוֹסִרִים * שֶׁרָחֵק אֲרֻכָּה, * אֶפְסֹל * הַתִּכָּן עַל צִדֵּן

בַּאֲר הַיִּבֵּב

י. לִיבֶשׁ. וְלַעֲלֵה שֶׁ שִׁשְׂמָר אֲרִיז: * לִיבֶשׁ. וְלַעֲלֵה. וְאִם עֲבֵר וְסָכָך בִּשְׁבֶּה כֶּסֶף * לִיבֶשׁ בָּהּ, כֵּן אֲכַנְיָה: * שְׁנוּשִׁירִים. וְדָרְכָא עֲשִׂירִים פֶּרֶךְ, אֲבָל אִם אִינֶם נוֹשִׁירִים אֲחֵד שְׂמֻשָּׁה דְרִיחַ, כְּשֶׁרָה, וְכֵן מִשְׁנֵי מוֹה סִימָן הוּא, כֵּן אֲכַנְיָה, בִּיח: * טו. מִשְׁנֵי. וְאִם קִשְׁרָה בִּפְסוּלָה דִּיזְכִּילִין לִטְלִטְלָה, כֵּן נַעֲנֹעַ. וְכֵן

בַּאֲר הַיִּבֵּב

י. לִיבֶשׁ. וְלַעֲלֵה שֶׁ שִׁשְׂמָר אֲרִיז: * לִיבֶשׁ. וְלַעֲלֵה. וְאִם עֲבֵר וְסָכָך בִּשְׁבֶּה כֶּסֶף * לִיבֶשׁ בָּהּ, כֵּן אֲכַנְיָה: * שְׁנוּשִׁירִים. וְדָרְכָא עֲשִׂירִים פֶּרֶךְ, אֲבָל אִם אִינֶם נוֹשִׁירִים אֲחֵד שְׂמֻשָּׁה דְרִיחַ, כְּשֶׁרָה, וְכֵן מִשְׁנֵי מוֹה סִימָן הוּא, כֵּן אֲכַנְיָה, בִּיח: * טו. מִשְׁנֵי. וְאִם קִשְׁרָה בִּפְסוּלָה דִּיזְכִּילִין לִטְלִטְלָה, כֵּן נַעֲנֹעַ. וְכֵן

בַּאֲר הַיִּבֵּב

י. לִיבֶשׁ. וְלַעֲלֵה שֶׁ שִׁשְׂמָר אֲרִיז: * לִיבֶשׁ. וְלַעֲלֵה. וְאִם עֲבֵר וְסָכָך בִּשְׁבֶּה כֶּסֶף * לִיבֶשׁ בָּהּ, כֵּן אֲכַנְיָה: * שְׁנוּשִׁירִים. וְדָרְכָא עֲשִׂירִים פֶּרֶךְ, אֲבָל אִם אִינֶם נוֹשִׁירִים אֲחֵד שְׂמֻשָּׁה דְרִיחַ, כְּשֶׁרָה, וְכֵן מִשְׁנֵי מוֹה סִימָן הוּא, כֵּן אֲכַנְיָה, בִּיח: * טו. מִשְׁנֵי. וְאִם קִשְׁרָה בִּפְסוּלָה דִּיזְכִּילִין לִטְלִטְלָה, כֵּן נַעֲנֹעַ. וְכֵן

בַּאֲר הַיִּבֵּב

י. לִיבֶשׁ. וְלַעֲלֵה שֶׁ שִׁשְׂמָר אֲרִיז: * לִיבֶשׁ. וְלַעֲלֵה. וְאִם עֲבֵר וְסָכָך בִּשְׁבֶּה כֶּסֶף * לִיבֶשׁ בָּהּ, כֵּן אֲכַנְיָה: * שְׁנוּשִׁירִים. וְדָרְכָא עֲשִׂירִים פֶּרֶךְ, אֲבָל אִם אִינֶם נוֹשִׁירִים אֲחֵד שְׂמֻשָּׁה דְרִיחַ, כְּשֶׁרָה, וְכֵן מִשְׁנֵי מוֹה סִימָן הוּא, כֵּן אֲכַנְיָה, בִּיח: * טו. מִשְׁנֵי. וְאִם קִשְׁרָה בִּפְסוּלָה דִּיזְכִּילִין לִטְלִטְלָה, כֵּן נַעֲנֹעַ. וְכֵן

בַּאֲר הַיִּבֵּב

י. לִיבֶשׁ. וְלַעֲלֵה שֶׁ שִׁשְׂמָר אֲרִיז: * לִיבֶשׁ. וְלַעֲלֵה. וְאִם עֲבֵר וְסָכָך בִּשְׁבֶּה כֶּסֶף * לִיבֶשׁ בָּהּ, כֵּן אֲכַנְיָה: * שְׁנוּשִׁירִים. וְדָרְכָא עֲשִׂירִים פֶּרֶךְ, אֲבָל אִם אִינֶם נוֹשִׁירִים אֲחֵד שְׂמֻשָּׁה דְרִיחַ, כְּשֶׁרָה, וְכֵן מִשְׁנֵי מוֹה סִימָן הוּא, כֵּן אֲכַנְיָה, בִּיח: * טו. מִשְׁנֵי. וְאִם קִשְׁרָה בִּפְסוּלָה דִּיזְכִּילִין לִטְלִטְלָה, כֵּן נַעֲנֹעַ. וְכֵן

בַּאֲר הַיִּבֵּב

י. לִיבֶשׁ. וְלַעֲלֵה שֶׁ שִׁשְׂמָר אֲרִיז: * לִיבֶשׁ. וְלַעֲלֵה. וְאִם עֲבֵר וְסָכָך בִּשְׁבֶּה כֶּסֶף * לִיבֶשׁ בָּהּ, כֵּן אֲכַנְיָה: * שְׁנוּשִׁירִים. וְדָרְכָא עֲשִׂירִים פֶּרֶךְ, אֲבָל אִם אִינֶם נוֹשִׁירִים אֲחֵד שְׂמֻשָּׁה דְרִיחַ, כְּשֶׁרָה, וְכֵן מִשְׁנֵי מוֹה סִימָן הוּא, כֵּן אֲכַנְיָה, בִּיח: * טו. מִשְׁנֵי. וְאִם קִשְׁרָה בִּפְסוּלָה דִּיזְכִּילִין לִטְלִטְלָה, כֵּן נַעֲנֹעַ. וְכֵן

בַּאֲר הַיִּבֵּב

י. לִיבֶשׁ. וְלַעֲלֵה שֶׁ שִׁשְׂמָר אֲרִיז: * לִיבֶשׁ. וְלַעֲלֵה. וְאִם עֲבֵר וְסָכָך בִּשְׁבֶּה כֶּסֶף * לִיבֶשׁ בָּהּ, כֵּן אֲכַנְיָה: * שְׁנוּשִׁירִים. וְדָרְכָא עֲשִׂירִים פֶּרֶךְ, אֲבָל אִם אִינֶם נוֹשִׁירִים אֲחֵד שְׂמֻשָּׁה דְרִיחַ, כְּשֶׁרָה, וְכֵן מִשְׁנֵי מוֹה סִימָן הוּא, כֵּן אֲכַנְיָה, בִּיח: * טו. מִשְׁנֵי. וְאִם קִשְׁרָה בִּפְסוּלָה דִּיזְכִּילִין לִטְלִטְלָה, כֵּן נַעֲנֹעַ. וְכֵן

בַּאֲר הַיִּבֵּב

י. לִיבֶשׁ. וְלַעֲלֵה שֶׁ שִׁשְׂמָר אֲרִיז: * לִיבֶשׁ. וְלַעֲלֵה. וְאִם עֲבֵר וְסָכָך בִּשְׁבֶּה כֶּסֶף * לִיבֶשׁ בָּהּ, כֵּן אֲכַנְיָה: * שְׁנוּשִׁירִים. וְדָרְכָא עֲשִׂירִים פֶּרֶךְ, אֲבָל אִם אִינֶם נוֹשִׁירִים אֲחֵד שְׂמֻשָּׁה דְרִיחַ, כְּשֶׁרָה, וְכֵן מִשְׁנֵי מוֹה סִימָן הוּא, כֵּן אֲכַנְיָה, בִּיח: * טו. מִשְׁנֵי. וְאִם קִשְׁרָה בִּפְסוּלָה דִּיזְכִּילִין לִטְלִטְלָה, כֵּן נַעֲנֹעַ. וְכֵן

לקוטי הלכות

הלכות קריאת התורה הלכה ו

ארח חיים

סידור
לאסתר
שבתא קורין
תורה
לחמשיך
קדשת שבת
לימי החל

נוהגים כל
הצדיקים
לומר תורה
מפני
המקור
בשבת
קדושה

בראש חדש
הספרא
תורת
לחמשיך

קריאת
תורה
בצבור הוא
המקור
עליו קדשת
שמו תורה

ד. וְזוהי בחינת קריאת התורה בשבת במנחה - כי אז במנחה הוא סמוך לפאקו שבתא, סמוך לימי החל, על-כן קורין אז בתורה להמשיך קדשת שבת, שאז עקר קבלת התורה, עקר ברור אמונת חדוש העולם וכו' - להמשיך כל הקדשות האלו לימי החל, שיהיה לנו כח גם בימי החל לברר האמונה הקדושה, שעל-ידיה כל התקונים הנ"ל. כי במנחה בחל דינא תקיפא שלטא (תרי יתרו פח), אבל בכח מנחה של שבת שהוא עת רצון, על-ידיה זוכין שיתהפך הדין לרחמים גדולים. והכל בכח הבעל כח הנ"ל, שהוא בחינת שלשה צדיקים שנסתלקו אז בשבת במנחה, שעל-ידיה זוכים לתקן הכל כנ"ל, שזהו בחינת קריאת התורה כנ"ל.

וְעַל-כֵּן נוהגים כל הצדיקים והנביאים לומר תורה ומסר בסעודה שלישית של שבת ביומא, כי אז נתעורר קול הגנון הנ"ל, שעל-ידיה דיקא יבולין להוכיח את ישראל בבחינת קולו של משה שנסתלק אז דיקא, וכנ"ל.

ה. וְזוהי בחינת מה שאמרו רבותינו ז"ל לעגין מגין גברי העולם לתורה, בשני וחמישי וכו' שלשה, בראש חדש וכו' ארבעה, ביום טוב חמשה, ביום כפור ששה, בשבת שבעה, והקשו (פגלה כג): 'הני שלשה חמשה שבעה, כנגד מי? חד אמר: כנגד ברכת כהנים, וחד אמר: כנגד שלשה שומרי הסף, וחמשה רואי פני הפלך, ושבעה רואי פני הפלך'. ואחר-כך הקשו על ששה של יום כפור, כנגד מי? וכו', והוא תמוה תכף בתחלת העיון, מפני מה לא הקשו על ארבעה של ראש חדש וחל המועד, וכן הקשו התוספות שם, וישבו בדחק, שבראש חדש הסבא נותנת להוסיף אחד, עין שם.

וְאִם אנו נאמר על-פי הנ"ל, שבדאי על-פי טעם הנ"ל על קריאת התורה בצבור, אין צריכין לשאל על מגין ארבע של ראש חדש וכו', כי עקר קריאת התורה בצבור הוא להמשיך עלינו קדשת מתן תורה, שאיכין להמשיך עלינו ככל דור בכל עת, והעקר במים קדושים שעקרם הוא שבת קדש שבו נמנה תורה, וכן יום טוב וחל המועד שמקבלים כל

קדשתם משבת שהוא 'תחלה למקראי קדש וכו' (בבבב) לליל שבת, וכן ראש חדש שהוא גם כן בחינת קדשת יום טוב, בבחינת (תהלים קד, ט): "עשה ירח למועדים", כי מראש חדש מונין המועדים. ובהם עקר תקון קריאת התורה, כמו שאמרו רבותינו ז"ל שם (עין ירושלמי פירק ד הלכה א): 'משה תקן להם לישאל שיהיו קורים בשבת ובמועדים, ובראשי חודשים' וכו'. ועקר קדשת מתן תורה שאנו ממשיכין עלינו על-ידי קריאת התורה - הוא בשביל להמשיך עלינו ברור המדמה וכו', שעל-ידיה נחבר אמונת חדוש העולם, שכל העולם תלוי ואינו מתקיים בכל דור ובכל עת כי אם על-ידי אמונת חדוש העולם שישאל ממשיכין עליהם על-ידי קריאת התורה כנ"ל, ועל-ידיה זוכין לחדוש העולם שלעתידי שאז יתער השיר חדש, שהוא שיר פשוט כפול משלש מרבץ וכו', ועל-כן צריכין לקרות בתורה בטעמים ובגנון וכנ"ל.

וְעַל-כֵּן לא הקשו רבותינו ז"ל על מגין ארבעה גברי של ראש חדש וכו', כי בודאי עקר הקריאה של כל הימים הקדושים ראוי להיות מגין ארבעה, כי עקר הקריאה בשביל לעורר השיר חדש הנ"ל שהוא בבחינת ארבעה, כי הוא שיר פשוט כפול משלש מרבץ שנמשך מארבע אותיות השם, שעקר שלמות השיר הוא כשהוא מרבץ, ועל-כן בודאי היה ראוי לקרות תמיד בכל הימים הקדושים מגין ארבעה, כי עקר הקריאה בשביל רבוע הנ"ל. ועל-כן לא הקשו כלל על מגין ארבעה של ראש חדש וכו', כי עקר הקריאה צריכה להיות מגין ארבעה.

וְעַל-כֵּן באמת בראש חדש שהוא תקון המועדות, אז מזכירין בתפלת מוסף ומתפללין לזכות לשיר דוד, כמו שאומרים: 'ובשירי דוד עבדך' וכו'. כי עקר השיר הנ"ל נזכה על-ידי בחינת דוד-מלך ישראל שהוא בחינת משיח, שהוא בחינת השיר הנ"ל, כי עסק כל ימיו בנזירות שירות ותשבחות וכו', כי הוא 'נעים זמירות ישראל' (שמואל ב כג, א), והוא בבחינת שלמות המורכבה, ששלמותה על-ידי רבוע דיקא, דהינו ארבעה רגלי הפסא וכו', כי דוד ברגל רביעי, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (והי

שיר
הקריאה
צריכה להיות
מגין ארבעה

בראש חדש
התקון
המועדות
המזכירין
המתלהב מוסף
קדושת שירי
דוד

לקוטי

צוית צדק בנ

מוהר"ן

לו

פתחא אכמא, פירוש. עור - דא שכנתא, עלה אתמר: מצא אשה מצא טוב ויפס רצון מה; ובגין דא הוה אכמא מארי מתינתין: מצא או מוצא. עין שם חיוב וכן, ונראה שכל דברי רבנו ז"ל במארים עתה שם ובחשון ג' הנ"ל באר חיוב:

(ואת התורה היא לשון רבנו ז"ל בעצמו, עד הפסוק שנרשם לעיל, ומשם נלקחא הוא מלשון, מה ששמעתי עוד דברים, שלא נחבארו בלשון הקדוש, ועוד לאלה מלון, מה ששמעתי והבנתי מפיו הקדוש, בעת שזכיתי לשמע מפיו הקדוש בתורה הזאת, וזהו):

קשים מוונותיו בפלים ביולדה, כי היולדת ראמה ע"ן קליו, והכא יש ק"ם קליו וכו', עין לעיל. כי צריכים להתנשפות ולהצטרף בתארה זו של ממון קדם שזוכין למשאיותמן באמנה, לחרות ולהוליד ממון דקדושה, והנינו, שצריכין להתגבר מאד בשעה שעומס במשאיותמן, שלא יפול או לאתא ממון כלל, חס וחס, כל רק משא ומתנו יתרה באמת ובאמנה, ולשבר ולכשל כל המחשבות והתבוללים והתאות של ממון שבאים עליו, רק כל כוננו יתרה בשביל השם ויתקד לבר, כדי שזכה לעבר השם ויתקד עלידי הממון שצריכו, ולכן צדקה לתחוק לומר תורה ועובדי השם וכו', והכביל זה קשים מוונותיו של אדם בפלים ביולדה, כי היולדת צריכה לכלל חבלי לדה, וצריכה לעולם קליו קדם הלה, והכא יש ק"ם קליו, שהשכינה צווחת, חס וחס: קלני מראש, קלני מזרוע, על הנפלים בתאות ממון, וקדם שפרווחין ממון, צריכין ללך ולעבר ולהתנשפות ולהצטרף דרך אלו קליו, ולצדק ולהתפלל להשם ויתקד לעבר עליהם בשלום ולהציל מהם; ע"ן קשים מוונותיו בפלים ביולדה, דאלו הם ע' קליו והכא ק"ם קליו, וכן:

גם באר או, ש"ם קליו הם שתי פעמים ע', והנינו קלני מראש, קלני מזרוע, שהם בחינת שני מיני קולות, מראש ומזרוע, וכל קול הוא בחינת ע' קליו של היולדת, והכא הם בפלים: קלני מראש, קלני מזרוע. קלני - לשון קול. ע"ן קליו הם ק"ם קליו, כי באמת כל היות, הכבנה בשם לדה, וכל הממון וכל ההשפעות נמשכין רק משבירת תאות ממון, שהיא בחינת אמת בנ"ל. וזהו בחינת: קשטא קאי (שבת ק"ח), כי אמרו רבותינו וכו' וכן לברכה (סנהדרין ע"א) ואת כל הקיום אשר ברגליהם - זה ממונו של אדם, ששמעידו על רגליו. וע"ן עקר המעמד פרסה, הנינו ממונו של אדם ששמעידו על רגליו, הוא עלידי אמת, שהוא בחינת שבירת תאות ממון בנ"ל. וזהו בחינת קשטא קאי, הנינו עלידי אמת של ממון, שהוא בחינת עמידה, ששמעידו על רגליו בנ"ל. אבל שקרא לא קאי, כי שקר הוא עבודתה, תאות ממון, כמו שאמרו רבותינו וכו' לברכה: החולף בדבריו, כאלו עובד עבודתה; וע"ן עלידי שקר, שהוא עבודתה, תאות ממון, אין לו שום קיום ומעמד, הנינו שאין לו ממון, הנקרא יקום וכו' בנ"ל.

וזהו: שקרא לא קאי, בנ"ל, כי עבודתה, אל אחר, אפרסם ולא עבד פרו, מוכר שם בפאמר הנ"ל חיוב. כי עלידי הרב, אלו הרודים ביותר אחר תאות ממון, הם מתיים בעליהבות, ומאמנה אין בידם; ואפילו אם אינם מתיים בעלי

וע"ן הממון והעשירות הוא מקצר ומכסה ימיו ותיוו של האדם, כי אין דבר שמפסיד החיות כמו הראנה והעצבות, כידוע לחכמי הרופאים, והממון והעשירות הוא מרבה דאנה ועצבות בנ"ל, ע"ן הוא מפסיד ומכסה חיו, כי הוא מקשר בפנים דסטרא אחרא, אלקים אחרים, חושך, שהוא בחינת מיתה, הפך אור פני מלך חיים בנ"ל; וע"ן הממון ממות אותו, כי הוא בבחינת מיתה, שהוא עצבות וכו' בנ"ל, שכל זה הוא בחינת תאות ממון בנ"ל. וזה שקטוב (בפסוק ג'): ועפר תאכל כל ימי חייך - עפר והעשירות, שהוא בחינת עפר, תאכל כל ימי חייך, כי הממון הוא אוכלת ומכסה כל ימי חיו של האדם בנ"ל, כי עפר הוא בחינת עצבות, שהוא בחינת תאות ממון, כמו שקטוב בתקונים (תק"ז ע' דף כ"ב): עפר אדמו קר ויבש, הכי מחול קר ויבש. ומהמחול נמשך העצבות, כידוע. וזה ששים שם בתקונים: ובגין דא: ועפר תאכל כל ימי חייך וכו', הנינו בנ"ל, עין שם וכן חיוב. וזה שקטוב בתקונים (תק"ז ע' סטרא תקנים אחרונים): מחול דא לילית, אמא דערבירב, שחוק תבסיל. מאן תבסיל, דא אל אחר וכו', עין שם. ואיהו אסכרה לביא, דאנן תביא, תוכית בהון בעתרהא בהא עלמא, ולבתר קמילת לון, כי אלו המשקעים בממון, הם בבחינת: בעצבון תאכלנה; שהוא בחינת מחול, שהוא בחינת עצבות וקדושה וכו' ורבי דאנו, והם מקשרים בפנים דסטרא אחרא, אל אחר וכו' בנ"ל, שכל זה הוא בחינת מחול, אמא דערבירב, שחוק תבסיל, אל אחר, בנ"ל. וזה שקטוב שם: לבתר קמילת לון, כי בודאי הממון, שהוא בחינת מחול, עצבות וכו' בנ"ל, חודת אותם, כי הממון שלו הוא בבחינת מיתה, אנפין חסידיו, עצבות וכו' בנ"ל. וזהו מה שקטוב לעיל: מצא או מוצא, שתאות ממון הוא בחינת: מוצא אני מר מנות את האשה וכו' בנ"ל, כי בן מבאר שם בתקונים (תק"ז ע' כ"ח): ומוצא אני מר מנות את האשה, וזא מחול וכו'; אך פרסה דקדושה הוא בחינת: מצא אשה מצא טוב וכו', שהוא בחינת הצדק בנ"ל, כי הצדק האמת נצול מזה, כי אין הממון מוסיף לו, כי עליו נאמר: טוב לפני האלקים וימלט ממנה וכו', כמו שקטוב שם בתקונים (תק"ז ע' כ"ח): ואמאי אתקריא רביא, בגין דלא אית בהון דעת לאשתוקא מנה, אכל לב מבין אשתוקא מנה דתפן צדיק, וזא דמלת: טוב לפני האלקים וימלט ממנה, וחומא ויכר בה; כי צדיק הכמה ודעת גדול לוה, שלא ייקטע הממון, שלא יכלה ימי חיו, כי רב העולם נלכדו בה, הנינו בתאות ממון, והממון חודת וממית אותם בנ"ל, ואי אפשר להציל מזה כי אם עלידי הצדיק, שנאמר עליו: טוב לפני האלקים וימלט ממנה וכו' בנ"ל, אשרי לו:

ע"ן שם (תק"ז ע' כ"ח וסוף ע' כ"ח): בתקונים ונראה נפלאות, אך עתה, שפתח רבנו וכו' לברכה את עינינו ונלה לנו את התקדמות ההדרשות הנפלאות, המבארים לעיל בתורה הזאת, עתה עתה מבארים חיוב דברי התקונים הנ"ל, כי עתה מבארים שם כל דברי רבנו הנ"ל, ראה וכן וחס, עין שם בתקון ע' הנ"ל מה שקטוב שם: אם וכו' - עור, ואם לאו - נגנזו וכו', עלה אתמר: ומוצא אני מר מנות את האשה; וזא מחול שבתאי וכו' (הנינו בחינת עצבות וקדושה, שהוא בחינת מחול שבתאי,

וְאֵלֶּיךָ יָשׁוּבָה יְיָ אֱלֹהֵינוּ
וְנִשְׁכַּח עֲוֹנוֹתֵינוּ
כִּי אֵין עֲוֹנוֹתֵינוּ
לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ
וְנִשְׁכַּח עֲוֹנוֹתֵינוּ
כִּי אֵין עֲוֹנוֹתֵינוּ
לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ

הַתְּפִלָּה לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ

וְאֵלֶּיךָ יָשׁוּבָה יְיָ אֱלֹהֵינוּ
וְנִשְׁכַּח עֲוֹנוֹתֵינוּ
כִּי אֵין עֲוֹנוֹתֵינוּ
לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ
וְנִשְׁכַּח עֲוֹנוֹתֵינוּ
כִּי אֵין עֲוֹנוֹתֵינוּ
לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ

הַתְּפִלָּה:

וְאֵלֶּיךָ יָשׁוּבָה יְיָ אֱלֹהֵינוּ
וְנִשְׁכַּח עֲוֹנוֹתֵינוּ
כִּי אֵין עֲוֹנוֹתֵינוּ
לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ
וְנִשְׁכַּח עֲוֹנוֹתֵינוּ
כִּי אֵין עֲוֹנוֹתֵינוּ
לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ

שְׁמוֹת הַיָּדוֹת

יְיָ אֱלֹהֵינוּ